

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

**Životní osudy pplk. Ladislava Bedřicha (1901-
1986), účastníka druhého odboje a jednoho z
nejbližších spolupracovníků arm. gen. Ludvíka
Svobody**

Bc. Petr Švanda

Magisterská diplomová práce

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a v seznamu zdrojů uvedl všechny použité prameny a literaturu.

Petr Švanda

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Pavlu Kreisingerovi, Ph.D. za cenné a podnětné rady, ochotu, vstřícný přístup a darování publikací. Můj dík dále patří pracovníkům všech archivů, které jsem během výzkumu navštívil. V neposlední řadě děkuji také své rodině za podporu a trpělivost.

OBSAH

ÚVOD.....	6
Rozbor pramenů a literatury	8
1. Léta předválečná.....	12
1.1. Dětství a rodinné poměry.....	12
1.2. Dobrovolnická a základní vojenská služba.....	12
1.3. Učitelem na obecných a měšťanských školách.....	13
1.4. Láska ke sportu a veřejná činnost	14
1.5. Osobní život, vlastnosti a přesvědčení	14
1.6. Meziválečná vojenská kariéra důstojníka v záloze	15
2. Léta válečná.....	16
2.1. Odbojářská činnost a odchod do exilu.....	16
2.2. V Polsku.....	20
2.2.1. V tábore v Małych Bronowicích.....	20
EXKURS: VZNIK ČS. VOJENSKÉ SKUPINY (LEGIONU) V POLSKU.....	21
2.2.2. V tábore v Leśné	26
2.3. V sovětských internačních táborech.....	30
2.3.1. Kamenec Podolský.....	30
2.3.2. Olchovce.....	34
2.3.3. Jarmolince.....	36
2.3.4. Oranki	44
2.3.5. Suzdal	47
2.3.6. Oranki	61
2.4. Buzuluk	65
2.5. V týlu brigády na frontu ke Kyjevu	77

3. Léta poválečná.....	84
3. 1. Poválečná kariéra u tělovýchovné skupiny hlavního štábu čs. armády	84
3. 2. Perzekuce režimu – věznění a pobyt v TNP.....	88
3. 3. Nový začátek a život v „civilu“	91
3. 4. Znovuzatčení	94
4. Poslední léta života.....	101
5. Ladislav Bedřich ve výslechových protokolech bývalých spolubojovníků.....	102
Výslechový protokol s pplk. Jakubem Koutným	102
Výslechový protokol s plk. v. v. Karlem Střelkou	104
Výslechové protokoly s plk. gšt. Janem Pernikářem	105
Výpis ze záznamu s plk. lék. Rudolfem Válou, Antonínem Srkalem a pplk. Vojtěchem Kohoutem.....	107
Výslechový protokol s plk. gšt. Janem Krčkem.....	108
Výslechový protokol s mjr. děl. Jindřichem Macháčkem.....	109
Úřední záznam se škpt. Karlem Michálkem	111
Úřední záznam s pplk. Helenou Petránkovou	112
Záznam z dodatkového protokolu s pplk. Ladislavem Bedřichem	112
ZÁVĚR	113
Seznam pramenů a literatury.....	115
Resumé	120
Přílohy a dokumenty.....	122
Anotace	139

ÚVOD

Cesta československých vlastenců-dobrovolníků na jaře a v létě 1939 za hranice právě vzniknuvšího Protektorátu Čechy a Morava, vznik Československého „legionu“ v Polsku, následný nucený odchod do Sovětského svazu, náročný pobyt v pracovních táborech v Kamenci Podolském, Suzdale a Orankách, formování a výcvik jednotky v Buzuluku, bitvy o Sokolovo, Kyjev, Žaškov, Bílou Cerekev, boje v Karpatech, a konečně toužený a krví draze zaplacený návrat do vlasti, zkrátka pouť československých vojáků z rozbitého Československa do Buzuluku a zpět do Prahy patří k nejoblíbenějším a nejvíce zpracovaným kapitolám československých dějin 20. století. Tato tematika je však zároveň opředena řadou mýtů a legend, z nichž některé se nám po smrti přímých účastníků jen těžko podaří rozluštit. Ať tak či onak, v dosavadním výkladu čs. „druhého“ odboje na východní frontě vystupují v popředí stále stejná jména jako Svoboda, Jaroš, Lomský, Dočkal, Tesařík, Sochor, Janko, Procházka, a další. Tento uzavřený a neměnný okruh národních hrdinů sice vznikl ve většině případů zcela po právu a zaslouženě, avšak je třeba jej postupně doplňovat o další, dnes již téměř zapomenuté hrdiny. Jak se ale mohlo stát, že necelých 75 let po konci války upadli mnozí bojovníci za svobodu Československa v zapomnění? Bylo a je to zapříčiněno především více než čtyřicetiletým ideologicky zkresleným výkladem dějin, v němž nebylo místo pro demokraty, důstojníky předmnichovské armády a ty, kteří v průběhu let 1943 a 1944 dorazili k jednotce z Anglie, ani pro vojáky s oddílným názorem oproti oficiální doktríně moskevského exilového vedení KSČ, které postupně získalo rozhodující vliv v rámci 1. čs. samostatné jednotky v SSSR.¹ Dalšími důvody, proč mnozí z hrdinů osvobozovacích bojů upadli v zapomnění, mohou být: nepozornost, pohodlnost a snaha držet se oficiálního proudu, neochota bořit národní mýty, nedostatek času,² či v neposlední řadě nedostatek pramenů nebo snad jejich omezená dostupnost a roztržštěnost. Věřím, že ani jeden z uvedených důvodů není případem této práce.

Cílem této práce je seznámit čtenáře se životními osudy pplk. Ladislava Bedřicha, jednoho z nejbližších spolupracovníků Ludvíka Svobody na východní frontě.³ Postava Ladislava Bedřicha, původem řídicího učitele z Hané, splňuje všechna kritéria ideálního hrdiny osvobozovacích bojů až na jedno – politickou orientaci. Ladislav Bedřich byl politickým

¹ Vzpomeňme, v jakém duchu líčí armádní generál Ludvík Svoboda hrdiny ve svém opusu *Z Buzuluku do Prahy*. Na mnohé z nich však bylo v rámci tohoto díla zapomenuto.

² Časový prostor 30 let po pádu komunistického režimu zřejmě není dostačující pro kompletní obsažení tak závažné a zároveň problematické části historického bádání.

³ Vojenské hodnosti budou v práci užívány podle toho, v jaké hodnosti se dotyčný v daný moment nacházel. V tomto případě nejvyšší dosažená vojenská hodnost.

smýšlením sociální demokrat, za první republiky se angažoval v rámci Sokola (ve 30. letech byl dokonce náčelníkem Sokolské župy severomoravské) a v Buzuluku byl komunistickými fanatiky společně s dalšími demokraticky orientovanými důstojníky označován za reakční element, ba dokonce za fašistu. Po válce sice ještě krátce působil v Československé lidové armádě (dále ČSLA), avšak brzy poté následovaly perzekuce a plánované odstavení na vedlejší kolej. Dnes se informace o Ladislavu Bedřichovi omezují na stručná hesla v rámci různých sborníků či biografického slovníku (viz rozbor pramenů a literatury). Jeho jméno se čas od času objeví také v kontextu jiných osob a událostí. Souhrnná a komplexní studie o tomto významném a charakterním důstojníkovi však zatím chybí.

Z metod historického bádání v práci vedle metody přímé (analýzy) a nepřímé (syntézy) dominovala metoda biografická, konkrétně koncepce individuální biografie. Nezřídka bylo nutné začlenit Ladislava Bedřicha do širšího kontextu (např. během jeho pobytu v rámci čs. Legionu v Polsku a dále v pracovních táborech v SSSR). K zachycení detailů z každodenního života dotyčného v rámci širší skupiny tak posloužila metoda sondy. Vzhledem k tomu, že jsem se rozhodnul popisovat události chronologicky, zvítězila progresivní metoda – zachycení minulých událostí přesně tak, jak šly po sobě. Jen velmi letmo jsem se v práci dotknul metody komparativní (historicko-srovnávací), a to během srovnání osudů pplk. Bedřicha s dalšími důstojníky apod. Citáty z pamětí, výslechových protokolů apod. se v práci kvůli zachování autenticity vyskytují v doslovné formě i s pravopisnými chybami a překlepy.

Události jsou řazeny chronologicky a tomu odpovídá i členění jednotlivých kapitol. V první části práce se zaměřím na dětství a léta dospívání. Dále bude následovat období první republiky - vzdělání a kariérní postup v rámci předmnichovské armády. Třetí a zároveň stěžejní kapitola budou tvořit válečná léta - odchod npor. Bedřicha do exilu a jeho účast ve druhém odboji na východní frontě. Ve čtvrté kapitole se pokusím vykreslit poválečné účinkování pplk. Bedřicha v rámci ČSLA. Pátá kapitola bude věnována období perzekucí a pobytu v táborech nucených prací (dále TNP) a poslední šestá kapitola shrne období od částečné rehabilitace až po sklonek Bedřichova života. Na závěr se pokusím o malé zamyšlení, ve kterém zhodnotím roli tohoto významného důstojníka v rámci čs. druhého odboje na východní frontě a československých dějin „krátkého“ 20. století obecně, jako i o zařazení dotyčného do kontextu doby a pomyslné srovnání s ostatními čs. důstojníky.

Rozbor pramenů a literatury

Jak již bylo řečeno v úvodu, o Ladislavu Bedřichovi dosud nevznikla žádná komplexní odborná biografická studie. K jeho osobě sice existuje pár medailonků (např. v publikaci Zdeňka Filipa *Cesty hrdinů zahraničního odboje* nebo heslo Jana Němečka v online biografickém slovníku),⁴ v těch se ale často vyskytují nepřesnosti nebo chybné údaje. V obou se například vyskytuje chybná informace, že se kpt. Bedřich účastnil bojů o Sokolovo, kde měl údajně řídit minometnou palbu. Účast kpt. Bedřicha v bojích u Sokolova však není uvedena ani v jeho kvalifikačních listinách ani v osobním či kmenovém listu.⁵ Ladislav Bedřich se ve skutečnosti stále nacházel u záložního praporu v Buzuluku. Dalším z domnělých omylů je např. tvrzení, že Bedřich v roce 1952 padl do rukou agenta-provokátéra. Autor této práce nenalezl v archivních dokumentech žádné prokazatelné důkazy o tom, že by agent Bílý pracoval pro domácí kontrarozvědku. Všechny pramenné materiály naopak svědčí o tom, že se skutečně jednalo o západního agenta, napojeného na čs. důstojníky v exilu. V těchto jako i v dalších medailoncích, jako je například novinový článek *Jeden z mnoha* od Miluše Berkové vyšlý roku 1998 v regionálním časopise *Moravský sever* (viz přílohy),⁶ se také vyskytují časové i faktografické nepřesnosti. Ve všech je například jako datum úmrtí Ladislava Bedřicha uveden 11. prosinec 1986. V tento den se však konalo poslední rozloučení se zesnulým, který ve skutečnosti zemřel již o týden dříve.⁷ Jméno Ladislava Bedřicha se často objevuje v memoárech *Cestami života* a *Deníku z doby válečné* arm. gen. Ludvíka Svobody.⁸ Ve Svobodově slavném opusu *Z Buzuluku do Prahy* se Ladislav Bedřich naopak z politických důvodů nevyskytuje vůbec.⁹ Kniha totiž na rozdíl od předchozích Svobodových vzpomínek, které vyšly až po roce 1989, vyšla za minulého režimu, a to až poté, co pplk. Bedřich upadl v nemilost.

⁴ FILIP, Zdeněk: *Cesty hrdinů čs. zahraničního odboje 1939-1945*. Štíty 2002, s. 13-22; NĚMEČEK, Jan: Bedřich Ladislav. Heslo v biografickém slovníku. Dostupné z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/BED%C5%98ICH_Ladislav_24.4.1901-11.12.1986 [16. 8. 2020];

⁵ Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv (dále jen VÚA-VHA), sbírka (dále jen sb.) Kvalifikačních listin, Kvalifikační listiny Ladislava Bedřicha; Tamtéž, sb. (Vojenských) kmenových listů, Kmenové a osobní listy Ladislava Bedřicha.

⁶ BERKOVÁ, Miluše: *Jeden z mnoha. O pohnutém osudu Ladislava Bedřicha, majora čs. zahraničního vojska v SSSR a blízkého spolupracovníka armádního generála Ludvíka Svobody*. In: *Moravský sever*, 5/1998, s. 3.

⁷ Havelkovo muzeum v Lošticích (dále jen HML), Opis úmrtního oznámení Ladislava Bedřicha (dle úmrtního oznámení opsal Rudolf Hermann).

⁸ SVOBODA, Ludvík: *Cestami života I*. Praha 1996; Týž: *Cestami života II*. Praha 1990; Týž: *Deník z doby válečné*. Praha 2008. Není divu, vždyť Svoboda byl Bedřichovým přímým nadřízeným (později snad i přítelem) a v Sovětském svazu byli oba po určitou dobu téměř v každodenním kontaktu.

⁹ SVOBODA, Ludvík: *Z Buzuluku do Prahy*. Praha 1985. U této ideologicky laděné publikace (alespoň u novějších vydání) si lze klást oprávněné otázky, zda ji vůbec napsal sám Svoboda. Každopádně prošla tvrdou cenzurou a redakčními úpravami nezasevěných redaktorů a autor ji v předkládané práci využil spíše pro doplnění a srovnání s předchozími tituly.

Předkládaná práce každopádně vychází především ze zevrubného studia dobových archivních pramenů. Během výzkumu se autor nemohl vyhnout dvěma zásadním institucím pro studium československých dějin 20. století – Archivu bezpečnostních složek (dále jen ABS) v Praze (v ulici Na Struze) a již uvedenému Vojenskému ústřednímu archivu a Vojenskému historickému archivu (VÚA-VHA). Po provedení malé lustrace se ukázalo, že pramenná základna k osobě Ladislava Bedřicha je relativně obsáhlá. V prvně jmenovaném archivu se nachází cenné a zásadní informace k Bedřichově perzekuci v 50. letech. Ty jsou obsaženy hlavně ve fondu 302 (Hlavní správa vojenské kontrarozvědky). Pod signaturou 302-91-1 se skrývají vyšetřovací protokoly přímo s obžalovaným Ladislavem Bedřichem. Pod dalšími signaturami jsou pak k nalezení vyšetřovací protokoly a zápisy z výsledků Bedřichových bývalých spolupracovníků.¹⁰ Některé materiály se nacházejí také ve fondu 305 (Ústředna státní bezpečnosti).¹¹ Co se týká životopisných dat, ale také civilní a především vojenské kariéry, práce se opírá zejména o kvalifikační listiny a kmenové (osobní) listy Ladislava Bedřicha. Ty jsou k nalezení ve VÚA-VHA ve sbírkách Kvalifikačních listin a Kmenových listů.¹² Dílčí archiválie pochází také z Národního archivu (dále jen NA).¹³

Jedním z hlavních a stěžejních pramenů využívaných v této práci byly vlastnoručně psané paměti Ladislava Bedřicha nazvané *S generálem Ludvíkem Svobodou za války i po válce*. Jedná se o strojopis vzpomínek, jež Ladislav Bedřich sepsal na sklonku života. Paměti se nachází ve sbírce Vlastivědného muzea v Šumperku (dále jen VMŠ) a jsou rozděleny do dvou částí – v prvním dílu se autor zaměřuje na období 1939-1945 (odchod do Polska až po osvobození).¹⁴ Ve druhém dílu pak popisuje poválečné dění až do r. 1981. Jak sám uvádí v předmluvě, k sepsání pamětí jej vedlo především naléhání přátel a blízkých,¹⁵ ale také právě fakt, že v publikaci *Z Buzuluku do Prahy*, tehdejší oficiální kronice čs. vojenských jednotek v SSSR, o něm nebylo ani zmínky. Značná část mé práce je de facto srovnáním těchto pamětí s ostatními archivními prameny a moderním pohledem dnešní historiografie.

¹⁰ Výběr signatur: 302-1-457, 302-33-8, 302-36-1, 302-37-1, 302-38-3, 302-72-1, 302-81-5, 302-91-3, 302-92-1, 302-97-2, 302-96-2.

¹¹ Sign. 305-738-1.

¹² VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin a (Vojenských) kmenových listů. Co se týká kmenových listů, ty jsou vedeny pouze k vojákům narozeným do roku 1910, tedy i k osobě L. Bedřicha.

¹³ Např. z fondu Ministerstva národní bezpečnosti (MNB) nebo z osobního fondu Václava Kopeckého (100/45).

¹⁴ Vlastivědné muzeum v Šumperku (dále jen VMŠ), Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha *S generálem Ludvíkem Svobodou za války i po válce*, dva díly (1. díl – období 1939-1945, 184 s.; 2. díl – 1945-1981, 68 s.).

¹⁵ Bedřich v předmluvě uvádí také výzvy tehdejšího ředitele Muzea Klementa Gottwalda Antonína Faltys z Ústavu marxismu a leninismu ÚV KSČ. Faltys, tehdejší ředitel Muzea Klementa Gottwalda, chtěl Bedřichovo vyprávění původně natáčet s úmyslem zachytit vlastní účast v rámci druhého odboje na východní frontě. Otázkou zůstává, do jaké míry Faltys na Bedřicha naléhal a zasahoval do konceptu pamětí.

Ze sbírky VMŠ autor dále využil pamětní sborník k 50. výročí vzniku čs. vojenské jednotky v SSSR s názvem *Přísahali jsme republice*, ve kterém se nachází článek L. Bedřicha „Jak jsem se octl v nemilosti“.¹⁶ Z Vlastivědného muzea v Šumperku pochází také již citovaný novinový článek M. Berkové. Ze sbírky Havelkova muzea v Lošticích posloužil výše citovaný opis úmrtního oznámení Ladislava Bedřicha se správným datem úmrtí dotyčného.

Pro úplnost je třeba zmínit také několik zásadních odborných publikací české provenience, jimž se autor během psaní nemohl vyhnout. Za prvé se jedná o knihu Františka Hanzlíka *Bez milosti a slitování* o osudech Bedřicha Reicina, šedé eminence raného komunistického režimu u nás.¹⁷ Tato publikace se místy dotýká i osudů Ladislava Bedřicha, zejména během výcviku 1. samostatného čs. praporu v Buzuluku a v 50. letech v rámci perzekucí v armádě (akcí „Lux“ a „D“). Tematikou Československého „legionu“ v Polsku se zabývá práce Františka Emmerta *Československý zahraniční odboj za 2. světové války na Západě*.¹⁸ Mezi dalšími tituly lze uvést *Dějiny Litovle*, které sestavil kolektiv autorů-historiků z Univerzity Palackého v Olomouci v čele s Prof. Janou Burešovou a doc. Karlem Konečným.¹⁹ Co do struktury a obsahu práce se autor nechal inspirovat zdařilou biografií brig. gen. Josefa Bartíka z pera Dr. Pavla Kreisíngera,²⁰ ale také magisterskou diplomovou prací Radima Staňka na téma brig. gen. Oldřicha Tichého.²¹ Pro srovnání autor průběžně nahlížel do výše uvedené publikace Zdeňka Filipa *Cesty hrdinů zahraničního odboje*, která je ovšem psána poněkud volnějším stylem. Jako doplnění nechyběly ani tituly *Sokolovo* od Jiřího Fídlera či *Hrdinové od Sokolova* od Miroslava Brože.²² Vzhledem k tomu, že se bojů u Sokolova neúčastnil, se Ladislav Bedřich ani v jedné z nich nevyskytuje. To ovšem zároveň slouží jako další důkaz o jeho přítomnosti u záložního praporu v Buzuluku během bojů v březnu 1943. Další tituly byly při psaní využity pouze sporadicky, a není proto třeba je zde jmenovitě uvádět - jsou citovány přímo v textu.

¹⁶ BEDŘICH, Ladislav: Jak jsem se octl v nemilosti. In: RICHTER, Karel (ed.): *Přísahali jsme republice. Pamětní sborník k 50. výročí vzniku první československé jednotky v SSSR*. Praha 1992, s. 39-46.

¹⁷ HANZLÍK, František: *Bez milosti a slitování. B. Reicin – fanatic rudého teroru*. Ostrov 2011.

¹⁸ EMMERT, František: *Československý zahraniční odboj za 2. světové války na Západě*. Praha 2012.

¹⁹ BUREŠOVÁ, Jana – KONEČNÝ, Karel (a kol.): *Litovel - velké dějiny města*. I. a II. díl. Olomouc 2018.

²⁰ KREISINGER, Pavel: *Brigádní generál Josef Bartík. Zpravodajský důstojník a účastník prvního i druhého československého odboje*. Praha 2011.

²¹ STANĚK, Radim: *Životní osudy zpravodajského důstojníka a vojenského diplomata brigádního generála Oldřicha Tichého (1898-1990)*. Magisterská diplomová práce (dále jen MDP), Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2015.

²² FIDLER, Jiří: *Sokolovo 1943*. Praha 2004; BROŽ, Miroslav: *Hrdinové od Sokolova*. Praha 2006. Kniha M. Brože je psána encyklopedickým stylem, kdy má každý účastník bojů vlastní medailon.

Během psaní autor vycházel také z článků příslušných periodik. Nejčastěji je v textu citován časopis *Historie a vojenství*, konkrétně např. studie Jiřího Plachého *Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939-1941*.²³ Z příspěvků Jana Němečka uvedme např. článek *Armádní generál Lev Prchala a čs. odboj v Polsku* či *Zprávu škpt. Jana Krčka o československém legionu v Polsku*.²⁴ Jako velice zajímavý a přínosný autor hodnotí článek *Audiat et altera pars. Účast německých jednotek v boji o Sokolovo v březnu 1943* od Aleše Binara, který vnesl nový pohled na dnes již legendární a často idealizovanou bitvu o Sokolovo.²⁵ V práci se objevují také některá dobová periodika. V rámci vysvětlivek a doplňujících informací v poznámkách pod čarou autor využíval také internetových zdrojů.²⁶

Díky studijnímu pobytu CEEPUS na Univerzitě ve Vídni v březnu 2019 mohl autor nahlédnout také do rakouských archivních fondů a knihoven. K tématu druhého čs. odboje na východní frontě však nenalezl nic než pár memoárů,²⁷ dílčí studii k Československé lidové armádě (dále jen ČSLA) z pera bývalého důstojníka a přímého aktéra zákulisního dění v armádě 50. a 60. letěch a kapitulu o účasti židovských příslušníků v polském Legionu a během formování samostatné čs. vojenské jednotky v SSSR.²⁸

²³ PLACHÝ, Jiří: *Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939-1941*. HaV 3/2019, s. 6.

²⁴ NĚMEČEK, Jan: *Armádní generál Lev Prchala a čs. odboj v Polsku*. *Historie a vojenství* (dále jen HaV) 3/1994; Týž (ed.): *Zpráva škpt. Jana Krčka o československém legionu v Polsku*. HaV 2/1993.

²⁵ BINAR, Aleš: *Audiat et altera pars. Účast německých jednotek v boji o Sokolovo v březnu 1943*. HaV 3/2014, s. 28-45.

²⁶ Konkrétní datum citování online zdrojů je v práci uvedeno vždy za odkazem v hranaté závorce.

²⁷ Např. FIŠ, Teodor: *Mein Kommandeur, General Svoboda. Vom Ural zum Hradschin*. Vídeň 1969.

²⁸ STEPANEK-STEMMER, Michael: *Die Tschechoslowakische Volksarmee*. In: GOSZTONY, Peter (a kol.): *Zur Geschichte der europäischen Volksarmeen*. Bonn-Bad Godesberg 1976; LUSTIGER, Arno: *Zum Kampf auf Leben und Tod. Das Buch vom Widerstand der Juden (1933-1945)*. Kolín nad Rýnem 1994.

1. Léta předválečná

1.1. Dětství a rodinné poměry

Ladislav Bedřich se narodil 24. dubna 1901 v Lošticích v okrese Zábřeh.²⁹ Ladislav jako druhorozený pocházel z pěti dětí.³⁰ Jeho otec Josef (nar. 18. 3. 1873) byl synem obchodníka a pracoval původně jako berní sluha, později jako četník.³¹ Matka Františka (nar. 16. 6. 1876), rozená Vejmolová, pracovala v domácnosti.³² Povinnou školní docházku nastoupil malý Ladislav na obecné škole v Litovli. Když mu bylo deset let, přestěhoval se s rodiči a sourozenci do Kroměříže. V Kroměříži chodil ještě rok do obecné školy a od školního roku 1911/12 tam navštěvoval vyšší reálné gymnázium („českou reálku“).³³ Po vypuknutí Velké války se rodiče opět přestěhovali, tentokrát do Lipníku nad Bečvou. V Lipníku mladý Ladislav navštěvoval od školního roku 1914/15 českou zemskou „reálku“, na níž 1. července 1918 úspěšně odmaturoval.³⁴

1.2. Dobrovolnická a základní vojenská služba

Vznik Československa a nevyřešené pohraniční konflikty mladého státu s Polskem a Maďarskem motivovaly čerstvého maturanta k tomu, aby se v listopadu 1918 dobrovolně přihlásil do armády. Dobrovolnickou službu vykonával u pochodové roty pěšího pluku 54 (Olomouc-Prerov) do srpna 1919.³⁵ Za mobilizace v roce 1921 sloužil jako nováček jeden měsíc na maďarských hranicích v hlídkové službě.³⁶ V témže roce byl řádně odveden.³⁷ Prezenční vojenskou službu absolvoval mezi 1. říjnem 1921 až 30. září 1923 u pěšího pluku 45 v Lučenci na Slovensku. Jeho kmenovým útvarem byl „Rumunský“ pěší pluk 45 pod velením

²⁹ VÚA-VHA, sb. Kmenových listů, Kmenový list (dále jen KL) Ladislava Bedřicha.

³⁰ Nejstarším ze sourozenců byl Ladislavův bratr Josef (nar. 1899), dále následovaly sestry Růžena (nar. 1902), Vlasta (1905) a Františka (1909). Josef pracoval jako berní úředník a žil v Kroměříži. Sestry Růžena a Františka žily v Lipníku nad Bečvou. Vlasta se za Protektorátu přihlásila k německé národnosti a podle Bedřicha byla po válce souzena lidovým soudem. VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Základní osobní list – C. Data o příbuzných.

³¹ Tamtéž. Informace o otcově funkci četnického strážmistra pochází z opisu úmrtního oznámení Ladislava Bedřicha Havelkova muzea v Lošticích. Zdeněk Filip uvádí, že jeho otec byl berním zřízencem a později se stal četníkem. FILIP, *Cesty hrdinů čs. zahraničního odboje*, s. 13. V archivních dokumentech se informace o otcově příslušnosti k četnictvu neobjevuje. Josef Bedřich byl ještě za Rakouska-Uherska členem Sociálně demokratické strany. Zemřel v roce 1946.

³² VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Základní osobní list – C. Data o příbuzných.

³³ FILIP, *Cesty hrdinů československého zahraničního odboje*, s. 13.

³⁴ VÚA-VHA, sb. Kmenových listů, KL Ladislava Bedřicha.

³⁵ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

³⁶ Podrobněji k mobilizaci čtyř ročníků vyhlášené roku 1921 prezidentem Masarykem jako reakci na puč Karla I. v Maďarsku viz FIALA, Jan: *Mobilizace československé armády na podzim 1921*. HaV 2/1993, s. 36-67.

³⁷ Běžným nástupním věkem bylo 18 let. Studentům však byla udělována výjimka až po dokončení studia. K vývoji základní vojenské služby v Československu viz <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3895> [22. 7. 2020].

gen. Františka Bláhy se sídlem v Chustu na Podkarpatské Rusi.³⁸ Jednoho dne si při tělocviku přivodil blíže nespecifikované zranění, v jehož důsledku byl převezen do nemocnice v Bratislavě a které mu zkomplikovalo výcvik.³⁹ Během prezenční vojenské služby se přihlásil do školy pro záložní důstojníky v Košicích, kterou absolvoval 12. července 1922. U závěrečné praktické zkoušky byl komisí hodnocen jako „*Dobrý žák, pilný [...] charakter otevřený, dobrosrdečný, vystupování dobré, dobrý instruktor.*“⁴⁰ Dne 1. srpna 1922 byl povýšen na desátníka aspiranta a 18. září vykonal praktickou zkoušku na důstojníka pěchoty v záloze. Závěrečnou zkoušku složil s hodnocením „vyhovuje“ a jeho celková způsobilost pro jmenování důstojníkem v záloze byla „dostatečná“.⁴¹ Dne 18. října byl pro svoji krátkozrakost superarbitrován k pomocné službě jako písař. K 1. lednu 1923 byl povýšen na četaře aspiranta. V červenci 1923 byl pak znovu superarbitrován, tentokrát jako „schopen ke službě se zbraní“. Po ukončení základní vojenské služby na konci září 1923 byl zařazen do tzv. I. zálohy.⁴²

1.3. Učitelem na obecných a měšťanských školách

Po letech strávených v uniformě se Ladislav vrátil zpět do civilu ke svému původnímu plánu, a sice stát se učitelem. Ještě před válkou (od září 1919) působil jako učitel na výpomoc v obecných školách na Litovelsku. V létě 1920 vykonal v Příboru doplňovací zkoušku učitelské dospělosti, na níž v dubnu 1923 navázal složením zkoušky učitelské způsobilosti pro obecné školy.⁴³ Nejdříve nastoupil jako učitel na výpomoc do obecné školy v Dolním Újezdu (vzdáleného asi 5 km od Lipníku nad Bečvou) a následně vystřídal několik škol na severní Moravě. Po krátkém angažmá na obecné škole v Bouzově vyučoval mezi lety 1923-1924 na obecné škole v obci Červenka (nedaleko Litovle).⁴⁴ Zde se stal také členem ochotnického divadelního kroužku. V roce 1926 úspěšně složil zkoušku učitelské způsobilosti pro měšťanské školy.⁴⁵ Poté učil na měšťanských školách v Šilperku (dnešních Štítech u Lanškrouna), Štokách (na Havlíčkobrodsku) a Konicích. Následně přešel na měšťanskou školu do Litovle jako odborný učitel.

³⁸ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich. Plk. František Bláha byl velitelem 45. pěšího pluku mezi lety 1923-1926 a 1927-1928.

³⁹ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁴⁰ Tamtéž, Výtah z protokolu o závěrečné zkoušce z 11. července 1922.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž. V I. záloze oficiálně setrval až do konce roku 1941, kdy byl přeřazen do II. zálohy.

⁴³ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Základní osobní list.

⁴⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 34.

⁴⁵ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich. Klasifikaci z III. odboru si o deset let později (1936) rozšířil o I. odbor. V roce 1938 pak ještě o IV. odbor.

1.4. Láska ke sportu a veřejná činnost

Už během školních let našel dospívající Ladislav zálibu ve sportu, která jej provázela po celý život.⁴⁶ Láska ke sportu jej přivedla ke vstupu do České obce sokolské (dále jen ČOS), kam vstoupil v roce 1919. Aktivní Ladislav však nezůstal pouze u role cvičence. Absolvoval šestitýdenní výcvik ČOS a následně působil i jako cvičitel a funkcionář. Po absolvování sokolské cvičitelské školy v roce 1920 se stal náčelníkem sokolské župy v Bouzově. V průběhu prezenční vojenské služby v Lučenci působil jako náčelník tamního Sokola. Po návratu z vojny se vypracoval na náčelníka sokolské jednoty v Litovli a od roku 1931 dokonce na náčelníka celé Sokolské župy severomoravské.⁴⁷ V roce 1924 absolvoval nejmenovaný tělovýchovný kurz.⁴⁸ O dva roky později závodil za jednotu Havlíčkovy sokolské župy z Německého (Havlíčkovy) Brodu na VIII. Všesokolském sletu v Praze.⁴⁹ V průběhu let získal díky působení na civilních školách i své účasti na státních a sokolských kurzech odborný tělovýchovný výcvik.

1.5. Osobní život, vlastnosti a přesvědčení

Dne 6. srpna 1927 se oženil s Alžbětou Kubíčkovou.⁵⁰ Hned 4. března 1928 se manželům Bedřichovým narodila dcera Dagmar.⁵¹ Co se týká tělesné konstituce Ladislava Bedřicha, byl relativně drobného vzrůstu. Měřil 173 cm, měl rusé vlasy, šedé oči a od mládí nosil brýle, poněvadž trpěl krátkozrakostí (6D).⁵² Bedřich byl tělem i duší demokrat a vlastenec. Politickým smýšlením měl nejbližší k prvorepublikové Sociálně-demokratické straně dělnické, do které počátkem roku 1927 vstoupil.⁵³ Později v roce 1938 se zúčastnil ustavujícího sjezdu Národní strany práce jako delegát Sociálně demokratické strany dělnické za okres Litovel.

Ke svému náboženskému smýšlení Ladislav Bedřich ve svých pamětech uvádí: „[...] můj první skutek, když jsem se osamostatnil, byl, že jsem vystoupil z církve ř. k. [římsko-

⁴⁶ Přestože byl zdatný sportovec, podle vlastních vzpomínek trpěl pravidelně na jaře a na podzim angínami.

⁴⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 33.

⁴⁸ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁴⁹ BERKOVÁ, Miluše: *Jeden z mnoha. O pohnutém osudu Ladislava Bedřicha, majora čs. zahraničního vojska v SSSR a blízkého spolupracovníka armádního generála Ludvíka Svobody*. In: Moravský sever, 5/1998, s. 3.

⁵⁰ VÚA-VHA, sb. Kmenových listů a kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich. Alžběta Bedřichová (nar. 27. 9. 1907) pocházela z rodiny krejčího. Před válkou pracovala jako švadlena. Za války byla kvůli manželově účasti v zahraničním odboji zatčena gestapem a následně strávila tři roky v koncentračním táboře ve Svatobořicích. Odtamtud se vrátila s podlomeným zdravím. Po válce žila nadále v Litovli (Nábřežní ul. 156). Ještě v roce 1945 vstoupila do sociálně demokratické strany a pracovala jako zdravotní sestra (u Masarykovy Ligy proti tuberkulóze v Litovli). Manželství s Ladislavem stále trvalo, byť spolu manželé nežili. Alžběta Bedřichová zemřela roku 1956.

⁵¹ Dagmar se narodila v Olomouci, v některých listinách se ale jako místo narození uvádí Litovel. VÚA-VHA, sb. Kmenových listů, Ladislav Bedřich.

⁵² VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Lékařské vysvědčení z 26. 6. 1946.

⁵³ Podrobněji k meziválečným dějinám čs. sociální demokracie viz KUKLÍK, Jan: *Sociálně demokratická strana v letech 1918-1938*. In: MAREK, Pavel (a kol.): *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*. Olomouc 2000, s. 94-107.

katolické, pozn. aut.] *a to mělo za následek, že mne otec vyhodil jako prašivou ovci z domu.*⁵⁴ V kmenovém listu a kvalifikačních listinách dotyčného se v kolonce Náboženství nadále objevuje „bez vyznání“.⁵⁵ Přesto jej lze označit za člověka věřícího, byť se k žádné církvi nehlásil. Podle vlastních vzpomínek byl sám spíše evangelíkem.

1.6. Meziválečná vojenská kariéra důstojníka v záloze

Co se týká pokračování jeho vojenské kariéry, ještě v roce 1925 se v hodnosti podporučíka účastnil kurzů pro učitele a profesory v Turčianském Sv. Martinu, a to s velmi dobrým kvalifikačním výsledkem.⁵⁶ V témže roce absolvoval povinné cvičení ve zbrani. O dva roky později (již v hodnosti poručíka) absolvoval jako velitel pěší čtyři další vojenské cvičení ve zbrani v Modrém Kameni (také na Slovensku), opět s velmi dobrým kvalifikačním výsledkem.⁵⁷ Svými veliteli byl ve 20. letech hodnocen jako „*Příčinnivý, snaživý, spolehlivý, velmi energický*“ (1925); „*Veselé povahy, přímý, iniciativní, rozhodný a svědomitý*“ (1927); „*Veselé přímé povahy, svědomitý, energický, důsledný*“ (1929).⁵⁸ V roce 1931 se již v hodnosti nadporučíka účastnil povinného cvičení ve zbrani v Chustu. Mezi lety 1929 až 1935 se v Litovli pravidelně účastnil také instruktážních kurzů pro důstojníky v záloze, které absolvoval vždy s velmi dobrým prospěchem.⁵⁹ V roce 1931 byl dokonce vyznamenán v divizním rozkaze za projevení zvláštní péle a výborných výsledků během kurzu.⁶⁰ Dne 7. 8. 1936 složil u „Hanáckého“ pěšího pluku 6 v Olomouci zkoušku velitele pěší roty s dostatečným prospěchem.⁶¹ V srpnu 1938 absolvoval v Rožnově pod Radhoštěm kurz pro velitele středisek branné výchovy. V srpnu 1938 se účastnil také mimořádného vojenského cvičení, načež byl v důsledku mobilizace „přidržen k činné službě“.⁶² Za mobilizace byl zařazen k 13. pěšímu pluku v Šumperku. S událostmi, které následovaly po podepsání Mnichovské dohody, zásadně nesouhlasil a odmítal se s nimi smířit. Po okupaci zbytku Československa v březnu 1939 nejprve vytvořil na Litovelsku odbojovou skupinu napojenou na Obranu národa. Následně se však ocitl v hledáčku gestapa, a proto se rozhodl odejít bojovat za svobodu Československa do zahraničí. Tento boj je předmětem další kapitoly.

⁵⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 116.

⁵⁵ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁵⁶ Tamtéž, Zpráva o prospěchu v ppor. L. Bedřicha z 31. července 1925 v kurse učitelů a profesorů záložních důstojníků v Turčianském Sv. Martině.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Kurzy byly určeny pro pěší vojsko a hodnotil se nejenom zájem a praktické dovednosti, ale také znalost taktiky.

⁶⁰ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Divisní rozkaz č. 12.

⁶¹ Tamtéž, Výkaz o prospěchu ze 7. srpna 1936.

⁶² Tamtéž.

2. Léta válečná

2.1. Odbojářská činnost a odchod do exilu

Koncem března 1939 pověřil František Kruš, učitel a vzdělavatel ČOS z Moravičan, Ladislava Bedřicha organizováním domácího odboje na Litovelsku.⁶³ Jednalo se o severomoravskou frakci nově vzniklé ilegální odbojové organizace Obrana národa. Okres Litovel byl v té době již značně okleštěn. Obce v okrese pod německou nadvládou měly být v určený čas osvobozeny a německé obyvatelstvo vyhnáno za hranice ČSR.⁶⁴ Npor. Bedřich dostal na splnění úkolu a vybudování odbojové sítě tříměsíční lhůtu. Bedřich osobně objel všech 27 jemu svěřených obcí, určil jejich velitele a rozdělil zbraně, které se mu podařilo koupit nebo jinak získat.⁶⁵ Vedoucí jednotlivých obcí na sebe z bezpečnostních důvodů nebyli napojeni a každý z nich znal pouze svého nadřízeného – velitele okresu npor. Bedřicha, případně jeho zástupce.⁶⁶ Práce šla pozvolna, neboť vše probíhalo v naprostém utajení. Odbojářům navíc chyběl přesný plán a instrukce, takže často jednali na vlastní pěst.

Situace se začala komplikovat na přelomu května a června 1939. Tehdy se Bedřich objevil v hledáčku gestapa. Celá událost měla podle Bedřichových slov předejru v oslavě narozenin prezidenta Beneše 28. května. U této příležitosti obyvatelé Litovle kladli květiny a věnce k pamětní desce padlých ze Světové války. Událost doprovázelo zpívání hymny a dalších národních písní jako i jiné projevy vlasteneckého citění. Prvního června gestapo počtilo Bedřicha nečekanou návštěvou přímo v chlapecké měšťanské škole v Litovli, kde dotyčný v té době učil. Příslušníci gestapa následně provedli u Bedřicha domovní prohlídku. Npor. Bedřich popisuje setkání s gestapem ve svých pamětech: „[...] příslušníci mi vyhrožovali, hledali u mě

⁶³ František Kruš byl během zatýkání v roce 1944 zastřelen příslušníky gestapa. Ladislav Bedřich po návratu do vlasti uctil jeho památku článkem v časopisu Hlas revoluce. Poválečná čísla časopisu *Hlas revoluce* viz https://kramerius.army.cz/search/r.jsp?forProfile=search&forProfile_sorting_dir=&debug=&sort=&q=hlas+revoluce&issn=&title=&keywords=&author=&rok=&udc=&ddc=&shelfLocator=&physicalLocation=; Podrobněji k osobě F. Kruše viz https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=1132 [13. 8. 2020].

⁶⁴ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Vložka E k žádosti o vydání osvědčení o účasti na národním boji za osvobození podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. o příslušnících čs. armády v zahraničí.

⁶⁵ Tamtéž, Stručný životopis od r. 1939 a podrobné vylíčení bojové - odbojové činnosti. Bedřich svoji domácí odbojovou činnost shrnul v roce 1948 v žádosti o vydání osvědčení o účasti na národním boji za osvobození. Důkaz o pravdivosti Bedřichových tvrzení pak poskytnuly dodatečné výpovědi přeživších svědků (školníka v. v. v Litovli F. Hanzlíčka, obchodníku J. Rendy a L. Kročáka, ředitele reálného gymnázia v Litovli Karla Sedláka a jistého rolníka Fritschera v Července u Litovle). Bedřich opíral svoji žádost také o výslechový protokol gestapa sepsaný v Berlíně s J. Linhartem. Opis tohoto protokolu obdržel v roce 1946 v dopise od svého přítele a bývalého spolubojovníka. VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, příloha k dopisu L. Bedřichovi ze 3. prosince 1946 - Opis obžalovacího spisu (*Anklageschrift*) J. Linharta u Lidového soudu v Berlíně ze 14. 8. 1944.

⁶⁶ Z dalších odbojářů a Bedřichových spolupracovníků byli Jan Linhart, ředitel měšťanské školy v Litovli, a řídicí učitel Josef Vymětal popraveni. Jan Sláma zahynul v koncentračním táboře. VÚA-VHA, Sb. Kmenových listů, KL L. Bedřicha (č. 01-058-862-21).

*zbraně a vyzývali k tomu, abych si uvědomil, že 15. březnem je určen osud českých zemí navždy a jen na loyálním uznání této skutečnosti závisí chod společenského života, ba existence našeho národa v rámci Říše.*⁶⁷ Bedřich se sice vyhnul zatčení, ale gestapo v té době již vědělo o litovelském odbojovém hnutí. Svědčí o tom mj. i domovní prohlídky gestapa u pěti dalších občanů Litovle.

Ve druhé polovině června 1939, tedy ještě před Bedřichovým odchodem za hranice, se v Litovli konala schůze odbojářů z okresu, jejímž cílem bylo shrnutí dosavadních úspěchů a stanovení strategie do budoucna. Na této schůzi se Bedřich od vzdáleného příbuzného a ředitele měšťanské školy Jana Linharta dozvěděl, že ostravští železničáři organizují ilegální přechody přes hranice do Polska, kde se již údajně formovala čs. legie pod vedením gen. Lva Prchalý. Bedřichovo rozhodnutí odejít do exilu na sebe vzhledem k možnému zatčení nenechalo dlouho čekat. Bedřich svůj organizační úkol splnil a před svým plánovaným odjezdem za hranice určil svého nástupce. Je ovšem třeba si uvědomit, že v té době ještě neexistovala žádná oficiální zahraniční jednotka, do níž by budoucí exulanti mohli vstoupit.

Ještě předtím, než opustil hranice Protektorátu, snažil se npor. Bedřich zabezpečit svoji rodinu, především dceru s manželkou. S pomocí členů Sokola a dalších známých se mu to podařilo. O zahlazení stop se postaral velitel četnické stanice v Litovli strážmistr Bartošek, který nechal rozhlásit, že Ladislav Bedřich odešel na turistickou cestu do Beskyd a že by se nedivil, kdyby během ní Bedřich spáchal sebevraždu, jsa nervově otřesen obsazením republiky. Mimo to Bartošek daroval Bedřichovi dvě armádní pistole. Před samotným odjezdem do Ostravy se npor. Bedřich vydal do Prahy, aby o svém odjezdu informoval kolegy z ČOS a vyzval je též k odchodu za hranice.⁶⁸ Zpátky do Litovle se Bedřich vrátil 6. července ráno.⁶⁹ Manželka Alžběta s dcerou Dagmar právě pobývaly v prázdninové žakovské osadě v Javoříčku u Litovle. Odpoledne téhož dne se za nimi Bedřich vypravil, aby se rozloučil. Manželka o jeho záměrech věděla a podle Bedřichovy výpovědi je plně schvalovala. U příležitosti rozloučení s rodinou se zastavil za tamním řídicím učitelem Petzinou, s nímž večer společně poslouchali český odbojový rozhlas z Katovic.⁷⁰

Druhý den ráno odjel Bedřich v doprovodu J. Linharta do Moravské Ostravy. Oba se nejprve vydali na záchytnou adresu do bytu vlakvedoucího Karla Sochorka. Ten byl však právě

⁶⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 7.

⁶⁸ Tamtéž, s. 9.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Petzina byl 5. května 1945 společně se všemi ostatními muži z Javoříčka popraven komandem SS za údajnou pomoc partyzánům.

ve službě a měl se vrátit až pozdě v noci, načež se oba ubytovali u jiného Linhartova známého. Druhý den dopoledne byly se Sochorkem dojednány všechny podrobnosti přechodu hranic. Npor. Bedřich měl překročit hranice 9. července večerním vlakem z Ostravy do Bohumína (Bohumín v té době patřil Polsku). Neděli 9. července strávil npor. Bedřich podle vlastních vzpomínek na sokolském hřišti v Hrušově. Setkal se tu s několika sportovci-sokoly, kteří se v té době připravovali na závody. O svém úmyslu opustit Protektorát se jim však ze zjevných důvodů nezmínil. Večer se v určenou hodinu dostavil do budovy ostravského nádraží, kde se jej ujal vysoký železničář v uniformě. Vlak měl zpoždění. Zanedlouho už ale určený nákladní vlak stál na třetí koleji. Před odjezdem každého vlaku gestapo provádělo prohlídku vlaku. Od zmíněného železničáře dostal npor. Bedřich následující instrukce: vstoupit do nejbližší brzdařské budky a zajistit ji tak, aby nikdo nemohl projít. Dále měl vyčkat pokynu, nastoupit do posledního vagonu a zavřít se na záchodě. V Bohumíně se npor. Bedřicha měli ujmout polští pohraničníci.⁷¹ Gestapo tentokrát provádělo kontrolu směrem od lokomotivy k poslednímu vagonu. Npor. Bedřich učinil vše přesně podle obdržených instrukcí. Poté, co si od zmíněného železničáře převzal zpět svoji aktovku, naskočil otevřenými dveřmi na odvrácené straně nástupiště do právě se rozjíždějícího vlaku. Celá akce proběhla podle plánu, pouze s tím rozdílem, že jej průvodčí ihned po odjezdu vlaku usadil přímo v kupé.⁷² Npor. Bedřich tak hranice překročil místo na toaletách v první třídě. Současně s ním opustili v tomto rychlíku hranice protektorátu tři letci.⁷³

Po příjezdu do Bohumína na čtyři české odbojáře čekalo několik polských pohraničníků. Všichni prošli krátkým výslechem, podle něhož byl sepsán protokol. Na základě tohoto protokolu pak Čs. velvyslanectví ve Varšavě mělo určit, zda budou jmenovaní přijati nebo vráceni zpět do Protektorátu. Po vyřízení nezbytných formalit byli všichni čtyři dopraveni do turistického domu v Bohumíně, kde se v té době nacházelo 40 dalších uprchlíků.⁷⁴ Dne 18. července byl npor. Bedřich převezen k jiné skupině do Fryštátu (dnešní Karviná). O tři dny se již nacházel na cestě do Krakova, kde měl sídlo čs. konzulát. Transport dorazil do Krakova kolem deváté hodiny ranní. Po příjezdu do Krakova byli exulanti podrobeni dalšímu výslechu. Na žádost vstupu do čs. zahraniční jednotky měli podepsat bezpodmínečný vstup do francouzské cizinecké legie se závazkem na 5 let.⁷⁵ Následovala registrace v přijímací kanceláři

⁷¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 10.

⁷² Tamtéž, s. 11.

⁷³ Jednalo se o délesloužící poddůstojníky letectva Aloise Dvořáka, Jaroslava Hájka a Jaroslava Šálu.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Šlo o předpis a nezbytný předpoklad ke vstupu do zahraniční armády. Důstojníci po kapitána včetně vstupovali do cizinecké legie automaticky v hodnosti podporučíka, záložní důstojníci a poddůstojníci bez hodnosti. Npor.

a fotografování kvůli zhotovení legitimací čs. voj. jednotky.⁷⁶ Dne 21. 7. 1939 tak byl Bedřich prezentován jako dobrovolník do čs. vojenské skupiny v Krakově (pod evidenčním číslem 1093).⁷⁷ Ještě před odchodem z prověřovací kanceláře škpt. Dalecký, velitel přijímací komise, upozornil npor. Bedřicha, aby se kolem jedenácté hodiny dostavil zpět do kanceláře. Zde se Bedřich seznámil s pplk. Ludvíkem Svobodou, kterého do té doby neznal, ani o něm předtím údajně nic neslyšel. Svoboda se Bedřicha ptal na rodinné poměry, dosavadní zaměstnání, zabezpečení rodiny, vojenskou službu v září 1938, důvod odchodu za hranice i jeho názor na mnichovskou dohodu.⁷⁸ Npor. Bedřich byl razantním odpůrcem přijetí podmínek mnichovského diktátu, což přesvědčivě vyjádřil během výsledku na čs. konzulátu v Krakově před pplk. Svobodou se slovy: „*Měli jsme bojovat. Národ, který 300 let bojoval o svou státní samostatnost, se jí nemá dobrovolně vzdávat, zvláště když jsme měli dobrou armádu, skvělou výzbroj a pevnosti, při čemž nám chtěl Sovětský svaz pomoci.*“⁷⁹ *Následně dodal: „Tato osudná kapitulace poškodí celý náš národní charakter a na nás bude záležet, zda se nám podaří tuto mnichovskou hanbu smýt.“*⁸⁰

Oba se v zásadních otázkách shodli. Brzy se ukázalo, že měli Svoboda s Bedřichem mnoho společných známých v Kroměříži, kam Bedřich mezi lety 1910 a 1914 chodil do školy a kde Svoboda v posledních letech před odchodem za hranice bydlel. Jak Ladislav Bedřich uvádí ve svých pamětech, toto setkání se Svobodou pro něj bylo osudným. Svoboda nadto Bedřichovi ještě představil svoji vizi poválečného uspořádání Československa.⁸¹ Bedřich byl Svobodovou vizí překvapen a od tohoto momentu ji údajně plně podporoval. Dalším předmětem jejich společné diskuze bylo působení gen. Lva Prchały. Během tohoto rozhovoru také Svoboda vznesl přání, aby se npor. Bedřich stal kronikářem skupiny. Dosavadní kronikář npor. let. Jiří Král měl totiž co nevidět odjet s většinou letců do Francie.⁸² Bedřich měl každý

Bedřich by tedy ve své tehdejší hodnosti tuto hodnost pozbyl. Teprve po podepsání bezpodmínečného vstupu do cizinecké legie se dobrovolníci dozvěděli, že Francie přislíbila v případě vypuknutí války vznik samostatné čs. jednotky.

⁷⁶ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 12.

⁷⁷ VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich.

⁷⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 12.

⁷⁹ Tamtéž, s. 13.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Tato Svobodova vize je v Bedřichových pamětech silně prosovětská, odsuzující západní mocnosti. Komunistická strana v ní měla po válce hrát hlavní státotvornou roli. Co do struktury tato vize připomíná spíše Svobodovy názory zhruba od r. 1943. Ve svých memoárech *Cestami života* a *Deník z doby válečné* Svoboda v této době jako hlavu čs. odboje uznával a ctil prezidenta Beneše. Otázkou tedy zůstává, do jaké míry je tato Svobodova vize v rámci Bedřichových pamětí idealizovaná či upravená. Bedřich každopádně v té době tak ucelenou koncepci poválečného uspořádání jako Svoboda neoplyval.

⁸² Npor. let. Jiří Král (1910-1940): pilot-stíhač, první velitel československé vojenské skupiny v Polsku, člen tzv. Krakovské šestky. V létě 1939 odjel společně s dalšími čs. letci parníkem do Francie, kde nastoupil do výcvikového střediska stíhačů v Chartres. V prosinci téhož roku byl převelen na západní frontu. Na jaře 1940 se

den večer vypracovat koncept, na druhý den jej předložit Svobodovi a po schválení zapsat. Svoboda Bedřichovi přislíbil ubytování ve studentském domě a stravování přímo na konzulátě. Mimoto se stal také členem prověřovací komise. Mužstvo se v té době nacházelo v táboře v Małych Bronowicích, jelikož Turistický dům v Krakově již potřebám formujícího se Legionu Čechů a Slováků nestačil.

2.2. V Polsku

2.2.1. V táboře v Małych Bronowicích

Npor. Bedřich převzal vedení kroniky od npor. Krále v pondělí 24. července.⁸³ Kromě kronikáře byl také členem prověřovací komise, v jejíž místnosti pracoval. Od počátku svého působení v Polsku se účastnil prověřovacích výslechů nově příchozích dobrovolníků. Dne 25. července se u prověřovací komise hlásil špkt. pěch. František Fanta, který obratem převzal vedení prověřovací komise po špkt. Daleckém a kpt. Novákovi.⁸⁴ Špkt. Fanta se stal také novým spolubydlicím npor. Bedřicha v malé světničce studentského domova.

Npor. Bedřich se začal v Krakově poohlížet po kulturním a společenském vyžití. V sobotu 29. července poprvé zavítal do zdejší sokolovny.⁸⁵ V té se cítil vlastními slovy „jako doma“. Značnou měrou k tomu přispěla výzdoba krakovské sokolovny – nacházel se zde prapor malovaný Josefem Mánesem, záramované vlastnoruční dopisy dr. Miroslava Tyrše a další artefakty. Náčelník krakovské sokolské jednoty K. Nowak dokonce na naléhání npor. Bedřicha zahájil pravidelná cvičení prvního družstva, a to vždy v pondělí, středu a pátek večer.⁸⁶ Cvičení s sebou obnášelo i možnost teplé sprchy, což Ladislav Bedřich obzvláště kvitoval. Počátkem srpna nicméně npor. Bedřicha rozčarovalo chování polských sokolů. U příležitosti sjezdu polských legionářů z polsko-sovětské války dne 6. srpna začal náčelník Svazu Sokola polského Jan Fazanowicz zvat na sokolská cvičení do oblasti Těšínska, které Poláci před Vánocemi 1938 zabrali Československu. Npor. Bedřich Fazanowicze nařknul z nebratrského jednání a jako důkaz si s sebou odnesl jeden agitační plakát, který se mu podařilo zachovat a o bezmála šest let později přinést zpět do osvobozené vlasti. Bedřich o celém incidentu napsal v roce 1946

účastnil leteckých bojů nad Belgií a Francií. Zahynul 8. června 1940 při vzdušném souboji proti přesile dvanácti nepřátelských stíhaček Messerschmitt Bf-109, když se mu po opuštění jeho hořícího letounu Bloch 152 neotevřel padák. Více o tomto letci viz ČERNÝ, Karel: *Muži z londýnského vydání. Žďár nad Sázavou 2007*, s. 14-21.

⁸³ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 37.

⁸⁴ *Generálmajor (t. č. špkt. pěch.) František Fanta (1892-1977): ruský legionář, příslušník 1. čs. střeleckého pluku, od 31. října 1938 do března 1939 velitel 10. roty pluku v Českých Budějovicích, pozdější velitel 3. čs. samostatné brigády v SSSR a velitel 1. divize.*

⁸⁵ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 37.

⁸⁶ VMŠ, *Strojepis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, 1. díl, s. 16.

článek do Sokolského věstníku. Fazanowicz jej neprodleně v Praze vyhledal a žádal odvolání článku, načež Bedřich vytáhnul na důkaz onen plakát z léta 1939 a celá situace byla vyřízena.

V té době pověřil pplk. Svoboda npor. Bedřicha, aby se vydal do Katovic. Tam měl předat tamnímu hlasateli čs. rozhlasu gramofonovou desku s československou státní hymnou, která měla nově uzavírat pravidelná vysílání do vlasti.⁸⁷ Za necelé tři týdny se Bedřich vydal do Katovic znovu, tentokrát s cílem přesvědčit důstojníky z tamní emigrantské skupiny ke vstupu do vojenské skupiny v Krakově.

EXKURS: VZNIK ČS. VOJENSKÉ SKUPINY (LEGIONU) V POLSKU⁸⁸

Po obsazení zbytku Československa německou brannou mocí a vytvoření protektorátu Čechy a Morava 15. března 1939 začali odcházet vlastenci-dobrovolníci (většinou bývalí vojáci z povolání, kteří se nesmířili s mnichovskou kapitulací) do exilu, aby se mohli účastnit zahraničního odboje s cílem osvobození okupované republiky. První a pravděpodobně nejsnazší cestou za hranice byla cesta do Polska. Největší skupiny exulantů se utvořily kolem čs. velvyslanectví ve Varšavě a čs. konzulátu v Krakově (další větší skupina se utvořila např. v Katovicích při čs. rozhlase v Polsku). Říšské zastupitelské orgány v Polsku samozřejmě usilovaly o zrušení československých zastupitelských úřadů a likvidaci vznikajícího odbojového hnutí. Na zachování velvyslanectví ve Varšavě i konzulátu v Krakově měli největší zásluhu konzul Vladimír Znojemský, vicekonzul dr. Vladimír Henzl⁸⁹ a vyslanec dr. Juraj Slávik⁹⁰. Šest týdnů po okupaci dal konzul Vladimír Znojemský souhlas k založení čs. voj. skupiny v Krakově a povolání emigrantů-dobrovolníků. Dne 30. dubna 1939 pak pronesl na čs. konzulátu projev pro prvních 40 dobrovolníků, které označil za pokračovatele čs. armády. Slavnostní zakládající akt proběhl tentýž den večer v *Domě Turystycznym* na *Glównom rynku*

⁸⁷ Tamtéž. Dr. Ota Ritz-Radlinský (1904-1978): lektor češtiny na univerzitě ve Varšavě a stálý hlasatel čs. rozhlasu v Polsku. Jeho relace poslouchal npor. Bedřich s dalšími odbojáři ještě z kraje července z vlasti. Zvláštní shodou náhod se s hlasatelem o necelý měsíc později osobně seznámil.

⁸⁸ Podrobněji viz EMMERT, František: *Československý zahraniční odboj za 2. světové války na Západě*. Praha 2012, s. 23-37.

⁸⁹ Henzl měl podle Bedřicha největší zásluhu na vzniku čs. vojenské skupiny u krakovského konzulátu. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 17.

⁹⁰ Ladislav Bedřich se s JUDr. Jurajem Slávikem znal osobně od roku 1923. Seznámili se u příležitosti vítání prezidenta Masaryka na zámku ve Zvolenu. Dr. Slávik byl tehdy tzv. županem (vedoucím zvolenské župy), L. Bedřich na Slovensku právě absolvoval prezenční vojenskou službu (v Lučenci nedaleko Zvolenu). JUDr. Slávik se později stal ministrem vnitra obou československých londýnských vlád. Podrobněji k jeho osobě viz MICHÁLEK, Slavomír (a kol.): *Juraj Slávik Neresnický. Od politiky cez diplomaciu po exil (1890-1969)*. Bratislava 2006.

v Krakově, kam se ovšem (kromě konzula Znojemského a vicekonzula Henzla) dostavilo pouze šest dobrovolníků, pro něž se následně ujalo označení Krakovská šestka.⁹¹

V čele nově vzniklé čs. vojenské skupiny stanul npor. let. Jiří Král (dosavadní držitel nejvyšší vojenské hodnosti). Jednotka se řídila platnými předpisy čs. branné moci. Dne 5. května skupina za přítomnosti konzula i vicekonzula (oba též vstoupili) složila slavnostní přísahu. Počet nově přichozích dobrovolníků po počátečních obtížích rychle narůstal.⁹² Ještě v květnu 1939 stihlo být z Polska do Velké Británie odesláno 21 čs. vojáků. Polsko však v té době nechtělo zbytečně zhoršovat svůj vztah k Německu podporováním nepřátelského uskupení na svém území, a tak bylo rozhodnuto, že příslušníci čs. voj. skupiny budou co nejdříve odesíláni do Francie k cizinecké legii.⁹³ Vstup do francouzské cizinecké legie se závazkem na 5 let byl od 30. května také hlavní podmínkou vstupu do čs. zahraniční jednotky.⁹⁴ Podle L. Bedřicha za celou dobu odmítli podepsat pouze čtyři dobrovolníci. Prozatím mělo být z čs. vojenské družiny ponecháno v Polsku tisíc vyzbrojených a vystrojených instruktorů, jimž byly ponechány vojenské hodnosti společně s hodnostními odznaky čs. armády. Dne 11. června 1939 ke skupině dorazil pplk. Ludvík Svoboda, jenž automaticky převzal velení skupiny (npor. Král se stal jeho zástupcem). Přichozích stále přibývalo. Výjimkou nebyly dny, kdy ke skupině dorazilo několik desítek uprchlíků.

Čs. zastupitelské orgány v Polsku žádaly Londýn o vyslání zástupce čs. zahraničního odboje (zpravodajské služby), aby je informoval o situaci v Londýně a Paříži a předal jim instrukce k dalšímu postupu.⁹⁵ Plk. František Moravec pro tyto účely vybral mjr. Josefa Bartíka.⁹⁶ Ten měl také vyslechnout akutní požadavky polské frakce čs. odboje a bezprostřední novinky z Protektorátu a přetlumočit je následně Londýnu. Bartík mimo jiné navázal i styk

⁹¹ Jejimi členy byli: npor. let. Jiří Král, por. děl. Jan Kaleta, por. pěch. Mojmír Teplý, ppor. děl. Rudolf Slíva, ppor. děl. Oldřich Malač a čet. asp. Miloslav Kruml. ČERNÝ, *Muži z londýnského vydání*, s. 15.

⁹² Jednotkou prošlo ode dne založení do vypuknutí války 3872 dobrovolníků, z toho více než 660 letců. SVOBODA, *Cestami života*, 1. díl, s. 246.

⁹³ Od 22. května do 16. srpna 1939 odjelo z Polska do Francie celkem 1161 Čechoslováků v rámci pěti transportů (22. května 109 mužů, 16. června 138, 25. července 177, 28. července 546 a nakonec 16. srpna ještě dalších 189 vojáků). PLACHÝ, Jiří: *Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939-1941*. HaV – 3/2019, s. 6.

⁹⁴ Francie uznala suverenitu samostatného čs. státu 2. října 1939. Francouzi zároveň přislíbili, že budou nápomocni při vzniku čs. jednotky a jejího vyzbrojení ve Francii. Přední československá vojenská garnitura ve Francii doufala, že se z emigrantů podaří vytvořit čs. jednotku o síle 16 000 – 18 000 mužů. Formování pěší divize započalo v městečku Agde a jejím velitelem byl jmenován gen. Rudolf Viest. Nakonec se podařilo sestavit pouze dva pěchotní pluky a jeden pluk dělostřelectva. Po porážce Francie se však u Dunkerku zachránila pouze část vojáků.

⁹⁵ ABS, f. 302, a. č. 302-89-1/10, Zpráva o působení mjr. Bartíka v Polsku ve dnech 9. až 14. května 1939. Nedatováno, nepodepsáno. Citováno podle: KREISINGER, *Brigádní generál Josef Bartík*, s. 61.

⁹⁶ Jak Moravec, tak Bartík patřili k tzv. zpravodajské „jedenáctce“, která odletěla 14. 3. 1939 z Prahy do Londýna.

s polskou zpravodajskou službou a obě strany zahájily spolupráci (s evidentním profitem polské strany).⁹⁷

Československý konzulát v Krakově také vydával vlastní týdeník *Přehled*. Jeho redaktorem byl vicekonzul dr. Henzl. Prostřednictvím kurýrů, kteří pravidelně pendlovali mezi protektorátem a Krakovem, bylo u skupiny udržováno čilé spojení s domovem, neboli zahraniční zpravodajství či rozvědka. Informace tohoto rázu byly natolik kvalitní, že mohly být po ověření vysílány do celého světa. Tímto způsobem se informace získané čs. kurýry a rozšířené konzulátem v Krakově dostaly do předních světových tiskovin (moskevské *Pravdy*, londýnských *The Times*, do francouzských a amerických novin, do polského deníku *Kurier codzienny* a dalších).⁹⁸

Finanční zabezpečení skupiny bylo nedostatečné. Skupina byla odkázána především na finanční dary a pomoc krajanů v Polsku. Jedním z neaktivnějších byl jistý Vladimír Hofman⁹⁹, jehož často zmiňuje Ludvík Svoboda ve svém *Deníku z doby válečné*. Část peněz také přinesli dobrovolníci s sebou. Zbytek museli členové konzulátu opatřit prodejem úředních předmětů. Důležitou roli sehrál Ladislav Bedřich, který prostřednictvím kurýra dokázal od vlastenců z Litovle opatřit několik tisíc Kčs, drobný proviant, poštovní známky a dokonce i vojenské předpisy prvorepublikové armády.¹⁰⁰ Českoslovenští vojáci byli zprvu ubytováni v turistickém domě na krakovském náměstí. Ten však záhy přestal potřebám jednotky dostačovat. S rostoucím nebezpečím vypuknutí válečného konfliktu mezi Polskem a Německem se začal měnit i postoj polských orgánů k čs. jednotce. Polské úřady nejprve poskytly čs. vojákům ubytování v barákovém táboře v Małych Bronowicach¹⁰¹ (dnes část Krakova) a následně rozhodly, že čs. jednotka bude zásobována jakožto regulérní vojenská skupina odpovídajícími přiděly stravy. Jednotce byl pro tyto účely přidělen styčný důstojník kpt. Welanyk. Postupně se zcela zastavily i transporty do Francie a Velké Británie a na československé vojáky začalo být v Polsku nahlíženo jako na spojence, kteří v případě konfliktu pravděpodobně zasáhnou do bojů.

⁹⁷ Více o nabídce spolupráce a vztahu československé a polské zpravodajské služby viz GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan: *Československo-polské vojenské zpravodajské styky na jaře a v létě 1939*. HaV 3/1992, s. 76-77.

⁹⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 21.

⁹⁹ „Mistr Hofman“, jak jej Svoboda nazýval, platil za mecenáše a jednoho z hlavních podporovatelů čs. jednotky v Krakově. Často hostil členy skupiny ve svém domě v Krakově. Hofman také během letních měsíců roku 1939 postupně namaloval portréty všech čelních představitelů čs. odboje v Polsku. Nejdříve portrétoval významné vojenské a politické osobnosti, které procházely Krakovem, později pak i řadové členy. Celkem se mu podařilo zachytit na 419 příslušníků skupiny. Seznam všech 419 kreseb a portrétů je uložen ve Vojenském historickém ústavu (VHÚ).

¹⁰⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 18.

¹⁰¹ Táboru velel Svobodův zástupce škpt. Cyril Novák.

Ve čtvrtek 3. srpna 1939 náčelník polského hlavního štábu gen. W. Stachiewicz přislíbil gen. Prchalovi, že čs. vojenská jednotka bude oficiálně uznána ihned po zahájení války, načež bude zřízen výcvikový tábor pro budoucí legie, zahájen nábor specialistů (hlavně letců) do polské armády a celá akce bude financována prostřednictvím úvěru, který po válce splatí obnovené Československo.¹⁰² De facto tak dala polská strana oficiální souhlas k organizaci čs. vojska v Polsku.¹⁰³ Jak skupině oznámil vojenský atašé plk. gšt.¹⁰⁴ Prokop Kumpošt¹⁰⁵, čs. vojenská jednotka zůstávala i nadále autonomní. To v praxi znamenalo, že styk s polskými úřady nadále udržovala výhradně prostřednictvím konzulátu, kontakt s polskou armádou pak prostřednictvím styčného důstojníka kpt. Welanyka.

V té době zákonitě vyvstávala otázka, kdo bude velitelem nově vzniklého vojenského útvaru. Zatímco prakticky byl velitelem skupiny pplk. Svoboda, nároky na post vrchního velitele čs. legionu v Polsku si kladl arm. gen. Lev Prchala¹⁰⁶, který byl do té doby považován za neoficiálního vůdce čs. legií v Polsku. Do této role jej jmenoval sám prezident Beneš.¹⁰⁷ Prchala se přitom ve Varšavě pohyboval v okruhu předních polských vojenských i politických činitelů, o nichž bylo stejně jako o Prchalovi známo, že jsou odpůrci politické linie prezidenta Beneše (Prchala Benešovi vyčítal pomnichovskou kapitulaci).¹⁰⁸ Tento „politický“ generál, jak jej L. Bedřich nazval ve svých pamětech, se ve Varšavě obklopoval také radikálními „ultra-reakčními politickými činiteli z ČSR“.¹⁰⁹ Prchalovo jmenování velitelem čs. legií v Polsku však bylo údajně podmínkou polské vlády, aby povolila organizaci čs. vojska v Polsku a uvolnila pro tento účel finanční prostředky.¹¹⁰

Předposlední srpnový den roku 1939 Polsko vyhlásilo všeobecnou mobilizaci a existence čs. legionu jakožto spojence polské armády tak definitivně vešla v platnost. O čtyři

¹⁰² PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939-1941*, s. 6.

¹⁰³ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 38. Svobodu tak při společné vycházce vyrozuměl gen. Lev Prchala, který ten den dorazil z Varšavy do Krakova k vojenské skupině.

¹⁰⁴ Zkratka gšt. („generálního štábu“) za zkratkou vojenské hodnosti signalizovala, že dotyčný je absolventem Válečné školy, v říjnu 1934 přejmenované na Vysokou školu válečnou (dále jen VŠV).

¹⁰⁵ **Brig. gen. (t. č. plk. gšt.) Prokop Kumpošt (1894-1959)**; italský legionář, příslušník 33. čs. střeleckého pluku, čs. vojenský atašé v Polsku, později náčelník štábu čs. vojenské mise v Jeruzalémě a velitel posádkového velitelství Velké Prahy.

¹⁰⁶ Více o osobnosti arm. gen. Lva Prchaly a jeho účinkování v Polsku viz NĚMEČEK, Jan: *Armádní generál Lev Prchala a čs. odboj v Polsku*. HaV 3/1994.

¹⁰⁷ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 46.

¹⁰⁸ Srov. KUKLÍK, Jan ml. – NĚMEČEK, Jan: *Proti Benešovi! Česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945*. Praha 2005.

¹⁰⁹ Např. dr. Ferdinand Kahánek, podrobněji k jeho osobě viz KOPAL, Jan: *Dr. Ferdinand Kahánek jako politický novinář*. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Pardubice. Pardubice 2011.

¹¹⁰ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 46.

dny později (3. září) polský prezident Ignacy Mościcki dekretem oficiálně potvrdil vznik Legie Čechů a Slováků v Polsku pod vedením gen. Lva Prchaly.¹¹¹

Po vyhlášení polské všeobecné mobilizace se čs. legion, který v té době čítal na 892 osob (z toho 161 důstojníků, 14 rotmistrů, 32 aspirantů, 42 poddůstojníků a zbytek mužstvo)¹¹², rozdělil do dvou skupin. Hlavní část pod velením škpt. Fanty se v počtu 632 osob (z toho 112 důstojníků a 12 rotmistrů)¹¹³ vydala na cestu vlakem přes Lvov do tábora v Lešné u Baranowicz (dnes Лясная v Bělorusku), kde měla provádět potřebný výcvik k nasazení na frontu.¹¹⁴ Pplk. Svoboda s dalšími sedmi důstojníky se mezitím vydal do Varšavy za gen. Prchalou, aby s ním projednal další postup a obdržel od něj prohlášení loajality prezidentu Benešovi a západnímu velení čs. odboje.¹¹⁵ Zbylá část (tzv. „záchytná“ či „likvidační“ skupina) pod velením kpt. Františka Divokého měla v počtu 180 osob nadále setrvat v Malých Bronowicích za účelem přijímání dalších čs. emigrantů do jednotky.¹¹⁶ Divokého skupina byla také pověřena likvidací veškeré písemné dokumentace legionu. Ta totiž obsahovala jmenné seznamy a další kompromitující informace, které by v protektorátu mohly značně uškodit rodinám emigrovaných vojáků, a bylo proto nepřijatelné, aby padla do rukou nepříteli. Téhož dne (30. srpna) ještě bronovický tábor opustila skupina 72 čs. letců, kteří rozšířili řady polského letectva.¹¹⁷

¹¹¹ V rámci čs. legionu v Polsku bojovalo až 200 židů. LUSTIGER, *Zum Kampf auf Leben und Tod*. s. 532-534. Několik set židovských příslušníků se v roce 1939 hlásilo k jednotce ve Francii. STEPANEK-STEMMER, *Die Tschechoslowakische Volksarmee*, s. 82)

¹¹² PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939-1941*, s. 7.

¹¹³ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, 1. díl, s. 24.

¹¹⁴ Čs. vojáci dostávali stejný žold jako polští vojáci. Polská vláda pro potřeby čs. legionu uvolnila ihned 50 000 zlotých. Legion v Lešné pokračoval ve výcviku podle směrnic z Malých Bronowic. Za zpěvu českých písní, dřímaje v rukou české prapory a volaje nazdar, vojáci po celou cestu budili pozornost, což v přihlížejících podle Svobody vyvolávalo myšlenku slovanské vzájemnosti.

¹¹⁵ Jednání probíhalo 31. srpna 1939 v místnosti České besedy ve Varšavě. Prchala Svobodovi sdělil, že od všech členů skupiny požaduje naprostou oddanost a souhlas s jeho postupem. Dále zdůraznil, že mezi ním a prezidentem Benešem nejsou žádné rozpory a že se dr. Benešovi jakožto vůdci čs. zahraničního odboje plně podřizuje. Zároveň prohlásil, že vůči polské vládě nemá žádné závazky. Zmínil se také o dopisu, který zaslal Benešovi do Londýna. V něm požadoval, aby Beneš uznal jeho zásluhy na vzniku čs. legie v Polsku a v souladu s polskou vládou oficiálně potvrdil jeho jmenování velitelem jednotky. Gen. Prchala plánoval vytvořit čs. smíšenou brigádu se čtyřmi prapory, jedním dělostřeleckým oddílem, spojovací, zákopnickou a telegrafní rotou. Celkem chtěl sestavit tři smíšené brigády – jednu československou, jednu polskou a jednu z příslušníků balkánských národů. Jednalo by se de facto o „slovanský sbor“. Svoboda vznesl požadavek, aby Prchala své stanovisko (zejména jeho podřízení západnímu velení odboje) pronesl přímo před nastoupenou jednotkou v lešenském táboře a do budoucna se věnoval pouze vojenským záležitostem. To Prchala přislíbil. Následně se vydal na cestu autem do tábora v Lešné. Svoboda jej se svými pobočníky následoval vlakem. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 46-47.

¹¹⁶ Podrobněji viz NĚMEČEK, Jan: Československý odboj v Polsku a Francii 1939-1940. In: *Národ se ubránil. 1939-1945*. Sborník prací historiků a pamětníků. Praha 1995, s. 23-28.

¹¹⁷ PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939-1941*, s. 7.

Po napadení Polska se čs. vojáci nacházeli prakticky na čtyřech různých místech: 1) Ve Varšavě, kde sídlil štáb¹¹⁸ arm. gen. Prchaly a úřad voj. přidělence plk. gšt. Kumpošta¹¹⁹ při čs. vyslanectví;¹²⁰ 2) v Lešné, kde se nacházela hlavní část jednotky (632 osob) pod velením Svobodova zástupce, škpt. Fanty; 3) v Małych Bronowicích, kde zůstal přijímací a pracovní oddíl (v počtu již přes 200 osob) pod vedením kpt. Divokého¹²¹; 4) na letecké základně v Dęblinu (asi 100 km jihovýchodně od Varšavy), kde byli shromážděni čs. letci a letecký personál pod velením škpt. Bohumila Lišky.¹²² Mimo to ještě fungovala čs. voj. kancelář v Katowicích a nezanedbatelný počet příslušníků skupiny se nacházel na Těšínsku, kde pomáhal posledním uprchlíkům v přechodu přes hranice do polského exilu.

2.2.2. V tábore v Lešné

První skupina, jejímž členem byl i npor. Bedřich, dorazila za deštivého počasí do tábora v Lešné 1. září. Skupinu v táboře jménem polské armády přivítal polský styčný důstojník pplk. Karol Zborowski. Tam ji zastihla zpráva o vypuknutí válečného konfliktu. Informaci doprovázely Polákům nepochopitelné radostné ovace čs. vojáků. Ubytováním byl pověřen škpt. Josef Felix. Ubytování probíhalo po setninách a v provizorních podmínkách – původně se počítalo s 200 vojáky, čemuž odpovídal i počet lůžek. Zbytek si musel ustlat na slámě.¹²³

Ve dnech 6. a 7. září do tábora dorazili evakuovaní zaměstnanci čs. vyslanectví ve Varšavě a čs. konzulátu v Krakově. Společně s nimi přijel auty i gen. Prchala se svým štábem. Pplk. Svoboda s doprovodem přicestoval vlakem pozdě v noci a ihned se ujal praktického velení skupiny. Svoboda byl díky svým charakterovým vlastnostem a citlivému,

¹¹⁸ Prchalův štáb tvořili: náčelník štábu mjr. gšt. Zdeněk Sládeček, škpt. gšt. Jan Krček, škpt. gšt. František Klvaňa, kpt. gšt. Alois Schweitzer, kpt. gšt. František Bauer, kpt. gšt. Jan Půlpytel-Podhajský a škpt. Kajetán Hlavenka. FRIEDL, Jiří: *Na jedné frontě. Vztahy československé a polské armády za druhé světové války*. Praha 2005, s. 103.

¹¹⁹ PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie*, s. 6. Jiří Plachý zde uvádí Prokopa Kumpošta v hodnosti podplukovníka. Dotyčný se však již 1. července 1938 dočkal povýšení do hodnosti plukovníka (generálního štábu).

¹²⁰ Pro zajímavost, arm. gen. Prchala ani plk. gšt. Kumpošt u legionu vůbec nebyli prezentováni.

¹²¹ Skupina kpt. Divokého v počtu 189 osob se 3. září za neustálého bombardování vydala na cestu za hlavní skupinou do Lešné. Přes Krakow, Lublin a Brest Litevský dorazila 12. září do tábora v Lešné. Po příchodu ale jednotku čekalo nemilé překvapení. Svobodova skupina totiž jen několik hodin předtím tábor opustila a vydala se směrem na jih. Divokého oddíl tedy vyrazil také do Tarnopole. Když se obě skupiny ani tam nestřetly, překročilo 114 vojáků Divokého skupiny 19. září rumunské hranice. Zbytek z původního počtu se v průběhu cesty od jednotky oddělil. Mnozí se připojili ke Kvasilovské skupině na Volyni, jiní jak se později ukázalo, obě skupiny se několikrát shodou náhod minuly, aniž by o tom věděly. Osudy členů „záchytné skupiny“ později vedly většinou na Západ. Jisté je, že nikdo z nich nebyl členem 90-ti členného velitelského kádru východní skupiny v SSSR.

¹²² V září 1939 bojovalo v řadách polského letectva nejméně 98 čs. letců. Čtyři z nich padli. Hned 4. září dokonce vznikla čs. letecká jednotka (Czechosłowacka Eskadra Rozpoznawcza), která se ovšem v důsledku německého útoku na Debilin záhy rozpadla. PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie*, s. 14-15.

Škpt. B. Liška (1905-1969) byl od ledna do prosince 1940 vězněn NKVD. Následně byl poslán do Suzdalů ke zbytku skupiny. Odtud odjel 17. února 1941 jako velitel V. transportu na Střední Východ. Později se dostal do Velké Británie k RAF. Tamtéž, s. 15-16.

¹²³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 28.

individuálnímu přístupu u mužstva velmi oblíben. O tom svědčí i fakt, že vojáci po zvolení gen. Prchaly považovali za svého velitele nadále Svobodu. Po svém příjezdu do Lešné ustanovil pplk. Svoboda v denním rozkazu svým prvním pobočníkem npor. Ladislava Bedřicha.¹²⁴ Jmenování prvním pobočníkem obnášelo pro npor. Bedřicha prakticky každodenní pobyt ve Svobodově přítomnosti. Díky tomu mohl lépe poznat osobu Ludvíka Svobody, kterého si dlouho po válce a v době sepisování svých pamětí velice vážil. Zároveň s sebou tato funkce přinášela účast na zásadních rozhodnutích a větší zodpovědnost.

Teprve 8. září obdržel bývalý čs. legion první zbraně a výstroj (čtyři těžké a devět lehkých kulometů, 500 plynových masek a 100 polních lopatek). Kvůli nebezpečí rychlého postupu wehrmachtu legion 11. září večer tábor v Lešné opustil. Přes stanici Sarny¹²⁵, Równo a Krasno skupina směřovala ke Lvovu, o který se v té době právě bojovalo.¹²⁶ Při průjezdu českou Volyní vojáci doufali, že je doplní čerství dobrovolníci z Volyně a skupina bude konečně vyzbrojena.¹²⁷ Tyto naděje se však brzy ukázaly jako plané. V důsledku kritické situace polské armády u Lvova bylo rozhodnuto, že skupina zamíří do Tarnopole. Až tam ovšem kvůli přeplnění tamního nádraží nedorazila. Místo toho se legion 13. září ubytoval v malé vesničce Velký Hluboček (polsky Hluboczek Wielki, dnes na Ukrajině). Pplk. Svoboda jmenoval npor. Bedřicha hlavním ubytovatelem. Legionu zde znepríjemňovaly život letecké nálety Luftwaffe, protože se vesnice nacházela na železniční trati vedoucí do Tarnopole. Během dvou z nich (15. a 17. září) zaznamenal legion první bojové ztráty (jednoho padlého a tři raněné). Posádkové velitelství v Tarnopoli si 14. září od legionu vyžádalo protiletadlovou kulometnou četou k obraně města.¹²⁸ Protiletadlová jednotka zůstala pod tlakem válečných událostí od hlavní skupiny oddělena.

Kvůli neustálému nebezpečí obklíčení v případě útoku německých motorizovaných jednotek na Tarnopol rozhodnul pplk. Svoboda o ústupu na jih. Legionu měl v té době na výběr

¹²⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 29. Druhým pobočníkem byl jmenován por. Jan Vacek. Proti jmenování Bedřicha s Vackem prý protestovalo několik mladších důstojníků. Svoboda si však svoji volbu obhájil.

¹²⁵ Zde nastupovali v roce 1917 čs. legionáři do vlaků a odjížděli ke Zborovu.

¹²⁶ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 52.

¹²⁷ Srov. ŠTÉR, Roman: *Československá vojenská emigrace na Volyni 1939-1940. Nástin historie Kvasilovské skupiny*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Praha 2017.

¹²⁸ Četa v počtu celkem 27 mužů (3 důstojníci, 1 aspirant, 11 poddůstojníků a 12 vojinů) se skládala ze tří palebných skupin – jedné těžké se třemi těžkými kulomety a dvou lehkých se šesti lehkými. Od 14. do 17. září četa zaznamenala dva sestřely nepřátelských letounů. Po počátečním úspěchu při obraně Tarnopole skupina padla do sovětského zajetí. Zde se rozdělila na dvě frakce. Část vojáků včetně velitele por. Styka se odmítla nadále účastnit čs. odboje a zůstala v SSSR. Zbylým 18 mužům byl umožněn odchod na Volyň, kde se v noci z 24. na 25. září připojili k tzv. Kvasilovské skupině por. B. Nekvasila, pojmenované po Českém Kvasilově, největší české obci na Volyni.

mezi riskantním přechodem do Rumunska nebo překročením hranic SSSR. Dne 17. září odjel gen. Prchala do Zaleszczyk (dnes Заліщики na Ukrajině), aby tam prostřednictvím vyslance Juraje Slávika vyjednal urychlený přechod rumunských hranic.¹²⁹ Tentýž den se u skupiny konala důležitá porada. Jak uvedl ve své zprávě¹³⁰ škt. gšt. Jan Krček¹³¹: „*Výsledkem porady bylo, že odešleme všechny Poláky, aby nás jejich přítomnost před Rusy nediskreditovala, a vyrazíme 18. 9. 1939 Rudé armádě vstříc, poněvadž není již vyhlídek na to, že bychom mohli s unaveným mužstvem legionu stihnout rumunskou hranici.*“¹³² Pplk. Svoboda tedy odeslal polské styčné důstojníky a několik čs. důstojníků v pěti osobních automobilech, které legion obdržel ještě ve Varšavě od zástupce firmy Škoda, směrem k rumunské hranici, aby tam podali zprávu o osudech ostatních.¹³³

Ráno 18. září legion vyrazil vstříc sovětským jednotkám. Několika jednotlivcům se do náručí RA nechtělo a dobrovolně se vydali do Rumunska. Pplk. Svoboda vyrazil s důstojnickým sborem zbylými šesti auty napřed, aby upozornil sovětské velení na příchod teď již bývalého čs. legionu a vyjednal jeho přijetí v SSSR.¹³⁴ Sovětský velitel, kterým byl (jak se později ukázalo) Lev Zacharovič Mechlis,¹³⁵ pplk. Svobodovi sdělil, že bude s Čechoslováky na území SSSR zacházeno jako se svobodnými občany a skupina bude přesunuta přes obec Husiatyn do Kamence Podolského (dnes Кам'янець-Подільський na Ukrajině).¹³⁶ Zatímco se

¹²⁹ Rudá armáda však již předcházejícího dne překročila hranice západní Ukrajiny a zahájila rychlý postup, v důsledku čehož zůstal gen. Prchala definitivně oddělen od zbytku legionu. Gen. Prchala později přešel do Rumunska a díky svým čteným rumunským vyznamenáním byl přijat u krále Karla II. Z Rumunska následně odjel na západ, kde se setkal s prezidentem Benešem, který jej propustil z armády.

¹³⁰ Krček sepsal v květnu 1940 po svém příjezdu do Paříže zprávu o čs. legionu pro prezidenta Edvarda Beneše. Beneš pak v létě 1940 ve Velké Británii Krčkovi osobně za vyhotovení zprávy poděkoval. Originál zprávy viz ABS Praha, f. 302, sign. 302-72-1/4/752-774, Sešit: Zpráva o čsl. Legionu v Polsku. Jan Němeček tuto Krčkovu zprávu v roce 1993 edičně zpřístupnil čtenářům časopisu Historie a vojenství - NĚMEČEK, Jan (ed.): *Zpráva škt. Jana Krčka o československém legionu v Polsku*. HaV 2/1993, s. 134-155.

¹³¹ Plk. gšt. Jan Krček (1901-1961): prvorepublikový důstojník, absolvent VŠV a významná osobnost druhého odboje. Jakožto jeden z nejvýše postavených důstojníků u čs. legionu v Polsku a následně čs. vojenské skupiny internované v SSSR. V roce 1940 odjel jedním z transportů z SSSR přes Blízký východ do Francie a později do Velké Británie. Ve Velké Británii se výrazně podílel na výběru rtm. Jozefa Gabčíka a rt. Jana Kubiše pro operaci ANTHROPOID. Kvůli poválečným perzekucím komunistického režimu však nakonec zemřel v ústraní, zcela zbaven vojenské hodnosti. Úplné rehabilitace a navrácení hodnosti plukovníka se dočkal až v roce 2015 u příležitosti 70. výročí od konce 2. světové války. Zároveň mu byl ministrem obrany udělen in memoriam Záslužný kříž III. stupně. Podrobněji viz KREISINGER, Pavel: *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka*. Bakalářská diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Brno 2009. Právě tato studie výrazně přispěla k zvýšení zájmu o osobu plk. Krčka a jeho následně rehabilitaci a zaslouženému ocenění.

¹³² NĚMEČEK, *Zpráva škt. Jana Krčka*, s. 145. Citováno podle KREISINGER, Pavel: *Plukovník generálního štábu Jan Krček (1901-1961)*. HaV 4/2017, s. 70.

¹³³ PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 8.

¹³⁴ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, s. 44.

¹³⁵ Genplk. L. Z. Mechlis (1889-1953): sovětský vojenský komisař a jeden z nejbližších spolupracovníků J. V. Stalina. Byl jedním z hlavních iniciátorů připojení Podkarpatské Rusi k SSSR. KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka*, s. 27.

¹³⁶ Vyslance Slávika o tom shodou okolností informoval již o několik dní dříve sovětský atašé v Polsku a pozdější generál P. S. Rybalko. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 57.

čs. důstojnický sbor vydal na cestu do Kamence Podolského, byla vyslána sovětská jezdecká četa, aby zajistila zbytek legionu a přepravila jej do nového tábora.

Zbytek jednotky pod velením škpt. Fanty mezitím vyrazil pěšky ve šlépějích svého velitelského sboru. Navečer se oddíl střetl s prvními rudoarmějci. Setkání proběhlo relativně pokojně. Vojáci RA obklíčili torzo bývalého legionu, varovnými výstřely jej přibili k zemi a následně zajali. Několik málo zbraní, které legion obdržel od Poláků a nyní vezl na povozech, Sověti ihned zabavili. Škpt. Fanta, jenž jakožto ruský legionář uměl rusky, uklidnil vzniklou situaci. Po tomto incidentu skupina raději nesla v čele prapor s československou i sovětskou vlajkou. Skupina se na noc ubytovala v nejbližší vesničce a druhý den ráno opět vyrazila na pochod po ose Trembowla (dnes město Теребовля na Ukrajině), Копуцьвице (Копичинці) a Husiatyn (Гусятин). Z Husiatynu Sověti převezli Čechoslováky pomocí autobusů a nákladních aut do kasáren v Kamenci Podolském. Npor. Bedřich cestoval hned v prvním z autobusů a ihned po příjezdu zajistil v novém táboře ubytování velitelského štábu. Ohledně příjezdu pplk. Svobody do tábora se informace rozcházejí. Zatímco z výpovědi Jana Krčka je patrné, že Svoboda dorazil do Kamence Podolského v čele důstojnického sboru již v noci z 19. na 20. září¹³⁷, L. Bedřich naproti tomu ve svých pamětech uvádí, že pplk. Svoboda dorazil ke skupině až o tři dny později.¹³⁸ Pravděpodobnější se však jeví první varianta. Od této chvíle se bývalý čs. legion začal nazývat Východní skupinou čs. armády za hranicemi.¹³⁹ Zahalen tajemstvím zůstává osud 34 nezvěstných mužů, kteří se ztratili během ústupu legionu v září 1939.¹⁴⁰

Na konci této kapitoly se ještě krátce vraťme k Ludvíku Svobodovi a jeho názoru na vedení čs. zahraničního odboje. Zatímco po mnichovské „kapitulaci“ nemohl přijít dr. Benešovi na jméno a vyčítal mu složení zbraní, v Polsku se následně dostal do konfliktu s gen. Prchalou a předními polskými kruhy, které naopak Benešovu autoritu snižovaly. Pplk. Svoboda se dr. Beneše zastal a žádal po Prchalovi oficiální uznání dr. Beneše za jediného a výlučného velitele čs. zahraničního odboje. Autoritu našeho exilového prezidenta Svoboda uznával i nadále v SSSR (i přes osobní výtky a častý nesouhlas s postupem londýnské vlády). Ať už Svobodu k tomuto názorovému přerodu vedlo cokoli, jisté je, že choval nejvyšší sympatie k sovětskému lidu. Již během Velké války si ruský lid, jak sám uvádí, doslova zamiloval. Láska k ruskému lidu jej provázela celým životem a nikdy ji nezapomněl vyzdvihnout.

¹³⁷ NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka o československém legionu v Polsku*, s. 146.

¹³⁸ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, s. 45.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 19.

2.3. V sovětských internačních táborech

2.3.1. Kamenec Podolský

Jak již bylo řečeno, bývalý čs. legion překročil starou polsko-sovětskou hranici v noci z 21. na 22. září 1939. Tím pro československé vojáky započala bezmála dvouletá epizoda internace v sovětských pracovních táborech. Ladislav Bedřich toto období ve svých pamětech nazývá „blahovolnou internací“, přičemž se zcela očividně jedná o eufemismus. Konec zajetí nastal teprve 18. července 1941, kdy byla podepsána dohoda o československo-sovětské spolupráci v boji proti nacistickému Německu a kdy byl Čechoslovákům ze strany sovětské vlády přislíben vznik samostatné ozbrojené jednotky.

Prvním útočištěm demoralizované jednotky se stal pracovní tábor NKVD v Kamenci Podolském. Ten původně sloužil jako kasárny pohraniční stráže (později dělostřelectva), než se jej ujal Lidový komisariát vnitřních záležitostí (Narodnyj komissariat vnutrennich děl, zkráceně NKVD)¹⁴¹ a zřídil v něm pracovní tábor. Objekt byl o dva roky později (v létě 1941) svědkem hromadného masakru převážně maďarských židů, kteří sem byli deportováni ze Západní Ukrajiny, příslušníky Einsatzgruppen SS.¹⁴² Kasárenskému objektu v Kamenci Podolském se tedy nedá upřít určitá dějinná tragičnost, či přinejmenším pochmurná atmosféra.

Podmínky v táboře byly od počátku nelehké. Bez možnosti vycházek byli českoslovenští vojáci pod neustálým dozorem příslušníků NKVD. Veškeré dění v táboře se odehrávalo na kasárenském dvoře. Vojáci měli zakázán kontakt s místním obyvatelstvem, což v nich vyvolávalo nevoli a umocňovalo pocit bezmoci a zmaru. Na dotazy pplk. Svobody, proč je s československou jednotkou takto zacházeno, sovětské orgány reagovaly tvrzením, že je nutno existenci bývalého čs. legionu tajit, aby se o ní nedozvěděli Němci a nežádali jeho vydání. Už tak demoralizovaná a těžce zkoušená jednotka se tak přes noc dostala do role zajatců, navíc v rukou dosud spřáteleného národa. Pplk. Svoboda si však v té době paradoxně do svého deníku poznamenal, že o jednotku bylo od počátku „dostatečně postaráno“.¹⁴³ V podobném duchu vyzněla i výpověď špkt. Krčka, jenž podmínky v táboře popsal následovně: „*Ubytování bylo dosti dobré, strava nebyla nejlepší, ale stačila. Morální stav skupiny nebyl uspokojivý.*“¹⁴⁴

¹⁴¹ Více o tomto sovětském bezpečnostním orgánu a jeho vývoji viz BUTLER, Rupert: *Nástroje stalinského teroru*. Praha 2010.

¹⁴² Podrobněji o tomto i jiných masakrech na východní frontě viz SNYDER, Timothy: *Krvavé země. Evropa mezi Hitlerem a Stalinem*. Praha 2013.

¹⁴³ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 57.

¹⁴⁴ NĚMEČEK, *Zpráva špkt. Jana Krčka...*, s. 146. Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 27.

Ladislav Bedřich naproti tomu uvádí, že ubytování v kasárnách bylo velmi stísněné. Pro nedostatek lůžek musela většina mužstva nocovat na slámě na podlaze. Vojáci v té době stále neměli k dispozici uniformy a přebývali ve stejných civilních šatech, v jakých prošli polskou anabází. Stravování probíhalo ve vojenské jídelně. Čechoslováci dostávali přídělky sovětské vojenské stravy, jejíž složení pro ně muselo být značně nezvyklé, ať už způsobem přípravy či výběrem surovin. V dalších táborech již jednotce vařili vlastní kuchaři, kterým se dokonce dostalo pocty upravovat sovětskou vojenskou stravu pro potřeby čs. vojáků.

Velitelský štáb, který byl ubytován ve velké přízemní místnosti kasáren, se v té době skládal z pplk. Ludvíka Svobody coby velitele, škpt. gšt. Jana Krčka jakožto prvního pobočníka, npor. Ladislava Bedřicha ve funkci tělovýchovného důstojníka, por. Jana Vacka alias druhého pobočníka a kpt. Jakuba Koutného coby tiskového zpravodaje a redaktora Deníku.¹⁴⁵ Deník (také zvaný Deníček) referoval o dění v protektorátu i ve světě a byl zatím jediným periodikem Východní skupiny čs. armády v zahraničí. Skupina v té době stále ještě disponovala malým bateriovým radiopřijímačem. Vzhledem k omezenému přísunu informací ze strany sovětských strážců tábora byl tento přijímač jediným zdrojem informací. Zde využijme situace a podívejme se na to, co se v těchto dnech odehrávalo ve světě ve vztahu k československému odboji. Dne 23. září pronesl dr. Edvard Beneš v Londýně prohlášení ke všem Čechoslovákům, v němž všechny vyzval k boji proti nacismu a fašismu. V Československu se mezitím ve větších městech odehrávaly nepokoje a mnoho lidí bylo zatčeno. Třicátého září pak francouzská vláda povolila všem Čechoslovákům organizovaným v cizinecké legii vstup do oficiálně vzniklé Československé armády ve Francii.¹⁴⁶

Nyní opět zaostřeme na dění v táboře v Kamenci Podolském. Morálka a nálada u mužstva procházela postupem času různými změnami a každý jednotlivec se s okolnostmi vyrovnával po svém. Těm nejodhodlanějším, kteří se chtěli co nejdříve zúčastnit bojů, pomalu docházela trpělivost a chtěli tábor opustit. Další hledali útěchu a zmírnění každodenních útrap v poslušnosti a rutinní práci. Pak zde ovšem byli i tací, kteří v sobě našli pozitivní vztah k SSSR a chtěli se uplatnit jinak než jako vojenští zajatci. Tato skupina asi 60 osob postupně začala odmítat poslušnost svým velitelům. Na důkaz své náklonnosti k Sovětskému svazu si na čepici či kabát připínali odznaky s rudou hvězdou. U skupiny se jim proto začalo říkat „hvězdáři“. Byli to vojáci, kteří se prohlašovali za komunisty (Sovětské úřady je pro zajímavost za komunisty vůbec nepovažovaly), načež odmítali jakkoli spolupracovat se západní frakcí čs.

¹⁴⁵ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 47.

¹⁴⁶ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 58-59.

odboje.¹⁴⁷ Dále se jednalo o osoby, které se v ČSR dopustily zločinu a odchodem do exilu chtěly uniknout spravedlnosti. Zprávy o jejich existenci a vzdoru se zákonitě donesly až k pplk. Svobodovi. Ten je ve svých pravidelných zápiscích do deníku nazývá „*dobrodruhy, kariéristy a avanturisty*“¹⁴⁸, kteří sledují pouze své vlastní cíle a prospěch. Podle Svobody to zkrátka byli lidé s malou mravní a morální hodnotou, kteří vyhledávali spíš dobrodružství než aktivní boj v domnění, že válku v klidu přežijí v SSSR.¹⁴⁹ Svoboda se je mnohdy ve svých zápiscích dokonce nebál označit za Židy. Otázku hvězdářů pplk. Svoboda neprodleně projednal se styčnými sovětskými důstojníky. Sdělil jim své obavy, že by přítomnost hvězdářů mohla ohrozit celistvost a bojovou morálku jeho jednotky. Sovětské orgány však prozatím důrazně odmítly kohokoliv ze skupiny vyčlenit. Svoboda proto agitoval alespoň u vojáků, kteří se otevřeně hlásili k členství v KSCČ, aby hvězdářům domluvili a částečně zmírnili jejich podvratnou činnost. „Hvězdáři“ skupinu provázeli i nadále a mnozí z nich se později účastnili bojů. Bude o nich proto ještě pojednáno níže.

Dne 4. října se k jednotce připojili tři členové bývalého legionu v Polsku, kteří v nastalém zmatku válečných událostí uvázli na Volyni. Byl mezi nimi i výše zmíněný Dr. Ota Ritz-Radlinský, bývalý hlasatel čs. rozhlasu v Katovicích. Sedmého října k jednotce dorazila dvoučlenná komise z Moskvy v čele se zástupcem NKVD N. Orlovem¹⁵⁰. Tento důstojník sovětské tajné služby měl skupině tlumočit vůli sovětských úřadů a vyjednat odsun Čechoslováků ze SSSR.¹⁵¹ V mezičase také průběžně vyslýchal československé vojáky a dělal si poznámky o jejich politickém smýšlení, důvodu odchodu za hranice apod.¹⁵² Komise krátce po příjezdu jednoznačně určila, že všichni vojáci bez výhrady budou odesláni přes Rumunsko na západ do Francie. Se všemi, kteří se zdráhali a chtěli zůstat na území SSSR nebo Rumunska (to se týkalo především hvězdářů), mělo být podle vojenských předpisů zacházeno jako se zrádci.¹⁵³ Na to konto se npor. Bedřich společně s dalšími důstojníky podílel na agitaci u části slovenských vojáků, kteří se chtěli vyhnout transportu do Francie a po odchodu ze SSSR zůstat na území Rumunska.¹⁵⁴ Všichni vojáci také museli podepsat prohlášení, v němž přislíbili, že

¹⁴⁷ Také Východní skupinu čs. armády za hranicemi oficiálně vedl prezident Edvard Beneš, a bojkot hvězdářů se tedy vztahoval i na tuto jednotku.

¹⁴⁸ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 176-177.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Škpt. Krček i npor. Bedřich se ve svých výpovědích shodli na tom, že se jednalo o krycí jméno. K této verzi se přiklání i přední čeští historici v čele s Janem Němečkem.

¹⁵¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 50.

¹⁵² Tamtéž, s. 51.

¹⁵³ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 61; NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka ...*, s. 149.

¹⁵⁴ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 62.

v budoucnu nebudou se zbraní v ruce bojovat proti SSSR.¹⁵⁵ Zároveň bylo jednotce sděleno, že odjezd do Francie se uskuteční během 10-14 dnů, tedy kolem 1. listopadu 1939.¹⁵⁶

N. Orlov zůstal u jednotky až do 17. října, kdy legion tábor v Kamenci Podolském opustil.¹⁵⁷ Zde stojí za zmínku i samotná osoba N. Orlova.¹⁵⁸ Ludvík Svoboda o Orlovovi napsal ve svých memoárech *Cestami života*: „Orlov byl zajímavý člověk. Před válkou pracoval na sovětském vyslanectví v Praze a znal velmi dobře naše poměry.“¹⁵⁹ Tuto skutečnost potvrzuje a rozvádí ve svých pamětech i sám Ladislav Bedřich: „*S[oudruh] Orlov, který svého času sloužil v Praze na sovětském vyslanectví, dobře znal poměry v předmnichovské naší republice. Prožíval s Čechoslováky Mnichov, ale nechápal, proč jsme nehájili svou státní nezávislost, tak těžce po staletích získanou.*“¹⁶⁰ Během rozhovorů, které Orlov po dobu své přítomnosti u čs. jednotky vedl s velitelským sborem, dále kritizoval čs. národnostní politiku. Dle něj „*jsme nedovedli získat své menšinové národnosti, hlavně naše Němce, a tak se stalo, že jsme ve vlastní armádě cvičili proti sobě příslušníky německé menšiny ve své většině proti nám nepřátelské.*“¹⁶¹ Orlov jako vzorový příklad uváděl sovětskou národnostní politiku, která jeho slovy uznávala svébytnost národnostních menšin. Příslušníci těchto menšin se automaticky stávali plnoprávními sovětskými občany, a v konečném důsledku tak byli ochotni bojovat, či dokonce padnout za Sovětský svaz. Také nechápal „nekulturní, živočišnou“ nenávisť čs. vojáků vůči všem Němcům bez výjimky, načež tvrdil, že „*všichni Němci nejsou stejní*“.¹⁶² Na důkaz toho opět uvedl vstřícný vztah SSSR k autonomní republice povolžských Němců. U čs. důstojnického sboru však nenašel příliš pochopení. Ač všechny diskuze proběhly poklidně, ožehavé téma „našich Němců“ se stalo předmětem sporů. S důrazným a odmítavým stanoviskem vystoupil např. kpt. Jakub Koutný.¹⁶³ Svou nenávisť vůči německému národu

¹⁵⁵ Ve znění: „*Já... narozený... roku... příslušný... odjížděje z území SSSR, kde jsem internován, zavazuji se nezúčastnit se nikdy a nepomáhat nikomu v boji proti Svazu sovětských socialistických republik... podpis.*“ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 60.

¹⁵⁶ ABS Brno-Kanice, f. 302, sign. 302-72-1/4/780, Příloha k č. j. 25. 787 taj. – I. /A. odd. 1940. Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka*, s. 29.

¹⁵⁷ KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka*, s. 28.

¹⁵⁸ L. Svoboda jej ve svém deníku nazývá jednou „pan generál N. Orlov“ (s. 88), jindy pouze „pan Orlov“.

¹⁵⁹ SVOBODA, *Cestami života II*, s. 33.

¹⁶⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 50.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž, s. 51.

¹⁶³ Plk. in memoriam Jakub Koutný (1895-1960): vojenský novinář a redaktor, účastník polsko-ruské anabáze československé vojenské skupiny. Působil jako zástupce velitele skupiny v internačních táborech a vyniknul především jako skvělý pozorovatel poměrů u skupiny. V Buzuluku se stal prvním předsedou přijímací a odvodní komise. Díky jeho péči, pracovitosti a žurnalistickému nadání působil jako hlavní informátor skupiny a pravidelně informoval plk. Píku o dění u skupiny. Vedení časopisu *Naše vojsko v SSSR* musel roku 1943 přenechat B. Reicinovi. Do konce války působil na velitelských štábech československé a sovětské armády. Po válce působil v roli poradce velitele tankové brigády pplk. V. Janka či jako člen čs. vojenské mise v Berlíně. Zasloužil se také o budování poválečné čs. armády a stál u vzniku nakladatelství *Naše vojsko*. Po únoru 1948 byl ve vykonstruovaném

obecně se netajil ani Svoboda ve všech svých vzpomínkových pracích. Dle npor. Bedřicha byl však Koutného názor u čs. důstojnického sboru ojedinělý. Bedřich sám zastával smířlivější stanovisko a „neházel všechny Němce do jednoho pytle“.¹⁶⁴

2.3.2. Olchovce

Jak již bylo avizováno výše, změna nastala v půlce října. Do kasáren v Kamenci Podolském se měl vrátit sovětský dělostřelecký pluk ze západní Ukrajiny¹⁶⁵, načež byli příslušníci čs. vojenské skupiny 17. října naloženi na nákladní auta a převezeni do kolchozního kulturního domu u obce Olchovce v prostoru Husiatyna nedaleko bývalé sovětsko-polské hranice.¹⁶⁶ Vojáci se v prostorném kulturním domě, kde vystřídali polské zajatce, rozmístili a ustlali si opět na slámě. Podzimní počasí o sobě v té době již dávalo znát, což českoslovenští vojáci v letních šatech brzy pocítili. Venku se znatelně ochladilo a krátce po příjezdu vojáků do Olchovců dokonce napadl sníh. Škpt. Krček podmínky v novém ubytování popsal následovně: „*Ubytování v tzv. kulturním domě o samotě na kopci, velmi špatné. Na slámě, mnoho vši a štěnic. Trpěli jsme zimou a špatným stravováním. Chatrný letní oděv a obuv mnoha příslušníků se počaly rozpadávat.*“¹⁶⁷ Jedinou „výhodou“ nového tábora byl fakt, že si skupina mohla vařit sama (tak tomu bylo od této chvíle již napořád). Byl jí pro tyto účely přidělen proviant a povolání proviantní důstojníci se chopili iniciativy, opatřili si potřebné vybavení a zřídili provizorní polní kuchyni. Sovětské orgány podle L. Bedřicha od počátku nabízely čs. důstojnickému sboru samostatnou důstojnickou jídelnu, oddělenou od řadového mužstva. Pplk. Svoboda však tento návrh odmítnul s odůvodněním, že dokud důstojníci nemohou vykonávat své funkce, jsou si všichni rovni a tomu bude odpovídat i stravování.¹⁶⁸ Tím se částečně zlepšily přiděly stravy pro mužstvo, jelikož důstojníci dostávali vyšší a pestřejší přiděly, které se tak mohly rozdělit mezi všechny. To trvalo až do léta 1941, kdy skupina přestala být internována, získala status samostatné vojenské jednotky v „kasárenském stavu“, a důstojnický sbor a řadové mužstvo tak začaly hospodařit samostatně.¹⁶⁹

procesu odsouzen za špionáž proti SSSR (čili „velezradu a vyzvědačství“) k 25 letům tvrdého žaláře včetně ztráty hodnosti, vyznamenání, cti i majetku. Rehabilitován byl až posmrtně v roce 1990. Podrobněji k jeho osobě viz <https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/personalie/plukovnik-in-memoriam-jakub-koutny> [30. 9. 2019].

¹⁶⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 51.

¹⁶⁵ KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka*, s. 29.

¹⁶⁶ L. Bedřich ve svých pamětech jako datum odjezdu uvádí 18. října odpoledne. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 52.

¹⁶⁷ NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka*, s. 151. Podobně se o podmínkách v Olchovicích vyjádřil i pplk. Ludvík Svoboda ve svém Deníku z doby válečné. Srovnej: SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 62-66. Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka*, s. 29.

¹⁶⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 52.

¹⁶⁹ Tamtéž.

Velkým problémem olchovského tábora byla nedostatečná hygiena související se špatným osvětlením, velkým počtem osob na malé množství latrín a velkou vzdáleností těchto latrín od ubikace. Vojáci tak byli nuceni pro vykonávání potřeby urazit kus v rozbláceném terénu, navíc potmě a v sychravém počasí. Není tedy divu, že se okolí kulturního domu i přes různé zákazy a opatření brzy silně znečistilo. Vojáci navíc kvůli nedostatku oblečení trpěli nachlazeními a oslabenou imunitou, v důsledku čehož se táborem začaly šířit různé epidemie.

Zde stojí za zmínku, že Ladislav Bedřich byl na rozdíl od většiny vojáků a důstojníků nekuřák. Ve svých pamětech sám zmiňuje tento fakt v souvislosti s poměry v důstojnické ubikaci tábora v Olchovicích. Pplk. Svoboda dostal někdy v druhé polovině října zánět průdušek, který se ještě zhoršil kvůli špatnému ovzduší způsobenému prachem, zápachem zvlhlé slámy a dýmu cigaret. Npor. Bedřich jakožto nekuřák kritizoval důstojníky-kuřáky, kterým se nechtělo chodit kouřit ven do zimy a kouřili tak přímo v důstojnické místnosti, že jejich jednání má neblahý vliv na důstojníkovu zdraví. Svým nekuřáctvím si to však u mnohých z nich, jak sám uvádí, „rozházel“.¹⁷⁰

V pátek 28. října 1939 uspořádali čs. legionáři oslavu výročí vzniku samostatného Československa. Pro chladné a deštivé počasí se celá oslava odehrávala v kinosále. Ladislav Bedřich se ve svých pamětech u této příležitosti omezil na strohý zápis: „*Byla provedena čísla pěvecká, deklamační i tělocvičná, vše na jevišti, které museli jeho obyvatelé na dobu oslav opustit [vojáci využívali k noclehu na slámě veškeré volné místo kulturního domu, tedy i jeviště; pozn. aut].*“¹⁷¹ Právě tělocvičná čísla měl na starosti „vzorný Sokol npor. Bedřich“ (jak jej nazývá pplk. Svoboda ve svém deníku).¹⁷² Sám Bedřich se o své zvláštní účasti na tělocvičném vystoupení nezmiňuje. Oslava měla každopádně značnou úroveň a znatelně pozvedla otřesenou morálku vojáků. Ti u této příležitosti zároveň obnovili vojenskou přísahu.¹⁷³

První listopadové dny proběhly ve znamení toužebného přesunu do Francie. Ten byl však s ohledem na rumunské zamítnutí volného průjezdu stále v nedohlednu. Informační embargo navíc pokračovalo, a morálka mužstva tak začala opět upadat. Molotovův projev z prvního listopadu o nutnosti silného Německa pro střední Evropu panující pesimismus pouze umocnil. Třetího listopadového dne navíc příslušníci NKVD zatkli a odvedli devět čs.

¹⁷⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 53.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 65.

¹⁷³ KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 29.

vojáků.¹⁷⁴ Naděje svitla, když orgány NKVD na naléhání čs. důstojníků rozhodly, že bývalý legion tábor v Olchovcích opustí. Šestáho listopadu¹⁷⁵ se skupina částečně pěšky, částečně vlakem přesunula do nového tábora v ukrajinské obci Jarmolincy. Ladislav Bedřich o události poznamenal: „5. listopadu byla východní skupina čs. armády za hranicemi naložena do vagonů a přesunuta do stanice Jarmolincy, kamž dospěla večer. A uprostřed nevlídné tmavé noci putovalo 800 mužů a jedna žena [...] v neznámém, nerovném terénu do tábora NKVD v Jarmolincy.“¹⁷⁶ Škpt. Krček popsal náročný přesun: „Byli jsme vedeni ve tmě a bezedným blátem asi hodinu do ubikací ve starém klášteře. Mnoho lidí ztratilo úplně v blátě obuv a dorazilo boso s krvavýma nohama.“¹⁷⁷

2.3.3. Jarmolince

Poté, co legion dorazil na nové místo, se část jeho příslušníků ubytovala v budově starého kláštera, na nějž v bezprostřední blízkosti navazoval polorozbořený kostel. V klášteře se nacházelo také velitelství NKVD, jež mělo celý objekt, stejně jako v Kamenci Podolském, na starosti. S budovou kláštera sousedila místní MTS (*Машинно-тракторная станция* - Strojní a traktorová stanice), v níž se ubytoval štáb skupiny a zbytek mužstva včetně mladších důstojníků a pracovních sil (kuchaři, krejčí, ...). Za budovou stály staré odstavené traktory. Celý objekt byl obehnán ostnatým drátem a obcházely jej stráže sestavené z příslušníků NKVD.¹⁷⁸ Jediný, kdo se zatím dostal do styku s místním obyvatelstvem, byli příslušníci tzv. „dřevařské brigády“, která měla za úkol obstarávat v okolí tábora dřevo na zátop.¹⁷⁹

Materiální podmínky v Jarmolincích byly nedostačující, ba kritické. Škpt. Krček je zhodnotil následovně: „Ubytování na zemi a na holých pryčnách, strava špatná a nedostatečná. Veškerá námaha o zlepšení bezvýsledná. Po čase dodána sláma, ale při odvíšivování po několika dnech opět odebrána s příslibem, že bude dodána nová, což se ale nestalo. Mnoho lidí bez přikrývek. Trpěli jsme zimou. Mnoho onemocnění chřipkou, průjmami, furunkulosou. Celý legion

¹⁷⁴ Stalo se tak pravděpodobně na základě předchozích výsledků. Velení skupiny nemělo o osudech odvečených dlouho žádné informace. Ti se z gulagů postupně vraceli k jednotce až po napadení SSSR. Sedm z nich pak bylo v prosinci 1942 opětovně zatčeno a posláno zpět do gulagu. PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 19-20. Srov. DVOŘÁK, Jan – FORMÁNEK, Jaroslav – HRADÍLEK, Adam: *Čechoslováci v Gulagu. II. díl*. Praha 2018.

¹⁷⁵ Ladislav Bedřich ve svých pamětech uvádí jako datum 5. listopad. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 53.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 53-54.

¹⁷⁷ NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka...*, s. 152. Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 29.

¹⁷⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 54-55.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 55-60. L. Bedřich ve svých pamětech tvrdí, že místní obyvatelé neměli zrovna příznivý vztah k SSSR, a bylo proto podle něj dobře, že s nimi čs. vojáci nepřišli do styku.

zavšiven. [...] Tak jako v Olchovcích byli jsme i zde dozorčími orgány na stravě okrádání“.¹⁸⁰ Jak uvedl pplk. Svoboda, v mužstvu bylo 120 bosých a nikdo neměl k dispozici zimní oblečení.¹⁸¹ Atmosféru dokreslují Svobodovy vzpomínky: „Ti co neměli kabáty, boty a košile, za chladného počasí vůbec neopouštěli ubikace a k cestě na vzdálenou latrinu přes blátivé nádvoří si museli půjčovat chybějící součásti oděvů od kamarádů“.¹⁸² Totéž potvrdil i sám L. Bedřich: „Když museli na záchod, půjčili si obuv od sousedů nebo obutý nesl bosého na zádech, na příslušném místě ho postavil na kus hadru nebo na papír, aby jej potom odnesl zpátky do ubikace. O soustavných vycházkách nemohlo být ani řeči.“¹⁸³ Dr. Ota Ritz-Radlinský později v roce 1968 u příležitosti zvolení gen. Ludvíka Svobody prezidentem republiky vzpomínal na „sychravé, smutné“ Jarmolince: „[...] V ponuré kůlně se tísnily tři roty Vašich [řádky byly adresovány přímo Svobodovi; pozn. aut] vojáků u holých paland z odpadového dřeva, na nichž bylo pro každého vyměřeno 30 cm. Olupovali jsme zaschlé bláto po nočním pochodu z nádraží. Vody nebylo. Bylo dusno kolem nás – i v nás. Mně bylo obzvláště smutno, když jsem si uvědomil, že se mnozí dostali sem na podnět mého hlasu v katovickém rozhlase. Vtom jste vstoupil. Také na vás byla patrná únava. [...] Když jste se přiblížil ke mně, šeptem jste mi řekl: ‚Bude zase dobře.‘“¹⁸⁴ Ladislav Bedřich tyto postřehy pateticky okomentoval s tím, že „většina z nás šla do odboje s odhodláním bojovat o obnovení samostatnosti ČSR i za cenu vlastního života...“¹⁸⁵

Během tuhé zimy 1939/1940 neměla skupina moc možností kulturního ani sociálního vyžití. Jednoduše řečeno bojovala o zlepšení vlastních podmínek, ba někdy o holé přežití. Přesto se několikrát týdně po večeři v kuchyni scházel pěvecký kroužek. Vedl jej dirigent a skladatel por. v zál. Ondřej Kacíř.¹⁸⁶ Pěvecký sbor obcházel jednotlivé světnice a zpíval především slovanské písně. Npor. Bedřich u toho jakožto učitel a stoupenec kulturní a tělesné osvěty nemohl chybět. Por. Kacíř dokonce pplk. Svobodovi u příležitosti jeho 44. narozenin složil

¹⁸⁰ NĚMEČEK, *Zpráva špkt. Jana Krčka*, s. 152. Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 29.

¹⁸¹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 73.

¹⁸² SVOBODA, *Cestami života II*, s. 38.

¹⁸³ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha* s. 55.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ F/Lt. (por. let.) Ondřej Kacíř (1911-1949): povoláním učitel, student skladby na brněnské konzervatoři, člen Východní skupiny čs. armády za hranicemi a později v Anglii letecký radista RAF. Por. Na jaře 1940 onemocněl tuberkulózou a byl jedním z prvních transportů odeslán do Francie. Tam se vyléčil, přihlásil k letectvu a po odchodu do Anglie se stal členem 311. stíhací peruti RAF. Konec války působil jako instruktor létání v Kanadě. Po návratu do vlasti se stal civilním letcem čs. aerolinií, nakonec se však vrátil do exilu, kde brzy nato zemřel. Záznam o jeho osobě viz <http://www.czechspitfireclub.cz/nasi-v-raf-h-k/d-1105> [18. 9.2019].

pochod s názvem *Naše armáda už jde*. Dobrovolníci včetně npor. Bedřicha zazpívali Svobodovi tento pochod pod okny v předvečer jeho narozenin 25. listopadu.¹⁸⁷

Blízký vztah npor. Bedřicha a pplk. Svobody v této době nejlépe ilustrují vzpomínky L. Bedřicha: „*Kapitolou pro sebe byl život ve světničce, kterou obýval se svým užším štábem pplk. Svoboda. Světnice byla přepažena pod oknem proti dveřím dlouhou palandou, na níž spávali kromě pplk. Svobody ještě špkt. Kajetán Hlavenka, intendant skupiny; npor. Lad. Bedřich, por. Jan Vacek, pobočníci velitele; npor. Josef Jonák; kpt. gšt. Frant. Bauer a jeho manželka, MUDr. Olga Bauerová, jediná žena ve skupině. [...] Na zmíněné palandě mohli spávat přítomní jen na boku, protože na každého připadalo jen 43 cm šířky z třímetrové palandy. První si chodila lehnout dr. Bauerová. [...] Pak se uložili ke spánku ostatní obyvatelé světnice v pořadí, jak uvedeno. Jen v sousedství pplk. Svobody vystřídal špkt. Hlavenku npor. Bedřich, s nímž se ještě před usnutím Svoboda radíval o tom, co podniknout příštího dne a t. pod.*“¹⁸⁸

Zprávy z protektorátu o zatýkání, popravách a uzavření československých vysokých škol působily na vojáky frustrujícím dojmem. Na druhou stranu však posilovaly jejich odhodlání k boji proti nenáviděnému nepříteli. Třetího prosince 1939 proběhla mobilizace Čechoslováků za hranicemi. Týkala se mužů od 18 do 50 let. Dobrovolníci se směli hlásit až do 55 let věku.¹⁸⁹ Jak bylo již zmíněno výše, v oblasti zpráv ze světa byla skupina odkázána na poslech zahraničního rozhlasu na malém bateriovém radiopřijímači. Ten měl na starosti kpt. Jakub Koutný. Jednoho dne kpt. Koutný na radiopřijímači zachytil a následně přetlumočil svým spolubojovníkům projev britského ministerského předsedy Winstona Churchilla o Sovětském svazu a „diktátorovi“ (jak jej Churchill nazýval) J. V. Stalinovi. Projev v podobě článku vyšel také v Deníku. Událost však nezůstala bez odezvy. Orgány NKVD bezprostředně poté zakročily a radiopřijímač skupině zabavily.¹⁹⁰ Odted' se tak skupina mohla spolehnout pouze na informace podávané velitelstvím tábora.

Pplk. Svoboda se svými nejbližšími spolupracovníky ustavičně naléhal na sovětské orgány se žádostí o materiální pomoc. Špkt. Krček ovšem tyto snahy označil později za marné. Sovětské úřady byly k potřebám a strádání československých vojáků netečné. Teprve 10. prosince k jednotce dorazil z tábora NKVD v Kamenci Podolském komisař Michajlov. Ten jednotce přislíbil dodání zimních šatů a obuvi, načež jí předal poukaz na 5000 rublů.¹⁹¹ Ihned

¹⁸⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 57.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 58.

¹⁸⁹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 77.

¹⁹⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 57.

¹⁹¹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 80-81.

po přijetí slíbené zásilky měl obratem následovat odjezd do Francie. Nic z toho se však neuskutečnilo. Skupina hvězdářů využila situace a začala opět podryvat autoritu štábních důstojníků. Na zdech se dokonce objevily štvavé letáky.¹⁹² Pplk. Svoboda obdržel zprávu o další skupince legionářů, která se v té době kvůli kvapnému ústupu před Němci nacházela v Kamenci Podolském, kde měla kvůli špatným podmínkám v Jarmolincích setrvat až do odjezdu do Francie.¹⁹³ V této neutěšené situaci legion oslavil vánoční svátky. Pplk. Svoboda si přesto do svého deníku poznamenal, že legion i navzdory materiálním nedostatkům strávil svátky v klidu a příjemné atmosféře.¹⁹⁴ Naděje na zlepšení nastala v průběhu vánočních svátků (konkrétně 29. prosince), kdy byl pplk. Svoboda pozván do Moskvy, aby tam projednal podrobnosti a alternativy odsunu skupiny na Západ. Podle npor. Bedřicha však Svobodův odjezd náladu u mužstva ještě zhoršil. Vojáci totiž Svobodu nadměru ctili, následovali jej, a jeho odjezd tak „oslabil dále kompaktnost čs. skupiny v různých směrech.“¹⁹⁵ Pplk. Svoboda odcestoval 30. prosince a velení skupiny přenechal škpt. Krčkovi.¹⁹⁶ Jak po válce ve výsledkovém protokolu uvedl Jakub Koutný, Krček se funkce ujal „velmi energicky a v jediné poradě vyrovnal se se všemi staršími důstojníky a zavedl přísnější kázeň než pplk. Svoboda“.¹⁹⁷

Ještě před Svobodovým odjezdem do Moskvy žádalo sovětské velení tábora čs. důstojnický sbor o sestavení pracovní skupiny, která by zbourala ruiny starého kostela. Jak se od místních obyvatel dozvěděli příslušníci dřevařské brigády, kostel byl poškozen v době revolučních bojů.¹⁹⁸ Do kostela se tehdy uchýlili odpůrci revoluce, kteří se zde „rudým“ postavili na odpor.¹⁹⁹ Pplk. Svoboda však z politických důvodů svoje vojáky k tomuto účelu nepropůjčil. Bourání kostela se dobrovolně účastnila pouze skupina hvězdářů, kteří následně využili situace a definitivně zběhli od skupiny. V důsledku neustálých sporů mezi důstojníky a hvězdáři, kteří pravidelně odmítali poslušnost svým velitelům a navíc si na jejich počínání stěžovali správcům tábora z řad NKVD, byla čs. velení odňata trestní pravomoc. Až do konce

¹⁹² NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka*, s. 152. Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 30.

¹⁹³ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 82.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 87-88.

¹⁹⁵ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, s. 56.

¹⁹⁶ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 87-88.; dále VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, s. 56.

¹⁹⁷ ABS Praha, f. 302, sign. 302-96-2/111, Protokol s Jakubem Koutným, 27. 3. 1950, s. 15.

¹⁹⁸ Problematika ruské občanské války (1917-1922) je v naší historiografii relativně málo zpracovaná (na rozdíl od sibiřské anabáze čs. legionářů). Více o tomto krvavém konfliktu viz PIPES, Richard: *Dějiny ruské revoluce*. Praha 1998. Občanská válka z pohledu bělogvardějců, tzv. „bílých“ (bývalých carských důstojníků a úhlavních nepřátel bolševiků), je vykreslena, byť značně idealizovaně, ve filmu *Admirál* (2008), mapujícím životní osudy admirála Kolčaka (zvaného také jako „pán Sibíře“ či „ataman Kolčak“).

¹⁹⁹ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, s. 56.

internace tak justiční záležitosti u skupiny řešili jednotliví velitelé NKVD (nutno podotknout, že ne vždy spravedlivě).²⁰⁰

Po dobu Svobodovy nepřítomnosti se situace jednotky začala mírně zlepšovat. Z Moskvy přijel za tímto účelem do Jarmolinců komisař Maklarski. Jednání mezi Maklarským a Krčkem však neprobíhala vůbec hladce. Škpt. Krček později vzpomínal: „*Bylo nutno mnoho snést, aby byly prosazeny nejpotřebnější věci.*“²⁰¹ I přes to se Krčkovi podařilo vyjednat zlepšení stravy a nakonec i ubytování. Poté, co komisař Maklarski opustil Jarmolince, však skupinu zasáhla chřipková epidemie.²⁰² Desítky a stovky vojáků najednou ležely ve vysokých horečkách. Opatřování potřebných léků, kterých byl nedostatek, nebylo navíc vůbec lehké.

Pplk. Svoboda pobýval v Moskvě až do druhého února.²⁰³ V ten den bylo skupině vydáno celkem 295 teplých prošívaných kabátů (*fufajek*), vatované kalhoty (*brjuky*) a 325 párů vojenských šněrovacích bot.²⁰⁴ Sedmého února dorazila zásilka slavníků, příkrývek a paland. O tři dny později pak dorazilo ještě dalších 145 zimních kabátů. Zlepšení materiální situace spolu s návratem velitele rapidně pozvedly morálku skupiny. Jak pplk. Svoboda sdělil mužstvu bezprostředně po svém návratu, výsledky jeho moskevských jednání byly následující: na rozdíl od Rumunska, které pomoc Čechoslovákům z obav před Německem odmítlo, přislíbilo svoji účast francouzské velvyslanectví v Moskvě. To mělo obstarat víza, díky nimž měli ti z Čechoslováků, kteří vlastnili platný pas (bylo jich kolem 20), odjet přes Oděsu a Cařihrad do Francie. Dále se Svobodovi podařilo vyjednat, že skupina bude co nejdříve přemístěna do vhodnějšího prostředí. Mimo to se sovětské orgány zavázaly, že bude k Východní skupině čs. armády za hranicemi připojena také již výše zmíněná Kvasilovská skupina z české Volyně.²⁰⁵

²⁰⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 57.

²⁰¹ NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka...*, s. 153.

²⁰² KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 31.

²⁰³ Po dobu jeho moskevského pobytu se o něj staral dobře známý p. Orlov. Ten Svobodovi připravil bohatý kulturní a společenský program. Dokonce společně oslavili Silvestr. Orlov navíc hradil veškeré náklady a výdaje. Není tedy divu, že moskevský pobyt, který se měl v budoucnu ještě několikrát opakovat, zanechal ve Svobodovi silný dojem. Více o tomto Svobodově moskevském pobytu viz SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 88-95; ABS Brno, f. 302, sign. 302-72-1/4/780, Příloha k č. j. 25. 787 taj. – I. /A. odd. 1940.

²⁰⁴ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 95, VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 59.

²⁰⁵ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 58-59. Výsledky jednání pplk. Svobody jsou také zaznamenány ve zvláštním hlášení, které škpt. Jan Krček vypracoval ve Francii: ABS Brno, f. 302, sign. 302-72-1/4/780, Příloha k č. j. 25. 787 taj. – I. /A. odd. 1940. Rovněž: Přílohy, IV. Výběr z dokumentů, dokument č. 3, bod b). Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 31.

Počátkem února odjel do Moskvy kpt. gšt. František Bauer²⁰⁶ s manželkou, aby tam navázal na Svobodova jednání.²⁰⁷ Bauer měl zároveň na francouzské velvyslanectví v Moskvě doručit doklady všech dvaceti osob (počítaje jeho doklady a doklady manželky Olgy), které měly odcestovat v rámci prvního transportu.²⁰⁸ Sovětské úřady však zpočátku komplikovaly situaci, jelikož povolily pouze postupný odjezd po dvojicích. Devátého března pak z Jarmolinců do Moskvy odcestovala další delegace, tentokrát manželé Bauerovy doplnili ještě škpt. Krček a jako tlumočnick npor. v zál. JUDr. Vilém Nett(e).²⁰⁹ Skupinu doprovázel mjr. P. I. Kambulov (krycím jménem Bojkov)²¹⁰. V Moskvě delegaci neočekával nikdo jiný, než pan Orlov. Mezi Krčkem a Orlovem často docházelo k neshodám a oba měli evidentně naprosto rozdílné představy o odjezdu Čechoslováků ze SSSR jako i o budoucím směřování obnovené ČSR.²¹¹ Ač jednání škpt. Krčka a kpt. Bauera s Orlovem a sovětskými úřady neprobíhala vůbec hladce, delegaci se nakonec přece jenom podařilo vyjednat několik hromadných transportů namísto plánovaných dvojic.²¹² První transport v počtu celkem 21 osob odcestoval z Oděsy 19. března 1940.²¹³ Další transport z Oděsy do Istanbulu následoval 12. dubna a zúčastnilo se jej celkem 46 mužů (včetně škpt. Krčka).²¹⁴

²⁰⁶ Kpt. gšt. František Bauer (nar. 1906) byl členem předmnichovského čs. generálního štábu. Během mobilizace na konci září 1938 se nacházel na hranici Slovenska a Podkarpatské Rusi jakožto přednosta 2. (zpravodajského) oddělení Velitelství hraničního pásma 40, jež neslo krycí název MEDARD (jeho velitelem byl brig. gen. Ing. Bohumil Rytíř). Počátkem září 1939 patřil kpt. Bauer k důstojnickému štábu gen. Prchalý na velvyslanectví ve Varšavě. <http://armada.vojenvstvi.cz/predvalecna/personalie/4.htm> [20. 9. 2019]. U 311. čs. bombardovací perutě RAF ve Velké Británii shodou okolností působil jeho jmenovec letecký mechanik des. František Bauer (nar. 1924). Nejedná se tedy o tutéž osobu a jde skutečně o shodu jmen. <http://www.czechspitfireclub.cz/nasi-v-raf-a-g/d-1104> [20. 9. 2019].

²⁰⁷ Výsledky jednání kpt. Bauera viz ABS Brno, f. 302, sign. 302-72-1/4/781, Příloha k č. j. 25. 787 taj. – I. /A. odd. 1940. Rovněž: Přílohy, IV. Výběr z dokumentů, dokument č. 3, bod c). Citováno podle: KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 31.

²⁰⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 59.

²⁰⁹ KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 31.

²¹⁰ Mjr. Piotr I. Kambulov byl příslušník NKVD. Později působil u 1. čs. samostatné brigády v Buzuluku jako styčný důstojník. Kambulov prošel s jednotkou všechny osvobozovací boje až do Prahy a zajímavé je, že v době, kdy měl 1. čs. armádní sbor 16.000 členů a další stovky důstojníků, Kambulov je znal údajně všechny osobně a jménem. Tuto tezi vznesl v pořadu Historie.cs prof. František Hanzlík. Viz Popravený popravčí. In: *Historie.cs* [televizní pořad]. Moderoval Vladimír Kučera. ČT, 2011. ČT 2 21. 2. 2011. Dostupné též z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/211452801400008-popraveny-popravci>, psaná verze rozhovoru viz <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1282130-popraveny-popravci> [19. 9. 2019].

²¹¹ Krček vedl s Orlovem dlouhé rozhovory a měl za úkol vypracovávat různé zprávy a elaboráty. Více o pobytu škpt. Krčka v Moskvě a jeho vztahu s Orlovem viz KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 32-35, či NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka*, s. 157-161.

²¹² Podrobněji o výsledcích jednání viz ABS Brno, f. 302, sign. 302-72-1/4/781-792, Příloha k č. j. 25. 787 taj. – I. /A. odd. 1940, bod d); dále ABS Brno, f. 302, sign. 302-72-1/3/503-504, Protokol - 2. 6. 1950.

²¹³ Kromě zmíněných 18 osob transportem odcestovali i manželé Bauerovi a npor. Nettl. Manželé Bauerovi později skončili v Anglii, kde se nakonec rozvedli. Kpt. gšt. František Bauer ani MUDr. Olga Bauerová se již do Československa nikdy nevrátili. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 60.

²¹⁴ ABS Brno, f. 302, sign. 302-72-1/3/508, 512, Protokol z 2. 6. 1950.

Zde se však ještě krátce pozastavme, neboť se tu dostupné údaje rozcházejí a vzniká časový i informační rozpor. Ladislav Bedřich ve svých pamětech tvrdí, že první transport z Jarmolinců do Oděsy v počtu 18 osob odcestoval již 7. března.²¹⁵ Jeho součástí přitom měl být i škpt. Krček, který podle L. Bedřicha odcestoval do Francie hned s prvním transportem z Oděsy dne 19. 3. 1940. S ohledem na Krčkova pozdější hlášení a především jednání s Orlovem se tato teze jeví vysoce nepravděpodobně a Krček skutečně opustil SSSR až v rámci druhého transportu. To potvrzuje ve své bakalářské práci na téma životních osudů škpt. Jana Krčka i Pavel Kreisinger.²¹⁶ Z Bedřichových slov navíc není jasné, zda se manželé Bauerovi 7. 3. vrátili do Jarmolinců a o dva dny později odjeli zpět do Moskvy, či zda v Moskvě zůstali a vyčkali příjezdu ostatních.²¹⁷ L. Bedřich také uvádí, že do Moskvy v rámci delegace navíc odcestoval i por. Jan Vacek, aby se účastnil jednání na francouzském velvyslanectví. Škpt. Krček to ovšem ve svém hlášení²¹⁸, které později vypracoval ve Francii, popírá a tvrdí „*Žádal jsem, aby mi byl do Moskvy jako tlumočnick za npor. Nettla přivezen por. v zál. Jan Vacek. Bylo mi to přislíbeno, ale předesílám ihned, že slib nebyl splněn.*“²¹⁹ Tuto verzi potvrzuje i Ludvík Svoboda ve svém deníku, kde uvádí, že ve čtvrtek 14. března se por. Vacek společně s npor. Bedřichem a por. Rothem ujal přednášky a proslovu k rotám mužstva na téma prvního výročí okupace 15. března.²²⁰ Por. Vacek se tedy ten den logicky musel nacházet v táboře v Jarmolincích. Důstojnická delegace (kpt. Bauer s manželkou, škpt. Krček a npor. Nettl²²¹) téměř jistě neodjela z tábora současně s 18-ti člennou skupinou, která do Moskvy logicky vůbec nemusela. Podržíme se tedy zažitého konsensu, který ve svých pracích uvádí Jan Němeček i Pavel Kreisinger, tedy že důstojnická delegace odjela do Moskvy skutečně až 9. března.²²² To potvrzuje i Krčkovo jedenáctistránkové hlášení z Paříže.²²³ Osmnáctičlenná skupina potom s největší pravděpodobností opustila tábor v Jarmolincích až 16. března a vyrazila přímo do Oděsy.²²⁴

²¹⁵ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 59.

²¹⁶ KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 32-35.

²¹⁷ Pavel Kreisinger uvádí, že manželé Bauerovi skutečně 7. března přijeli do Jarmolinců a 9. března opět odjeli do Moskvy. Tamtéž, s. 31.

²¹⁸ Hlášení bylo publikováno J. Němečkem jako Příloha 4. Viz NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka*, s. 156-162.

²¹⁹ Tamtéž, s. 156.

²²⁰ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 100. Por. pých. v zál. Tibor Roth později odjel v rámci IV. transportu na Střední východ.

²²¹ Npor. Nettl odjel 15. 3. 1940 z Moskvy do Oděsy, aby doručil peníze a cestovní dokumenty pro první skupinu. KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 32.

²²² NĚMEČEK, *Zpráva škpt. Jana Krčka*, s. 156-162 (Příloha č. 4); KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 31.

²²³ ABS Brno, f. 302, sign. 302-72-1/4/781-792, Příloha k č. j. 25. 787 taj. – I. /A. odd. 1940, bod d).

²²⁴ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 101.

Nyní se ale vraťme k dění v táboře v Jarmolincích. Na přelomu února a března 1940 proběhlo u skupiny ve třech fázích očkování proti tyfu. Sedmého března skupina oslavila narozeniny T. G. Masaryka. Proslov před nastoupenou jednotkou pronesl škpt. gšt. Jan Krček.²²⁵ Krátce předtím, než skupina tábor opustila, uprchlo z něj několik netrpělivých vojáků, kteří se podle všeho chtěli přes Rumunsko co nejdříve dostat do Francie. Jak je uvedeno v denním záznamu skupiny z 22. února 1940, ten den mezi 19. a 20. hod. se od skupiny vzdálili tři příslušníci 4. roty. Byli jimi: čet. asp. Josef Hořejší, voj. Ignác Bartoš a voj. Arnošt Pecha.²²⁶ Ludvík Svoboda ve svém deníku událost popisuje tak, že z tábora uteklo dokonce osm vojáků, kteří se chtěli proti předpisům dostat do Rumunska. Pět z nich mělo být údajně zadrženo a odvezeno zpět do tábora, zbylí tři měli zůstat nezvěstní.²²⁷ Ladislav Bedřich jejich svévolné opuštění skupiny popsal následovně: „*Ven z našeho tábora se dostali díky nepozornosti strážných, jejichž smysly byly otupeny třicetistupňovým mrazem. Prolezli postupně, jeden po druhém, řídkými ostnatými dráty ohrady a plížením se dostali do bezpečné vzdálenosti od našeho tábora. [...] měli připraveny tři páry primitivních lyží [...]. Byla jim zima. Za 5 dní bloudění jim omrzly nohy. Shánějíce nocleh, vydávali se jednou za Poláky, kteří uprchli před okupanty, podruhé za příslušníky čs. legionu z Polska, jindy za občany zdejší, kteří jsou odesláni na NKVD do Kamence Podolského. [...] Po pěti dnech se dostali přes zamrzlý Dněstr do Rumunska.*“²²⁸ Jednalo se o poslední zdařilý útěk čs. vojáků ze SSSR.²²⁹

Dne 19. března bylo skupině oznámeno, že se přesune do nového tábora. O čtyři dny později (23. března) byl vydán poslední denní rozkaz a skupina v počtu 650 osob (112 důstojníků, 19 rotmistrů, zbytek mužstvo)²³⁰ tábor v Jarmolincích, kde strávila tuhou zimu 1939/1940, opustila.²³¹ Legion se nalodil do ruských *těplušek* (vojenských obrněných vagonů,

²²⁵ Pro připomenutí - Krček v tento den stále ještě prodléval u skupiny. Do Moskvy odjel až o dva dny později. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 99.

²²⁶ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 60.

²²⁷ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 98.

²²⁸ Dotyční se údajně po překročení rumunských hranic léčili měsíc v nemocnici, načež byli následně zavřeni na tři měsíce do vězení za nedovolené překročení hranic. Po propuštění se přes Bulharsko, Řecko a Turecko dostali do Sýrie, kde nastoupili ke vznikající čs. vojenské jednotce na Středním východě pod vedením pplk. Karla Klapálka. V létě 1941 se s 11. čs. pěším praporem účastnili obrany Tobruku. Bartoš s Pechou na Středním východě zůstali (Pecha pak v létě 1943 odjel do Velké Británie), čet. Hořejší se dostal na lodi do Kanady, kde se po prodělání leteckého výcviku stal pilotem a navigátorem. Později sloužil jako navigátor u 311. čs. bombardovací peruti RAF. V době, kdy L. Bedřich sepsoval svoje paměti, s ním pplk. let. J. Hořejší (1914-1995) dokonce bydlel ve stejném domě. PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 14; VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 60. Záznam letce pplk. J. Hořejšího viz <http://www.czechspitfireclub.cz/nasi%2Dv%2Draf%2Dh%2Dk/d-1105/p1=1208> [20. 9. 2019].

²²⁹ PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 14.

²³⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 61. Se skupinou z Jarmolinců neodcestoval vážně nemocný čet. asp. Jiří Sehnal, který zůstal ve zdejší nemocnici.

²³¹ Ludvík Svoboda ve svém válečném deníku uvádí jako datum odjezdu 22. březen. K tomuto datu se přiklání i Jiří Plachý. PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 23.

podobně jako za Velké války) a vyrazil na více než týden trvající cestu do nového tábora Oranki v Gorkovské oblasti (nedaleko Nižního Novgorodu, v letech 1932-1990 zvaného Gorkij). Hned 24. března se ve stanici Šepetovka k Východní skupině čs. armády v zahraničí připojila zmiňovaná Kvasilovská skupina v počtu zhruba 150 osob.²³² Nacházelo se v ní mnoho bývalých zaměstnanců čs. vyslanectví ve Varšavě a čs. konzulátu v Krakově. Nechyběl mezi nimi ani nám již známý akademický malíř Vlastimil Hofman²³³. Dále byli součástí Kvasilovské skupiny čs. letci, kteří byli na počátku války přijati do polského letectva, a bývalí příslušníci legionu, kteří se od skupiny z různých důvodů oddělili (např. des. Richard Tesařík a des. Oldřich Kvapil). Mimo jiné tu bylo i několik volyňských Čechů a židů.²³⁴ Následující den (25. března) již rozšířená skupina (nyní v počtu ca 800 osob) odjela v osmi vagonch z Šepetovky do Kyjeva.²³⁵ Transport z Kyjeva dále pokračoval přes stanice Mičurinsk, Rjazaň a Rusanovka, až konečně dorazil na místo svého dalšího, tentokrát měsíc a půl trvajícího pobytu. Východní skupina čs. armády v zahraničí vstoupila do nového tábora u osady Oranki (asi 60 km jižně od města Gorkij, 450 km východně od Moskvy) v pondělí 1. dubna 1940.²³⁶

2.3.4. Oranki

Tábor byl podobně jako v Jarmolincích umístěn v prostorách bývalého kláštera. Před Čechoslováky zde byli soustředěni polští zajatci.²³⁷ Stejně jako tři předcházející internační tábory jej měl na starosti NKVD. Zdejším velitelem byl kpt. Kuzněcov. L. Bedřich si o něm poznamenal: „[...] rozvážný a velmi slušný důstojník. Kpt. Kuzněcov s porozuměním propouštěl skupiny našich odbojářů na delší a hromadnější vycházky a umožnil tak seznamování našich se

²³² KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 34. L. Bedřich uvádí 149 osob (128 mužů, 15 žen a 6 dětí). VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, s. 60. J. Plachý uvádí 25. březen.

²³³ Vlastimil Hofman (1881-1970): akademický malíř, narozený v Praze do česko-polské rodiny. Mládí strávil v Krakově, kde také absolvoval Vysokou školu výtvarných umění. Mezi lety 1899-1901 navštěvoval École nationale supérieure des beaux-arts v Paříži. Po vstupu do Legie Čechů a Slováků v roce 1939 pod tlakem válečných událostí opustil Krakov a ocitnul se v tzv. Kvasilovské skupině, která později splýnula se zbytkem bývalého legionu. V novém táboře v Orankách Hofman namaloval olejové portréty pplk. Svobody, kpt. Koutného a npor. Bedřicha. V červnu 1940 odjel s manželkou do Moskvy, kde měl povoleno navštívit tamní umělecké galerie. Npor. Bedřich doprovodil manžele Hofmanovi až do Gorkého. Ti se o pár dní později připojili k III. transportu, který směřoval na Střední východ. Přes Istanbul se tak dostali až do Palestiny. Po válce se vrátili zpět do Polska. V roce 1948 byl V. Hofmanovi ministrem národní obrany arm. gen. L. Svobodou udělen Řád Bílého lva II. stupně. Blanket vyznamenání psal na Svobodovu žádost vlastnoručně L. Bedřich. Více o tomto umělci-patriotovi viz <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=heslo&IDosoby=2453> [7. 9. 2019].

²³⁴ Škpt. let. B. Liška a por. Nekvasil dříve prováděli nábor u židovské skupiny ve Lvově. O účasti židů v rámci čs. jednotky v SSSR viz LUSTIGER, *Zum Kampf...*, s. 532-534.

²³⁵ Ve stanici Miropol nedaleko Šepetovky se odehrál tragický incident, kdy nedopatřením zahynul des. K. Langer. Dotyčný se při ranním holení nešťastnou náhodou dostal mezi nárazníky dvou připojujících se vagonů.

²³⁶ L. Bedřich uvádí jako datum příjezdu 2. duben. Pavel Kreisinger se přiklání k 1. dubnu. Toto datum potvrzuje i Ludvík Svoboda ve svém *Deníku z doby válečné*.

²³⁷ KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 34.

vsí Oranki, kdysi poutním místem.“²³⁸ Na rozdíl od Jarmolinců zde tedy Čechoslováci měli od začátku povoleny vycházky do vesnice a kontakt s místním obyvatelstvem. Npor. Bedřich navázal s kpt. Kuzněcovem téměř přátelský vztah. Kpt. Kuzněcov dokonce zavezl npor. Bedřicha na výlet do Gorkého, kde společně zhlédli tamní mohutnou fabriku *Gorkovskij Avtomobilnyj Zavod*, v níž se vyráběly známé nákladní a vojenské automobily GAZ.²³⁹ V Gorkém, na soutoku řeky Oky a Volhy, zřejmě udělal npor. Bedřich na Kuzněcova velký dojem, když před ním zazpíval několik slov písně *My Hajdamaci, my vsi odnaki* pojednávající o osudech povozlžských povstalců a bojovníků proti feudalismu v 18. a 19. století.²⁴⁰

Ihned po příjezdu do Oranek byla v táboře zřízena důstojnická a poddůstojnická škola. Velitelem důstojnické školy byl jmenován kpt. pěch. v zál. Jan Půlpytel (krycím jménem Podhajský)²⁴¹, velitelem poddůstojnické školy potom npor. v zál. Karel Neumann-Nový, kterého později vystřídal por. pěch. Bohuslav Němec.²⁴² Pro ostatní příslušníky bývalého legionu však stále platil zákaz vojenského výcviku, takže vojáci volné dny trávili zvelebováním tábora, vzděláváním, kulturní i tělovýchovnou činností. Dokonce došlo i na pěstování dobytka.²⁴³ V táboře byla zřízena také krejčovská a ševcovská dílna na opravu často již obnošených oděvů. Ženy u jednotky se zase věnovaly zvelebování záhonů, sázení květin, stromků a keřů.²⁴⁴

²³⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 62.

²³⁹ Tamtéž, s. 63.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 63. Tu jej údajně ještě před válkou naučil bývalý náčelník Svazu ruského Sokolstva František Erben, který v roce 1942 zahynul za heydrichiády. O tzv. Hajdamácích a Hajdamačině viz ŘEHOŘ, František: Hajdamačina. In: *Ottův slovník naučný*. Desátý díl. Praha 1896, s. 752–753.

²⁴¹ Pplk. in memoriam Jan Půlpytel-Podhajský (1900-1944): Rodák z Okrouhlé Radouně (v okrese Jindřichův Hradec). Po okupaci se zapojil do odboje v rámci Obrany národa (skupina Brno-východ). Poté odešel do Polska, kde krátce působil jako pobočník gen. Prchalý. Ze Sovětského svazu odjel spolu s dalšími vojáky do Palestiny (Kpt. Podhajský byl velitelem VI. transportu, který odjel na Střední východ 25. února 1941). Na konci roku 1941 se účastnil obrany Tobruku. V roce 1944 se v hodnosti špkt. vrátil ze Středního východu do SSSR k 1. československé samostatné brigádě. Padl v září 1944 v bojích o Dukelský průsmyk v rámci Karpato-dukelské operace. Více o tomto důstojníkovi viz <https://www.vets.cz/vpm/jan-pulpytel-podhajsky-773/> [6. 9. 2019].

²⁴² Por. Bohuslav Němec (1913-1942): rodák z Olomouce, po okupaci se zapojil do odboje v rámci Obrany národa. Následně byl nucen odejít do Polska k nově se formujícímu legionu. Během sovětské internace se v létě 1941 přihlásil do zpravodajsko-sabotážního kurzu. Por. Němec byl v září 1941 vysazen na Moravě v rámci sovětského výsadku S1/R (dalšími členy výsadku byli Jan Kasík, František Ryš a František Brauner), kterému velel. Výsadek měl plnit zpravodajské a sabotážní úkoly v Beskydech a na Ostravsku. Od počátku jej však provázela smůla. Po nepovedeném seskoku u Kroměříže se navíc padáky a bedna s výbušninami dostaly do rukou gestapu, které vinou zrádců záhy přišlo na stopu i samotným výsadkářům. Por. Němec byl zatčen 31. října v kavárně Fenix v Moravské Ostravě. Po odsouzení k smrti byl odeslán do koncentračního tábora Mauthausen, kde byl 7. května 1942 společně se svým otcem a dalšími odbojáři popraven. Více o tomto důstojníkovi viz https://www.lidovky.cz/lide/bohuslav-nemec-ze-sovetskeho-svazu-prijel-plnit-zpravodajske-ukoly-padl-ale-do-lecky-gestapu.A190825_113541_lide_mber [6. 9. 2019]. Více o výsadku S1/R viz MERCOVÁ, Markéta - ZEZULOVÁ, Jitka: *Dřínov 1941. Osudy padákového výsadku S1/R*. Dřínov 2006.

²⁴³ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 112.

²⁴⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 65.

Začátkem dubna byla provedena reorganizace rot, aby se oddělili zkušení od nováčků. Dne 8. dubna²⁴⁵ ve 13 hodin odjel vlakem z Oranek do Oděsy zmiňovaný II. transport pod velením škpt. Fanty čítající 45 mužů.²⁴⁶ Početní stav skupiny se tak snížil na 755 osob.²⁴⁷ Tentýž nebo následující den se ke skupině připojili tři do té doby nezvěstní letci.²⁴⁸ Hned 20. dubna ovšem přišly dvě špatné zprávy v podobě zákazu výcviku nováčků, kteří nově dorazili ke skupině (potvrzení dosavadního zákazu výcviku), a uzavření trasy do Francie z důvodu napětí mezi Francií a Itálií.²⁴⁹ V čs. důstojnickém sboru navíc docházelo k neshodám mezi mladými ambiciózními důstojníky z povolání a služebně staršími a hodnostmi výše postavenými záložními důstojníky. Pplk. Svoboda totiž začlenil do svého užšího štábu několik záložních důstojníků, načež se mladší důstojníci z povolání necítili plně uplatnění.²⁵⁰ Malou útěchu přinesl 21. duben, kdy směl být poprvé za dobu sovětské internace trouben vojenský budíček i večerka.²⁵¹

První den měsíce května proběhl ve znamení oslav Prvního máje. Npor. Bedřich u té příležitosti připravil sváteční proslov, který přednesl por. Ludvík Engel.²⁵² Oslavy se oficiálně účastnili také ruští zástupci.²⁵³ Na programu byla pěvecká, recitační i sportovní vystoupení. Slavnost byla zakončena táborovým ohněm.²⁵⁴ To vše svědčí o pozvednutí morálky a bojového ducha u skupiny. Morálku však opět srážely zprávy ze sovětského rozhlasu, jehož tlumočení měl na starosti díky znamenité znalosti ruštiny por. Bohumír Lomský, o úspěších německých zbraní v Belgii, Holandsku a Francii. Dosavadní transporty čs. vojáků do Francie se tak zdály být ohroženy. Dne 17. června opustila skupinu trojice frekventantů důstojnické školy, vojíni

²⁴⁵ Ladislav Bedřich ve svých pamětech uvádí jako datum odjezdu 9. dubna. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 64. V tentýž den byly vyhlášeny podmínky rusko-finského míru a ukončení nepřátelského stavu. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 104.

²⁴⁶ Ke skupině se připojil ještě do té doby v Moskvě pobývajícím škpt. Krček, který automaticky převzal velení. V pátek 12. dubna odjel druhý transport v celkovém počtu 46 mužů na lodi Svatenia z Oděsy do Istanbulu. Transport se následně přes libanonský Bejrút dostal do Marseille. KREISINGER, *Plukovník gšt. Jan Krček*, s. 77.

²⁴⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 62.

²⁴⁸ Tamtéž, s. 65. Byli jimi: čet. let. Z. Bachůrek, čet. let. v zál. M. Havlíček a Jaroslav Blažek. Více o osudu letců viz <http://www.svazletcu.cz/cs/publikovane-clanky/cs-letci-17-zari-1939-polsko> [9. 9. 2019].

²⁴⁹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 106.

²⁵⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 63.

²⁵¹ Samozřejmě se svolením kpt. Kuzněcova. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 65.

²⁵² Pplk. Ludvík Engel (1912-1945): Rodák z Českých Budějovic, absolvent vojenské akademie, účastník bojů na Středním východě a v Severní Africe. Poté se na vlastní žádost vrátil do SSSR, kde jako náčelník 2. oddělení štábu čs. brigády bojoval o Kyjev a během osvobození západní Ukrajiny. Na Dukle bojoval jako náčelník 2. oddělení armádního sboru a na Slovensku jako velitel praporu. Padl při osvobození Vážce. Více o tomto důstojníkovi viz <https://www.dukla1944.com/pametnici/pplk-ludvik-albert-engel/> [6. 9. 2019].

²⁵³ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 107.

²⁵⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 65.

aspiranti Jiří Sládek (krycím jménem Süsserman), František Nečásek (Wagenknecht)²⁵⁵ a Ervín Goj (známý pod literárním pseudonymem Óndra Łysohorsky)²⁵⁶, kteří byli povoláni do Moskvy, aby se připojili k tamní hlasatelské službě čs. rozhlasu.²⁵⁷

Navzdory tomu, že se bývalému legionu v Orankách dařilo zatím nejlépe z doby tzv. „blahovolné internace“, ve druhé polovině června se měl opět přesunout jinam. Tentokrát se stal útočištěm čs. jednotky starobylý klášter v městečku Suzdal, nacházejícím se zhruba 200 km severovýchodně od Moskvy. Přibližně stejnou vzdálenost musela jednotka urazit po železnici z Oranek, kam se však ještě v budoucnu měla vrátit. Podle tehdejších zpráv měla být skupina do posledního muže v intervalu měsíce a půl transportována za hranice SSSR. Skupina vyrazila na cestu do Suzdalu 18. června. O dva dny později ji ve stanici Bogoljubovo (nedaleko Suzdalu) zastihl rozkaz k vypravení III. transportu do Francie. Transport čítal na 65 osob a nastoupil cestu přímo z Bogoljubova, takže zbytek skupiny dorazil do nového tábora v počtu necelých 700 mužů. Slovy L. Bedřicha: „A v Suzdalu nastalo pro skupinu nejdelší a nejpohnutější období za celého našeho pobytu v tzv. blahovolné internaci v SSSR.“²⁵⁸

2.3.5. Suzdal

Poměry v novém táboře zevrubně vylíčil sám L. Bedřich ve svých pamětech: „*Suzdalský tábor NKVD byl umístěn v mohutném bývalém klášteře, obehnaném vysokými hradbami a několika věžemi s cimbuřími. Projeli jsme mohutnou branou na první nádvoří, dále jsme šli pěšky na rozlehlé nádvoří druhé, po jehož dvou stranách byly v několika budovách naše nové ubikace, většinou jednoposchodové. Pro naše ubytování byly připraveny vojenské postele s ložním prádlem a přikrývkami. Zatím jsme byli uvnitř tábora, s městem jsme se směli seznámit až později. [...] Velitelem tábora byl kpt. Korotkov, jeho zástupcem pro věci politické kpt. NKVD Judin a – později i zástupce velitele pro věci hospodářské, kpt. Gračaninov. Hlavní přidělené budovy tvořily pravý úhel. Kolmo na dlouhou budovu mužstva a mladších důstojníků byla menší budova zčásti přízemní, z části jednoposchodová. V té části přízemní byla ubytována důstojnická škola, v patrové budově v přízemí kancelář velitelství, [...] za kanceláří, oddělené zamknutými dveřmi, byla ubikace lékařů. V prvním patře byly dvě menší světničky, v jedné*

²⁵⁵ František Nečásek (1913-1968): Redaktor, politický pracovník a autor spisů o Klementu Gottwaldovi. V 50. letech nechvalně proslul jako editor dějiny překrucující publikace *Dokumenty o protilidové a protinárodní politice T. G. Masaryka*.

²⁵⁶ Ervín Goj (1905-1989): laško-německý spisovatel, středoškolský pedagog a prominentní komunista. V SSSR zůstal až do r. 1946. V roce 1970 byl dokonce jmenován na Nobelovu cenu za literaturu.

²⁵⁷ Tak to tehdy podle L. Bedřicha bylo alespoň prezentováno. VMS, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 65.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 66.

z nich se dvěma postelemi bydlel pplk. Svoboda se svým prvním pobočníkem – mnou. Na chodbu před těmi světničkami, kde se konal raport skupiny, navazovala větší světnice, v níž bydleli štábní kapitáni a kapitáni. [...]“²⁵⁹

Krátce po příjezdu skupiny do Suzdalu se začal připravovat odjezd dalšího transportu. V rámci IV. transportu měl odcestovat i pplk. Svoboda. Ten vyrazil na cestu o několik dní dříve.²⁶⁰ Zamířil nejprve do Moskvy, následně do Cařihradu, kde měl jednat s československými, sovětskými, francouzskými a anglickými zastupitelskými orgány. Zároveň se rázem ocitnul v přímém spojení s čs. exilovou vládou v Londýně, s níž mohl projednávat plánovaný odjezd zbytku Východní skupiny čs. armády v zahraničí ze SSSR. V Deníku z doby válečné Svoboda vzpomíná, že se v Cařihradu setkal se třemi předcházejícími transporty.²⁶¹ To však fyzicky nebylo možné. II. transport totiž po pár dnech (ve druhé polovině dubna) Istanbul opustil a odcestoval do libanonského Bejrútu, odkud následně 5. května odplul do Francie.²⁶² Členové I. transportu buď opustili Istanbul ještě dříve, nebo splynuli s transportem druhým. Svoboda se tedy mohl setkat pouze s vojáky z III. a později IV. transportu nebo s československými zastupitelskými orgány v Istanbulu (např. konzulem F. Kysilkou) či případnými opozdílci z transportů předcházejících, kteří by se z různých důvodů museli oddělit od své jednotky a zůstat v Istanbulu. Ať už tomu bylo jakkoli, pplk. Svoboda se měl zdržet v Istanbulu až do příjezdu posledního transportu ze SSSR. Na neutrální půdě tureckého Cařihradu se však nacházeli i němečtí a italští velvyslanci, včetně příslušníků tajných služeb, takže byl Svoboda nucen navenek tajit svoji pravou identitu. Dokonce si za tímto účelem obarvil vlasy.²⁶³ Po pádu Francie bylo rozhodnuto, že následující transporty budou směřovat na Střední východ, kde se měly účastnit bojů po boku spojeneckých vojsk. Zástupcům čs. exilové vlády pplk. Svoboda stále zdůrazňoval, že je zde i možnost vstupu SSSR do války proti Německu, a že by tedy v Sovětském svazu měla být část skupiny ponechána pro případné budoucí formování čs. vojenské jednotky v SSSR, která by se účastnila bojů po boku Rudé armády. Na rozdíl od pplk. Svobody a velké části mužstva se zástupci londýnské exilové vlády v čele s prezidentem Benešem stavěli k této variantě krajně pesimisticky. V SSSR tedy navrhli ponechat kádr v počtu 45 osob sestávající hlavně z důstojníků a poddůstojníků, kteří by mohli

²⁵⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 66.

²⁶⁰ Svoboda ve svém válečném deníku uvádí jako datum svého odjezdu ze Suzdalu 3. července. Podle L. Bedřicha pplk. Svoboda opustil skupinu 5. července.

²⁶¹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 121-122.

²⁶² Libanon byl v té době jakožto mandátní území Společnosti národů pod správou Francie. KREISINGER, *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka...*, s. 37.

²⁶³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 68.

organizovat výcvik dobrovolníků. Svobodovi se následně ještě podařilo vyjednat navýšení tohoto počtu na dvojnásobek, tedy 90 osob (včetně jeho).²⁶⁴ V protokolu s pplk. Ladislavem Bedřichem sepsaném 11. března 1950 se Ladislav Bedřich zmiňuje o výběru velitelského kádru, který měl zůstat v SSSR: „*Velitelský kádr v SSSR byl vybrán z osob oddaných myšlence bezvýhradného podřizování se dr. Benešovi a vládě v Londýně a ukázněně loyálních vůči SSSR. Tím zůstal v SSSR pouze velitelský kádr, oddaný londýnskému vedení a odesláni a oddělení všichni komunisté, s výjimkou nejnútnejšího počtu židů – specialistů.*”²⁶⁵

Dne 25. července se v rádiu pplk. Svoboda se skupinou jeho nejbližších spolupracovníků v Cařihradu dozvěděl, že Anglie uznala čs. exilovou vládu v čele s dr. Benešem.²⁶⁶ Pplk. Svoboda se v Cařihradu zdržel až do listopadu. I přesto, že jeho odjezd ze SSSR zůstal zbytku suzdalské skupiny po celou dobu utajen, byly kázeň a pořádek ve skupině v jeho nepřítomnosti oslabeny.²⁶⁷ V listopadu se Svoboda vrátil zpět do Moskvy. V Moskvě zůstal až do dubna 1941, kdy tam (zpočátku v utajení) začala působit čs. vojenská mise v SSSR v čele s plk. Heliodorem Píkou.²⁶⁸ V Suzdalu jednotku mezitím po celou dobu sužoval nedostatek hmotných a finančních prostředků, neboť Anglie se stále zdráhala vyplatit přislíbenou podporu. Peníze měly být vyplaceny Svobodovi za jeho pobytu v Turecku skrze čs. zprostředkovatele na anglické ambasádě.²⁶⁹ Na konci září se situace zlepšila alespoň u vojáků, kteří předtím odcestovali do Palestiny za účelem přesunu do Anglie.²⁷⁰

Život skupiny v té době pokračoval v zajetých kolejích. Skupina dokonce sestavila fotbalové družstvo, které se pravidelně utkávalo s místním fotbalovým klubem. Zbytek mužstva se každou neděli na zápasy v kopané chodil dívat. Podle Bedřicha si legionáři vedli skvěle (byli mezi nimi i dřívější profesionální fotbalisté) a místní s přehledem poráželi.²⁷¹ Čechoslováci se u příležitosti vycházek na fotbal seznamovali s místním domorodým obyvatelstvem. Npor. Bedřich ve svých pamětech uvádí, že Suzdal patřil k nejvýznamnějším poutním místům carského Ruska.²⁷² Jinak byl podle Bedřicha kulturní život skupiny poměrně chudý. Vojáci

²⁶⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 69.

²⁶⁵ NA, f. MNB 8/10, k. 66. Citováno podle HANZLÍK, *Bez milosti*, s. 58.

²⁶⁶ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 129. K uznání samotnému došlo již 18. července.

²⁶⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 69.

²⁶⁸ Oficiálně byla činnost čs. vojenské mise v SSSR zahájena až 22. 6. 1941 (v den zahájení operace Barbarossa), kdy sovětská vláda uznala plk. Píku za náčelníka vojenské mise spojenecké země. Současně s tím byly oficiálně obnoveny diplomatické vztahy mezi SSSR a Československem. Srov. VÚA – VHA, f. Československá vojenská mise v SSSR 1939-1948.

²⁶⁹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 137.

²⁷⁰ Tamtéž, s. 143.

²⁷¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 71.

²⁷² Tamtéž, s. 72.

individuálně dostávali propustky, avšak většinu času byli odsouzeni k zdoluhavému čekání. Npor. Bedřich vedl v té době hodiny „rytmického“ tělocviku za doprovodu starého opraveného klavíru. Každý týden probíhalo politické školení skupiny, jež měl na starosti sovětský komisař Judin. Účast byla dobrovolná, npor. Bedřich se jich však pravidelně účastnil, neboť to, jak sám uvádí: „považoval za svoji povinnost“. Tato školení jej záhy zaujala a aktivně se prý účastnil diskuzí o politických tématech (např. postavení socialistických stran v buržoazním státě). Je patrné, že npor. Bedřich byl smýšlením socialista a (částečně pod Svobodovým vlivem) sympatizoval se sovětským režimem.

Npor. Bedřich v té době platil za charakterního a pořádku milovného důstojníka. Ve svých pamětech vzpomíná, jak se před ním velitelé skupiny snažili zatajit jisté věci. Dne 12. října 1940 byla na žádost NKVD od skupiny oddělena skupinka 13 mužů (mezi nimi např. zástupce velitele František Zikmund, por. Otakar Jaroš, kpt. Jakub Koutný a další). Podle Bedřicha byli dotyční odesláni do Moskvy a následně vyslýcháni.²⁷³ Velení skupiny převzal právě npor. Bedřich coby služebně nejstarší, velení důstojnické školy po por. Jarošovi pak por. pých. Vladimír Janko. Po převzetí velení se npor. Bedřich rozhodl zredukovat štáb skupiny. Za svého zástupce si v listopadu vybral již zmiňovaného por. Bohumíra Lence-Lomského. V době, kdy skupinu vedl ještě škpt. Zikmund skupina prodala zbývajících pět automobilů, které měla k dispozici, a pořídila si místo nich hudební nástroje.²⁷⁴ Bedřich si zpětně stěžoval, že někteří starší důstojníci část peněz propili bez jeho vědomí. To byl také předmět sporů mezi oběma stranami.

Výročí založení Československé republiky skupina oslavila 28. října jako již dříve „akademií“. Šestáho listopadu následovala slavnost u příležitosti výročí VŘSR. U skupiny se zhruba v té době objevovaly náznaky antisemitismu. Velitel skupiny npor. Bedřich na ně reagoval skupinovým rozkazem (č. 255, čl. 6): „*Druhý čs. odboj je veden ve smyslu idejí rovnosti všech občanů bez ohledu na rasu, jazyk nebo náboženství, jak byly tyto ideje uplatněny v ústavě ČSR. Každý řádný čs. občan vůbec a příslušník čs. odboje zvlášť musí proto odsoudit hlásání antisemitismu [...]Varuji proti velmi důrazně kohokoliv před projevováním podobného smýšlení, porušujícího kázeň a pořádek ve skupině [...]*“²⁷⁵

Na konci října vyloučil npor. Bedřich 25 aspirantů na jejich vlastní žádost z důstojnické školy. Následně nově sestavil 4. rotu, do níž tyto společně s nováčky ze třetí roty přiřadil.

²⁷³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 70.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 71.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 73.

Velitelem 4. roty byl jmenován por. Otakar Rytíř (krycím jménem Richter). Npor. Bedřich ve funkci velitele skupiny na konci každého měsíce podával zprávu či hlášení o stavu skupiny (tzv. „svodku“). Do těchto hlášení se promítal materiální, zdravotní i morální stav skupiny se zdůrazněním kladného poměru mužstva k SSSR. Čas od času docházelo u jednotky k pokusům o ilegální opuštění tábora. Jako příklad poslouží návrh des. R. Tesaříka a O. Kvapila o opuštění tábora za účelem vyrozumění anglického velvyslanectví v Moskvě o zacházení s čs. vojenskou skupinou. Tento i další podobné pokusy npor. Bedřich razantně zamítal. Bedřich to zdůvodňuje důvěrou v instrukce pplk. Svobody, jež obdržel před Svobodovým odjezdem. Občas docházelo také k sepisování různých petic. Ty však neměly kromě obecného pozdvižení prakticky žádný význam. Podrývání autority velitelství skupiny, jak byly tyto snahy označovány, měly být trestány přísnými kázeňskými tresty. Během zimních měsíců 1940/1941 se jinak u skupiny nic zásadního nestalo.

Počátkem února 1941 se do Suzdalu vrátila zmiňovaná třináctičlenná důstojnická skupina, která 12. října odcestovala do Moskvy.²⁷⁶ Její mluvčí kpt. Koutný po návratu sdělil npor. Bedřichovi, že pplk. Svoboda se nachází v Moskvě a po domluvě s ostatními mu i nadále svěruje velení skupiny.²⁷⁷ Npor. Bedřich měl také záhy odjet do Moskvy na jednání se Svobodou. Mimo to Koutný Bedřichovi sdělil, že většina štábních kapitanů a kapitanů má být v nejbližší době odeslána na Střední východ. Bedřich byl pověřen organizací a přípravou odjezdu první skupiny letců, s nimiž měla odcestovat i skupina důstojníků. Postupně měla následovat většina mužstva a v Suzdalu měla zůstat pouze skupina 90 důstojníků a poddůstojníků coby velitelský kádr budoucích československých jednotek v SSSR. Transporty čs. vojáků probíhaly prostřednictvím anglického vyslanectví v Moskvě.²⁷⁸ Počátkem února bylo mezitím zprovozněno rádiové spojení mezi Moskvou, Londýnem a Istanbulem. Svoboda žádal na Londýnu, aby v SSSR zůstalo 20 nejlepších důstojníků a poddůstojníků pro vznikající vojenské jednotky. Jejich ponechání Svoboda odůvodnil znalostí jazyka a tamních poměrů.²⁷⁹ Jak si Svoboda poznamenal do svého deníku, zhruba v té době (v jarních měsících roku 1941)

²⁷⁶ Svoboda naproti tomu v Deníku z doby válečné uvádí, že skupiny třinácti důstojníků byla pryč pouze tři týdny. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 170

²⁷⁷ Předtím, při jednáních v Moskvě po Novém roce 1941, se tato skupina třinácti čs. důstojníků vyjádřili, že souhlasí s formováním československé vojenské jednotky pouze, pokud k tomu dá rozkaz prezident Beneš, případně pplk. Svoboda (Svoboda by jej musel pronést před celou skupinou a s vědomím a svolením prezidenta Beneše). Svoboda pak pověřil por. Jaroše a kpt. Koutného, aby informace předali npor. Bedřichovi. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 163.

²⁷⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 77-78.

²⁷⁹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 172.

začínalo být jasné, že v nejbližší době dojde k organizaci československé vojenské jednotky v SSSR.²⁸⁰

Sedmého února odjel npor. Bedřich podle plánu s doprovodem do Moskvy.²⁸¹ Ještě téhož dne navštívil pplk. Svobodu. Bedřich uvádí ve svých vzpomínkách setkání jako velmi dojemné, přičemž mu prý Svoboda poprvé tykal.²⁸² Bedřich ve svých pamětech na tomto místě retrospektivně balancuje a uvažuje o Svobodových slovech: „[...] Uvažuji o všem, co mne od té doby potkalo, byly v tom věci dobré i velmi zlé – a přece ničeho nelituji i svých téměř deset let. [Bedřich zde evidentně odkazuje na věznění a perzekuci jeho osoby ze strany režimu v 50. a 60. letech; pozn. aut.] *Můj směr je i dnes jediný – všechny síly pro milovaný národ. Národ mi neublížil...*²⁸³ Svoboda následně npor. Bedřicha osobně pověřil výběrem 90 osob, které měly (dobrovolně) zůstat v SSSR. Jeho (Svobodova) přítomnost v SSSR měla být jednotce přítom ještě stále utajena. Po dobu Bedřichova pobytu v Moskvě byl jeho zástupcem velitele jednotky v Suzdalu jmenován kpt. Koutný.

Npor. Bedřich s doprovodem bydlel během svého pobytu v moskevském Hotelu National. Od NKVD dostávali za tímto účelem 50 rublů denně. Oba pobývali v Moskvě pod falešnými jmény (bez udání národnosti a státní příslušnosti). Npor. Bedřich vystupoval pod jménem Jiří Bělský (Ladislav Bedřich se narodil 24. dubna, tedy v den, kdy slaví svátek Jiří. Příjmení Bělský si zvolil kvůli svým blondatým vlasům). Pplk. Svoboda Bedřichovi doporučil, aby si během pobytu v Moskvě po náročných měsících v Suzdalů především odpočinul a v rámci finančních možností kulturně vyžil. Jak sám uvádí ve svém *Deníku z doby válečné*, Svoboda v Moskvě hojně navštěvoval divadla, muzea, koncerty, výstavy apod. Npor. Bedřich chtěl během návštěvy Moskvy (na doporučení přidělence z řad NKVD) zhlédnout tři pamětihodnosti – nové moskevské metro (dobudováno v roce 1935), právě probíhající zemědělskou výstavu a Čajkovského koncertní sál.²⁸⁴

Následující den npor. Bedřich navštívil Svobodu v jeho vile („dače“, jak ji nazývali). Npor. Bedřich podal Svobodovi zprávu o tom, že skupina potřebuje nutně informovat o situaci lidí v protektorátu jakožto i domácím a zahraničním odboji. Skupina totiž již přes rok neměla o dění doma žádné zprávy.²⁸⁵ Bedřich u Svobody následně přenocoval a ráno 9. února společně

²⁸⁰ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 190.

²⁸¹ Doprovod tvořil (kromě příslušníků NKVD) svob. Hubert Haushofer, který hovořil plyně anglicky a byl proto pověřen jednáním na anglickém vyslanectví.

²⁸² VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 78.

²⁸³ Tamtéž.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 79.

²⁸⁵ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 171.

probrali složení I. leteckého transportu, za jehož velitele vybrali špkt. let. Bohumila Lišku. Npor. Bedřich sestavil složení transportu již dříve a tento seznam přivezl s sebou.²⁸⁶ Na seznamu letců určených k transportu se objevilo také jméno por. let. Bohumíra Lence-Lomského.²⁸⁷ Při procházení seznamu osob npor. Bedřich upozornil pplk. Svobodu, že pokud odešle por. Lomského, ztratí nejschopnějšího důstojníka, kterého má k dispozici. Svoboda na to konto Lomského ze seznamu vyřadil, čímž (s ohledem Lomského zásluhy během osvobozovacích bojů) významně přispěl k osudu čs. vojenských jednotek. Sám Bedřich toto upozornění ve svých pamětech označuje jako zdánlivě malou příhodu velkého dosahu.²⁸⁸ Oba následně ještě probrali vojenskou situaci a Svoboda Bedřichovi představil jeho vizi, jakým směrem se po vstupu SSSR do války bude situace ubírat. Tuto vizi Bedřich označuje za velmi prorockou. Svoboda následně ještě npor. Bedřicha obdaroval předměty, které předtím nakoupil v Cařihradu. Npor. Bedřich se vrátil do Suzdalu 3. března, avšak o necelé dva týdny později (14. března) se však měl do Moskvy opět vrátit.

Po svém odjezdu zůstal se Svobodou i nadále v neustálém kontaktu prostřednictvím dopisů.²⁸⁹ Svoboda krátce nato vyjednal Bedřichův opětovný příjezd do Moskvy. V jednom z dopisů Bedřich informoval Svobodu o tom, co požadoval od sovětských úřadů ve věci suzdalského tábora. Dopis se týkal především tzv. hvězdářů ze suzdalského tábora, kteří odmítali vstoupit do zahraniční armády pod záminkou toho, že nedůvěřují politice dr. Beneše a jeho vlády a že za cíle západní buržoazie bojovat nebudou.²⁹⁰ Tito lidé byli sovětskými úřady (v konsensu se Svobodovým míněním) označeni za rozvratné živly a vyloučeni z případných transportů do Palestiny. Po uzavření transportů byli tito od zbývající skupiny odděleni a přiděleni na práce. „Hvězdáři“ se stali hlavním tématem, které se oba velitelé v těchto dnech projednávali. Ludvík Svoboda si ke 12. březnu 1941 poznamenal do svého deníku: „*Npor.*

²⁸⁶ Kopii tohoto seznamu měl k dispozici také svob. Haushofer kvůli jednání na anglickém vyslanectví.

²⁸⁷ *Arm. gen. (t. č. por. gšt.) Bohumír Lenc-Lomský (1914-1982):* předmnichovský důstojník z povolání a absolvent Válečné akademie. V říjnu 1940 se stal náčelníkem štábu legionu. Postupně zastával několik velitelských a štábních funkcí u čs. jednotky v SSSR. Výrazný kariérní vzestup zaznamenal po válce, mezi lety 1956-1968 byl dokonce ministrem národní obrany. Dosáhl až na hodnost armádního generála. Kvůli svému nesouhlasu se sovětskou okupací byl v roce 1970 propuštěn do zálohy a penzionován. Po svém propuštění pracoval dvanáct let jako systémový inženýr. Krátce po odchodu do důchodu zemřel. <http://www.vhu.cz/bohumir-lomsky-lenc/> [6. 10. 2019]. Npor. Bedřich jej ve svých pamětech označil za ctižádostivého a inteligentního důstojníka.

²⁸⁸ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, 1. díl, s. 80.

²⁸⁹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 176.

²⁹⁰ Svoboda „hvězdáře“ ve svém deníku charakterizoval následovně: Jedná se o osoby, které se prohlašují za komunisty, načež odmítají jakkoli spolupracovat se západní frakcí čs. odboje. Sovětské úřady je však za komunisty nepovažují (ze zjevných důvodů). Jsou to lidé s malou mravní a morální hodnotou, kteří vyhledávají spíš dobrodružství než aktivní boj s československou armádou proti německé okupaci v domnění, že války v klidu přežijí v SSSR. Dále se může jednat o osoby, které se v ČSR dopustily zločinu a odchodem do exilu chtějí uniknout spravedlnosti. V neposlední řadě pak o „dobrodruhy, kariéristy a avanturisty“, kteří sledují pouze své vlastní cíle a prospěch. Tamtéž, s. 176-177.

Bedřich sděluje: Velitel tábora (sov[ětský] důst[ojník]) nechal svým komisařem sdělit tzv. „hvězdářům“ – kterých je u skupiny asi 70 [...] Ještě vloni jsme politice dr. Beneše a jeho vlády nedůvěřovali, dnes se však situace změnila a SSSR vidí, že snahy Beneše a jeho vlády jsou přijatelné i pro Sov[ětský] svaz. Je proto povinností každého čs. komunisty ve skupině, aby za hranice jel a pro osvobození Československé republiky bojoval.“²⁹¹ „Hvězdáři“ byli obecně považováni za rušivý element, odmítali poslušnost a velitelé skupiny se je snažili od skupiny v rámci možností izolovat. Pplk. Svoboda se po poradě s npor. Bedřichem 17. března 1941 rozhodl vyloučit (ne naposledy) ze skupiny 16 „hvězdářů“. Kpt. Koutný si dokonce vedl zápisník s názvem „Grupa Zet“ („zrádci“), který obsahoval seznam a popis ze skupiny vyloučených „hvězdářů“.²⁹² Celá záležitost je dokladem toho, že v době soustředění skupiny v suzdalském táboře u kádru zdaleka nepanovala výlučná morální jednota a kázeň. S tím vším se Svoboda a Ladislav Bedřich jakožto zastupující velitel této jednotky museli potýkat. Npor. Bedřich přesto Svobodovi sdělil, že situace v táboře je ve všech ohledech skvělá.

Co se týká jeho tehdejšího vztahu k hvězdářům, Ladislav Bedřich uvedl ve svém vyjádření z roku 1950: *„V Suzdale jsem si podle příkazu gen. Svobody hleděl držet komunisty na uzdě označováním jich jako rušitele kázně a pořádku, zrádců jednotky čs. zahraničního odboje a živlů, které by chtěly vyvolat krvavou revoluci a zavést sovětský režim, chráněním ostatních přísl. skupiny před vlivem komunistické propagandy. V Buzuluku přicházejí již silné komunistické osobnosti, z nichž dokonce dr. Vrbenskému byla propůjčena hodnost mjr. a jeho jmenování členem Státní rady, není tento postup možný a přizpůsobují se plně stanovisku svého velitele gen. Svobody, který pod vlivem velvyslance Fierlingera, mjr. Vrbenského a sovětských orgánů volí postup jiný, ustanovuje komunisty i na vedoucí místa, ale přes to věří, že to komunistickému zvratu doma nijak nepřispěje.“²⁹³*

Zhruba v polovině března prezident Beneš odsouhlasil vytvoření zpravodajské skupiny v SSSR. Do jejího čela měli být postaveni důstojníci dorazivší z Londýna a Palestiny. Prozatímním zástupcem exilové vlády v SSSR byl jmenován plk. Píka.²⁹⁴ Beneš vyrozuměl Svobodu prostřednictvím dopisu. Npor. Bedřich ve svých pamětech uvádí, že pplk. Svoboda dopis od prezidenta Beneše rozpečetil v jeho přítomnosti. Beneš v dopise dále informoval Svobodu o návrhu polských představitelů v Londýně na vytvoření „Polsko-československé

²⁹¹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 176.

²⁹² „Hvězdáři“ byli 9. června 1941 oficiálně zbaveni vojenských hodností a vyloučeni z čs. armády. Část z nich se stala později součástí sovětských výsadek do Protektorátu. Někteří se vrátili k čs. jednotce. PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 27.

²⁹³ NA, f. MNB 8/10, k. 66. Výpis z protokolu sepsaného 11. března 1950 s pplk. Ladislavem Bedřichem.

²⁹⁴ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 179.

federace za účelem posílení obranné politiky“, přičemž zatím nepřijal žádné závazné stanovisko.²⁹⁵

Mezitím již probíhaly plánované transporty čs. vojáků na Střední východ. První (letecký) transport odjel ze Suzdalu 17. února v počtu 58 osob. Další transport následoval o týden později. Třetí transport odjel ze Suzdalu 6. 3. 1941 (69 osob). Čtvrtý transport odjel 16. 3. (60 osob). V. transport následoval 25. 3. (60 osob), VI. pak 3. 4. v počtu 61 osob. Dosud nejpočetnější VII. transport v počtu 86 osob opustil Suzdal 13. 4. Poslední osmý transport byl vypraven 25. května v počtu 19 osob.²⁹⁶ Po odjezdu posledního transportu na Střední východ 28. května 1941 zůstalo v Suzdalu (kromě „hvězdářů“) posledních 93 vojáků, kteří měli vytvořit kádr pro budoucí samostatnou vojenskou jednotku.²⁹⁷ Npor. Bedřich většinu z těchto transportů osobně doprovázel na moskevské nádraží, odkud transporty směřovaly do Oděsy a dále. Transportovaní čs. vojáci o přítomnosti pplk. Svobody v Moskvě nevěděli (pouze velitelé transportů), a zásluhy za jejich vypravení proto připisovali právě npor. Bedřichovi. To byl koneckonců také jeden z důvodů, proč náčelník Československé vojenské mise na Středním východě Ondřej Mézl (krycím jménem Andrej Gak) naléhal na Svobodu, aby na Střední východ odeslal i npor. Bedřicha.²⁹⁸ Svoboda si jej však z očividných důvodů ponechal v SSSR.

Zpět do suzdalského tábora se npor. Bedřich vrátil 23. dubna a opět se ujal velení skupiny.²⁹⁹ V Moskvě poté pobýval po vyprovázení posledního transportu ještě jednou od konce května do 6. června. Skupina v té době byla již formálně uzavřena. Večer se Svoboda s Bedřichem procházeli Parkem kultury v moskevské čtvrti Sokolniki. V následujících dnech spolu dojednali definitivní ukončení transportů, uzavření provizorní skupiny a další postup ve formování vojenské skupiny a jejího výcviku.³⁰⁰ Během jeho poslední návštěvy jej pplk. Svoboda pověřil následujícími instrukcemi: 1) ihned po jeho příjezdu mělo být mužstvo

²⁹⁵ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 78. Svoboda Benešovu nótu popisuje trochu jinak. Podle něj se Beneš v listu z 29. 3. 1941 vyslovil pro poválečnou spolupráci s Polskem. Mělo se jednat o prevenci proti další případné agresí, jakou byla ta stávající německá. Spolupráce ovšem neměla ani jednu stranu svazovat (zejména ve spolupráci se SSSR) a podmínkou bylo usmíření Polska se SSSR. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 188-189.

²⁹⁶ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 80-83.

²⁹⁷ Svoboda naproti tomu uvádí, že u jednotky zůstalo 90 důstojníků, poddůstojníků a lékařů jako základ pro kádr čs. jednotky (SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 190). Ve skutečnosti se však nejednalo pouze o důstojníky, nýbrž i mužstvo. Kromě toho zůstalo u skupiny ještě 53 „hvězdářů“ (PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie*, s. 28). U jednotky zůstal jediný čs. letec, který roku 1939 bojoval v řadách polského letectva, a to B. Lenc-Lomský.

²⁹⁸ Div. gen. Ondřej Mézl (1887-1968): Československý legionář, účastník protinacistického odboje a v té době velitel čs. vojenské mise na Středním východě. Na konci války byl převelen do Velké Británie, načež byl ještě před návratem do vlasti penzionován. Po únorovém převratu odešel i s rodinou do exilu nejprve do Velké Británie a následně do USA, kde působil v řadě krajanských spolků. V ČSR byl zákonitě degradován do hodnosti vojína, byla mu odebrána všechna vyznamenání a jeho majetek propadl státu. Rehabilitace se dočkal až v roce 1991.

²⁹⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 82.

³⁰⁰ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 192.

kompletně povýšeno o jednu hodnost; 2) zbývajících 53 hvězdářů mělo být odděleno od skupiny a předáno sovětskému velení tábora; 3) seznam zbývajících vojáků měl být předán sovětskému velení (všichni byli prověřeni a schváleni, načež již neměli být dále vyslýcháni a na Svobodovu žádost nově podléhali pouze jeho osobnímu velení); 4) okamžitě měl být zahájen výcvik velitelského kádru pod velením por. Lomského. Po oddělení skupiny „hvězdářů“ 9. června byli zbývajcí vojáci rozděleni do dvou rot.

Situaci v táboře v Suzdalu vystihuje dopis z 26. června 1941, který poslal kpt. Jakub Koutný do Moskvy pplk. Svobodovi: *„Předně je to historie už jeden rok a několik dní stará a za několik dnů tomu bude právě rok, co jste nás opustil. Je to historie, která se jmenuje „Korotkovština“ (podle náčelníka tábora – pozn. aut.). Teprve nyní jsme se dožili skutečné internace a jedinečných urážek od zaměstnanců lágera. Narostly jim rohy po vypuknutí války. Veliteli skupiny (Ladislav Bedřich – pozn. aut.) si dovolí říct přímo do očí obyčejný smluvní zaměstnanec lágera (Lexandrov), že jej zdravit nebude, i když má rozkaz od náčelníka, druhý (Švec) neuzná prostě ani propustku pro členy štábu k náčelníkovi a třetí nechce z komandatury telefonovat náčelníkovi na přání skupiny. Přitom máme sníst 8 metráků plesnivé čočky. Máme prostě hlad, poněvadž ani dobrý oběd nestačí pro tak dlouhý den při plném zaměstnání, pro práci, školu, sport a jiné. Naši hoši jsou hrozně zlí na Korotkova a při každé maličkosti jej obviňují, že to Korotkov dělá na truc Bedřichovi. Do města chodí jen jeden nákupčík a ten je sledován špiclem, právě tak jako důstojníci štábu, kteří jsou jen několik kroků za bránu na náčelníkův štáb. Korotkov a jeho lidé v nás vidí pořád příslušníky demokratické republiky a v důstojnících „běločeské oficíry“ a nic jiného. Nevadí jim, že Molotov, Papanin, Ilja Erenburg a druzí o nás mluví denně, že o nás noviny píší a že prostě již brzy máme být skutečnými spojenci. Tito lidé, a zejména Korotkov naše lidi vychovávají a částečně už vychovali proti tomuto režimu, a když to bude ještě tak dále chodit, pak se tu prostě s nimi pobijeme. Tito lidé škodí Svazu více, než-li nějací parašutisté, poněvadž jsou to neschopní parazité, nepoctivci a ulevjáci, kterým se nechce na frontu. Tito lidé nás doslova vězní a krmí jak chtějí, třebaš chlěvy jsou plné prasat, krmených námi z našich zbytků a našimi lidmi, ale maso je jen pro pana a paní Korotkovi a spol. Rozčiluje nás, že Korotkov nám nevyplatil 4 241 rublů. On prodal za hotové koncem minulého roku naše ryby kolchozům, vyúčtování úmyslně držel přes uzávěrku pro Moskvu do tohoto roku a pak na naše urgence odpověděla Moskva, že to propadá a že na to nemáme nárok... Korotkov ovšem dostal pochvalu, že „ušetřil“ gosudárstvu několik tisíc, ovšem na úkor ubohých internovaných Čechoslováků. Je to prostě morální „chuligán“, který jak jsme zjistili nabádal nejen ke krádežím sena a slámy, nýbrž i dřeva pro stavbu plotiny. Je*

strašné a málo propagační, že se Korotkovi nic nestane, poněvadž je partajní. Naši lidé říkají, že budou trpět bídu a hlad, vždyť je válka, ale z příkazu a z domluvy zdejší vlády, ale trpět pro nepoctivce, to se jim nechce!

Druhou, velmi vážnou příčinou nespokojenosti našich lidí je skutečnost, že zde s námi ještě sedí 35 hvězdářů. Ti všichni se přihlásili do Rudé armády a Korotkov jim dal ještě naděje. Nyní se nám vysmívají, že budou doma dřív nežli my. Promiňte mi, že projevuji názor všech a můj, že tato situace je prostě neudržitelnou. Lidé obviňují všechny, že těch pár hvězdářů nemohou odvézt a že s těmito individui se ještě dělá nějaká mezinárodní otázka. Oni ti naši spojenci jsou v stavu tyto osoby ještě použít. Skutečně, pane podplukovníku, bylo by třeba, aby tito lidé od nás odjeli...

Naše lidi trápí, že oni jsou stále intervenováni a že se pro ně nic neděje, co by z nich sňalo to ódium zavřeného v kriminále za mřížemi. Třebas, že jsme tady dosti dlouho, nedovede se dobře chápat, že tyto maličkosti zde nedají rychleji vyřešit. Radovali jsme se, že pan podplukovník S. (František Hieke-Stoj, člen československé vojenské mise v SSSR – pozn. aut.), který již dneska odjíždí, nám přivezl povolení poslouchat cizí rozhlas. Radovali jsme se marně. A zatím dnes ráno poprvé vysílalo moskevské rádio německy a dokonce měli relaci o Československu. V němčině musejí naši doma slyšet zprávy o sobě a my v cizině musíme o našich doma slyšet zase německy. Bolí to...“³⁰¹

Krátce po zahájení operace Barbarossa a rozpoutání Velké vlastenecké války přijeli k čs. jednotce do Suzdalu dva sovětské důstojníci, aby zde prováděli nábor do Rudé armády. Npor. Bedřich nábor v mužstvu zakázal, načež oba náboráře odkázal na skupinu „hvězdářů“.³⁰² Kromě nich přijel z Moskvy také pplk. František Hieke (krycím jménem Stoj), člen Československé mise v Moskvě, který požadoval výběr 12 dobrovolníků pro formující se sovětské výsadky do Protektorátu. Po počátečním nedorozumění npor. Bedřich svolil a společně se svým zástupcem por. Kudličem vybrali požadovaný počet vojáků.³⁰³ Brzy nato ke

³⁰¹ <https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/personalie/plukovnik-in-memoriám-jakub-koutny> [8. 7. 2020].

³⁰² Epizodu o Bedřichově odmítnutí provádění náborů u čs. skupiny příslušníky NKVD a z toho plynoucích následků pro jeho osobu uvádí Ladislav Bedřich (ve stejném znění jako ve svých pamětech) také v článku „Jak jsem se ocitl v nemilosti“, který vyšel v roce 1992 v rámci sborníku *Přísahali jsme republice*. Srov. BEDŘICH, Ladislav: Jak jsem se ocitl v nemilosti. In: RICHTER, Karel (ed.): *Přísahali jsme republice. Pamětní sborník k 50. výročí vzniku první československé jednotky v SSSR*. Praha 1992, s. 39-46.

³⁰³ Osm z nich bylo po výcviku zařazeno do sovětských výsadků; por. Němec, čet. Brauner, des. Ryš a svob. Kasík vytvořili výše zmíněný desant S I/R (často uváděn také pod názvem S/R1), který seskočil v září 1941 nedaleko Dřínova. Členové výsadku úkol nesplnili a postupně padli do rukou gestapa. Dochovaly se výslechové protokoly ABS Praha, f. 302, sign. 302-81-5, fol. 1-165 - Výslechové protokoly gestapa s dopadenými parašutisty S/R1 Františkem Braunerem, Ferdinandem Čihánkem, Janem Kasíkem, Rudolfem Mišutkou, Bohuslavem Němcem, Františkem Ryšem, dále s Oldřichem Pechalem a Karolem Černockým. Ve výslechovém protokolu s Rudolfem Mišutkou vyslýchaný zmínil epizodu, že npor. Bedřich odmítl poskytnout sovětským orgánům dobrovolníky

skupině přijel jistý důstojník NKVD, který předtím doprovázel pplk. Stojce, a požadoval opět výběr dalších dobrovolníků pro sovětské výsadky. Tentokrát již npor. Bedřich razantně odmítnul s tím, že všichni vojáci čs. skupiny podléhají výlučně velení pplk. Svobody a on bez nich bez vědomí svého velitele nemůže rozhodovat. Celý incident se neobešel bez následků. Sovětští velitelé tábora - kpt. Korotkov, kpt. Judin, st. ljt. („Staršij lejtěnant“ - odpovídá hodnosti nadporučíka) Makarov a zmíněný mjr. NKVD si npor. Bedřicha následně předvolali a snažili se jej přimět, aby se jako tamní rodák a znalec regionu stal velitelem plánovaného výsadku na severní Moravu. Npor. Bedřich odmítnul s odůvodněním, že bez vědomí a svolení svého velitele pplk. Svobody nemůže danou nabídku přijmout a že je především povinován výcvikem čs. jednotek v SSSR. Sověti následně přikročili k taktice vyhrožování, vyčetli Bedřichovi, že on a jeho vojáci jsou příslušníky nepřátelského státu na území SSSR, a obě strany se po neshodách rozešly. Npor. Bedřich ve svých pamětech líčí po průvodním rozhovoru jisté rozčarování a zklamání z jednání sprátených sovětských zástupců, avšak přesto neopomene zmínit vděčnost SSSR. Celá událost následně vysuměla a poté, co byla v červenci v Londýně podepsána dohoda o obnovení diplomatických styků a společném postupu ve válce proti Německu mezi čs. exilovou vládou a SSSR, se celé nedorozumění vyřešilo.³⁰⁴

Současně s výše uvedenou dohodou byla v Moskvě podepsána také doplňující vojenská smlouva mezi Vrchním velitelstvím RA (v. z. genmjr. Vasilevskij) a Vrchním velitelstvím čs. branné moci (v. z. plk. gšt. Píka). Význam dohody jako i okolnosti a předpoklad vzniku čs. armády v SSSR nejlépe vyjádřil plk. Píka ve svém dopise kpt. Bedřichovi z prosince 1941: *„Sověty však mají přebytek vlastních lidí, kterých nemají čím plně vyzbrojit, mají dost nesmírných starostí, a proto nemají zájem na malé skupině – jednoho nebo dvou praporů dobrovolců. Smlouva se Sověty nebyla uskutečněna na základě našeho slibu, že postavíme armádu, ale naopak na základě smlouvy domáháme se my postavit i zde symbolickou část samostatné, válku vedoucí armády...“*³⁰⁵

pro výsadek. Nejpozději v té době se tedy gestapo dozvědělo o Bedřichově zahraniční odbojářské činnosti. ABS Praha, f. 302, sign. 302-81-5, fol. 91 – výslechový protokol s R. Mišutkou ze 17. listopadu 1941.

³⁰⁴ Dne 18. července byla v Londýně za přítomnosti ministra zahraničních věcí čs. exilové vlády Jana Masaryka a sovětského vyslance I. M. Majského podepsána dohoda o obnovení diplomatických styků a společném postupu ve válce proti Německu mezi čs. exilovou vládou a SSSR. Obě strany se zavázaly k vzájemné výměně vyslanců a vzájemné podpoře a pomoci. Sovětská strana dala závazný souhlas k formování čs. jednotek na území SSSR pod velením, které určí ČSR v konsensu s vládou SSSR, a pod vrchním velením SSSR. Dohoda vstoupila ihned v platnost a nepodléhala ratifikaci. Praktická spolupráce, na níž stále vážlo organizování jednotky v SSSR, byla však podepsána až v polovině září. Přípravy se tak zdržely ještě o dva měsíce. Uzavření této dohody předcházela jednání Čs. vojenské mise, jmenovitě plk. Píky, v Moskvě.

³⁰⁵ VÚA-VHA, f. Československá vojenská mise v SSSR (dále jen ČsVM), sign. 272/1/36, dopis z 9. prosince 1941. Citováno podle: VALIŠ, Zdeněk: *Sokolovo*. HaV 1/2013, s. 43. Plk. Píka byl také hlavním zastáncem, aby byla čs. jednotka zařazena do vyšší jednotky RA. Čs. prapor byl později zařazen k voroněžskému frontu.

Dne 22. července 1941 se oficiálně mění status čs. vojenské skupiny a tato přechází do postavení spojenecké vojenské skupiny. Konec zajetí suzdalské skupiny popisuje skupinový rozkaz č. 152: „*Dnem 22. července 1941 přechází naše skupina čs. armády v SSSR z internace ve ‚vojenský život v kasárnách‘, daný poměry obvyklými v Rudé armádě a předpisy válečného stavu [...].*“³⁰⁶

Koncem července obdržel npor. Bedřich od kpt. Korotkova předvolání k oblastnímu velitelství NKVD v Ivanově (ca 70 km od Suzdalu) s vysvětlením, že tudy pravděpodobně bude projíždět pplk. Svoboda během plánovaného přesunu zahraničních zastupitelských úřadů z Moskvy do Kujbyševa (dnes Samara). Zatímco se npor. Bedřich připravoval na cestu, kpt. Koutný se zbytkem jednotky (po odvodu dobrovolníků čítající pouze zhruba 70 osob) ujednali, že pokud se Bedřich do 48 hodin nevrátí, skupina vyrazí za ním.³⁰⁷ Na oblastním velitelství v Ivanově byl npor. Bedřich podroben výslechu ze strany neznámého důstojníka NKVD. Probíralo se především jeho nedávné odmítnutí poskytnout jemu svěřené příslušníky velitelského káдру pro účely NKVD. Výslech trval celý večer až pozdě do noci a jeden z přítomných generálů NKVD označil Bedřicha za „nepřítele Sovětského svazu“. Nakonec se však díky vstřícnosti jiného generála celá záležitost vyřešila pouze domluvou a Bedřich z ní prozatím vyšel s napomenutím či, lépe řečeno poučením, že není radno se protivit vůli SSSR na jeho území. Po přenocování v též budově se npor. Bedřich druhý den ráno mohl vrátit k jednotce do Suzdalu. Od této chvíle jej ovšem sovětské orgány evidovaly, podezřívaly a jak se ukázalo později, celá záležitost pro něj ještě měla mít neblahý dopad. Npor. Bedřich přesto své jednání považoval za správné a označení jeho osoby za „nepřítele SSSR“ považoval za nespravedlivé, a to jak v roce 1941, tak v době sepisování paměti.³⁰⁸ Na tomto místě však nebudeme předbíhat. Zpětně z našeho pohledu bylo toto nedorozumění způsobeno nevyjasněnými kompetencemi a nesoučinností sovětských orgánů, čs. vojenské mise (plk. Píkou), potažmo „Londýnem“ a velitelem skupiny pplk. Svobodou.

Změna postavení čs. vojáků v Suzdalu z internovaných na právoplatné spojenecké vojáky se v praxi projevila záhy vyšším – vojenským přidělem stravy. Desátého srpna ke skupině do Suzdalu po více než roce dorazil sám pplk. Svoboda s doprovodem (styčným důstojníkem NKVD mjr. Kambulovem). Svoboda během společného rozhovoru Bedřicha

³⁰⁶ VÚA-VHA, f. Legion Čechů a Slováků v Polsku, k. 3, i. č. 22, knihy skupinových rozkazů.

³⁰⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 92. Jak později v 60. letech uvedl Ludvík Svoboda, skupina dokonce údajně po dobu Bedřichovy nepřítomnosti držela hladovku, což se pravděpodobně také podepsalo na konečném rozhodnutí sovětských orgánů.

³⁰⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 95.

vyrozuměl, že se jeho odmítnutí poslušnosti sovětským orgánům probíralo na nejvyšších místech, přičemž se ho jak Svoboda, tak i plk. Píka zastali, přičemž Píka podmínil další setrvání Čechoslováků v Sovětském svazu Bedřichovým omilostněním.³⁰⁹ Večer Svoboda pronesl před mužstvem krátký projev, v němž mimo jiné poděkoval a poblahopřál npor. Bedřichovi za projevené zásluhy na vedení skupiny po dobu Svobodovy nepřítomnosti.³¹⁰ Následujícího dne se Svoboda vrátil zpět do Moskvy, avšak brzy o sobě dal opět vědět. Počátkem září přišel do Suzdalu prostřednictvím čs. vyslanectví v Moskvě dopis, v němž Svoboda s oficiální platností od 1. září 1941 přebírá velení Východní skupiny čs. armády za hranicemi. Kromě dalšího hromadného povyšování mužstva Svoboda v dopise zároveň potvrzuje npor. Ladislava Bedřicha svým zástupcem a velitelem jednotky po dobu jeho nepřítomnosti.

Co se týká zákulisních vztahů, koncem léta mezi pplk. Svobodou a plk. Píkou se objevily spory o dosazování osob na rozhodující místa a také Píkovo autoritativní velení bez porady s ostatními veliteli (ze Svobodova pohledu).³¹¹ Svou roli v tom sehrálo jistě i to, že si velitelství čs. vojenské mise v Moskvě i nadále k sobě ze Suzdalu stahovalo příslušníky velitelského kádru pro vlastní (většinou zpravodajské) účely. Neshody mezi oběma se postupem času ještě stupňovaly.³¹² V říjnu se započalo s přípravou k bojovému výcviku a přesunu jednotky na místo určení. Čekalo se už jen na povolení vlády SSSR. Dne 15. října byl vydán rozkaz k evakuaci diplomatického sboru a velitelů vojenské mise z moskevské oblasti do Kujbyševa. Na radu npor. Bedřicha se Svoboda rozhodl odjet s čs. voj. misí.

Významně do života jednotky zasáhl 18. říjen 1941, kdy bylo skupině prostřednictvím skupinového rozkazu č. 248 oznámeno, že se po 16 měsících strávených v Suzdalu přesune zpět do tábora v Orankách, kde pobývala na jaře 1940. Přesun si podle všeho vymínil sám pplk. Svoboda, a to kvůli příznivějším podmínkám, které v Orankách panovaly. Skupina se totiž před plánovaným vojenským výcvikem potřebovala zotavit. Samotný přesun probíhal dvěma cestami – první část (pod velením npor. Bedřicha) cestovala vlakem a 22. října dorazila zpět do tábora Oranki, jemuž stále velel oblíbený a Čechoslovákům relativně nakloněný kpt. Kuzněcov. Menší, patnáctičlenná skupina pod velením por. Kudliče se do staronového tábora přesouvala na povozech a s polní kuchyní.³¹³

³⁰⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 97.

³¹⁰ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 202.

³¹¹ Tamtéž, s. 213-214.

³¹² Je otázkou, do jaké míry se tyto osobní spory podepsaly na poválečném vykonstruovaném procesu s Heliodorem Píkou, respektive zda a nakolik byl Svoboda schopen a především ochoten Píkovi pomoci. Tato otázka však není předmětem této práce a necháme ji proto otevřenou.

³¹³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 101.

V Suzdalu českoslovenští vojáci pobývali nejdéle po dobu sovětské internace. Přijeli sem jako zajatci v červnu 1940 a odjížděli jako členové spojenecké armády v říjnu 1941. Podmínky pro život zde nebyly nejpříznivější, k tomu se tu odehrála spousta nepříjemných incidentů, avšak právě zde se zásadním způsobem proměnilo postavení čs. vojáků, s nimiž mělo být do budoucna zacházeno nikoli jako s příslušníky znepráteleného státu, nýbrž jako s respektovanými spojenci. Svědčilo o tom podřízení jednotky čs. exilové vládě v Londýně (jmenovitě prezidentu Benešovi a ministru národní obrany Sergěji Ingrovi) v organizačních a osobních záležitostech, byť jednotka v operačních a strategických záležitostech podléhala vrchnímu velení Rudé armády. Z posledních 93 příslušníků suzdalské skupiny do konce války padlo, zemřelo nebo bylo zavražděno min. 33 (každý třetí).³¹⁴

2.3.6. Oranki

Oproti předchozímu roku značně prořídlá skupina nově bydlela v jednopatrové budově hned u vchodu do tábora, kde předtím pobývala ostraha tábora. To v praxi znamenalo, že Čechoslováci byli pověřeni udržováním hlídek a noční stráže. V ubikacích ohraničených ostnatým drátem, v nichž příslušníci čs. vojenské skupiny bydleli v roce 1940, se nově nacházeli internovaní nejrůznějších národností. Jednalo se o osoby bez řádné legitimace, podezřelé ze špionáže, propuštěné z pracovních táborů a jiné. Přestože měli příslušníci čs. velitelského káдру zakázaný styk s těmito osobami, brzy vyšlo najevo, že se mezi internovanými nachází několik Čechoslováků. Všichni příslušníci velitelského káдру museli vyplnit přihlášky do čs. vojenských jednotek v SSSR. Jakmile tyto z Moskvy dorazily, vojáci je rozšířili i mezi internované Čechoslováky, doufaje, že se jim pomocí těchto přihlášek také podaří vstoupit do nově vznikajícího útvaru.³¹⁵

Hlavní náplní velitelského káдру se v Orankách stal praktický výcvik zaměřený na orientaci v terénu jako i výcvik teoretický v polních a bojových cvičeních. Výcvik vedl por. Lomský. Skupiny byla za účelem výcviku rozdělena do družstev, přičemž v čele každého družstva stál důstojník. Jelikož se jednotliví členové družstev měli vždy po patnácti minutách střídát ve velení, docházelo k občasným sporům či odmítnutí poslušnosti, kdy např. des. Tesařík odmítl cvičit pod velením bývalého „hvězdáře“. Npor. Bedřich jakožto velitel tyto spory řešil pokáráním provinilců a kladením důrazu na rovnost a rovné příležitosti pro všechny.³¹⁶ Zatímco v předchozím roce měli internovaní čs. vojáci velmi omezený vstup do vesnice, nyní se mohli

³¹⁴ PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 30.

³¹⁵ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, 1. díl, s. 102.

³¹⁶ Tamtéž.

pohybovat bez omezení. Čechoslováci se tak měli možnost seznámit s příslušníky tzv. stavebních brigád.³¹⁷ Podle L. Bedřicha se víra ve vítězství, odhodlanost a vytrvalost uprchlíků z těchto brigád přenesla i na členy velitelského kádru.

Jak uvedl v poválečném výslechovém protokolu Jakub Koutný, za druhého pobytu v Orankách si npor. Bedřich zpracovával zpravodajskou službu přímo s veliteli rot. „*Ve zpravodajských věcech rozhodoval pplk. Svoboda, ale většinu případů řešil npor. Bedřich.*“³¹⁸

První kulturní akcí, kterou skupina po příchodu do Oranek uspořádala, byla oslava výročí 28. října (již třetí za hranicemi). Skupina měla k dispozici i hudební nástroje, takže celou slavnost doprovázela amatérská kapela složená z jejích členů. U této příležitosti skupina obdržela pozdrav z Kujbyševa (kam se nedávno z Moskvy přesunuly zastupitelské úřady), pod nějž se podepsali: plk. Heliodor Píka, pplk. Ludvík Svoboda, Zdeněk Fierlinger a plk. Josef Berounský.³¹⁹ Samotná oslava probíhala v táborovém klubu, který Čechoslováci předchozího roku upravili. Slavnost zahájil projevem velitel tábora kpt. Kuzněcov. Npor. Bedřich jako velitel skupiny následně přednesl slavnostní projev, po jehož skončení mu B. Reicin předal československou vlajku s přáním, aby ji jednotka donesla do osvobozené vlasti (tento symbolický akt se později ve větším měřítku za přítomnosti Z. Fierlingera a pplk. Svobody opakoval v Buzuluku). Orchestr následně zahrál čs. státní hymnu doprovázenou zpěvem všech zúčastněných.³²⁰ Poté následovala volná zábava, kterou však npor. Bedřich kvůli začínajícím potyčkám s přítomnými „hvězdáři“ předčasně ukončil a vyzval vojáky k rozchodu. Část „hvězdářů“ se později bez nutnosti vyplnění přihlášky připojila k jednotce v Buzuluku.

Českoslovenští vojáci postupně navazovali důvěrnější vztahy s místním obyvatelstvem a členy stavebních brigád. Ladislav Bedřich ve svých pamětech vzpomíná na téměř rodinné chvíle, které velitelský štáb (npor. Bedřich, por. Lomský, por. Kudlič a por. Rytíř) trávil s jistými manželi Jegorovovými.³²¹ Život skupiny v Orankách pokračoval relativně poklidně. Skupina v té době také obdržela zbraně pro technický výcvik. Krátce před Vánocemi 1941 se

³¹⁷ Stavební brigády sestávaly převážně z uprchlíků pocházejících ze západních oblastí SSSR, které již držela pod kontrolou německá armáda. Brigády neúnavně stavěly obranné linie zahrnující protitankové příkopy, pevnůstky, kulometná hnízda, dělostřelecká stanoviště a různé další překážky k případnému zadržení německého postupu, byť se fronta v té době nacházela ještě ca 200 km západně odtud (Němci se až sem ve skutečnosti nikdy nedostali).

³¹⁸ ABS Praha, f. 302, sign. 302-96-2, fol. 111-126, Výslechový protokol Jakuba Koutného sepsaný 30. března 1950 v Plzni.

³¹⁹ Podrobněji k osobě brig. gen. in memoriam Josefa Berounského viz http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/BEROUNSK%C3%9D_Josef_31.8.1895-30.4.1942 [8. 7. 2020].

³²⁰ Amatérský orchestr ve složení: por. J. Dočkal (housle), por. M. Šmoldas (saxofon, klarinet), por. V. Janko a svob. J. Nedvídek (oba bicí a perkuse) zahrál v prosinci t. r. ještě dvakrát v místní škole.

³²¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 105.

do tábora vrátil ze služební cesty z Kujbyševa kpt. J. Hlad'o, který přivezl od náčelníka Čs. voj. mise plk. Píky pokyny k hromadnému povyšování důstojníků a jmenování aspirantů poddůstojníky.³²² Npor. Bedřich se tak dočkal povýšení na kapitána pěchoty v záloze.³²³ Pplk. Svoboda svého podřízeného hodnotil těmito slovy: „*Velmi inteligentní, rozvážný, přímé povahy, pevného charakteru, poctivý, velmi dobrých morálních hodnot, velmi snaživý. [...] Výborný důstojník, velmi ukázněný, taktní, iniciativní, samostatný v každém ohledu, spolehlivý, nebojí se zodpovědnosti, velmi svědomitý, důsledný. Vliv na podřízené velmi dobrý.*“³²⁴

Kromě hromadného povyšování obsahovaly instrukce od plk. Píky také rozhodnutí o budoucím místě soustředění čs. vojenské jednotky. Stalo se jím nedaleko Uralu a na řece Samaře ležící město Buzuluk, kde se t. č. nacházeli polští vojáci pod velením gen. Anderse. Státní výbor obrany SSSR schválil 3. ledna 1942 organizování čs. vojenské jednotky v SSSR.³²⁵ Všem bylo jasné, že pobyt v Orankách se pomalu blíží ke konci a netrpělivost i očekávání rostly. Koncem ledna 1942 přišel rozkaz k přesunu do Buzuluku. Samotnému přesunu předcházela ještě řada organizačních záležitostí. Jak uvádí L. Svoboda, otázkou organizace, vyzbrojení a vstrojení čs. jednotky v SSSR sovětská vláda pověřila div. gen. Panfilova.³²⁶ Telegram od exilové vlády v Londýně určil „zatímním“ velitelem právě vzniklého 1. smíšeného samostatného motorizovaného praporu a výcvikového střediska v Buzuluku pplk. Ludvíka Svobodu.³²⁷ Dne 14. ledna 1942 byl oficiálně zahájen nábor do československé vojenské jednotky v Buzuluku.³²⁸

³²² Např. kapitáni Koutný a Liebreich (Líbal) byli povýšeni na štábní kapitány; poručíci Lomský, Dočkal, Jaroš, Sedláček, Richter-Rytíř, Kudlič, Janko a Šmoldas na nadporučíky, atd.

³²³ Ludvík Svoboda ve svém Deníku uvádí, že k povyšování došlo již v průběhu listopadu. Dále informuje, že z hlášení čerstvě povýšeného kpt. Bedřicha z 1. prosince 1941 vyplývá, že nálada ve skupině v důsledku neustálého zdržování výcviku a nedostatečného spojení poklesla. Kpt. Bedřich jakožto zásadový člověk tuto situaci těžce nesl a volal k zodpovědnosti ty, kteří za současný stav věcí mohli. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 233.

³²⁴ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Návrh na povýšení důstojníka, č. j. 244, dův. 1941. Oficiálně byl Bedřich na kpt. pěch. v záloze povýšen již 28. října 1941 s pořadím od 1. května 1940. Jako svědek povýšení vystupuje npor. Lomský.

³²⁵ Včetně amnestie a naboru internovaných a vězňů čs. státních příslušníků. VÚA-VHA, f. ČsVM v SSSR, sign. 63/1/8. Citováno podle: VALIŠ, *Sokolovo*, s. 44.

³²⁶ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 233. Nábor z ruských zajateckých a pracovních táborů se měl provádět rádiem a tiskem, v praxi pak pomocí pěti odvodních komisí. Prapor měl v Buzuluku obdržet 3000 kusů zbraní z Anglie, původně určených polské armádě. K organizačním záležitostem a okolnostem vyzbrojení a vstrojení čs. jednotky viz VALIŠ, *Sokolovo*, s. 43.

³²⁷ Čs. exilová vláda v Londýně se zdráhala jmenovat pplk. Svobodu s definitivní platností velitelem čs. armády v SSSR. V úvahu v té době přicházel na návrh Edvarda Beneše mj. také gen. Ondřej Mézl (Gak) či plk. Kouklík (na návrh vyslance Zdeňka Fierlingera). Když si pplk. Svoboda uvědomil, že MNO Ingr jeho nominaci neschválí, navrhol důstojníky, které osobně znal a respektoval: plk. Jana Kratochvíla, plk. Karla Klapálka či plk. Bohumila Bočka. Velitelem jednotky se nakonec počátkem roku 1943 stal plk. Kratochvíl.

³²⁸ Ještě tentýž den promluvil plk. Píka do moskevského rádia, kde vyzval všechny příslušníky ČSR ke vstupu do čs. armády v SSSR. Nábor tak oficiálně započal. Náčelníci NKVD a velitelé pracovních táborů dostali následně rozkaz od ministerstva vnitra, aby začali odesílat čs. příslušníky do Buzuluku. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 245-246.

„Oranská skupina“ opustila tábor na konci ledna a do nového působiště se přesouvala opět po železnici (obdržela za tímto účelem dva vagony). Během dlouhé cesty střetávala četné transporty vojáků a bojové techniky směřující opačným směrem na frontu. Čtvrtého února skupina dorazila do Kujbyševa, kde ji přivítal vyslanec Fierlinger, plk. Píka a atašé plk. Berounský. Pátého ráno potom skupina v počtu 92 osob dorazila do cílové stanice – nádraží v Buzuluku.³²⁹ Během pochodu k městu se skupina shledala s pplk. Svobodou, který od kpt. Bedřicha opět převzal velení. Po příchodu do tábora se mužstvo ubytovalo v kasárnách, které krátce předtím vyklidili Poláci (z Poláků v táboře zůstala ještě 20-ti členná likvidační skupina).³³⁰ Důstojníci se ubytovali v soukromých bytech.³³¹

Na závěr kapitoly se zamysleme nad formálním a praktickým zacházením s československými vojáky v SSSR mezi lety 1939-1941.³³² Postavení československých vojáků se od podzimu 1939, kdy vstoupili na území SSSR, do února 1942, kdy zahájili výcvik v Buzuluku, značně proměnilo. Téměř po celou dobu byli sovětskými orgány nahlíženi jako příslušníci nepřátelského státu a podle toho s nimi bylo také zacházeno. Ačkoli měli mnozí po válce tendence si toto období idealizovat a nazývat jej obdobím „blahovolné internace“, v praxi připomínalo spíše věznění.³³³ Svědčí o tom např. i šikana, kterou museli Čechoslováci snášet nejen od sovětských úřadů, ale v první řadě od strážců jednotlivých táborů (např. kpt. Korotkov). Sověti čs. vojáky ustavičně podezřívali ze špionáže, a podrobovali je neustálým výslechům NKVD. Mnozí z příslušníků Východní skupiny čs. armády za hranicemi byli od skupiny násilně odděleni. Situace se výrazně obrátila k lepšímu v červenci 1941, kdy v důsledku uzavření dohody mezi čs. exilovou vládou a zástupci SSSR začalo být na Čechoslováky v Sovětském svazu nahlíženo jako na spojence a potenciální spolubojovníky na frontě.

Jiří Plachý k tomu uvádí, že zajetí čs. legionu Rudou armádou bylo přímým důsledkem paktu Ribbentrop-Molotov a dodává, že dvouleté „zadržování“ téměř 900 čs. vojáků mělo velmi výrazný negativní dopad na čs. zahraniční odboj (zejména v případě letců).³³⁴ Připočteme-li

³²⁹ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 247.

³³⁰ Polská likvidační skupiny v Buzuluku pobývala ještě asi dva týdny. Následně se polská armáda pod vedením gen. Anderse k nelibosti Sovětů místo nasazení na frontu odebrala na Střední východ. Tento krok vedl ke sporům, v jehož důsledku musela polská emigrace opustit Sovětský svaz a političtí představitelé přesídlili do Londýna.

³³¹ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, 1. díl, s. 108.

³³² Podrobněji k tématu např. viz FRIEDL, J.: *Internace československých vojáků v SSSR 1939-1941*. In: BORÁK, Mečislav (ed.): *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956), Část II. – Váleční zajatci a internovaní*. Opava 2007.

³³³ O „blahovolné“ internaci psal nejenom Ludvík Svoboda, ale také Ladislav Bedřich a mnozí další. Jakub Koutný byl v porovnání s tím střízlivější a své vzpomínky zaměřil spíše na hrubé zacházení ze strany Sovětů.

³³⁴ PLACHÝ, *Vojáci České a slovenské legie...*, s. 30-31.

k tomu ještě výše zmíněnou demoralizaci a represe sovětského režimu, lze toto tvrzení považovat za relevantní. Autor této práce se naproti tomu domnívá, že zajetí příslušníků legionu zase tak zásadní negativní vliv na vývoj událostí v prvních válečných letech nemělo. Nejednalo se totiž o nijak významné počty. Transporty na západní frontu by byly navíc značně nákladné a především nebezpečné (jak se ukázalo později). Bývalý legion (byť pod tlakem okolností) se navíc pro sovětské zajetí rozhodnul víceméně dobrovolně. De facto byli čs. vojáci vůči SSSR právně občany nepřátelského státu. Ponechání velitelského kádru v počtu 90 osob v Sovětském svazu mělo velký (zpočátku hlavně symbolický) význam pro budoucí formování samostatné čs. vojenské jednotky v SSSR, která se nesmazatelně podílela na osvobozovacích bojích.

2.4. Buzuluk

Brzy po příchodu do Buzuluku byla zavedena evidence vedoucí přesné záznamy o každém z vojáků. Ladislav Bedřich v ní byl veden pod kmenovým číslem 5 D.³³⁵ Dne 7. února podepsal prohlášení o dobrovolném zařazení do čs. armády (viz přílohy). Štáb jednotky sídlil v jednopatrové budově na rohu hlavní ulice Buzuluku, zatímco zbytek se ubytoval v čerstvě vyklizených kasárnách. Sedmého února začala v Buzuluku (po příjezdu skupiny dobrovolníků) fungovat přijímací a odvodní komise.³³⁶ Odvodní a prezentační komise v čele s škpt. Koutným jako i sociální péče, která se starala o rodiny vojáků, sídlila na opačné straně města.³³⁷ Bedřich ve svých pamětech uvádí, že po odchodu Poláků gen. Anderse padlo podezření z následování jejich příkladu i na Čechoslováky.

Zatímco se rozbíhal výcvik 1. samostatného praporu, většina důstojníků sepsala prohlášení adresované prezidentu Benešovi do Londýna, v němž tito důstojníci potvrdili věrnost ideálům TGM a na návrh škpt. Koutného doplnili, že skupina dosud nepodlehla působení komunistických vlivů.³³⁸ Pplk. Svoboda a kpt. Bedřich se k prohlášení s největší pravděpodobností nepřipojili. Co se týká politické příslušnosti armády, většina těchto „mladých důstojníků“ trvala na její apolitičnosti. Ladislav Bedřich ve svých pamětech přesto tvrdí, že velitelskému kádru Východní skupiny čs. armády v zahraničí nikdy nevadila příslušnost některých vojáků ke komunistické straně. Když Svoboda s Bedřichem ještě v Suzdalů vybírali povolených 90 osob coby velitelský kádr pro budoucí čs. vojenskou jednotku v SSSR, neptali se dotyčných na politickou příslušnost (byť Londýn trval na nezařazování členů komunistické

³³⁵ Písmeno „D“ označovalo důstojníky. Kmenové číslo 1 D měl pplk. Svoboda, 2 D škpt. Koutný, 3 D škpt. Liebreich, 4 D kpt. Hlad'ov. VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, KL Ladislava Bedřicha; VMŠ,

³³⁶ VALIŠ, *Sokolovo*, s. 44.

³³⁷ VMŠ, *Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha*, 1. díl, s. 110.

³³⁸ Po válce měl tehdy již pplk. Koutný kvůli tomuto prohlášení velké nepříjemnosti.

strany).³³⁹ Většina velitelů tedy zřejmě respektovala právo vojáků na příslušnost k politickým stranám a nijak jim v tom nebránila.

Kromě toho proběhla v březnu 1942 u jednotky další administrativní akce. Pplk. Svoboda svolal důstojnické shromáždění, které se usneslo na tom, zaslat prezidentu Benešovi žádost, aby povolal kpt. Bedřicha do státní rady v Londýně jakožto zástupce čs. vojenské jednotky v Sovětském svazu. Shromáždění zůstalo kpt. Bedřichovi záměrně utajeno a ten se následujícího dne od Svobody dozvěděl pouze jeho výsledek. I přes Bedřichovy námitky byla žádost odeslána. Čechoslováky v Sovětském svazu do té doby v londýnské státní radě zastupoval pouze bývalý poslanec KSČ mjr. MUDr. Bohumil Vrbenský. Důstojnický sbor požadoval dalšího zástupce bez politické příslušnosti, který by samostatně zastupoval armádu. Za tímto účelem byl vybrán právě kpt. Bedřich. Svoboda kpt. Bedřichovi následně vysvětlil, že by jel do Londýna pouze „na otočku“ a poté by se vrátil zpátky, přičemž by však nadále dostával záznamy z jednání státní rady. Edvard Beneš však nakonec návrh odmítnul s odůvodněním, že žádná vojenská jednotka není přímo zastoupena ve Státní radě a namísto toho byli do Státní rady povoláni političtí činitelé z doby první republiky. Celá záležitost tak byla smetena ze stolu a kpt. Bedřich zůstal i nadále nepřetržitě u jednotky. Ludvík Svoboda se ve svém Deníku v souvislosti s celou záležitostí omezuje pouze na konstatování, že 6. března 1942 proběhlo první důstojnické shromáždění čs. jednotky v SSSR, během něhož byly vydány směrnice pro výcvik.³⁴⁰ Devátého března byl pak podle Svobodova zápisu zahájen samotný výcvik a důstojníci a poddůstojníci absolvovali zvláštní instruktorský kurz. V dubnu bylo rozhodnuto, že jednotka může být doplněna o Podkarpatské Rusíny. Výcvik byl v té době již v plném proudu. Svoboda byl v té době navržen na velitele čs. jednotky v SSSR. Sám však navrhnul, aby velení převzal plk. Píka.³⁴¹

Co se týká materiální situace formujícího se praporu, v prvních měsících v Buzuluku byla nedostatečná. Plk. Svoboda na tento fakt upozorňoval v dopise plk. Píku, kde si stěžoval na nedostatečnou stravu, hygienu a prostředky k obstarání a dovoz dřeva.³⁴² Podobně situaci hodnotil ve svém hlášení ze 14. března 1942 adresovaném plk. gšt. Píkovi do Kujbyševa mjr. gšt. Jan Pernikář: „[...]Celkový dojem o jednotce: - morální stav jednotky velmi dobrý. Na všechny působí blahodárně dobrá změna a duševní uklidnění. Kázeň velmi dobrá. [...] Ubytování se postupně upravuje, není zatím tísnivé a vyhovuje. Strava velmi dobrá. [...] Ženy

³³⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 49.

³⁴⁰ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 250.

³⁴¹ Zatím ovšem beze zbraní. Svoboda uvádí, že mnohdy trval až 10 hodin denně. Tamtéž, s. 254.

³⁴² VÚA-VHA, f. ČsVM v SSSR, sign. 63/1/8, čj. 271/dův. 1942.

a děti jsou ubytováni v soukromých bytech, muži v kasárnech. [...] měsíční náklad na 1 osobu asi 150,- R[ublů]. [...] O hygienu těchto osob je postaráno jak jen to možno, t.j. odvěšivením. Nejvíce se však postrádá nedostatek mýdla. [...]“³⁴³ Pernikář dále v hlášení prosí o zlepšení zásobování cigaret a dalšího nadstandartního zboží, tzv. „podárků“. Kromě nedostatku mýdla jednotku nejvíce sužoval akutní nedostatek dřeva. V hlášení o tři dny později Pernikář doplňuje: „1) Stav nemocných ke dni 17/3 1942: V nemocnici je celkem 81 osob tj. 12% stavu. Z toho: 48 případů tyfu tj. 7% stavu, 7-/- úplavice, 55 osob epidemické choroby. [...]“³⁴⁴ Situaci dokreslují také hlášení plk. Heliodora Píky, adresované pravděpodobně MNO Ingrovi do Londýna.³⁴⁵

V důsledku těchto nedostatků musel být výcvik mužstva v zimních měsících často přerušeno. Sověti navíc stále ještě nedodali slíbené pro výcvik potřebné zbraně.³⁴⁶ Výcvik praporu také brzdil nedostatek lidských zdrojů – čs. příslušníků v SSSR. Do budoucna se tak jádrem čs. armády na východě stali volynští Češi, Rusíni a propuštění Čechoslováci ze zajateckých, internačních a pracovních táborů.³⁴⁷ Do čs. vojenské jednotky mohly po vzoru Rudé armády vstupovat také ženy.³⁴⁸ Zlepšení podmínek nastalo až v květnu 1942, kdy jednotka přestala materiálně strádat a podařilo se také zastavit epidemii tyfu. Konečně tak dosáhl plného početního stavu a reorganizace armády podle sovětského vzoru mohla být dokončena.³⁴⁹ Prapor však stále zůstával nevyzbrojen (prvních zbraní se dočkal až v říjnu). Absence polního soudu, na jehož zřízení už dlouho apelovali plk. Píka a plk. Svoboda, také podryvala morálku a kázeň mužstva. Kpt. Bedřich dále upozorňuje na jisté vyzvědačské úmysly čs. vojenské mise, která za tímto účelem pověřila i příslušníky velitelského kádru k pozorování a hlášení např. stavu a počtu projíždějících transportů na frontu a zpět, osazenstva pracovních táborů apod. Tato „špionážní“ činnost však neunikla pozornosti sovětských orgánů a byla brzy zatržena.³⁵⁰ Tuto Bedřichovu výpověď je zde však třeba uvést na pravou míru. Bedřich si v té době aktivně dopisoval se členy čs. voj. mise, zejména mjr. gšt. Janem Pernikářem. Dopisy se

³⁴³ ABS Praha, f. 302, sign. 302-1-457-1, fol. 1-3 - Hlášení mjr. Jana Pernikáře z 14. 3. 1942 o situaci v Buzuluku adresované plk. gšt. Píkovi.

³⁴⁴ Tamtéž, fol. 4 – Doplněk k předchozímu hlášení mjr. Jana Pernikáře ze 17. 3. 1942.

³⁴⁵ ABS Praha, f. 302, sign. 302-36-1, Píkovy zprávy ze SSSR, fol. 2-5 - Zprávy ze dne 7. a 8. dubna 1942.

³⁴⁶ Jednotka měla k dispozici pouze 50 pušek, 10 starých revolverů a nedostatek střeliva. Zruční vojáci tak místo bojové techniky zhotovovali alespoň dřevěné atrapy a makety.

³⁴⁷ Podrobněji k osudům volynských Čechů, kteří tvořili největší část 1. čs. armádního sboru v SSSR viz <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/blanicti-rytiri-z-volyne-bojovali-na-vychodni-fronte-pak-se-volynsti-cesi-z> [9. 8. 2020].

³⁴⁸ Podrobněji k postavení žen u čs. armády v SSSR viz např. BACHANOVÁ, L.: *Ženy v československé vojenské jednotce v SSSR za druhé světové války a jejich cesta s jednotkou z Buzuluku do Prahy*. Bakalářská práce, Fakulta humanitních studií UK, Praha 2013.

³⁴⁹ VALIŠ, *Sokolovo*, s. 45.

³⁵⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 113.

týkaly výlučně poměrů u vojenské skupiny, zejména osobních záležitostí jednotlivých příslušníků. Bedřich v dopisech informoval o dění u skupiny, přičemž platil za jednoho z hlavních informátorů čs. voj. mise. To potvrzují mj. dokumenty čs. vojenské mise v Kujbyševě, v nichž kpt. Bedřich vystupuje jako přímý informátor zpravodajské služby čs. vojenské mise v Kujbyševě.³⁵¹ Jeho retrospektivní výpověď, v níž se od aktivní spolupráce s čs. voj. misí distancuje, je tedy značně tendenční a idealizovaná.

Na tomto místě zaměříme pozornost právě na korespondenci kpt. Bedřicha s mjr. Pernikářem. Korespondence byla nejčilejší mezi srpnem 1942 až do poloviny roku 1943. Část korespondence se dochovala a byla předmětem poválečných výslechů obou jmenovaných. Ve výslechových protokolech jsou rozebírány dopisy z 14. září, 18. září, 2. října, 11. prosince 1942, dále 20. dubna a 18. května 1943 (všechny dopisy viz přílohy). Kromě výše uvedených dopisů, které tvořili jeden z bodů výslechu, Pernikář údajně zbytek korespondence ztratil nebo spálil.

V pořadí první dochovaný dopis pochází ze 4. září 1942. Bedřich se v dopise obrací na Pernikáře s žádostí o obstarání a zaslání 10 párů lyží. Dále požaduje anodovou baterii a psací stroje. Kromě toho se zmiňuje o prvním čísle časopisu *Naše Vojsko v SSSR*, které bylo psáno a rozmnoženo na psacích strojích.³⁵² V dalším dopisu z 18. září 1942 Bedřich děkuje Pernikářovi za zaslání lyží, dále potvrzuje vypracování rozhlasové relace pro tzv. „čtvrthodinku“ na téma „Rok vojenské úmluvy mezi ČSR a SSSR“. Dále v dopise mj. žádá o zaslání tkaniček pro důstojnický sbor v počtu 60 osob. Plk. Svoboda žádal, aby plk. gšt. Píka přijel k jednotce.³⁵³ Odpověď na sebe nenechala dlouho čekat. Pernikář již o tři dny později odpovídá na Bedřichův dopis, přičemž jej v dopisech oslovuje „Milý příteli“. Pernikář dále děkuje za zaslání harmoniky, sděluje Bedřichovi termín vysílání jeho relace, a žádá Bedřicha o další hlášení ohledně dění a novinkách u přijímací komise škpt. Koutného.³⁵⁴ Počátkem října následoval další dopis, jenž se kromě osobních a materiálních záležitostí týká především vysílacích rozhlasových relací, na nichž se podílel také B. Reicin. Z uvedeného vyplývá, že Bedřich

³⁵¹ ABS Praha, f. 302, sign. 302-36-1, fol. 157 – Zpravodajská služba Kujbyšev. Také gen. Píka během poválečného výslechu potvrdil, že Bedřich (mimo jinými) dodával zprávy o vnitřních politických poměrech u vojenské jednotky, zejména o činnosti komunistů. ABS Praha, f. 302, sign. 302-37-1, fol. 24-64 - Znalecký posudek v trestní věci div. gen. Heliodor Píka, s. 39.

³⁵² ABS Praha, f. 302, sign. 302-38-3, fol. 11 - Dopis kpt. Bedřicha z Buzuluky 4. září 1942 adresovaný mjr. Pernikářovi do Kujbyševa.

³⁵³ Tamtéž, fol. 5 - Dopis kpt. Bedřicha z Buzuluky 18. září 1942 adresovaný mjr. Pernikářovi do Kujbyševa.

³⁵⁴ Tamtéž, fol. 6 - Odpověď mjr. Pernikáře z 21. září 1942 na Bedřichův dopis z 18. 9. 1942.

s Reicinem v této době spolupracovali a vycházeli dobře – Bedřich si na Reicina nestěžuje, ba naopak jej chválí. Stěžuje si však na nedostatek psacích strojů.³⁵⁵

Po krátké pauze následuje dopis z 11. prosince 1942. Bedřich v dopise navrhuje drobné úpravy textu vysílání, které připravil Reicin. Dále se letmo vyjadřuje ke sporu mjr. Vrbenského a pplk. Stojce. Z dopisu však není patrné, jaké stanovisko zaujmul.³⁵⁶ V posledním dochovaném dopise z 20. dubna se Bedřich zabývá hlavně sporem dvou pracovníků polního soudu – dr. Wintersteina a por. Rubinsteina. Bedřich konzultoval celou záležitost i s polním prokurátorem jednotky, jímž nebyl nikdo jiný než JUDr. Karel Vaš. Bedřich v dopise hodnotí JUDr. Vaše jako „skromného, sympatického mladého právníka (homo novus)“.³⁵⁷ Z celkového vyznění dopisů je patrné, že kpt. Bedřich ochotně referoval pracovníkům čs. voj. mise. Jak sám uvedl po válce ve výslechovém protokolu, mjr. Pernikářovi v určitém smyslu důvěřoval, přičemž Pernikář jeho důvěry evidentně zneužíval.³⁵⁸

Funkce velitelského štábu byly v té době rozděleny následovně: pplk. Svoboda vedl výcvik 1. praporu, zástupcem velitele praporu byl jmenován npor. Lomský, funkci náčelníka štábu praporu plnil npor. Rytíř, velitelem důstojnické školy byl npor. Janko a poddůstojnickou školu měl na starosti npor. Jaroš.³⁵⁹ Kpt. Bedřich pak obstarával písemnou korespondenci s čs. vojenskou misí a také byl předsedou hospodářské správy, načež se staral o ubytovací záležitosti jednotky. Dále koncipoval denní rozkazy, prováděl skupinový raport. Kromě toho u vznikajícího praporu řídil také osvětovou službu, než funkci osvětového důstojníka v létě 1942 převzal kpt. JUDr. Jaroslav Procházka (viz níže).³⁶⁰ Jednotce byla přidělena také asi patnáctičlenná skupina sovětských důstojníků, kteří dohlíželi na to, aby výcvik probíhal podle sovětských vojenských předpisů.

Nově příchozí dobrovolníci, kteří přicházeli z vlastního zázemí, byli většinou v dobrém stavu. Horší to bylo s příchozími ze sovětských pracovních táborů. Ti se často nacházeli ve špatném psychickém i fyzickém stavu. Jejich co nejrychlejší zotavení měla na starosti sociální péče jednotky. U jednotky v té době i nadále působil armádní orchestr.³⁶¹ Jedním z nově

³⁵⁵ ABS Praha, f. 302, sign. 302-38-3, fol. 7 - Dopis kpt. Bedřicha z Buzuluku 2. října 1942 adresovaný mjr. Pernikářovi do Kujbyševa.

³⁵⁶ Tamtéž, fol. 8 - Dopis kpt. Bedřicha z Buzuluku 11. prosince 1942 adresovaný mjr. Pernikářovi do Kujbyševa.

³⁵⁷ Tamtéž, fol. 9 - Dopis kpt. Bedřicha z Buzuluku 20. dubna 1943 adresovaný mjr. Pernikářovi do Kujbyševa.

³⁵⁸ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Dodatek k protokolu pplk. L. Bedřicha, sepsaný dne 6. 7. 1950, s. 14.

³⁵⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 114.

³⁶⁰ HANZLÍK, *Bez milosti a slitování*, s. 53.

³⁶¹ Soubor hrával pro mužstvo každou neděli dopoledne, důstojníkům pak odpoledne při „čajích o páté“. Kromě toho hrál také raněným sovětským vojákům v lazaretech. Orchestr se stal později základem Armádního

příchozích byl také Bedřichův jmenovec voj. děl. v zál. František Bedřich, s nímž se Ladislav Bedřich postupně sblížil (podle všeho byli dokonce vzdálenými příbuznými). F. Bedřich, který byl členem KSČ, chtěl kpt. Bedřicha vzít na stranickou schůzi a mimo jiné jej také upozornil na úmysly komunistů převzít postupně moc v armádě. Kpt. Bedřich podle své výpovědi účast na schůzi odmítnul, přičemž svého jmenovce napomenul, aby jej nadále nezatěžoval soukromými stranickými záležitostmi. O celé věci však následně informoval pplk. Svobodu, který kpt. Bedřichovi obratem zakázal vést politické rozhovory s mužstvem. Svoboda údajně pokračoval: „*Zakazuji vám s kýmkoliv o této vaší rozmluvě s Bedřichem mluvit. O tom nesmíte mluvit ani s náčelníkem mise plukovníkem Píkou.*“³⁶² Ladislav Bedřich podle vlastních slov dodržel slib mlčenlivosti až po návrat do vlasti.

Prvního května 1942 pronesl kpt. Bedřich proslov v rámci oslav Prvního máje.³⁶³ Kpt. Bedřich pronesl slavnostní proslov také 28. května u příležitosti 58. narozenin prezidenta Beneše. Oslavy se na Svobodovo pozvání účastnili také poslanci Národního shromáždění ČSR Klement Gottwald, Václav Kopecký a Josef Krosnář, dále pak člen Státní rady Dr. Vrbenský, oficiální hosté místní posádky, města Buzuluku a Komunistické strany SSSR. U této příležitosti začali v té době u jednotky agitovat přední funkcionáři KSČ v čele s Klementem Gottwaldem, kteří za tím účelem přijeli z Moskvy. V polovině června se pplk. Svoboda u příležitosti návštěvy komunistických poslanců rozhodnul uspořádat posezení v přírodě.³⁶⁴ „Pikniku“ se mimo poslanců KSČ a sovětských styčných důstojníků účastnil za čs. prapor také kpt. Bedřich. Komunistickým představitelům neunikla Bedřichova předválečná činnost v Sokolu, načež se Bedřich zejména s V. Kopeckým pustil do rozhovoru o poválečném sjednocení tělovýchovy a obnovení Sokola.

V červenci navštívil formující se prapor ministr národní obrany gen. Sergej Ingr.³⁶⁵ Gen. Ingr při své návštěvě SSSR (jménem vlády) agitoval za urychlení výcviku praporu a jeho brzké nasazení na frontě.³⁶⁶ Během jeho návštěvy docházelo k dalším nedorozuměním a sporům např. ohledně požadovaného vzdělání účastníků důstojnické školy, účasti žen v jednotce a v poslední řadě i ohledně jmenování definitivního velitele 1. samostatného polního praporu

uměleckého souboru Víta Nejedlého. Podrobněji viz <http://www.vhu.cz/exhibit/armadni-umelecky-soubor-vita-nejedleho/> [13. 7. 2020].

³⁶² VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 117.

³⁶³ Součástí oslav bylo také vztyčení státních vlajek ČSR a SSSR jako i proslovy jako i proslovy Píky, Fierlingera, Svobody, dále pak koncert v kasárnách a společný banket. SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 255-6.

³⁶⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 119.

³⁶⁵ Stalo se tak po jeho návštěvě čs. armády na Středním východě. Ladislav Bedřich ve svých vzpomínkách datuje návštěvu gen. Ingra v Buzuluku až na konec srpna.

³⁶⁶ O svém poslání informoval v dopise prezidenta Beneše. VÚA-VHA, Sb. 22-15/5, rukopisný koncept gen. Ingra z 6. 7. 1942. Citováno podle VALIŠ, *Sokolovo*, s. 46.

v SSSR. Ladislav Bedřich se ve svých memoárech plně přiklání na Svobodovu stranu. U gen. Ingra prý osobně agitoval za jmenování pplk. Svobody velitelem praporu. Po zamítnutí žádosti ministři předal alespoň vlastnoručně psaný zapečetěný dopis adresovaný prezidentu Benešovi, v němž opětovně žádal o Svobodovo jmenování. Gen. Ingr se podle Bedřicha nedokázal vcítit do postavení čs. vojenské skupiny na východě a jeho návštěva tak skončila rozčarováním. Bedřichova výpověď se na tomto místě silně podobá zaujatému Svobodovu postoji v jeho ideologicky laděném opusu *Z Buzuluku do Prahy*. Na konci července byl kpt. Bedřich určen zatímním velitelem II. praporu.³⁶⁷

Na počátku října nařídilo velitelství čs. vojenské mise v SSSR, aby kpt. Bedřich odjel do Kujbyševa a následně do Teheránu.³⁶⁸ V Teheránu se nacházela loajální a vlastenecká kolonie krajanů, sestávající hlavně z úředníků, inženýrů a kvalifikovaných dělníků.³⁶⁹ Tato krajanská komunita uspořádala sbírku pro potřeby formující se vojenské jednotky v Buzuluku. Zástupci čs. vojenské mise v Teheránu (pplk. Hieke-Stoje a mjr. Kašpara-Pátého) nashromážděnou sbírku oblečení, obuvi a proviantu převzali a pověřili zástupce vojenské skupiny, aby si zásilku vyzvedli. Kpt. Bedřich měl na starosti tuto zásilku převzít, naložit do přidělených vagonů a dopravit do Buzuluku.³⁷⁰ Ještě než však odcestoval z Buzuluku, dostal od plk. Svobody a mjr. Vrbenského protichůdné instrukce o tom, zda se má o poměrech u praporu a v SSSR svěřovat zástupcům čs. voj. mise v Teheránu. Nakonec se po poradě se Svobodou přiklonil k jeho stanovisku, o všem bez zábran informovat jak plk. Píku, tak plk. Stoje a plk. Pátého v Teheránu.³⁷¹

Když kpt. Bedřich dorazil do Kujbyševa, hlásil se náčelníkovi čs. voj. mise plk. Píkovi. Poté, co Bedřich nahlásil nedůvěru komunistů v Buzuluku k čs. voj. misi, se mezi Píkou a vyslancem Fierlingerem strhla ostrá výměna názorů. Aby toho nebylo málo, následovaly potíže s cestovními dokumenty. Zatímco íránské vjezdní vízum kpt. Bedřich obdržel, sovětské úřady mu odmítly vydat vízum výjezdní (zřejmě kvůli jeho předchozí konfrontaci v Ivanově). Bedřichovo poslání tak na této formalitě ztroskotalo a místo něj vyrazil do Teheránu někdo jiný. Kpt. Bedřich se tedy alespoň rozhodnul strávit služební dobu v Kujbyševě odpočinkem a poznáním okolí.³⁷² Jednoho dne, když se vydal na výlet parníkem po řece Samaře, byl zadržen

³⁶⁷ VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich.

³⁶⁸ SVOBODA, *Deník z doby válečné*, s. 263.

³⁶⁹ ABS Praha, f. 302, sign. 302-36-1, fol. 69.

³⁷⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 124.

³⁷¹ Bedřichově cestě předcházela v létě 1942 tzv. Teheránský incident. Pracovník čs. voj. mise pplk. Hieke-Stoj se během svého působení v Teheránu dostal do sporu se zástupci této kolonie, načež byl odvolán. Srov. tzv. Teheránský incident, viz ABS Praha, f. 302, sign. 302-36-1, s. 54-75 – příloha č. 2 k č. j. 4657/taj.: I. odbor 42.

³⁷² VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 126-132.

sovětským milicionářem (opět kvůli problémům s dokumenty), načež kvůli zdržení nestihnul poslední parník zpět a byl tak nucen přenocovat u řeky pod otevřeným nebem (v říjnu). Dozvěděl se díky tomu o pracovním táboře na opačném břehu řeky, v němž byli umístěni na frontě se různě provinivší vojáci RA. Kpt. Bedřich v Kujbyševě podle vlastní výpovědi strávil 12 dní. Jakmile se dozvěděl o neudělení víza, ihned se vrátil zpět do Buzuluku. Jak sám uvádí, odepření jeho cesty do Teheránu nijak zvlášť nelitoval, neboť chtěl být co nejdříve zase u jednotky.³⁷³

Po incidentu v Kujbyševě se kpt. Bedřich dostal do sporu s Dr. Vrbenským. Informuje o tom zápis plk. let. Karla Mareše (krycím jménem Toman) z 26. února 1943.³⁷⁴ Dr. Vrbenský dal Bedřichovi nepravdivé a pomlouvačné informace o zástupcích čs. voj. mise pplk. Hieke-Stojovi, mjr. gšt. Kašparovi-Pátém a jeho manželce. Bedřich následně tyto informace konzultoval s plk. Svobodou, načež byl Vrbenský pokárán. Vrbenský následně během rozhovoru s mjr. Marešem-Tomanem údajně prohlásil: „*Bedřich at' si dá pozor, my už o něm leccos víme.*“³⁷⁵

Velitelství praporu v té době projednávalo odeslání žádosti sovětskému vrchnímu velení s prosbou o co nejrychlejší nasazení 1. čs. samostatného polního praporu na frontě. Hlavními zastánci co nejbližšího nasazení Čechoslováků do bojů byl plk. Svoboda, většina „mladších“ důstojníků a komunističtí funkcionáři. Kpt. Bedřich toto stanovisko taktéž plně podporoval. Zdrženlivější byli v tomto případě zástupci čs. vojenské mise a někteří rozvážnější důstojníci. Část důstojníků si Bedřichovi po jeho návratu z Kujbyševa stěžovala nejen na rychlý vývoj událostí a odeslání žádosti, ale také na vzrůstající vliv komunistů u jednotky, což se projevilo např. jmenováním kpt. Jaroslava Procházky osvětovým důstojníkem.³⁷⁶ U Bedřicha však tyto stížnosti nepochodily a razantně se proti nim postavil také Svoboda.

Co se týká osvětové činnosti, londýnská exilová vláda ještě předtím určila, aby osvětová činnost u praporu v SSSR probíhala po vzoru čs. armády v Anglii. Na to konto byl plk. Píkou jmenován do funkce osvětového důstojníka Ladislav Bedřich. Jak však Bedřich uvádí ve svých memoárech, toto jmenování jej nepotěšilo, protože sebe sama nepovažoval vzhledem ke své apolitičnosti za vhodného kandidáta. Jak sám uvádí: „*Na tomto poli jsem se necítil v té době*

³⁷³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 132.

³⁷⁴ ABS Praha, f. 302, sign. 302-38-3, fol. 117, Zápis plk. Karla Mareše-Tomana v Kujbyševě z 26. února 1943.

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ Neplést s generálem v. v. Jaroslavem Procházkou (nar. 1921) - <https://www.pametnaroda.cz/cs/prochazka-jaroslav-1921> [16. 7. 2020].

*dosti silný.*³⁷⁷ Kpt. Bedřich se nicméně pustil do studia předpisů z Londýna, získávání informací a spolupracovníků apod.³⁷⁸ Jakmile však zhruba o měsíc později plk. Svoboda na návrh moskevského vedení KSČ jmenoval do funkce osvětového důstojníka kpt. JUDr. J. Procházku, kpt. Bedřich to uvítal a rád se dané funkce vzdal.³⁷⁹ V budoucnu ovšem mezi oběma tehdejšími kapitány mělo docházet k nepříjemným konfrontacím jako např. během skupinových raportů, kdy si Procházka stěžoval na diskriminaci komunistů v rámci důstojnické školy. Svoboda s Bedřichem tyto stížnosti obratem zamítali, jelikož k tomu měli patřičné důvody.

Na podzim 1942 byly poprvé během pobytu jednotky v SSSR vyplňovány kvalifikační listiny důstojníků.³⁸⁰ Plk. Svoboda hodnotil kpt. Bedřicha ve funkci zástupce velitele čs. voj. jednotky následovně: „*Velmi inteligentní, bystrý, rozhodný, sebevědomý, velmi dobrých morálních hodnot, velmi iniciativní, samostatný, důsledný, energický, nebojí se zodpovědnosti. Tělesně velmi zdatný.*“³⁸¹ Toto hodnocení následně potvrdil také plk. gšt. Píka. Kvalifikační listinu kpt. Procházky dostal na Svobodovo pověření na starost právě kpt. Bedřich. Bedřich se po poradě se Svobodou rozhodl Procházkově neudělit nejvyšší stupeň hodnocení, a to především kvůli neznalosti československých vojenských předpisů.³⁸² Právě tehdejšímu Procházkově hodnocení přičítal Ladislav Bedřich hlavní zásluhu na tom, že se po únoru 1948 ocitl na seznamu nepohodlných osob. Píše: „*Dr. Procházka se stal jednou ze špiček naší poúnorové armády a s tím Bedřichem si to vyřídil. Jaká drzost kritizovat vysokou osobnost! Proto jsem se také ocitl po roce 1948 na listině vojenských osob, které mají být z armády vyakčňeny*“³⁸³

Procházka byl do Buzuluku vyslán moskevským vedením KSČ na jaře 1942 jako zpravodaj a informátor. V Buzuluku převzal od B. Reicina stranické vedení a jeho příchod

³⁷⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 135. S touto Bedřichovou poněkud idealizovanou výpovědí lze přinejmenším polemizovat. V poválečných výslechových protokolech jiných důstojníků se totiž opakovaně objevuje tvrzení, že Bedřich se funkce osvětového důstojníka ujal zodpovědně (výslechové protokoly viz kapitola 5).

³⁷⁸ Srov. ABS Praha, f. 302, sign. 302-97-2, fol. 484-491 – výtah z amerických vojenských služebních předpisů.

³⁷⁹ Plk. Píka plk. Svobodu údajně za jmenování Procházky osvětovým důstojníkem kritizoval. ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Dodatek k protokolu pplk. Ladislava Bedřicha, sepsaný dne 6. 7. 1950, s. 11.

³⁸⁰ Příslušné tiskopisy dorazily z Anglie. Kromě podpisu popisujícího orgánu (nadřízeného) bylo k žádosti zapotřebí také podpisu schvalujícího orgánu. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 138.

³⁸¹ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

³⁸² Procházka již od roku 1931 žil v Sovětském svazu a poměry v československé předválečné armádě neznal. Po válce působil na MNO ve funkci náčelníka Hlavní správy výchovy a osvěty a také jako poradce arm. gen. Ludvíka Svobody. Na počátku 50. let byl povýšen do hodnosti armádního generála a stal se náčelníkem generálního štábu ČSLA. Byl také jedním z hlavních strůjců reorganizace čs. armády po sovětském vzoru. Podrobněji k jeho osobě viz např. <http://www.vhu.cz/exhibit/vojenska-knizka-z-pozustalosti-arm-gen-judr-jaroslava-prochazky/> či <http://www.acr.army.cz/struktura/historie/galerie-ngs/1950-1952--47637/> [16. 7. 2020].

³⁸³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 138.

znamenal posílení pozic komunistů.³⁸⁴ Sám Reicin začal budovat tajnou stranickou organizaci ještě před Procházkovým příchodem.³⁸⁵ Shromažďoval informace o všech důstojnících a poddůstojnících vznikající jednotky. V dopise V. Kopeckému Reicin píše: „Zachytil jsem důvěrné fermány, dopisy a lit. výplody dvou nejvyšších dust. t. zv. oranské skupiny, Svoboda zástupce kpt. Bedřicha a škpt. Koutného v nichž se mluví sov. org. jako o lupičích a zločincích.“³⁸⁶ V další relaci Reicin hodnotil poměry u praporu: „Typickou představu, jakou měli její příslušníci o úkolech jednotky za války, byl tento výrok jednoho poddůstojníka – možná, že si cestou domů taky zastřílíme, ale hlavně se musíme dostat ve zdraví domů a udělat tam pořádek s komunisty. Nemám za to, že v tomto duchu vychovával své podřízené Svoboda sám, ale svěřil tuto výchovu do rukou zuřivých nepřátel SSSR, jakými byli Ladislav Bedřich, Jakub Koutný apod.“³⁸⁷

Procházka na Reicinovu práci rychle navázal. Ve svých zprávách adresovaných Gottwaldovi hodnotil „oranskou skupinu“ (jak ji komunisté nazývali) jako protikomunistický a protisovětský element. Hlavní zásluhu na tom podle něj měli Svoboda s Bedřichem. Podle Procházky ve skupině probíhal boj mezi komunistickými a fašistickými živly.³⁸⁸ Vidíme tedy, že komunisté v Buzuluku neváhali označit důstojníky čs. předmnichovské armády (k předním samozřejmě patřil i kpt. Bedřich) za „fašisty“ a současně v nich viděli hlavní překážku v získání rozhodujícího vlivu. Komunisté Svobodu, Bedřicha a další „reakční“ důstojníky podezřívají a sledovali. Není pochyb o tom, že byli čs. důstojníci sledováni také sovětskou kontrarozvědkou. Svědčí o tom např. dočasná odcizení Svobodových osobních věcí (zejména deníku) či tajné pořízení opisu deníku Ladislava Bedřicha.³⁸⁹

Procházka s Reicinem ve zprávě moskevskému vedení KSČ doporučují, aby byl „proces ozdravení armády“ urychlen a že bude nutno odstranit nejvýbojnější živly, smýšlející jasně antisovětsky. Kapitána Bedřicha dokonce označili za „nebezpečného kreténa“.³⁹⁰ Reicin s Procházkou se také podrobně zabývali osobou pplk. Svobody. Toho označili za „omezeného vojáka, ješitného kariéristu, jenž by chtěl hrát velkou úlohu, ale nestačí na ni. [...] [Svoboda] ve svém jednání se neřídí zásadami, nýbrž konjunkturní spekulací. [...] V poslední době

³⁸⁴ HANZLÍK, *Bez milosti a slitování*, s. 57-58.

³⁸⁵ Tamtéž, s. 54-55.

³⁸⁶ NA, f. V. Kopeckého (100/45), sv. 14, a. j. 246.

³⁸⁷ NA, f. MNB 8/3, k. 58. Citováno podle: HANZLÍK, *Bez milosti a slitování*, s. 53.

³⁸⁸ VHÚ Praha, Záznam situační zprávy kpt. JUDr. J. Procházky zaslané na jaře 1942 K. Gottwaldovi.

³⁸⁹ Kpt. Bedřich přitom svůj deník, v němž se nacházely především zápisy z Polska, ještě v Buzuluku spálil jako „bezpředmětný“. K opisu svého deníku do slovenštiny se k vlastnímu překvapení dostal na konci 60. let v Bratislavě.

³⁹⁰ NA, f. 100/45, sv. 14, a. j. 246.

spekuluje vlevo.“³⁹¹ Podle nich si přiklonem ke komunistické frakci chtěl Svoboda pomoci v kariéře a urychlit vznik jednotky. Zprávu končí: „Jinak se Svobodovi, jako všem ostatním, nesmí věřit a musí být pod stálým dozorem.“³⁹²

Také členové „oranské skupiny“ měli díky svým informátorům podrobné informace o činnosti komunistů. Mezi oběma skupinami docházelo ke konfliktům (např. v otázce uznání hodností bývalých interbrigadistů ze Španělska). V červnu 1942 se situace uklidnila, avšak vleklý spor mezi příslušníky „oranské skupiny“ a ultralevičáky pokračoval až do konce války i po ní. Situace dokonce měla zajít tak daleko, že příslušníci oranské skupiny (pod záštitou rotného Tesaříka) žádali o odsun ze sovětského území.

V průběhu října byl mezitím prapor vyzbrojen puškami, samopaly, kulomety, minomety, protitankovými puškami, kanony atp. Dodání zbraní provázela bujará oslava až do ranních hodin. Probíhajících vojenských cvičení v následujících týdnech a měsících se kpt. Bedřich účastnil jako pozorovatel („rozhodčí“). K tvrdému výcviku měl kpt. Bedřich občasně námitky a během terénního výcviku za tuhých mrazů se se Svobodou vydávali jednotce naproti na lyžích, aby tvořili zadní voj během návratu do tábora.³⁹³

Nemocnice a školy v Buzuluku a okolí se v té době plnily raněnými sovětskými vojáky. Do jedné ze škol bylo pozváno také velitelství čs. praporu i s orchestrem. Plk. Svoboda pověřil kpt. Bedřicha a poslal jej místo sebe. Podobně se kpt. Bedřich, tentokráte už se Svobodou, účastnil oslav výročí VŘSR v bytě sovětského styčného důstojníka mjr. Kambulova. Potíže nastaly při přípitku, kdy kpt. Bedřich jakožto abstinent nevypil svoji sklenici. Následovaly nepříjemné poznámky sovětských důstojníků, jež musel Bedřich obratem vysvětlit. Další slavnost následovala na Silvestra 1942, kdy se plk. Svoboda během telefonátu z Kujbyševa dozvěděl o jmenování plk. Jana Kratochvíla velitelem čs. voj. jednotek v SSSR. Svoboda se stal jeho zástupcem a kpt. Bedřich tak ztratil svoji dosavadní relativně významnou funkci.³⁹⁴

Ještě před koncem roku byla žádost plk. Svobody o rychlé nasazení I. čs. praporu na frontě sovětským velením schválena. V Buzuluku pak mělo zůstat náhradní těleso a tvořící se výcvikový prapor. Jako velitele záložního praporu plk. Svoboda jmenoval kpt. Bedřicha. Hlavní štáb RA však s tímto jmenováním nesouhlasil s odůvodněním, že kpt. Bedřich je záložním důstojníkem a neúčastnil se výcviku 1. praporu. Štáb RA navrhnul místo něj npor. Dočkala.

³⁹¹ NA, f. 100/45, sv. 14, a. j. 246.

³⁹² Tamtéž.

³⁹³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 122-123.

³⁹⁴ Tamtéž, s. 145.

Svoboda tedy alespoň požadoval, aby mohl vzít kpt. Bedřicha na frontu ve funkci osvětového důstojníka praporu. I toto sovětské orgány obratem zamítly a do funkce osvětového důstojníka praporu jmenovaly rtm. Bedřicha Reicina.³⁹⁵ Kpt. Bedřich se musel spokojit s funkcí velitele 5. výcvikové roty.³⁹⁶

Ještě před odjezdem na frontu údajně předal plk. Svoboda kpt. Bedřichovi dvě zalepené obálky se slovy: „*Odcházím na frontu a tam se může stát ledacos. Uchovejte mi tyto spisy u sebe, aby se zachovaly pro každý případ.*“³⁹⁷ Po odjezdu I. praporu na frontu se stal kpt. Bedřich nejdříve velitelem 14-denního kurzu pro důstojníky ve cvičení se sovětskými ručními zbraněmi. Po skončení kurzu již podle plánu nastoupil jako velitel 5. výcvikové roty II. záložního praporu a současně se stal velitelem kasáren, v nichž byla 5. rota umístěna.³⁹⁸ Většinu osazenstva nově cvičených rot tvořili v té době zakarpatsí Ukrajinci, kteří do Buzuluku směřovali ze sovětských internačních a pracovních táborů. U Bedřichovy roty na jaře přednesl proslov prof. Zdeněk Nejedlý o dosavadních i budoucích osudech a postavení zakarpatských Ukrajinců. Kpt. Bedřich pravidelně předváděl svoji rotu před velitelem záložního praporu npor. Dočkalem.³⁹⁹ Docházelo tak k paradoxu, kdy vyšší šarže byla podřízena nižší. Kpt. Bedřich později vzpomínal, že se přitom cítil zvláště, avšak utěšovalo jej „*vědomí, že [jsem] vycvičil své vojáky dobře, neboť vždy jsem si byl vědom své odpovědnosti velitele posílajícího své podřízené do palby nepřitele. Vštěpoval jsem jim nelitovat žádné námahy při krytí v boji v jakémkoli terénu, za jakéhokoli počasí [...]*“⁴⁰⁰

Dodnes je v mnoha zdrojích chybně uvedeno, že se kpt. Ladislav Bedřich účastnil bojů u Sokolova, kde měl údajně řídit minometnou palbu.⁴⁰¹ Ladislav Bedřich se ve skutečnosti stále nacházel u záložního praporu v Buzuluku. Minometné rotě u Sokolova velel jeho jmenovec čet. František Bedřich.⁴⁰²

³⁹⁵ Den před odjezdem tak nahradil JUDr. Jaroslava Procházku, který zůstal u záložního pluku v Buzuluku. Později docházelo ke sporům mezi Reicinem a Procházkou ohledně vzájemných kompetencí. Faktem zůstává, že Reicin byl v té době stále Procházkovým podřízeným. HANZLÍK, *Bez milosti*, s. 69-89.

³⁹⁶ VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich.

³⁹⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 149.

³⁹⁸ BERKOVÁ, *Jeden z mnoha...*

³⁹⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 149.

⁴⁰⁰ Tamtéž, s. 150.

⁴⁰¹ Uvádí to např. Zdeněk Filip ve svém díle *Cesty hrdinů čs. zahraničního odboje 1939-1945*, s. 20. Od Filipa to pravděpodobně chybně převzal také Jan Němeček při sestavování encyklopedického hesla – viz http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/BED%C5%98ICH_Ladislav_24.4.1901-11.12.1986 [10. 8. 2020]. Účast Ladislava Bedřicha v bojích u Sokolova však není uvedena ani v jeho kvalifikační listině ani v osobním, resp. kmenovém listě.

⁴⁰² Podrobněji k osobě Františka Bedřicha a složení minometné roty viz BROŽ, *Hrdinové od Sokolova*; FIDLER, *Sokolovo 1943*.

Prvního května 1943 proběhla u výcvikového praporu slavnostní přehlídka za přítomnosti vrchního velitele čs. vojsk v SSSR plk. Jana Kratochvíla a Klementa Gottwalda. Po bojové zkušenosti 1. čs. samostatného polního praporu u Sokolova bylo jasné, že se prapor záhy rozšíří na brigádu.⁴⁰³ Výcvikový prapor z Buzuluku se (i s kpt. Bedřichem) v první polovině května přesunul do Novochooperska, kde se setkal a spojil s prořídlym 1. praporem od Sokolova.⁴⁰⁴ V Novochoopersku byla vytvořena 1. čs. samostatná brigáda.⁴⁰⁵ Ladislav Bedřich vzpomíná, že výcvik nadále probíhal ještě intenzivněji, a to především kvůli bojovým zkušenostem praporu od Sokolova. Kpt. Bedřichovi se dostalo jistého zadostiučinění, když byl jmenován do funkce náčelníka týlu brigády. Do funkce velitele týlu 1. čs. sam. brigády byl jmenován 3. června 1943.⁴⁰⁶ Bedřich tak dostal pověření informovat týlové složky příslušné sovětské armády nebo frontu o organizaci týlu čs. brigády.⁴⁰⁷

2.5. V týlu brigády na frontu ke Kyjevu

Na počátku července velel kpt. Bedřich probíhající slavnostní přehlídce čs. brigády v Novochoopersku.⁴⁰⁸ V té době k jednotce dorazila skupina důstojníků ze Středního východu. Když v září přiletělo k brigádě (mezi jinými) moskevské vedení KSČ, Klement Gottwald požádal kpt. Bedřicha, aby jakožto bývalý veřejný pracovník na severní Moravě namluvil pro moskevský rozhlas výzvu všem vlastencům ze severní Moravy, aby v rámci možností pokračovali v odbojové činnosti, podporovali partyzánská hnutí apod. Kpt. Bedřich svůj projev do vlasti sestavil a po zapracování Gottwaldových připomínek také namluvil.⁴⁰⁹ Po návratu do vlasti známí z Litovelska Bedřichovi potvrdili, že jeho projev byl opravdu vysílán, avšak následovala po něm vlna zatýkání.⁴¹⁰

V září u příležitosti generálního polního cvičení za přítomnosti maršála Žukova brigáda složila slavnostní přísahu, obdržela bojovou zástavu a bylo jí přislíbeno brzké odeslání na frontu. Na konci září vyrazil kpt. Bedřich s kolonou nákladních aut na služební cestu do

⁴⁰³ K boji čs. praporu u Sokolova a vývoji mýtu např. viz VALIŠ, *Sokolovo*, s. 40-63. K účasti německých jednotek v bitvě u Sokolova viz BINAR, *Audiatur et altera pars*, s. 28-45; JAKL, Tomáš: *Německé jednotky v boji o Sokolovo*. HaV 1/2013, s. 63-67.

⁴⁰⁴ Ladislav Bedřich ve svých vzpomínkách označuje výcvikový prapor plukem. Ke vzniku brigády srov. <https://www.ludviksvoboda.cz/z8/> či <http://www.bojovali-za-ceskoslovensko.cz/cs/vystava/44-14> [17. 7. 2020].

⁴⁰⁵ Velitelem čs. armády v SSSR rozhodnutím MNO i nadále zůstával plk. Kratochvíl, velitelem samostatné brigády byl ustanoven plk. Svoboda, funkce osvětového důstojníka zůstávala škpt. Procházkoví.

⁴⁰⁶ VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich.

⁴⁰⁷ Týl čs. brigády se skládal z intendance, technické správy, dále z automobilní, zbrojní a zdravotní roty. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 152.

⁴⁰⁸ Přehlídka byla údajně zfilmována, přičemž kpt. Bedřich měl být podle vlastní výpovědi ze záznamu vystřižen. Autorovi práce se nepodařilo dopátrat záznamu přehlídky a není tedy možno toto potvrdit.

⁴⁰⁹ Projev údajně nahrával Rudolf Slánský, který jej po namluvení Bedřichovi obratem přehrál.

⁴¹⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 154.

Saratova, aby tam doplnil zásoby a výbavu brigády. Brigáda obdržela také novou polní kuchyni, cisternu na pohonné hmoty a množství koní. Kpt. Bedřich jakožto náčelník týlu ještě předtím obdržel k výkonu funkce osobní automobil, takže daroval přiděleného koně frontovým jednotkám.⁴¹¹

V čele velitelství týlu, který byl rozdělen do dvou transportů (5. a 7.), se kpt. Bedřich vydal s brigádou směrem k frontě. Transporty vyjely z Novochoopersku počátkem října. Kpt. Bedřich si v každém větším městě našel čas na prohlídku. Po válkou kompletně zdevastované Voroněži na něj udělala velký dojem obrana města Kurska. Z nákladního vlaku nechal svést svůj automobil a část trasy ujel v něm. Takto na konci října dorazil až k břehu Dněpru (severně od Kyjeva), kde se část RA společně s 1. čs. brigádou chystali v noci řeku překročit. Kpt. Bedřich obdivoval pravidelnou noční a technicky náročnou přepravu vojska, techniky a materiálu přes řeku. Sám se přes řeku během četných cest k týlu fronty přepravoval prakticky denně. Jednou při návratu se jeho osobní automobil, který řídil sovětský řidič, srazil se sovětským tankem. Nehoda se obešla bez zranění.⁴¹² Následně byl kpt. Bedřich při přechodu mostu pokárán za použití baterky (kvůli nepřátelským letounům). Během další cesty k týlu příslušné armády utrpěl kpt. Bedřich po nárazu nákladního auta (jeho osobní auto bylo v opravě) do stromu lehké zranění na čele. Jindy během cesty na frontu k brigádě se v noci nevědomky s řidičem ocitli pár set metrů od nepřátelských linií, přičemž je zachránilo rozhodnutí na daném místě přenocovat.⁴¹³ Později po obsazení Žitomiru kpt. Bedřichovi jeden sovětský voják možná zachránil život, když mu zabránil, aby si na rozcestí posvětil baterkou (předcházející noci na to údajně doplatil jeden sovětský důstojník). Během dalšího nočního transportu nedaleko Kyjeva nepřátelské letouny spustily palbu na kolonu, v níž se nacházel i automobil kpt. Bedřicha. I tentokrát se štěstím vyváznu bez zranění.

Na konci října navštívil sovětského náčelníka týlu 38. armády plk. Vasiljeva.⁴¹⁴ Velitel čs. brigády plk. Svoboda se v té době pochvalně vyjádřil o práci týlu. Během bojů u Kyjeva se v čs. brigádě hromadně povyšovalo. Nově jmenovaný gen. Jan Kratochvíl společně s gen. Svobodou povýšili kpt. Bedřicha (mezi jinými) do hodnosti štábního kapitána. Bedřich byl oficiálně podle kvalifikační listiny povýšen na štábního kapitána v záloze už 29. října.⁴¹⁵ Ministr národní obrany div. gen. Sergej Ingr si následně na samovolné povyšování důstojníků

⁴¹¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 155.

⁴¹² Tamtéž, s. 157-158.

⁴¹³ Tamtéž, s. 158.

⁴¹⁴ Tamtéž, s. 162.

⁴¹⁵ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

gen. Kratochvílem a Svobodou stěžoval.⁴¹⁶ Za boje o Kyjev byl vyznamenán čs. medailí „Za chrabrost“.⁴¹⁷

Při návštěvě sovětského sanatoria se škpt. Bedřich setkal s gen. Rybalkem a skupinou vysokých sovětských důstojníků. Rybalko údajně Čechoslováky poznal a nechal prostřednictvím škpt. Bedřicha pozdravovat plk. Svobodu.⁴¹⁸ Během samotného útoku na Kyjev měl škpt. Bedřich jakožto velitel týlu na starosti nejen zásobování a obstarávání munice, ale také zajištění míst s padlými a raněnými čs. vojáky. U padlých, které pochovávalo místní obyvatelstvo, kladl důraz na důkladné označení hrobů. Po dobývání Kyjeva obdržel škpt. Bedřich pochvalu od plk. Svobody za práci v týlu a rozkaz k přesunu týlu do Kyjeva.⁴¹⁹ Čs. týl obdržel v těchto dnech sovětského „poradce v otázkách hospodářských“, s nímž Bedřich navštěvoval náčelníka týlu 38. armády. V listopadu však čs. brigáda přešla od 38. ke 40. armádě. Při přesunech v okolí Kyjeva Ladislav Bedřich navštívil nechvalně známé nacistické popravistiště Babij Jar, které v něm podle jeho vzpomínek zanechalo silný dojem.⁴²⁰

Zatímco čs. brigáda se po kvapném opuštění Kyjeva vydala směrem k Fastovu, velitelství čs. týlu sídlilo ve Vasilkově, odkud škpt. Bedřich každý večer posílal na velitelství týlu 40. armády hlášení o materiálním zabezpečení čs. brigády. Na konci listopadu se u 40. sovětské armády uskutečnila generální porada náčelníků týlu sborů, divizí a brigád, kterou řídil náčelník týlu 40. armády plk. Balakin. Během pobytu ve Vasilkově škpt. Bedřich obdržel pro účely velitele týlu nový osobní automobil (značky Willis).

V polovině prosince se brigáda přesunula zpět do Kyjeva, kde měla přivítat prezidenta Beneše během jeho návštěvy SSSR. Přesun brigády do prostoru kyjevského dělostřeleckého učiliště měl na starosti právě škpt. Bedřich. Beneš nakonec brigádu v Kyjevě kvůli nebezpečí leteckého přesunu nenavštívil a místo toho byla vyslána do Moskvy delegace z příslušníků brigády. Škpt. Bedřich zůstal v Kyjevě u brigády, jejíž velení dočasně za nepřítomného Svobodu převzal pplk. Příkryl. S prezidentem Benešem se tak škpt. Bedřich nakonec vůbec nesetkal, ač mu na tom vlastními slovy velmi záleželo.⁴²¹ Jednoho večera, kdy bylo pro čs.

⁴¹⁶ ABS Praha, f. 302, sign. 302-36-1, fol. 250-252, Stížnost S. Ingra na samovolné povyšování důstojníků gen. Svobodou a gen. Kratochvílem.

⁴¹⁷ VÚA-VHA, sb. Vojenských kmenových listů, Ladislav Bedřich.

⁴¹⁸ Bedřichovi setkání s Rybalkem utkvělo v paměti, neboť to byl právě Rybalko, Čechoslovákům během přechodu z Polska do SSSR na podzim 1939 slíbil, že s nimi bude zacházeno jako se spojenci. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 163-164.

⁴¹⁹ Tamtéž, s. 165.

⁴²⁰ Tamtéž, s. 166.

⁴²¹ Tamtéž, s. 168.

brigádu v místním divadle uspořádáno divadelní představení, byl škt. Bedřichovi odcizen nový automobil.⁴²²

Na konci roku 1943 se brigáda přesunula do Fastova, přičemž byla jako cíl dalšího útoku určena Bílá Cerekev (Bila Cerква). Během přesunu nedaleko Rudy čs. dělostřelectvo pro nedostatek pohonných hmot uvázlo. Škt. Bedřich se rozhodl, že dělostřelcům osobně doveze cisternu s benzinem. Během příjezdu do vesnice se setkal s desítkami mrtvých a raněných, kteří předchozího večera postupovali k Rudě nekrytě a bez dostatečného průzkumu v domnění, že se vesnice již nachází v držení Sovětů. Němci však krátce předtím vesnici znovudobyli. Po zřízení provizorní polní výdejny pohonných hmot se škt. Bedřich účastnil závěru bojů o Rudu. Byl totiž pověřen přesunem raněných z bojiště do polních lazaretů.⁴²³

Po svém návratu k týlu do Fastova se po Novém roce setkal se Svobodou, nově již v hodnosti generála (plk. Svoboda byl během návštěvy Moskvy povýšen). Z Moskvy současně s navrátilivší se delegací dorazila také skupina čs. důstojníků z Anglie.⁴²⁴ Počátkem ledna týlem projížděli důstojníci (pplk. Příkryl, škt. Koutný a další) odeslaní k nově se tvořící paradesantní brigádě. Po pohoštění na velitelství týlu jim škt. Bedřich pro potřeby přesunu k nejbližší železniční stanici propůjčil nákladní automobil. Za účelem předání vojenských vyznamenání od prezidenta Beneše příslušníkům týlu přijeli ve druhé polovině ledna gen. Hasal v doprovodu gen. Kratochvíla. Mezi vyznamenanými nechyběl ani škt. Bedřich, přičemž obdržel Československý válečný kříž 1939 a medaili za chrabrost.⁴²⁵ Po předání vyznamenání si škt. Bedřich u gen. Hasala (krycím jménem Nižborského) vyžádal audienci mezi čtyřma očima. Bedřich Hasalovi tlumočil stížnosti většiny důstojnického sboru na úmyslné zařazování československé brigády na nejtěžší úseky bojů.⁴²⁶ Vyznamenaných čs. vojenskými vyznamenáními bylo nakonec méně, než kolik škt. Bedřich předtím navrhoval. Mezi pracovníky týlu údajně panovalo určité zklamání, načež škt. Bedřich přednesl stížnosti na

⁴²² VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 168.

⁴²³ Tamtéž, s. 170.

⁴²⁴ Mezi nimi např. škt. děl. Josef Jelínek. Toho Svoboda podřídil škt. Bedřichovi a jmenoval jej přednostou technické správy. Škt. Jelínek se údajně ohradil proti tomu, že jakožto důstojník z povolání měl být podřízen záložnímu důstojníkovi (škt. Bedřichovi). Svoboda jeho připomínky vzhledem k Jelínkovým nulovým frontovým zkušenostem obratem zamítnul. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 171.

⁴²⁵ Škt. Bedřich byl původně navržen na dva válečné kříže. Tamtéž, s. 172.

⁴²⁶ Příslušní důstojníci vyjádřili přesvědčení, že se ze strany sovětského velení jedná o záměrnou likvidaci čs. brigády. Ladislav Bedřich ve svých pamětech parafrázoval stížnost kpt. Rytíře: „*Máme dojem, že jsme sovětským velením úmyslně zasazováni do zvláště těžkých bojů, abychom utrpěli těžké ztráty, tak, aby se nás co nejméně vrátilo domů.* [...]“ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 172.

velitelství brigády a opětovně předložil seznam navrhovaných na vyznamenání (podle jeho vzpomínek bylo mezi navrženými mnoho židů).⁴²⁷

Ještě před přesunem brigády na českou Volyni, škpt. Bedřich vyrazil v rámci čs. delegace do Moskvy, kde se 23. až 24. února 1944 konal sjezd slovanských vojáků.⁴²⁸ Při koncertu Ústředního hudebního souboru Rudé armády, který se konal na závěr sjezdu, škpt. Bedřicha dle vlastních vzpomínek nejvíce zaujala Čajkovského Předehra 1812.⁴²⁹ Čs. delegace se po skončení sjezdu odebrala zpět na frontu k Žaškovu. Škpt. Bedřich však ještě doprovázel por. Antonína Sochora (v té době již hrdinu Sovětského svazu) do Jefremova za rodinou.⁴³⁰ V březnu 1944 byl za boje o Bílou Cerekev vyznamenán Čs. válečným křížem 1939.⁴³¹

Po přesunu čs. brigády na Volyni pověřil gen. Svoboda škpt. Bedřicha, aby na celé „české“ Volyni pro brigádu obstaral koně u zdejší čs. komunity. S nákladním autem a družstvem samopalníků tak škpt. Bedřich objížděl osvobozené české vesnice. Největším problémem bylo přemístění koní do nedalekého Lucku, kde sídlilo velitelství brigády a odkud byli rozdělováni k příslušným útvarům. Dárci koní obdrželi tzv. revers, tedy záruku, že jim koně budou navraceni nebo zaplacení. Sám škpt. Bedřich dostal darem kobyly. Pojmenoval ji Vranka a každý den na ní jezdil na velitelství brigády s pravidelným hlášením.⁴³²

Brigáda se v dubnu přesunula do okolí Černovic. Gen. Svoboda se v té době během společného rozhovoru otázal škpt. Bedřicha, co by chtěl dělat po válce. Škpt. Bedřich odpověděl, že by rád pracoval v tělovýchově, přičemž mu bylo jedno, jestli v uniformě nebo v civilu.⁴³³ Svoboda mu přislíbil případnou pomoc, pokud by to bylo v jeho silách. Koncem května došlo k radikální změně Bedřichova postavení. U brigády bylo rozhodnuto (na návrh škpt. hosp. služby J. Slabého) nahradit funkce v týlu důstojníky hospodářské služby. Škpt. Bedřich tedy předal svoji funkci velitele týlu do rukou npor. V. Berana. Gen. Svoboda dal škpt. Bedřichovi údajně na výběr mezi funkcí velitele některého z praporů nebo místo na štábu sboru. Do průběhu událostí však zasáhla náhoda. Po nešťastném úmrtí pplk. Krátkého při dopravní nehodě na cestě k náhradnímu pluku do Kamence Podolského byl ještě téhož dne (1. června) na jeho

⁴²⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 173.

⁴²⁸ Sjezd se konal v Domě odborů. Proslov pronesl za čs. brigádu sám gen. Svoboda. Podrobněji ke sjezdu viz NA, f. Vilém Nový (1108), i. č. 218, Text telegramu ke sjezdu slovanských vojáků v Moskvě dne 23. a 24. 2. 1944.

⁴²⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 173.

⁴³⁰ V Jefremově se nacházel štáb formujícího se čs. armádního sboru v čele s gen. Kratochvílem, dále pak náhradní pluk a 2. čs. samostatná paradesantní brigáda (pod velením pplk. Příkryla). Po dobu Bedřichovy nepřítomnosti jej u týlu zastupoval npor. prov. V. Beran.

⁴³¹ VÚA-VHA, sb. Vojenských kmenových listů, Kmenový list Ladislava Bedřicha.

⁴³² VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 175.

⁴³³ Tamtéž, s. 175.

místo jmenován právě škt. Bedřich.⁴³⁴ Škt. Bedřich se tak vrátil do míst, kde byl bývalý polský legion internován po přechodu z Polska do SSSR. Náhradní pluk byl dokonce umístěn ve stejných kasárnách. V červnu byla škt. Bedřichovi udělena prezidentem republiky čs. voj. medaile „Za zásluhy“.⁴³⁵ Jako velitel náhradního pluku škt. Bedřich zastával zároveň funkci předsedy odvodní a prezentační komise. Ta v té době zasedala velmi často pod náparem dobrovolníků z řad volyňských Čechů, Rusínů a čerstvě propuštěných z internačních táborů.⁴³⁶ K náhradnímu pluku v Kamenci Podolském přijížděli také důstojníci z Anglie za účelem posílení velitelského sboru tvořícího se 1. čs. armádního sboru.⁴³⁷ Škt. Bedřich měl na starost evidenci nově příchozích důstojníků, převzetí zavazadel, vydání polní výstroje a odeslání dotyčných nákladním automobilem k příslušnému útvaru na frontu.

Náhradní pluk se následně přesunul do Sadagury u Černovic, kde se nacházel při vypuknutí Karpatsko-dukelské operace. V průběhu operace dorazil k náhradnímu pluku pplk. Střelka (bývalý velitel 3. brigády), který na údajný rozkaz čs. voj. mise převzal velení náhradního pluku. Škt. Bedřich se stal jeho zástupcem. Funkce předsedy odvodní a přijímací komise mu zůstala.⁴³⁸ Náhradní pluk se krátce na to přesunul do Krosna. Škt. Bedřich byl jmenován nakládacím důstojníkem a organizoval tak přesun. Pplk. Střelka záhy odjel provádět nábor na Podkarpatskou Rus, takže škt. Bedřich získal zpět funkci velitele náhradního pluku. V prosinci k náhradnímu tělesu přijel gen. Svoboda. Od škt. Bedřicha si vyžádal obálky se spisy, jež mu předal ještě v Buzuluku v lednu 1943 před odjezdem praporu na frontu.⁴³⁹ Svoboda během své návštěvy pověřil škt. Bedřicha, aby k 31. prosinci předal velení náhradního pluku, který se mezitím přesunul do Humenného, plk. Františkovi Fantovi a sám převzal vedení doplňovací správy 1. čs. armádního sboru. To v praxi znamenalo, že měl provádět na Slovensku nábor do jednotky. Škt. Bedřich se octl ve funkci náborového důstojníka, s níž dosud neměl zkušenosti a měl vlastními slovy „na krku novou starost“.⁴⁴⁰ Z toho pramenily jeho obavy, které Svoboda ještě před odjezdem zahnal slovy „to se naučíš“.⁴⁴¹

⁴³⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 176.

⁴³⁵ VÚA-VHA, sb. Vojenských kmenových listů, KL Ladislava Bedřicha.

⁴³⁶ Bylo mezi nimi i mnoho prvorepublikových čs. vojáků, kteří byli bez výcviku posíláni ihned k útvarům na frontu. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 176.

⁴³⁷ Jeden z nich, npor. Fantl, se stal Bedřichovým pobočníkem.

⁴³⁸ Pplk. Střelka byl ještě předtím zbaven velení 3. brigády údajně „pro neschopnost“.

⁴³⁹ Ladislav Bedřich si nechal zapečetěné obálky všít do ramenních vycpávek své uniformy. Nikdy se tak podle vlastní výpovědi nedozvěděl, jaké spisy se v obálkách nacházely a co bylo jejich obsahem.

⁴⁴⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 181.

⁴⁴¹ Tamtéž.

Škpt. Bedřich byl oficiálně k 20. prosinci jmenován přednostou doplňovací správy 1. čs. arm. sboru a v této funkci zůstal až do dubna 1945.⁴⁴²

Po krátkém pobytu v Humenném se doplňovací správa sboru přesunula do Popradu. Tam se naplno rozjely další odvody, neboť byla vyhlášena mobilizace všech bývalých vojáků čs. armády do 40 let. Při další návštěvě gen. Svobody (nově již ve funkci ministra národní obrany) a gen. Bočka (náčelníka gen. štábu) u doplňovací správy předal škpt. Bedřich k vlastní radosti velení doplňovací správy mjr. gšt. J. Šplháčkovi (aktivnímu důstojníkovi doplňovací služby). Během pobytu v Popradu byl škpt. Bedřich 21. dubna povýšen do hodnosti majora pěchoty v záloze.⁴⁴³ Náhradní pluk se z Popradu následně přesunul do znovudobytého Liptovského Mikuláše. Jak sám vzpomíná, v Liptovském Mikuláši obdržel mjr. Bedřich od tamního předsedy revolučního národního výboru zkonfiskovaný radiopřijímač. Na tomto radiopřijímači Bedřich 5. května zachytil „volání Prahy o pomoc“, což jej vlastními slovy s ohledem na vzdálenost čs. armádního sboru od hlavního města velmi rozrušilo.⁴⁴⁴ Je zajímavé, že k samotnému osvobození Prahy se Ladislav Bedřich i po letech vyjádřil stručně: „*Naštěstí přišel 9. květen a s ním slavná sovětská armáda. Praha byla zachráněna.*“⁴⁴⁵

S doplňovací správou 1. čs. armádního sboru se mjr. Bedřich vrátil do Prahy „*po veškeré slávě*“ v polovině června. Ministr národní obrany arm. gen. Ludvík Svoboda dostal svému slibu a v rozkazu z 9. července 1945 nařídil přemístění mjr. Bedřicha od doplňovací správy k Hlavní správě výchovy a osvěty (HSVO) při MNO.⁴⁴⁶ Tím končí válečné působení Ladislava Bedřicha a začíná etapa jeho poválečného působení v ČSLA. Na tomto místě zároveň končí první díl jeho pamětí.

⁴⁴² VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich.

⁴⁴³ VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich.

⁴⁴⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 1. díl, s. 183.

⁴⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁴⁶ Náčelníkem HSVO byl v té době již bývalý osvětový důstojník 1. čs. armádního sboru gen. JUDr. Jaroslav Procházka. K přidělení k HSVO došlo již 14. 5. 1945. VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

3. Léta poválečná

3. 1. Poválečná kariéra u tělovýchovné skupiny hlavního štábu čs. armády

Po osvobození byl 14. května přidělen pod Ministerstvo národní obrany a působil jako referent 5. oddělení HŠVO, od 1. 7. pak jako velitel učiliště vojenské tělovýchovy.⁴⁴⁷ Mjr. pěch. Bedřich pracoval jako velitel školy pro důstojníky tělesné výchovy po celou dobu jejího trvání, tedy od října 1945 do konce února 1946. Po ukončení školy nastoupil na delší zdravotní dovolenou. V té době se pilně zabýval překladem ruských vojenských předpisů, příruček a řádů z oboru tělesné výchovy.⁴⁴⁸ Využil tak znalosti ruského jazyka, které nabyt během válečného působení na východě.

Po krátkém působení na HŠVO byl mjr. Bedřich jmenován velitelem školy tělovýchovných důstojníků. Po ukončení prvního ročníku se vrátil zpět na HŠVO, kde působil jako referent bez zvláštního určení. Své působení u HŠVO Ladislav Bedřich shrnul následovně: *„Má osobní situace u HŠVO, kde byl náčelníkem gen. Procházka, byla velmi vratká, protože jsem byl spoután osobními ambicemi těch, kteří u vojenské tělovýchovy působili déle, zatím co já jsem byl do té doby tělovýchovným pracovníkem školským a sokolským.“*⁴⁴⁹

Od roku 1946 byl členem Čs. obce legionářské (dále ČSOL) a Svazu Československo-sovětského přátelství (dále SČSP).⁴⁵⁰ Během válečného působení rozšířil svoje jazykové kompetence a podle zápisu v kvalifikační listině v roce 1947 ovládal slovem i písmem velmi dobře ruštinu, dobře němčinu a částečně francouzštinu. Co se týkalo jeho znalostí evropských zemí, uvedl znalost evropské části SSSR, Polska a Jugoslávie.⁴⁵¹

K 1. lednu 1946 byl převelen do aktivní služby (tzv. aktivován) se závazkem na 6 let v činné službě.⁴⁵² Současně se dočkal jmenování podplukovníkem pěchoty.⁴⁵³ V dubnu 1946 se dočkal vyznamenání druhým čs. válečným křížem 1939.⁴⁵⁴

⁴⁴⁷ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Kvalifikační listina červenec – prosinec 1945.

⁴⁴⁸ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Popis mjr. pěch. L. Bedřicha z 19. července 1946.

⁴⁴⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 1.

⁴⁵⁰ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁴⁵¹ Tamtéž.

⁴⁵² VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Revers z 26. června 1946. Oficiálně byl již od 6. května 1945 zařazen v tzv. výjimečně činné službě. Od 1. 1. 1946 až do 17. 10. 1950 pak vykonával vojenskou službu z povolání. Tamtéž, Potvrzení ze dne 23. 12. 1960.

⁴⁵³ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁴⁵⁴ VÚA-VHA, Vojenské kmenové listy, KL Ladislava Bedřicha.

Manželství s Alžbětou stále trvalo, ale manželé spolu nežili.⁴⁵⁵ Během válečného působení v Sovětském svazu se setkal s o mnoho let mladší Hertou Hronovou.⁴⁵⁶ Bedřich s Hertou žil v domě v Praze na Hanspaulce (ulice Na Bečvářce 11), který měl Bedřich v tzv. národní správě. Po vznesení nároků jeho manželky Alžběty se ale domu vzdal a přestěhoval se do bytu na tehdejší ulici Jugoslávských partyzánů, později toho roku do bytu na Havlíčkově ulici č. 30 na Žižkově. V následujících letech se pravidelně stěhoval.

Po odchodu ze školské služby byl Ladislav Bedřich 12. dubna 1947 přeložen do skupiny důstojníků z povolání jako tělovýchovný důstojník.⁴⁵⁷ Dne 29. 4. 1947 přidělen k 1. oddělení hlavního štábu a ustanoven přednostou (náčelníkem) tělovýchovné skupiny hlavního štábu armády (I. oddělení).⁴⁵⁸ V této funkci se pustil do příprav armádního vystoupení pro nadcházející XI. Všesokolský sjezd plánovaný na rok 1948. Armádní vedení stranické práce zavrhl Bedřichův původní koncept „v duchu ryze západnickém“ a pověřilo jej jeho přepracováním.⁴⁵⁹ Přepracovaný návrh se již setkal s pozitivními ohlasy, a to dokonce i ze zahraničí.⁴⁶⁰ Odborná kritika prý označila Bedřichovo „Rozcvičení“ za nejlepší sletové vystoupení.⁴⁶¹ Po samotném vystoupení následovala slavnost na Pražském hradě pod patronátem nového prezidenta Gottwalda. Pozvání se mezi ostatními organizátory sletu dostalo samozřejmě také pplk. Bedřichovi.

Tělovýchovná skupina byla následně přidělena od I. ke III. oddělení hlavního štábu, v jehož čele stál plk. gšt. Vilém Sacher.⁴⁶² Pplk. Bedřich pracoval v té době v čele tělovýchovné skupiny na návrhu předpisu o provádění služební tělovýchovy u ČSLA (po vzoru RA). V duchu zásady, že velitelé mají být vzorem pro mužstvo, pplk. Bedřich na MNO prosadil přijetí výnosu, podle něžž byli vojenští gážisté do 50 let věku povinni účastnit se pravidelně 2x týdně tělesných

⁴⁵⁵ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Prohlášení z 11. září 1947.

⁴⁵⁶ Herta, původním jménem Friedmanová (někdy uváděná také jako Gottfriedová), pocházela z německé židovské rodiny a po válce přijala české příjmení Hronová.

⁴⁵⁷ VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich.

⁴⁵⁸ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁴⁵⁹ V rámci armádního vystoupení na pražském Strahově měla být totiž věleněna i malá skupina symbolizující americkou armádu na českém území. Američtí vojáci měli následně prostor vyklidit a jejich místo měli zaujmout sovětsí vojáci. Zastupitelské orgány USA se proti tomuto návrhu taktéž ohradily, neboť podle nich nedostatečně vyjadřoval zásluhy americké armády na osvobození.

⁴⁶⁰ Srov. VÚA-VHA, sb. 37 (Velitelství vojenské zpravodajské služby), Vojenské vystoupení při XI. Všesokolském sletě, s. 25-35.

⁴⁶¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 2.

⁴⁶² Bedřich ve svých pamětech uvádí, že jej někteří spolupracovníci varovali před Sacherem jako „*schopným a všehoschopným nepřitelem všech komunistů*“. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 4. Podrobněji k osobě genpor. Viléma Sachera (1907-1987) viz <http://www.vhu.cz/vilem-sacher/> [21. 7. 2020]. Sacher napsal také několik vzpomínkových knih. Mezi nejznámější patří *Krvavé Velikonoce* a *Pod rozstříleným praporem*.

cvičení.⁴⁶³ Po vypracování návrhu zákona o tělesné výchově a sportu byl pplk. Bedřich pozván jako sokolský funkcionář do Národního shromáždění k hlasování o schválení tohoto zákona.⁴⁶⁴ Ve služebním hodnocení za říjen 1948 až září 1949 byl označen za politicky vyspělého a spolehlivého, přičemž byl jeho poměr k lidově-demokratickému zřízení označen za kladný. Budovatelskou činnost prokázal zejména účastí na vytváření nové armádní tělovýchovy. Podle hodnocení plně chápal, podporoval a propagoval spojenectví ČSR se Sovětským svazem. V očích hodnotitelů byly ceněny zejména bohaté teoretické i praktické vědomosti v oboru tělovýchovy. Výkon služby a osobní vlastnosti nesly označení velmi dobré.⁴⁶⁵ V té době se ještě těšil plné důvěře, což se projevilo mj. v neomezeném přístupu k ministrovi národní obrany arm. gen. Ludvíku Svobodovi. O pár měsíců později se ale posudek jeho činnosti u příležitosti navrhovaného povýšení na plukovníka obrátil. S odkazem na XI. Všesokolský sjezd bylo jeho smýšlení označeno za nepokrokové a rodinné poměry za neuspořádané, načež jeho povýšení nebylo doporučeno.⁴⁶⁶

V době působení ve vojenské tělovýchově podle vlastních vzpomínek bydlel v Řehořově ulici na pražských Vinohradech. Kromě funkce náčelníka tělovýchovné skupiny na hlavním štábu MNO byl pplk. Bedřich nadále také členem náčelnictva mužů ČOS, a to jak během konání posledního XI. Všesokolského sjezdu, tak i v „obrozeném“ Sokole. Na přímluvu Ludvíka Svobody se pak Bedřich stal předsedou Pražského sokolského kraje (namísto funkce náčelníka ČOS).⁴⁶⁷ V této funkci na podzim 1949 zahajoval ve vinohradské sokolovně s tehdejšími primátorem Prahy (dr. Václavem Vackem) Velkou cenu Prahy v košíkové žen. Po ukončení turnaje Bedřich předsedal slavnostní hostině, která probíhala v pražském Obecním domě.⁴⁶⁸ Dále se v této funkci podrobně seznámil s postupem, kdy se ještě před samotným zasedáním krajského výboru Sokola konala porada na krajském výboru KSČ, kde se body jednání předem projednaly a následně daly formálně ke schválení (většinu předsednictva obou

⁴⁶³ Tento výnos byl po Bedřichově odchodu z armády zrušen. VMS, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 5.

⁴⁶⁴ Tamtéž, s. 33.

⁴⁶⁵ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Záznam o zhodnocení.

⁴⁶⁶ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Posudek z 8. října 1949. Původní zpráva stejného znění pochází již z dubna toho roku. V posudku se objevuje mj. informace, že Bedřichova dcera Dagmar se po otcově odchodu za hranice dostala do pochybné společnosti a již v 16 letech se ocitla v jiném stavu. Tato nepodložená informace se v pramenech dále neobjevuje a jedná se pravděpodobně o fámou.

⁴⁶⁷ Bedřich aspiroval na místo náčelníka ČOS, tedy funkci technickou. Namísto toho se musel spokojit s funkcí správní. Jak sám uvádí, na Svobodu při tomto jmenování zřejmě působil některý ze spolupracovníků ÚVKSC. Po ustanovení pražského sokolského kraje v lednu 1949 složil pplk. Bedřich slib (v Národním domě na Vinohradech) do rukou tehdejšího poslance, ministra a gen. tajemníka Ústředního akčního výboru Národní fronty JUDr. Alexeje Čepičky. Čepička, Gottwaldův zeť, se později stal ministrem nár. obrany, členem ÚVKSC a jednou z nejnvýše postavených osob.

⁴⁶⁸ VMS, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, s. 117.

výborů tvořili stejní lidé). Pplk. Bedřich chtěl na to konto rezignovat na funkci starosty (předsedy) sokolského kraje. Jeho rezignace však nebyla přijata a namísto toho byl nově zván i na „předporady“ krajského výboru KSČ. Jak sám uvádí, díky této zkušenosti poznal zavedenou praxi, kdy se body jednání výborů organizací Národní fronty předem projednávaly a schvalovaly na stranických schůzích.⁴⁶⁹

Bedřich po návratu do vlasti obnovil členství v Československé sociálně-demokratické straně dělnické (jejím členem byl již od roku 1927).⁴⁷⁰ Stal se dokonce členem branného výboru ÚV ČSDSD.⁴⁷¹ Po únoru 1948 však ze strany vystoupil a usiloval o vstup do KSČ.⁴⁷² Po uplynutí roční čekací lhůty obdržel zatímní členský průkaz. Krátce nato získal stranickou legitimaci s prověřovací známkou. Po úspěšném vstupu do KSČ byl zvolen do kontrolního výboru při III. oddělení hlavního štábu ČSLA, kde prověřoval jiné důstojníky hlásící se do strany.⁴⁷³ Bedřich k tomu sám uvádí: „*Stal jsem se členem strany, která byla ve své politické linii nekompromisní, a záleželo mi na tom, abych se s jejími zásadami seznámil. [...] Byl jsem odhodlán v KSČ poctivě pracovat. [...]*“⁴⁷⁴ Věci však nepostupovaly podle plánu. Na jaře 1949 sice ještě úspěšně absolvoval první stranickou prověrku, již předsedal pplk. (pozdější generál) Čeněk Hruška, u druhé prověrky na podzim 1949 mu však byla předhazována vina za nelegální přijímání volyňských Čechů (tzv. Nekvasilovy skupiny – viz výše) do čs. vojenské jednotky v SSSR v roce 1940. Pplk. Bedřich vinu kategoricky odmítnul, přesto však následně od předsedy stranické organizace KSČ při III. oddělení hlavního štábu obdržel rozhodnutí o nepřijetí do strany s odůvodněním, že do února 1948 byl jeho vztah ke straně nepřátelský. V rozhodnutí mu bylo vytknuto také zmíněné plánování armádního vystoupení na XI. Vsesokolském sletu roku 1948 v „ryze západnickém duchu“, načež měl Bedřich odevzdat prověřovací známku.⁴⁷⁵ Proti odmítnutí vydání členské legitimace od armádního vedení

⁴⁶⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 7.

⁴⁷⁰ Podrobněji k poválečnému vývoji čs. sociální demokracie viz VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla: Československá sociální demokracie 1945-1948. In: MAREK, Pavel (a kol.): *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*. Olomouc 2000, s. 301-305; KRÍŽEK, Jaroslav: Československá strana socialistická v letech 1948-1989. In: Tamtéž, s. 329-334.

⁴⁷¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 7.

⁴⁷² VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁴⁷³ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 8.

⁴⁷⁴ Tamtéž, s. 8.

⁴⁷⁵ Jako spoluautor sletové scény vystupoval bývalý plk. gšt. Šeda, který následně odešel do emigrace. To se později negativně promítlo v Bedřichově snaze o vstup do KSČ. VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Posudek stranických orgánů KSČ k osobě pplk. Ladislava Bedřicha.

stranické práce Bedřich podal odvolání, v němž odmítnutí označil za nesprávné a snažil se dokázat svůj kladný poměr ke KSČ.⁴⁷⁶ Toto odvolání se však minulo účinkem.

Nepřízeň režimu se ovšem záhy měla obrátit i proti němu. Od bývalého spolubojovníka z čs. jednotky v SSSR, jenž v té době působil jako důstojník armádního vedení stranické práce, se pplk. Bedřich dozvěděl, že se v budoucnu bude muset zodpovídat ze svého domnělého nepřátelského poměru ke KSČ. Od jiného příslušníka školské skupiny III. oddělení hlavního štábu, který se předtím účastnil rozmluvy Jaroslava Procházky a Bedřicha Reicina, se Bedřich dozvěděl, že je na každém kroku sledován a má jej být využito v mocenském boji proti Ludvíku Svobodovi.⁴⁷⁷ Mezitím bylo již zatčeno mnoho Bedřichových bývalých spolupracovníků a spolubojovníků z východní fronty (pplk. Koutný, pplk. Beran a další). V nezáviděníhodné situaci se pplk. Bedřich obrátil nejdříve na Dr. F. Bláhu, svého přítele a poslance KSČ, a posléze přímo na Svobodu. Svoboda odbyl Bedřicha s tvrzením, že se proti němu nic nechystá, a místo toho mu předložil návrh na povýšení.⁴⁷⁸ Pokud se toto Bedřichovo tvrzení zakládá na pravdě, dokazuje to Svobodovu neznalost zákulisního dění v nejvyšších státních, vojenských i stranických strukturách.

3. 2. Perzekuce režimu – věznění a pobyt v TNP

Bedřichovo zatčení přišlo na řadu 11. března 1950.⁴⁷⁹ Ladislav Bedřich na své zatčení vzpomínal následovně: „11. března 1950 vpadl do mé kanceláře neznámý muž atletické postavy se slovy: ‚pojďte na chodbu, někdo Vás tu čeká.‘ Vyšel jsem. Na chodbě ke mně přikročil jiný podobný atlet, spolu s prvním mne popadli pod paži a strkali na schody, které tu blízko vedly do podkrovní budovy štábu. Přinutili mne zvednout paže, sahalo po mých kapsách a už tu byl můj s[oudruh] referent, jehož jsem neznal, se slovy: ‚Vy nám odhalíte zákulisí formování československých vojenských jednotek v Sov[ětském] svazu.‘ Strčili mne do malé kanceláře, kde měl s[oudruh] referent už připraven přenosný psací stroj. Tohoto dopoledne začal můj výslech.“⁴⁸⁰ Výslech trval celkem 8 dní, přičemž vyslýchaný ve výslechové místnosti i spal. Pplk. Bedřich byl podle vlastních slov připraven odpovídat tak, aby současně neuškodil gen.

⁴⁷⁶ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Odvolání proti odmítnutí vydání členské legitimace z 20. prosince 1949.

⁴⁷⁷ Procházka i Reicin nosili v té době již generálskou hodnost. Oba měli k ministrovi národní obrany velmi blízko. Procházka byl Svobodovým politicko-právním poradcem, zatímco Reicin (v čele OBZ) plnil roli Svobodova náměstka na MNO.

⁴⁷⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 10.

⁴⁷⁹ Tamtéž.

⁴⁸⁰ Tamtéž.

Svobodovi. Kromě toho věřil, že se oba velitelé v Sovětském svazu žádného trestného činu nedopustili, celá věc se vysvětlí a Svoboda se postará o jeho propuštění.⁴⁸¹

Zatčení a výslech probíhalo pod záštitou Obranného zpravodajství (OBZ).⁴⁸² Během výslechu byly použity věci z Bedřichova bytu.⁴⁸³ Bedřichovi bylo předhazováno, že v roce 1943 prováděl u jednotky v Buzuluku osvětovou činnost podle anglického vzoru. Jako kompromitující materiál posloužily pokyny pro konání osvětové služby, které dorazily do Buzuluku z Anglie. Po osmi dnech neuspokojivého výslechu byl pplk. Bedřich uvalen do vyšetřovací vazby a převezen do nechvalně proslulého „domečku“ (jinak zvaného Hradčanský domeček), vojenské věznice z dob Rakouska-Uherska na Pohořelci nedaleko Hradčanského náměstí a Lorety.⁴⁸⁴ Odtud byl pravidelně odvážen zpět do podkrovní místnosti na hlavním štábu k výslechu. Během výslechu mu byly jako další kompromitující materiál předčítány vyšetřovací protokoly bývalého člena čs. voj. mise v SSSR plk. let. Jana Pernikáře a také pplk. Jakuba Koutného.⁴⁸⁵

V následujících týdnech byl pplk. Bedřich (stále bez provedení řádného soudního řízení) odvezen do vazby v Mladé Boleslavi. Odtud pak putoval do věznice u nižšího vojenského soudu na Hradčanech. V té době se pplk. Bedřich od svého obhájce, kterého mohl nově mít, dozvěděl, že není obviňován z protistátní či protisovětské činnosti, nýbrž „pouze“ z „ohrožení státního tajemství z nedbalosti“.⁴⁸⁶ Při zatčení u něj totiž byla nalezena jednak listina adresovaná náčelníkovi Hlavní správy výchovy a osvěty gen. JUDr. J. Procházkovi, v níž náčelník generálního štábu arm. gen. Bohumil Boček oznamuje dotyčnému jmenování pplk. Bedřicha hlavním pořadatelem armádního vystoupení na XI. Všesokolském sletu. Zadruhé potom opis závěrečné zprávy o průběhu a ukončení školy na tělovýchovné důstojníky, jejímž velitelem pplk. Bedřich byl. Obě listiny podle obžaloby mohly prozradit služební tajemství a postavení významných armádních činitelů.

⁴⁸¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 11.

⁴⁸² Podrobněji k akci Lux, jejímž iniciátorem byl Karel Šváb, viz VALIŠ, Zdeněk: Akce Lux. In: BŘACH, Radko (ed.): *Destrukce čs. důstojnického sboru po únoru 1948*. Praha 1993, s. 78-83.

⁴⁸³ Podobný osud jako L. Bedřicha potkal například také plk. gšt. Jana Krčka. Krček byl v červnu 1950 v rámci akce „Lux“ zatčen a v říjnu téhož roku odsouzen ve vykonstruovaném soudním procesu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 9 měsíců. Současně byl propuštěn z armády. Plk. Krček byl (podobně jako L. Bedřich) obviněn, jelikož měl podle obžaloby ve svém bytě údajně přechovávat různé úřední spisy obsahující státní tajemství. Podrobněji k perzekuci plk. gšt. Krčka viz KREISINGER, *Plukovník generálního štábu Jan Krček*, s. 80.

⁴⁸⁴ Hlavní dozorcí v „domečku“ npor. František Pergl, kterého Bedřich ve svých pamětech označil za zvrhlého sadistu zneužívajícího svých pravomocí, Bedřichovy nožem odparal z uniformy všechna vyznamenání. Více o hradčanském „domečku“ viz <https://www.reflex.cz/clanek/causy/73962/hradcansky-domecek.html> [22. 7. 2020].

⁴⁸⁵ ABS Praha, f. 302, sign. 302-1-457-2, Výslechové protokoly s Janem Pernikářem sepsané mezi 23. 11. 1949 až 11. 4. 1950; Tamtéž, sign. 302-96-2, protokol z výslechu Jakuba Koutného sepsaný 30. března 1950 v Plzni.

⁴⁸⁶ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 15.

Soudní řízení proběhlo 18. října 1950 u Nižšího vojenského soudu v Praze. Pplk. Bedřich byl za domnělé porušení služebního tajemství odsouzen k 10 měsícům odnětí svobody (nepodmíněně). Dále byl propuštěn z armády, degradován a dnem 19. 10. 1950 přemístěn jako vojín v záloze k pomocnému technickému praporu (PTP) 55.⁴⁸⁷ Bedřichovo „vyakčnění“ z armády proběhlo úspěšně. Jeho aktivní vojenská služba přitom byla oficiálně ukončena až k 17. říjnu 1950.⁴⁸⁸ Obžalovaný se i přes návrh svého obhájce rozhodl proti vynesnému rozsudku neodvolávat. Jak sám píše: *„Byl jsem přesvědčen, že by bylo zamítnuto. V této době se nedalo nic dělat.“*⁴⁸⁹ Dále dodává: *„Mně ovšem bylo jasno, že v této revoluční době, kdy vytváření lidově-demokratického státního zřízení mělo povahu diktatury proletariátu, je nutno státní aparát zbavit všech nežádoucích živlů [...] Má tragédie byla v tom, že já, který jsem chápal smysl tohoto opatření a souhlasil s ním jako s nezbytností, jsem byl neprávem zařazen mezi ty nežádoucí proto, že někdo měl osobní zájem na mém odstranění z armády a osobním postižení. [...]*⁴⁹⁰

Po vynesení rozsudku zůstal odsouzený Ladislav Bedřich ve vazbě Nižšího vojenského soudu v Praze. Během úklidu v kancelářích Vyššího vojenského soudu si byl údajně nucen oblékat vyřazenou uniformu wehrmachtu.⁴⁹¹ Po vypršení desetiměsíčního trestu čekalo na Bedřicha před hradčanskou věznicí zelené auto, které jej odvezlo přímo na pověstnou „Čtyřku“, tedy IV. Bezpečnostní oddělení v Bartolomějské ulici č. p. 4. Tam se Ladislav Bedřich dozvěděl, že usnesením Komise pro podmíněné propuštění u Vyššího vojenského soudu z 29. 11. 1950 byl zařazen do tábora nucených prací (dále jen TNP) na dobu 12 měsíců.⁴⁹² Po vypslechnutí rozsudku čekal odsouzený ještě zhruba 14 dní na policejním ředitelství v Bartolomějské ulici na odeslání do příslušného pracovního tábora. Na cele v Bartolomějské ulici se Ladislav Bedřich údajně setkal mj. se dvěma příslušníky slavné Moravcovy zpravodajské „jedenáctky“ – Aloisem Frankem a Emilem Strankmüllerem.⁴⁹³ Následně byl odvezen do TNP v Pardubicích. Odtamtud byl po nějaké době převezen do TNP Ruzyně. Pobyt v TNP byl Bedřichovi na jeho vlastní žádost zkrácen o dva měsíce. Bedřich přesto v TNP strávil více než deset měsíců (namísto původních dvanácti). Žádost schválil pražský ÚNV.⁴⁹⁴ Podle

⁴⁸⁷ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich.

⁴⁸⁸ Tamtéž, Vložka ke KL Ladislava Bedřicha.

⁴⁸⁹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 16.

⁴⁹⁰ Tamtéž.

⁴⁹¹ Tamtéž.

⁴⁹² Původně bylo navrhováno 24 měsíců. Jako zdůvodnění se uvádělo, že trest 10 měsíců vězení byl příliš krátký na polepšení a zařazení dotyčného do společnosti.

⁴⁹³ Podrobněji ke zpravodajské jedenáctce viz KREISINGER, *Brigádní generál Josef Bartík*, s. 57-61.

⁴⁹⁴ Rozhodnutím č. j. 256-1976/18-1951-III ze dne 17. 8. 1952.

propouštěcího potvrzení č. j. 3208/1951 z 12. října 1952 strávil v TNP od 1. prosince 1951 do 12. října 1952. Během pobytu v TNP Ruzyně si Bedřich na základě vlastních vzpomínek vybudoval jistý respekt, když byl ke konci svého pobytu ustanoven vedoucím „světnice mladých.“

3. 3. Nový začátek a život v „civilu“

Po definitivním propuštěním z TNP se Ladislav Bedřich neúspěšně ucházel o místo u Elektromontážních závodů v Praze. Následně získal místo strojního brusiče u filiálky Škodových závodů v Praze na Smíchově, kam nastoupil v listopadu 1951.⁴⁹⁵ Pro svoji krátkozrakost musel ale záhy tuto pozici opustit a přestoupil na oddělení výstupní kontroly.⁴⁹⁶ V té době bydlel v podnájmu v Kroftově ulici č. 11 na pražském Smíchově. Bedřichova dcera Dagmar (narozena 4. 3. 1928) studovala na státní grafické škole a bydlela v Ženských domovech (taktéž na Smíchově, na dnešní Ostrovského ulici).⁴⁹⁷

Ještě na konci roku 1951 vstoupil do života jeho a jeho dcery Dagmar jistý dosud neznámý muž, který měl zásadně ovlivnit jejich budoucnost. Dagmar Bedřichová bydlela tehdy v jednom pokoji s jistou Miloslavou Turkovou. Slečna Turková v té době udržovala milostný vztah s jistým Karlem, jak se onen neznámý muž představil, který ilegálně překračoval hranice SRN. Ve skutečnosti se jednalo o Stanislava Bílého, který užíval krycí jméno Karel Jára. Kontakt s ním navázal nejdříve Milan Herda, přítel Dagmar Bedřichové.⁴⁹⁸ Herda se chtěl prostřednictvím Bílého dostat do Francie. Podle Herdovy výpovědi u něj Bílý během první návštěvy pobýval několik dní. Herda o Bílém později během výslechu prohlásil, že na něj dělal dojem „*upřímného člověka, celkem jednoduchých názorů, věřícího, že svou činností přispívá k osvobození republiky.*“⁴⁹⁹ Dagmar svého přítele z protistátní činnosti zrazovala a naléhala na něj, aby ji omezil.⁵⁰⁰ Při další návštěvě obdržel Herda od Bílého vysílací stanici, falešný občanský průkaz pro vycestování do Rakouska, fotoaparát a další materiály k psaní

⁴⁹⁵ BERKOVÁ, Miluše: *Jeden z mnoha...*

⁴⁹⁶ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 20.

⁴⁹⁷ V žádosti o otcovu rehabilitaci z 19. února 1990 Dagmar uvedla, že po otcově odchodu do zahraniční armády prožila dětství narušené častými nočními vpády gestapa. Společně s matkou byly odkázány na pomoc cizích lidí. Po válce studovala v Praze, avšak v roce 1950 po otcově zatčení musela studia zanechat, jelikož byla na otcí finančně závislá. Po šestiletém pobytu v TNP v 50. letech byla podmíněčně propuštěna na svobodu. Následně odešla do Prostějova k babičce a tam se také provdala. VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Personální rehabilitace 1990-1992 (rehabilitační číslo 3049 V1), s. 9.

⁴⁹⁸ ABS Praha, f. 305, sign. 305-738-1, autobiografická výpověď Milana Herdy sepsaná orgány StB. Dagmar Bedřichová (Dana, jak ji Herda nazýval) byla podle Herdovy výpovědi velice obětavá a kolektivně založená. Dagmar se s Herdou seznámila v prvním ročníku studia na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze.

⁴⁹⁹ Tamtéž, autobiografická výpověď Milana Herdy sepsaná v rozhovoru s nejmenovaným orgánem Státní bezpečnosti, s. 34.

⁵⁰⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 35.

požadovaných zpráv. Kromě toho od Bílého za prokázané služby obdržel také značný finanční obnos. Bílý se však chtěl záhy prostřednictvím Herdy sejit právě s Bedřichem. Herda na to konto naléhal na Dagmar, aby jej s otcem spojila (toto zprostředkování se později stalo hlavním bodem obžaloby Dagmar Bedřichové). Herda se s Bedřichem do té doby osobně neznal, seznámili se až na setkání s Bílým.⁵⁰¹ Ladislav Bedřich v té době podle vlastních vzpomínek opravdu uvažoval o emigraci, a to nejen z existenčních důvodů, ale především kvůli svému nespravedlivému vyčlenění ze společnosti a nemožnosti adekvátního uplatnění.

Bedřich se s Bílým setkal poprvé před Vánocemi 1951 na Karlově náměstí v Praze. Setkání zprostředkovali Herda s Dagmar.⁵⁰² Bedřich se na první schůzce dozvěděl, že Karel (tak se agent Bílý Bedřichovi představil) je spolupracovníkem plk. Kašpara-Pátého, který pobýval v té době v Mnichově.⁵⁰³ Bílý neměl během první schůzky moc času, jelikož spěchal na vlak. Stihl tak Bedřichovi pouze vyřídit pozdravy, zeptat se ho, kde pracuje, a pověřit ho zřízením tzv. mrtvé schránky, prostřednictvím které by posílal informace do zahraničí. Bílý na Bedřicha na první schůzce celkově neudělal dobrý dojem.⁵⁰⁴ Na další schůzce, která proběhla před Velikonocemi v jedné restauraci v Praze, agent Bílý předal Bedřichovi obálku s finančním obnosem.⁵⁰⁵ Dále oba projednávali možnosti šifrování. Bedřich měl zřídit mrtvou schránku a podávat zprávy do zahraničí. Bedřich navrhnul jako šifrovací klíč knihu *Fašistické převraty* (viz přílohy), kterou měl doma. Instrukce měl dostávat prostřednictvím vysílání Svobodné Evropy. Radiopřijímač pro něj později pro tyto účely obstaral Herda. Bedřich od Bílého dále požadoval pistoli a jed, aby v případě prozrazení mohl před zatčením spáchat sebevraždu. Místo toho od něj obdržel obranný ruční granát.⁵⁰⁶ Při projednávání další spolupráce Bedřich Bílému přesto údajně sdělil, že je po propuštění z armády stále sledován a o aktivní spolupráci nemá zájem. Nedlouho po této schůzce nicméně Herda opatřil Bedřichovi rádio pro poslech Svobodné Evropy. Prostřednictvím tohoto vysílání měl Bedřich dostávat tajné depeše a

⁵⁰¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 36.

⁵⁰² Bedřich si byl dle vlastních vzpomínek vědom, že měl vše nahlásit bezpečnostním orgánům. Vzhledem k riziku perzekucí, které by hrozily jeho dceři za neoznámení trestní činnosti spojené s ilegálním pobytem Karla, tak nakonec neučinil.

⁵⁰³ Plk. Kašpar-Pátý údajně krátce předtím, než v roce 1948 emigroval na Západ, přemlouval pplk. Bedřicha, aby také odešel za hranice s tím, že po únorovém převratu nastane v zemi teror. Pplk. Bedřich tehdy tuto nabídku vzhledem ke svému přesvědčení odmítnul.

⁵⁰⁴ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Výslechový protokol s L. Bedřichem, s. 9.

⁵⁰⁵ Od Bílého obdržel dohromady asi 15 000,- Kčs a 20 dolarů. Jednalo se o zálohu slíbené celkové částky 150 000,- Kčs. Tamtéž, s. 10.

⁵⁰⁶ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Výslechový protokol s L. Bedřichem, s. 9. Ve svých pamětech z 80. let Bedřich tvrdí, že po této schůzce s agentem Bílým našel doma ve své brašně ruční granát, který mu Bílý údajně tajně podstrčil do brašny. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 22.

pokyny.⁵⁰⁷ Ono rádio (zn. Marconi, viz přílohy) bylo později při domovní prohlídce nalezeno u Bedřicha doma a během soudního procesu posloužilo jako předmět doličný.

V dubnu se Bedřich sešel s Bílým v bytě Milana Herdy. Bedřich ve svých pamětech vzpomínal: „*Tam jsem jasně a důrazně Karlovi řekl, že jakoukoli spolupráci navrženého druhu odmítám a mám jen jednu prosbu, aby mi pan plukovník pomohl ven za hranice, kde bych mohl na některé zahraniční české škole učit [...] Poznámám při tom, že bych se nebyl sám o své újmě o ilegální přechod pokusil. Vítal jsem však nyní tuto možnost, protože jsem neměl chuť žít zde jako vyvrhel.*“⁵⁰⁸ Přestože spolupráci tohoto druhu Bedřich zprvu razantně odmítal, nakonec svolil ke zřízení tzv. mrtvé schránky, aby se dostal do styku přímo s plk. Pátým a tlumočil své přání přímo jemu. Dcera Dagmar přitom chtěla otce následovat a též odejít za hranice.

Bedřich se s Bílým sešel celkem asi pětkrát a pro spolupráci obdržel krycí jméno Alfréd.⁵⁰⁹ Agent Bílý byl naposledy v ČSR v dubnu 1952, než odešel do Německa. Potom měl dorazit koncem května, místo toho však Herda obdržel přes vysílač depeši s úkolem zbudovat tzv. mrtvou schránku nedaleko Sušice. Herda byl však 2. června náhle zatčen příslušníky OBZ a Státní bezpečnosti. Krátce nato byla zatčena také Dagmar Bedřichová.⁵¹⁰

Bedřich uvádí, že jej k úmyslu opustit republiku „*vedla nejen křivda, která byla na mne spáchána, ale i skutečnost, že jsem viděl, jak několik bezohledných usurpátorů zneužívajících stranické legitimace dovedlo až na šibenici řadu nevinných lidí, které obviňovali z vymyšlených trestných činů [...]*“⁵¹¹ Ve výslechovém protokolu z roku 1952 uvedl: „*chtěl jsem se dostat ven, neboť zde jsem byl vyřízen.*“⁵¹² Částečně k tomu rozhodnutí přispělo také zklamání z postoje gen. Svobody, který údajně uvěřil hlásané propagandě o tom, že Bedřich v SSSR zastával roli anglického agenta a zpravodaje, a od Bedřicha se distancoval. Když však v roce 1952 došlo ke stranickým čistkám (známému procesu se „spikleneckým centrem“ kolem Rudolfa Slánského), Bedřich s vidinou lepší budoucnosti svůj úmysl emigrovat přehodnotil. Jeho dřívější rozhodnutí a napojení na „západní“ agenty jej ovšem přece jen mělo dosáhnout.

⁵⁰⁷ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Výslechový protokol s L. Bedřichem z 6. července 1952, s. 10.

⁵⁰⁸ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 22.

⁵⁰⁹ Tamtéž.

⁵¹⁰ Dagmar Bedřichová byla záhy propuštěna jako tzv. „chytačka“, aby znovu navázala kontakt s agentem Bílým, a podařilo se tak rozbít celou síť. Toto potvrzuje i Ladislav Bedřich ve výslechovém protokolu. ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Výslechový protokol s L. Bedřichem, s. 10.

⁵¹¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 23.

⁵¹² ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Výslechový protokol s L. Bedřichem, s. 9.

3. 4. Znovuzatčení

Ačkoliv Dagmar stačila otce varovat, jeho zatčení bylo již nevyhnutelné. Dne 2. července 1952 ráno příslušníci Státní bezpečnosti zatknuli Ladislava Bedřicha přímo v zaměstnání.⁵¹³ Následně jej převezli do vyšetřovací vazby v jemu dobře známé Bartolomějské ulici. Tentýž den byla u něj doma provedena domovní prohlídka. V bytě bylo nalezeno a zabaveno zmíněné rádio značky Marconi, dále občanský průkaz, korespondence a zápisník.⁵¹⁴ Návrh na Bedřichovo zatčení a následný rozkaz k zatčení byly přitom vydány již 30. června.⁵¹⁵ Ještě počátkem července Krajské velitelství StB uvalilo Bedřicha do vazby.⁵¹⁶ Záhy na to započal Bedřichův výslech, který pokračoval v průběhu celých prázdnin.⁵¹⁷ Výslech začal pro Bedřicha překvapivě otázkami na téma bývalého ministra národní obrany arm. gen. Ludvíka Svobodu, který byl v té době paralelně vyslýchán. Když Bedřich odmítl vypovídat a odkázal vyšetřovatele na protokoly z vyšetřování před dvěma lety, výslech pokročil k jeho „trestné, protistátní“ činnosti.⁵¹⁸ Jak je patrné ze soudního zápisu, Bedřich „z počátku tvrdošíjně zapíral a po té odpovídal doslova tím způsobem, že o své protistátní činnosti nebude ničeho hovořit, jelikož když se do toho jednou dal, že musí mlčet.“⁵¹⁹ Určujícím faktorem výslechu byl fakt, že byla současně vyslýchána také Bedřichova dcera Dagmar. Přestože Bedřich podle vlastních slov o činnosti své dcery téměř nic nevěděl a obráceně, bylo dcery využito k vydírání proti otci. Při představě, že je podobnému výslechu vystavena i jeho dcera, Ladislav Bedřich po počátečním odporu podepsal vše, co po něm vyšetřovatelé chtěli, aby to oba „měli za sebou“.⁵²⁰

Výsledek vyšetřování byl následovný: vyšetřující orgány usoudily, že Bedřich ani po spravedlivém vyloučení z armády nenašel kladný vztah k lidově-demokratickému řízení; dále že prozradil jména odsouzených důstojníků agentu CIC,⁵²¹ že agentům přislíbil vytvořit

⁵¹³ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, f. 14 - Zápis z výslechu L. Bedřicha, s. 10.

⁵¹⁴ ABS Praha, f. V/MV, archivní číslo (dále jen a. č.) V-2288 MV, Osobní spis státně-bezpečnostního vyšetřování proti L. Bedřichovi, Protokol o domovní (osobní) prohlídce z 2. července 1952. Další domovní prohlídka byla provedena ještě 14. července. Během ní byla v nočním stolku nalezena a zabavena zmiňovaná kniha *Fašistické převraty*. Tamtéž, protokol o domovní prohlídce z 14. července 1952.

⁵¹⁵ Tamtéž, Návrh na zatčení L. Bedřicha z 30. června 1952; Tamtéž, Rozkaz k zatčení (č. 651) z 30. července 1952.

⁵¹⁶ Tamtéž, Rozhodnutí o vazbě ze 7. července 1952.

⁵¹⁷ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, Dodatek k protokolu pplk. Ladislava Bedřicha, sepsaný dne 6. července 1950; ABS Praha, f. V/MV, a. č. V-2288 MV, Osobní spis státně-bezpečnostního vyšetřování proti L. Bedřichovi, Žádost o výslech z 31. července; Tamtéž, Zpráva o provedení výslechu z 5. srpna 1952.

⁵¹⁸ Vyslýcháný kvůli nedostatečné stravě shodil během tříměsíčního výslechu 18 kg a v důsledku nízkého tlaku částečně přestával vidět.

⁵¹⁹ ABS Praha, f. V/MV, a. č. V-2288 MV, Vyšetřovací spis L. Bedřicha, s. 10.

⁵²⁰ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 24.

⁵²¹ Kontrašpionážní služba armády USA. Komunistické orgány využívaly tuto zkratku pro obecné označení západních špiónů.

špionážní síť, dále že vytvořil tzv. mrtvou schránku a prostřednictvím tajné šifry prováděl špionážní činnost; že svoji činnost prováděl výdělečně (kvůli přijetí „úplatku“ od plk. Pátého) a v neposlední řadě, že vyzradil výrobní tajemství závodu na naftové motory, v němž pracoval.⁵²² Ladislav Bedřich během výslechu opakovaně použil větu, již se podle vlastních vzpomínek naučil nazpaměť. Tato věta, která vyjadřuje jeho osobní názor na procesy 50. let, zněla: „*Každého poctivého socialistu musí mrzet, že naše bezpečnostní orgány stíhají a vězňi nevinné lidi a obviňují je z trestných činů, jichž se nikdy nedopustili. Následkem toho vydává nepřátelská cizina toto Vaše jednání za nezbytné průvodní zjevy cesty k socialismu a komunismu.*“⁵²³

Soudní přelíčení u Státního soudu na Pankráci bylo stanoveno na konec listopadu, avšak kvůli probíhajícímu řízení proti Rudolfovi Slánskému a spol. bylo odročeno až na 5. prosince. Ladislav Bedřich byl souzen v rámci 12-ti členné skupiny ve spisech označené jako Milan Herda a spol.⁵²⁴ Ze zbylých jedenácti souzených Bedřich znal pouze svoji dceru, jejího snoubence a zmíněnou slečnu Turkovou.⁵²⁵ Obhájce Bedřichovi doporučil, aby se soudci a členy senátu nepolemizoval, jako tomu činil s vyšetřovateli ve vazbě. Ladislav Bedřich přišel podle vlastních vzpomínek na řadu jako druhý hned po Herdovi. V průběhu řízení se odkazoval na vyšetřovací protokoly, které s ním byly sepsány ve vazbě. Svůj původní záměr opustit republiku u soudu přiznal. Na závěr soudního řízení byl obžalován z výdělečného vyzvědačství a nedovoleného ozbrojování (při zatčení u něj totiž byl nalezen ruční granát, který Bedřichovi podstrčil do brašny agent Bílý). Prokurátor navrhoval Bedřichovi podle tří různých paragrafů absolutní trest (rozuměno trest smrti). Obžalovaný se vzdal svého závěrečného slova. Druhý den byl obžalovaným oznámen rozsudek. Všichni obžalovaní podle soudu spáchali trestný čin vyzvědačství, Ladislav Bedřich kromě toho ještě trestný čin nedovoleného ozbrojování.⁵²⁶ Bedřich dostal nejvyšší trest a byl odsouzen k 20 letům odnětí svobody, Milan Herda pak k 18, Turková k 13 a Dagmar Bedřichová k 10 rokům.⁵²⁷ Obvinění navíc ztratili svá čestná občanská práva.

⁵²² VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 24-25.

⁵²³ Tamtéž, s. 26.

⁵²⁴ Skupinu kromě Ladislava Bedřicha, Milana Herdy, Dagmar Bedřichové a Miloslavy Turkové tvořili ještě Jaroslav Sedláček, René Mucha, Ivo Hackl, Karel Horák, Milena Součková, Vladimír Pešl a Helena Wangová. ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, f. 47 – Rozsudek Státního soudu v Praze po hlavním líčení konaném 4. až 6. prosince 1952, s. 4-5.

⁵²⁵ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 28.

⁵²⁶ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-1, f. 47 – Rozsudek Státního soudu v Praze po hlavním líčení konaném 4. až 6. prosince 1952, s. 4.

⁵²⁷ Tamtéž.

Co se týká Milana Herdy, ten díky své prokomunistické minulosti nedostal nejvyšší trest. Během výslechu se Herda především snažil krýt Dagmar, kvůli tomu si však jeho výpovědi často odporovaly a působily spíše kontraproduktivně. Ve své výpovědi litoval především toho, že svým jednáním uškodil právě Dagmar, která byla v důsledku toho také odsouzena.⁵²⁸ Ve vazbě se Herda blíže seznámil se svým potenciálním tchánem. Herda ve své výpovědi vzpomínal, že Bedřich své odsouzení považoval za nespravedlivé a velmi těžce jej nesl. Dále uvádí, že působil dojemem přímého, trochu ukvapeného člověka, který litoval svého rozháraného rodinného života.⁵²⁹

Po odsouzení Bedřich pobýval až do ledna v cele pankrácké věznice.⁵³⁰ V polovině ledna Bedřicha s další skupinou vězňů odvezl autobus do nápravně-pracovního tábora III. stupně v Leopoldově. Během prvních vycházek v táboře v Leopoldově Bedřich potkal známého J. Tomčíka, bývalého plukovníka a tiskového mluvčí ministra národní obrany gen. Svobody. Bedřich se ke starému známému hned hlásil, avšak záhy následovalo vystřízlivění. Tomčík před všemi zúčastněnými vězni obvinil Bedřicha v tom smyslu, že on (Bedřich) a Svoboda jsou zodpovědní za zvláštní režim, který tenkrát panoval.⁵³¹ Bedřich se během rozhovorů se spoluvězni na cele dozvěděl, že jej původně po Tomčíkově osočení chtěli na cele oběsit.⁵³² Bedřich následně vzpomínal, že byl z Tomčíkova nařčení rozčarován a dále již jeho přítomnost nevyhledával.

Aby se udržel ve fyzické kondici, pravidelně ve vězení cvičil. Pobyt ve vězení byl naplněn různými zaměstnáními. Po krátké pracovní zkušenosti s peřím, povříslou a zeleninou se Bedřich díky svému předchozímu zaměstnání na svobodě stal hospodářem nářadí v tamním cechu Agrostroje Pelhřimov. Jak sám uvádí, kolektiv pracovníků ve výdejně nářadí byl dobrý a práce jej těšila.⁵³³ Vězni v Nápravně pracovním táboře v Leopoldově dostávali za odvedenou práci odměnu v závislosti na jejich kvalifikaci, znalostech a výkonnosti. Ladislav Bedřich byl jako hospodář nářadí veden v kategorii T-7 (technické), přičemž výše jeho měsíčního platu

⁵²⁸ ABS Praha, f. 305, sign. 305-738-1, autobiografická výpověď Milana Herdy sepsaná v rozhovoru s nejmenovaným orgánem Státní bezpečnosti, s. 40.

⁵²⁹ Tamtéž, s. 34-38.

⁵³⁰ Tam se potkal mj. s akademickým malířem Františkem Řehákem, který u Bedřicha po amnestii v roce 1960 bydlel, přičemž jej obdaroval několika obrazy.

⁵³¹ Tomčík dodal, že kdyby po válce otevřeně vyložili, jak to v SSSR chodí, lid by si nikdy nenechal vnutit převzetí moci komunisty. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 31.

⁵³² Tamtéž.

⁵³³ Cech, jehož součástí byl i L. Bedřich, dokonce dosáhnul na první místo mezi všemi cechy pelhřimovského závodu, za což si pracovníci vysloužili odměnu v podobě televizoru. Hromadného televizního vysílání se mohli zúčastnit vybraní vězni. Bedřich mezi nimi nebyl. Jak sám uvádí, televizní vysílání poprvé viděl až po amnestování a propuštění na svobodu v roce 1960. Tamtéž, s. 35.

činila kolem 1700,- Kč.⁵³⁴ Časem se pracovní portfolio dotyčného rozšířilo ještě o funkci bezpečnostního referenta, takže musel sepsovat i protokoly o pracovních úrazech. Při sepsování jednoho takového protokolu se Bedřich setkal s Gustávem Husákem, který v táboře pracoval u lisu a přivodil si zranění nohy. Bedřich krátce na to Husáka dokonce navrhl na funkci materiálového referenta. Tuto funkci ale Husák s ohledem na jeho odvolaného předchůdce odmítnul.

Na konci července 1956 se Ladislav Bedřich dozvěděl smutnou zprávu o úmrtí manželky Alžběty. Během plánované návštěvy Bedřicha namísto jeho manželky navštívil švagr, který mu oznámil, že jeho žena krátce před plánovanou návštěvou náhle zemřela. Nadále Bedřicha v táboře navštěvovala jeho tchýně a od roku 1958 také dcera Dagmar, kterou byla toho roku za dobré chování podmíněčně propuštěna z nápravně-pracovního tábora v Želiezovcích na Slovensku.⁵³⁵ Bedřichova dcera Dagmar se krátce po svém propuštění vdala a přestěhovala se do Prostějova.

Na počátku roku 1960 byl Ladislav Bedřich povolán k dalšímu výslechu, kde mu bylo za vzornou práci hospodářského referenta oznámeno, že by mohl být v nejbližší době propuštěn. V květnu se tak skutečně stalo. Po bezmála osmi letech se Ladislav Bedřich dočkal propuštění na svobodu. Propuštěn byl v rámci rozsáhlé amnestie vyhlášené tehdejším prezidentem Antonínem Novotným 9. května 1960 u příležitosti 15. výročí osvobození Československa.⁵³⁶ Jako své budoucí působiště si Bedřich vybral Prahu. Na nádraží amnestované vězně dovezli autobusem. Ještě předtím, než se vydal do Prahy, však Bedřich zajel do Prostějova, aby navštívil čerstvě provdanou dceru Dagmar. Po návratu do Prahy se hlásil na ONV na Smíchově, kde před zatčením bydlel. Po přihlášení dostal přidělem samostatný byt a brzy nastoupil jako pomocný dělník zpět do svého bývalého zaměstnání v závodě Naftové motory (závod Wilhelma Piecka – jak zněl celý název). Vzhledem k tomu, že nově přidělený byt byl nezařízen, se Bedřich nakonec přestěhoval do podnájmu ke staré známé, paní učitelce v mateřské školce, do Vršovic. O několik měsíců později (v září 1960) se s touto ženou oženil.

⁵³⁴ Z této částky se však srážely náklady na stravu a ubytování (kolem 900,- Kčs měsíčně), část propadl státu a pouze malá část se vězňům ukládala. Při opuštění tábora v roce 1960 dostal Bedřich „na ruku“ pouze asi 800,- Kčs. VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 36.

⁵³⁵ O poměrech v nápravně-pracovním táboře v Želiezovcích viz autobiografické vzpomínky jedné z vězenkyň - ŠIMKOVÁ, Dagmar. *Byly jsme tam taky*. Praha 2015.

⁵³⁶ Bedřichovi tak bylo „ušetřeno“ zbylých více než 11 let trestu. Současně s podmíněčným propuštěním byl však zbaven občanských práv, o jejichž navrácení ještě později usiloval.

Po opětovném nástupu do zaměstnání se Bedřich rychle zapracoval a brzy byl dokonce vyhlášen za nejlepšího pracovníka závodu.⁵³⁷ Ve staronové práci však přesto spokojen nebyl: „*Primitivní práce na přinášení a přivážení materiálu a nástrojů mne však netěšila a při stavu mých vadných kolen unavovala, zvláště proto, že malá montáž [nové pracovní zařazení – pozn. aut.] byla umístěna na pavlači a já jsem musel zdolávat mnohokrát denně schody. Přitom jsem vydělával stále méně, než byl plat mé manželky.*“⁵³⁸ Jednoho dne se setkal se svým krajanem z Moravy a bývalým spolubojovníkem z odboje, jehož prostřednictvím se dozvěděl o nabídce kvalifikovanější práce v závodě ČKD (zkratka pro společnost Českomoravská-Kolben-Daněk) na Vysočanech. Bedřich neváhal, podal výpověď a v srpnu 1961 se odhlásil z Naftových závodů na Smíchově, kde mu údajně před odchodem ještě nabízeli stejnou pozici jako v ČKD. Bedřich se už ale nenechal zviklat a o pár dní později nastoupil jako „upalovač“ materiálu ve skladu železa v závodě Elektrotechnika v rámci ČKD.⁵³⁹ Následně přešel ke strojnímu „upalování na kopírce“, kde pracoval ve dvousměnném provozu.

Počátkem roku 1963 se v nastalé atmosféře Ladislav Bedřich rozhodnul usilovat o navrácení občanských práv a plnou rehabilitaci. Podle svých vzpomínek se 23. ledna 1963 obrátil přímo na ÚVKSC v dopise, v němž žádal prošetření jeho případů. V únoru obdržel zprávu, že celá záležitost bude projednána. Kromě toho se také rozhodnul informovat o celé záležitosti arm. gen. Ludvíka Svobodu, který v té době kromě poslaneckého mandátu Národního shromáždění pracoval ve Vojenském historickém ústavu. Setkání se Svobodou po dlouhé době proběhlo podle Bedřicha v přátelském duchu a Svoboda Bedřichovi údajně přislíbil, že bude usilovat o jeho plnou rehabilitaci. K té nakonec přesto nedošlo. S největší pravděpodobností proto, že Svobodovy kompetence v té době již tak daleko nesahaly. Svoboda také nabídl Bedřichovi práci ve Vojenském historickém ústavu. Tu však Bedřich vzhledem ke svému stávajícímu zaměstnání v ČKD odmítnul. Oba se nicméně v následujících letech potkávali pravidelně.

V září téhož roku pak dostal vyrozumění Vojenského kolegia Nejvyššího soudu v Praze, že příslušný vojenský prokurátor podal stížnost proti rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Praze ze dne 30. 8. 1950, jímž bylo proti osobě Ladislava Bedřicha zahájeno trestní stíhání. Nejvyšší soud rozhodnul, že byl vynesením tohoto rozsudku porušen zákon a uznal jej za neplatný. Stejně tak bylo zrušeno usnesení komise pro podmíněčně propuštění u Vyššího

⁵³⁷ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 42.

⁵³⁸ Tamtéž.

⁵³⁹ Tamtéž.

vojenského soudu v Praze ze dne 29. 11. 1950, v jehož důsledku byl dotyčný zařazen do TNP. O vynesení rozsudku a trestu z roku 1952 však nebylo řečeno nic.

Na radu jednoho z členů vojenského kolegia Nejvyššího soudu Bedřich 26. 3. 1964 požádal o obnovu řízení. Odkazoval se přitom na rozsudek vojenského kolegia Nejvyššího soudu 11. 9. 1963, v němž jeho odsouzení z 30. srpna 1950 prohlášeno za nesprávné. Dále se Bedřich odvolával na použití nezákonných vyšetřovacích metod během výslechu v roce 1952. Zatřetí Bedřich tvrdil, že informace, které v roce 1952 poskytl agentu Bílému, neměly charakter státního tajemství. Soud nicméně i tak rozhodl v jeho neprospěch – obnovu trestního řízení nenařídil a usnesení bývalého Státního soudu v Praze, v jehož důsledku byl Bedřich odsouzen k 20 letům odnětí svobody, ztrátě veškerého jmění a občanské cti, nezrušil.⁵⁴⁰ Bedřich se proti usnesení Městského soudu v Praze odvolal a celou záležitost tak projednával Nejvyšší soud v Praze. Nicméně ani ten na výsledku nic nezměnil a bezmála patnáct let starý rozsudek i nadále zůstával v platnosti.⁵⁴¹

Po zamítnutí žádosti následně podal stížnost na porušení zákona. Všechny pokusy o rehabilitaci však byly zamítnuty a rozsudek Státního soudu z 6. 12. 1952 byl prohlášen za právoplatný.⁵⁴² Malou útěchou mohlo být Bedřichovi usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 5. 12. 1967, v němž mu byl prominut zbytek podmíněné zkušební doby 10 let uložené v souvislosti s jeho amnestováním a propuštěním na svobodu.⁵⁴³ V únoru 1968 pak Bedřich žádal Obvodní soud pro Prahu 10 o „zahlázení“ jeho odsouzení z roku 1952 a vymazání z trestního rejstříku. K žádosti přiložil pracovní posudek ze závodů ČKD. Obvodní soud jeho žádosti vyhověl a Bedřichovo odsouzení skutečně „zahladil“.

Po prominutí zbytku podmíněného trestu se Ladislav Bedřich rozhodnul zapojit do Svazu protifašistických bojovníků (dále jen ČSPB). Byl zvolen do výboru historicko-dokumentační komise OV ČSPB v Praze 10. Kromě toho se stal také místopředsedou ZO a později také kronikářem a matrikářem. V praxi to pro něj znamenalo, že přednášel na členských schůzích ZO a vedl besedy na základních školách v obvodu Prahy 10. Tzv. „vyakčnění“ z armády v roce 1950 (byť prohlášené za neplatné) společně s odsouzením o dva roky později

⁵⁴⁰ ABS Praha, f. V/MV, a. č. V-2288 MV, Usnesení Městského soudu v Praze v návrhu povolení obnovy řízení v trestní věci Ladislava Bedřicha z 26. září 1966.

⁵⁴¹ Tamtéž, Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 11. ledna 1967 ve věci stížnosti Ladislava Bedřicha proti usnesení Městského soudu v Praze z 26. září 1966.

⁵⁴² VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 44.

⁵⁴³ ABS Praha, f. V/MV, a. č. V-2288 MV, Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 5. prosince 1967 o účasti Ladislava Bedřicha na amnestii prezidenta republiky ze dne 5. května 1965.

způsobilo, že Bedřichovi nebyl přiznán vojenský důchod. Do důchodu odešel v roce 1965.⁵⁴⁴ Jak sám uvádí, díky prosté životosprávě si vystačil i s nejnižší možnou výměrou důchodu.

Ve spojitosti s volbou Ludvíka Svobody prezidentem republiky natočil Ladislav Bedřich ve svém bytě krátkou relaci pro Československou televizi, v níž informoval veřejnost o své spolupráci se Svobodou během druhé světové války.⁵⁴⁵ V červnu téhož roku Svoboda požádal Bedřicha, aby místo něj přednášel v uranových dolech v Dolní Rožínce.⁵⁴⁶

V roce 1969 se Bedřich účastnil rehabilitačního procesu s gen. Píkou. Už v roce 1949 obhajoba v soudním procesu s Heliodorem Píkou navrhovala ve věci působení plk. Píky ve funkci náčelníka čs. voj. mise v SSSR slyšení dalších svědků, mj. právě pplk. Ladislava Bedřicha. Soud však uznal výslechy dalších svědků za „zbytečné a směřující jen k protahování řízení“, takže k nim nakonec nedošlo. Pplk. Bedřich tak v případě odsouzeného Heliodora Píky v roce 1949 nevypovídal.⁵⁴⁷ Ve stejném roce se Bedřich také podílel na přípravách oslav 30. výročí založení čs. vojenské skupiny v Krakově. V rámci oslav, které se konaly u prezidenta Svobody na Pražském hradě, Bedřich pronesl také krátký projev.

V roce 1974 se Bedřich znovu odvolal proti usnesení bývalého Státního soudu v Praze z 6. prosince 1952.⁵⁴⁸ Ani tehdy ovšem neuspěl. Návrh na přezkoumání rozsudku následně opět zavrhnul také Nejvyšší soud.⁵⁴⁹ Snaha o navrácení vojenské hodnosti byla zamítnuta. Odůvodnění znělo, že by se tak mohlo stát pouze aktem nového jmenování, pro něž však dotyčný nesplňuje všechna kritéria.⁵⁵⁰

V následujících letech Bedřich pravidelně navštěvoval gen. Svobodu. Poté, co se Svobodův zdravotní stav zhoršil a byl převezen do domácí léčby, jej Bedřich navštěvoval v jeho bytě v Praze na Břevnově (k nelibosti Svobodovy dcery Zoe).⁵⁵¹ V létě 1977 navštívili manželé Svobodovi Bedřicha s manželkou na jejich chatě v Točné u Prahy. To bylo naposledy, co se Ladislav Bedřich setkal s Ludvíkem Svobodou.⁵⁵² Se svým dlouholetým velitelem a přítelem se Bedřich naposledy rozloučil ve strašnickém krematoriu na konci září 1979.

⁵⁴⁴ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 45.

⁵⁴⁵ Relace byla vysílána o několik dní později a vystoupil v ní mj. také gen. Klapálek a další.

⁵⁴⁶ Tamtéž, s. 50.

⁵⁴⁷ ABS Praha, f. 302, sign. 302-92-1, fol. 11-202 - Rozsudek Státního soudu v Praze z 28. ledna 1949 v případě obžalovaného Heliodora Píky, s. 48.

⁵⁴⁸ ABS Praha, f. V/MV, a. č. V-2288 MV, Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. října 1974 o návrhu Ladislava Bedřicha na přezkoumání rozsudku bývalého státního soudu v Praze ze dne 6. 12. 1952.

⁵⁴⁹ Tamtéž, Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 19. března 1975 ve věci stížnosti Ladislava Bedřicha proti usnesení Městského soudu v Praze z 21. října 1974.

⁵⁵⁰ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Zamítnutí žádosti o navrácení vojenské hodnosti z 5. listopadu 1975.

⁵⁵¹ VMŠ, Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha, 2. díl, s. 63.

⁵⁵² Tamtéž, s. 65.

4. Poslední léta života

Na sklonku života působil Ladislav Bedřich jako místopředseda základní organizace (ZO) Českého svazu protifašistických bojovníků (ČSPB). Současně byl členem okresního výboru historicko-dokumentační komise (HDK) ČSPB v Praze 10, kde pracoval jako kronikář a matrikář. Na pozvání členů ČSPB v Zábřehu dojížděl na rodnou Hanou, kde přednášel na různých besedách (např. v Lošticích, Bouzově či Mohelnici). Poslední přednášku u příležitosti nedožitých devadesátin arm. gen. Ludvíka Svobody uspořádal v Lošticích v roce 1985. V roce 1983 Bedřich podruhé ovdověl a dcera Dagmar se po rozpadu manželství odstěhovala za ním do Prahy, kde žili ve společné domácnosti.⁵⁵³

Ladislav Bedřich zemřel po krátké nemoci 4. prosince 1986 ve svém bytě v Praze ve věku 85 let. Poslední rozloučení proběhlo v krematoriu v Praze-Strašnicích. Úmrtní oznámení vypadalo následovně: „Dne 4. prosince 1986 nás ve věku 85 let po krátké nemoci opustil náš milovaný tatínek a statečný člověk, pan Ladislav Bedřich - účastník II. zahraničního odboje, nositel mnoha vojenských vyznamenání.

Rozloučení se koná ve čtvrtek 11. prosince 1986 ve 12:00 hodin ve velké síni krematoria
v Praze, Strašnicích.

Praha 10, Vršovice, Tolstého 19.

8. prosince 1986

Za pozůstalé:

Dagmar Baksová, dcera s rodinou⁵⁵⁴

Po sametové revoluci konečně nastaly příhodné podmínky pro Bedřichovu plnou rehabilitaci. Otcovu rehabilitaci vyřizovala v roce 1990 dcera Dagmar (v té době již Baksová).⁵⁵⁵ Ladislav Bedřich se posmrtně dočkal plné rehabilitace a byla mu navracena hodnost podplukovníka.⁵⁵⁶

⁵⁵³ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Personální rehabilitace 1990-1992 (rehabilitační číslo 3049 V1), s. 9.

⁵⁵⁴ HML, Opis úmrtního oznámení Ladislava Bedřicha (dle úmrtního oznámení opsal Rudolf Hermann). V poznámkách k opisu je ještě uvedeno, že dcera Dagmar bydlela t. č. v Prostějově. Dále, že se zesnulý narodil roku 1901 v Lošticích v domě č. p. 54 na náměstí a jeho otec byl četnickým strážmistrem.

⁵⁵⁵ VÚA-VHA, sb. Kvalifikačních listin, Ladislav Bedřich, Personální rehabilitace 1990-1992 (rehabilitační číslo 3049 V1), s. 9.

⁵⁵⁶ Tamtéž, Usnesení Vojenského obvodního soudu v Praze o soudní rehabilitaci L. Bedřicha (viz přílohy).

5. Ladislav Bedřich ve výslechových protokolech bývalých spolubojovníků

Po únorovém převratu se mnoho z bývalých Bedřichových kolegů a spolubojovníků z druhého odboje ocitlo v hledáčku OBZ a Státní bezpečnosti. Řada z nepohodlných osob byla zatýkána a vyslýchána ohledně svého působení na východní frontě, poválečné činnosti apod. Ještě před vlastním zatčením se Bedřich jako bývalý velitel „oranské“ skupiny, která platila v očích komunistů za reakční, objevuje v četných výslechových protokolech. Tyto protokoly je však třeba brát s rezervou. Výslech totiž obvykle probíhal pod nátlakem a vyslýchající se z vyslýchanych snažili dostat požadované kompromitující materiály za každou cenu, tedy i fyzického násilí. Kromě nucených doznání se do protokolů mohla promítnout např. také osobní zášť. Některé pasáže výpovědí tak nelze označit za nic jiného než obyčejné pomluvy. Jiné informace se ovšem mohou zakládat na pravdě. Autor této práce se tak výpovědi přesto rozhodnul zařadit do předkládané práce pro dokreslení mozaiky osobnosti Ladislava Bedřicha.

Výslechový protokol s pplk. Jakubem Koutným

Jako první uvádím charakteristiku L. Bedřicha z poválečného výslechového protokolu Jakuba Koutného, Bedřichova bývalého nejbližšího spolupracovníka u jednotky v SSSR. Koutný, který byl očividně proti Bedřichovi (ať už z osobních důvodů, či pod tlakem výslechu) zaujatý, Bedřicha hodnotil následovně: *„Poněvadž trpí zděděnou vadou koktavostí vycvičil se tak, že mluví pomalu bezvadně a proto je důkladný, přesný, pracovitý jen ve svůj prospěch, ale bez iniciativních návrhů, když se to netýká jeho osoby. Je poctivý majetkově a sokolské heslo ‚ni zisk ni slávu‘ – provádí důkladně tak, že jen slávu, kariéru, svatozář je jeho cílem! Z toho důvodu je 100% megalomanik a honí se jen za povýšením, tituly, uctíváním jeho osoby a za vyznamenáními. To způsobuje, že je až devotní k hodně vyšším, kolem nichž se rád točí a viděl z toho osobní vzestup tak se vtírá v jejich přízeň. Je těžce zatížen utkvělou myšlenkou, že je nadsexuální člověk a že žádná žena mu neodolá. V tomto směru je naprosto amorální a každý prostředek k dosažení vytčené ženy je mu dobrý. Je úžasně žárlivý při tom a za svoji favoritku dovede sváděti nejtuzší zápas. Odnaučení koktavosti naučilo ho herectví a posérství a cvičil se před zrcadlem i svoje řeči. Ví a ovládá přesně svoji tvář, a ví přesně jakou tvář a v kterém případě má nasaditi. Od vojáků byl přezděn na ‚kožená tvář‘ – což plně odpovídá. Těmto věcem naučil se již v povolání učitele a z toho pramení, že chce všude učit, ponaučovat a ovlivňovat ovšem jen tam, kde to je ve prospěch jeho kariéry. Býval dokonce i ochotnickým hercem. Stačí*

uvésti pro jeho strašlivou ctižádostivost a herectví, že po návratu do vlasti už z Olomouce volal do Litovle, že se vrací, aby svolali lid. Přijel do Litovle a s balkonu radnice promluvil k shromážděným na náměstí – hlavně o svých zásluhách. V honbě za poctami zdůrazňuji to, že dnes nosí 4 řady vyznamenání – ačkoliv byl jednou na frontě a to ještě jako velitel týlu a podobná vyznamenání dovedl opatřiti i svoji milence Hertě GOTTFRIEDOVÉ (...). Ve vých. skupině dělával npor. Bedřich mravokárce a myslel, že stačí když je nekuřák a abstinent. Ženaté muže nabádal ve všech posádkách, aby byli věrni svým ženám, ale (...) npor. Bedřich má všude milostné poměry. Těmito se BEDŘICH netajil a s nimi se chlubíval. Konkrétně začínají tyto poměry se ženami v Suzdale, když podle jeho slov měl poměry v Krakově, v Kamenci Podolském a v Jarmolincích. Sám mluvíval o svých poměrech v Moskvě a v Suzdale se veřejně stýkal se 17 letou studentkou. (...) Po návratu z Moskvy přivezl Bedřich asi 30 ti jeho oblíbencům „dárečky“. (...) Bedřich přivezl prvotřídní preservativy v bakelitových krabičkách. Kus po 3 ruble 50 kopějek – což bylo pro vojáky velikým penízem. (...) V Orankách udělal si Bedřich známost z Moskvy evakuovanou cigánkou a založil tam „salon“ do něhož později vodil skoro všechny velitele rot. Hrál se tam „loto“. Mimo to měl Bedřich známost se ženou našeho náčelníka Kuzněcova a mimo Oranky měl se stýkat v sousedních městech. V Buzuluku pokoušel se npor. Bedřich o známosti s některými ženami vojáků (...) Pomocí této nabídl jednotce některé momentálně nepřístupné věci zejména kopírovací papíry. (...) S mladší Hertou Gottfriedovou /17 let/ udělal si npor. Bedřich v Buzuluku známost a tento poměr se vleče až do dnešního dne (datum výslechu - 27. 3. 1950, pozn. aut.). V tomto poměru jednal Bedřich naprosto bezohledně na zájmy východní armády.“⁵⁵⁷

Koutný dále uvádí několik choulostivých příhod z domnělého poměru kpt. Bedřicha s Hertou. Herta byla podle Koutného také v armádě a důstojnickém sboru protěžována. Svoboda s Koutným se mu prý údajně snažili domluvit, což Bedřich ignoroval. Podle Koutného se vyhýbal nasazení na frontu a vedl pohodlný život v zázemí, ač byl fyzicky zdatnější než mnozí z těch, kteří do bojů zasáhli. V Krosně si podle Koutného zřídil pohodlný život, s Hertou se projížděli na koních po městě a Bedřich prý Koutného dokonce žádal, aby mu přes Svobodu zařídil dámské sedlo. Svobodovi se to údajně nelíbilo a pověřil Koutného, aby Bedřichovi domluvil. Během této rozpravy v Bedřichově vile Koutný Bedřichovi předhodil, že Gottfriedovy (matka se dvěma dcerami) jsou více Němky než Židovky a že se z tohoto poměru bude zodpovídat ve vlasti. Bedřich údajně odvětil, že po tom nikomu nic není. Koutný mu dále

⁵⁵⁷ ABS, f. 302, sign. 302-96-2, fol. 121-126 – Výslechový protokol Jakuba Koutného sepsaný 30. března 1950 v Plzni, s. 25-30.

vyčítal, že nemá vyřešený svůj vztah s ženou ve vlasti, že se vyhýbá nasazení na frontu atp. Bedřich měl podle něj na všechno své výmluvy. Koutný se podle své výpovědi setkal s Bedřichem ještě v roce 1947, kdy u něj Bedřich údajně orodoval za Hertu, která se měla podrobit kárnému řízení kvůli napadení Bedřichovy manželky. Od té doby se oba (do r. 1950) setkali pouze jednou ve služebně hlavního štábu armády.⁵⁵⁸

Koutný v protokolu hodnotil také Bedřichovo působení u polského legionu a následně během sovětské internace: Npor. Bedřich byl spojkou mezi táborem a konzulátem. Pracoval v kancelářské službě na konzulátě a k jednotce do Bronovic docházel nejvíce na zpravodajské oddělení a choval se „povýšeně jako důležitý kontrolor“. Podle Koutného Bedřich v Polsku vystupoval jako sociální demokrat benešovského směru.⁵⁵⁹ U Svobody si údajně získal velký vliv, jaký žádný další důstojník neměl. Podle Koutného zastával během internace proti komunismu „svůj názor čs. soc. demokrata pravého křídla“ a proti komunistům tvrdý až „ješitně záporný“ postoj.⁵⁶⁰ Vyloučení hvězdářů od skupiny podle něj proběhlo hlavně z Bedřichovy iniciativy a „velitelství a hlavně npor. Bedřich zaujímal protižidovský a hlavně protisovětský postoj a odesláním na Střední východ zbavovalo jednotku těchto, pro ně nepohodlných, živlů.“⁵⁶¹

Na první pohled by se mohlo zdát, že Koutný byl proti Bedřichovi osobně zaujatý. Bedřich nebyl zdaleka jediným, koho Koutný ve výslechovém protokolu líčil v negativním světle, hraničícím často s pomluvou. Koutný se u výslechu nechvalně vyjádřil také o mjr. Pernikářovi, pplk. Střelkovi, plk. Vilému Sacherovi a dalších. Otázkou zůstává, která z Koutného tvrzení se zakládají na pravdě a která jsou zkreslená či zcela smyšlená.

Výslechový protokol s plk. v. v. Karlem Střelkou

Dalším, kdo byl u výslechu dotázán na osobu Ladislava Bedřicha, byl plk. v. v. Karel Střelka. Bedřich působil krátce jako Střelkův zástupce u náhradního pluku. Předtím byl Střelka velitelem 3. samostatné brigády. Podle Střelkovy výpovědi byl jejich poměr čistě služební, nikdy se z nich nestali přátelé, a to především proto, že škpt. Bedřich „*měl svoji společnost, která mně* [Střelkovi; pozn. aut.] *nevyhovovala*.“⁵⁶² Bedřichovo chování bylo podle Střelky vždy korektní a přímé. Střelka dále uvádí, že se koncem roku 1945 setkal prostřednictvím své

⁵⁵⁸ ABS, f. 302, sign. 302-96-2, fol. 111-126 – Výslechový protokol Jakuba Koutného sepsaný 30. března 1950 v Plzni, s. 15-30.

⁵⁵⁹ Tamtéž, Podle Koutného navíc Bedřicha vyslala do Polska ČOS, což se zdá být nepravděpodobné.

⁵⁶⁰ Tamtéž, fol. 121-122, s. 25-26 protokolu.

⁵⁶¹ Tamtéž.

⁵⁶² ABS, f. 302, sign. 302-96-2, fol. 211-279, Protokol sepsaný s plk. v. v. Karlem Střelkou 24. února 1950, s. 40.

ženy s Bedřichovou manželkou Alžbětou. Obě ženy spolu totiž byly v koncentračním táboře ve Svatobořicích. Alžběta Bedřichová si tenkrát údajně stěžovala, že se s mužem rozešla kvůli jeho vztahu k jedné z příslušnic náhradního pluku. Z doby, kdy byl Bedřich Střelkovým zástupcem u náhradního pluku, si Střelka „pamatoval“, že se Bedřich snažil dostat do Londýna, kde chtěl jakožto příslušník Sokola zahájit politickou kariéru. Toto tvrzení si odporuje s tvrzením samotného Bedřicha, který ve svých pamětech uvedl, že o svém plánovaném povolání do Londýna nevěděl a nestál o něj. Jakub Koutný však při výslechu taktéž uvedl, že Bedřich v Buzuluku agitoval ve svůj prospěch a chtěl se stát členem Státní rady v Londýně.

Výslechové protokoly s plk. gšt. Janem Pernikářem⁵⁶³

T. č. mjr. gšt. Jan Pernikář byl členem čs. vojenské mise v SSSR a jedním z nejbližších spolupracovníků Heliodora Píky. Jako zpravodajský důstojník měl detailní přehled o dění nejen u mise, ale také u vojenské jednotky. Během svého působení v SSSR si s Bedřichem pravidelně dopisovali. Pernikář během výslechu o Bedřichovi prohlásil: *„Bedřich byl záložní důstojník, přišel s oranžskou skupinou do Buzuluku, byl zařazován na nebojové funkce. K SSSR byl lhostejný, neslyšel jsem, že by někdy hanil Sovětský svaz. Mám dojem z celého jednání škt. Bedřicha, že byl zastáncem dřívější buržoazní republiky spíše, než dnešního lidově-demokratického zřízení. Nebyl jsem s ním v nějakém zvláštním kamarádkém vztahu, ale vycházeli jsme přátelsky – někdy s ním bylo dosti těžko hovořit, poněvadž nepřipouštěl názory jiného. Byl dogmatik a formalista.“*⁵⁶⁴

Během výslechu, který proběhl o pět dní později, Pernikář doplnil: *„Jeho osobní postoj k SSSR bych klasifikoval jako negativní. Byl však vždy opatrný a nedával to veřejně najevo. Nevěřil také v upřímnost čs. sovětského přátelství a slyšel jsem se ho vyjádřit, že Rusové nám nezávislý stát nedají. Obdržel jsem od něho také více dopisů z Buzuluku, kde mi psal kromě svých soukromých věcí také o známých a různých událostech u jednotky. Po válce jsem s ním mluvil asi 2x nebo 3x při náhodném setkání. V Buzuluku jsem se s ním spřátelil, že velmi často docházel do bytu p. plk. Svobody, zejména na večerní besedy. Z debat Bedřicha a plk. Svobody jsem usuzoval, že nemá ve zvláštní lásce mladé poručíky oranské skupiny. Přinášel plk. Svobodovi často malicherné zprávy co kdo kdy provedl a většinou zveličoval. Osobně byl velmi zatrpklý, poněvadž jako npor. a kpt. nezastával velitelské místo, které naopak bylo svěřeno mnohem mladším poručíkům. Někdy si mi také stěžoval, že by ho Svoboda neměl tak přehlížet.“*

⁵⁶³ ABS Praha, f. 302-1-457-2, fol. 1-119, Výslechové protokoly s Janem Pernikářem sepsané mezi 11. 11. 1949 – 11. 4. 1950 v Praze.

⁵⁶⁴ Tamtéž, fol. 26-27, Výslechový protokol s Janem Pernikářem sepsaný 11. ledna 1950, s. 19-20.

Vídal jsem ho málokdy ve společnosti sovětských styčných důst. Na frontě prakticky vůbec nebyl jako bojový velitel – vždy byl u jednotek v týlu nebo u štábu.“⁵⁶⁵

Během výslechu 6. dubna 1950 Pernikář o Bedřichovi s Koutným, kteří se jakožto služebně starší důstojníci cítili podle něj přehlížení, uvedl: „*Oba [Bedřich a Koutný, pozn. aut.] zaujímali také služební místa o něž byl veden boj mezi voj. missí a čs. komunisty v SSSR a [...] Koutný i Bedřich nejen ve svých funkcích nepostupovali ale dokonce sestupovali. Vinu za tyto své neúspěchy hledali u oranské skupiny, u plk. Svobody a u čs. komunistů. Proto Koutný a Bedřich hledali oporu jinde a to bylo u čs. voj. misse, později z některých z důstojníků z Anglie.*“⁵⁶⁶ Na adresu samotného Bedřicha během téhož výslechu následně pokračoval: „*Bedřich jako reakcionářský sokolský předák, svým politickým založením se jevil jako národní socialista [...]. Bedřich byl člověk, který se velmi rád blížkl znalostí věcí, detailních episod a soukromých příhod jež nebyly běžně známy a snažil se dělat dojel nejlépe informovaného člověka. Proto sám pátral po zprávách, vyptával se a přemýšlel. Byl přesvědčen, že je nejlepším Čechoslovákem, že je jedním z povoláných, který jediný může posuzovat spolehlivost jiných lidí. To byl druhý jeho koníček. [...]*“⁵⁶⁷

Následuje doplněk k předchozí výpovědi – podrobnosti, na něž si Pernikář během výslechu „vzpomněl“. Je však pravděpodobnější, že byl k podobné výpovědi přinucen. „*Kpt. Bedřich byl až chorobně ctižádostivý, egoistický a protikomunistický. K nadřízeným byl uctivý se sklonem k důvěrnosti, k podřízeným a nižším povýšený, bezohledný a arogantní. U důstojníků oranské skupiny oblíbený nebyl a také ne u mužstva. Nepamatuji se, že by měl nějaké důvěrné přátele a častěji jsem ho viděl jen s Koutným. Většinu času věnoval ženám. Měl mnoho důvěrných styků i afér s ženami, které často střídal a pro tyto soukromé věci upadl také v nelibost u plk. Svobody. Ve svých dopisech které mi psal se zabýval hlavně zprávami o osobách a jejich spolehlivosti zejména vzhledem ke komunistickému smýšlení. Při návštěvách komunistických poslanců u jednotky a u Dr. Vrbenského vždy věděl kde, kdy a s kým mluvili a o čem jednali a přišel to oznámit plk. Pikovi, plk. Marešovi nebo mně. Také se ve svých dopisech zabýval některými otázkami osvěty ve smyslu a duchu Londýna, jako zpracovávání vojenského radiovysílání z Kujbyševa. Tyto příspěvky, které sám nepracoval, vlastnoručně upravoval anebo v doprovodných dopisech sděloval svůj názor na jejich úpravu v duchu Londýna. Po odjezdu praporu na frontu a zejména z Novochooperska a z Jefremova stal se předmětem jeho*

⁵⁶⁵ ABS Praha, f. 302-1-457-2, fol. 41, Výslechový protokol s Janem Pernikářem sepsaný 16. ledna 1950, s. 34.

⁵⁶⁶ Tamtéž, fol. 96-98, Výslechový protokol s Janem Pernikářem sepsaný 6. dubna 1950, s. 89-91.

⁵⁶⁷ Tamtéž, s. 90.

*kritiky také gen. Svoboda a důstojníci oranské skupiny v tom smyslu, jakoby opustili správnou linii politiky Dr. Beneše a stali se stoupenci politiky komunistické, což se mu jevilo jako zrada na národě a věci. [...] Kpt. Bedřich se mnou mluvil o tom, že je nutné aby jeden ze zástupců oranské skupiny byl jmenován členem státní rady a že by to byla dobrá protiváha proti jmenování Dr. Vrbenského členem st. rady. Kpt. Bedřich vykonal několik cest k voj. missi do Kujbyševa a je jisté, že o svém návrhu konferoval s gen. Pikou. V celku projevil kpt. Bedřich nejen ochotu spolupracovat s vojenskou missí, ale sám tuto spolupráci vyhledával. Při svých cestách do Kujbyševa konferoval kpt. Bedřich s gen. Pikou mezi čtyřma očima v jeho kanceláři. Jeho zpravodajské posláni mu povahově plně vyhovovalo a chlubil se, že je nejinformovanějším mužem.*⁵⁶⁸

Pernikář dále uvádí, že Bedřich podporoval plk. Kratochvíla na postu hlavního velitele čs. armády v SSSR na úkor plk. Svobody, což se zdá být nepravděpodobné. Podle něj byl pplk. Svoboda informován o Bedřichově zpravodajské činnosti ve prospěch čs. voj. mise. Jakožto velitel od Bedřicha totiž dostával příležitostně ústní hlášení a kromě toho také podepisoval zpracovaná služební hlášení určená pro čs. voj. missi. Svobodovu důvěru Bedřich podle Pernikáře ztratil kvůli svým milostným aférám.⁵⁶⁹

Výpis ze záznamu s plk. lék. Rudolfem Válou, Antonínem Srkalem a pplk. Vojtěchem Kohoutem⁵⁷⁰

Vála patřil ke skupině „hvězdářů“ a jeho výpověď na adresu svého bývalého velitele během sovětské internace je tedy značně tendenční. Vála uvedl: „*O Bedřichovi mohu udati, že se snažil budít zdání korektnosti v chování vůči podřízeným, ale svými činy dokazoval pravý opak. [...] Bedřich byl podlízavý, neupřímný a sledoval čistě osobní cíle. Převzal úplně směrnice plk. Svobody udržet jednotku v početním množství co největším bez ohledu na kvalitu, tj. neangažovat jednotku v bojích, udržet ji pohromadě pro úkoly další.*“⁵⁷¹ O zkreslenosti tohoto tvrzení vypovídá fakt, že plk. Svoboda byl sám největším zastáncem plného a co nejrychlejšího nasazení jednotky v bojích. Vála nicméně pokračuje: „*Bedřich byl povahy ješitné. Činil dojem člověka čistě nacionálně založeného, který nemá žádné sympatie k sovětskému zřízení a který při každé příležitosti potíral veškerou politickou činnost, kterou vyvíjeli „hvězdáři“.* [...] *Ve všech rozhodnutích se opíral o své spolupracovníky, Kudliče,*

⁵⁶⁸ ABS Praha, f. 302-1-457-2, fol. 112, Výslechový protokol s Janem Pernikářem sepsaný 6. dubna 1950, s. 105.

⁵⁶⁹ Tamtéž.

⁵⁷⁰ ABS Praha, f. 302, sign. 302-33-8, fol. 248-250 – Výpis ze záznamu s plk. lék. Rudolfem Válou, sepsaném dne 15. května 1950.

⁵⁷¹ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-3, fol. 421-427 - Úřední záznam s plk. lék. Rudolfem Válou z 15. května 1950.

Jandu, Koutného, Macháčka, Lomského, Janko. [...] Bedřich po návratu do vlasti nezměnil svůj postoj a ani svými činy nedokázal svůj kladný poměr. [...]“⁵⁷² Vála Bedřicha vinil za to, že byl společně s dalšími „hvězdáři“ po příjezdu na Střední východ v rámci jednoho z transportů zadržen a následně několik měsíců internován. Vála byl přesvědčen, že se tak stalo kvůli Bedřichovu hodnocení. Npor. Bedřich totiž vždy veliteli příslušného transportu na Střední východ předal osobní hodnocení členů transportu, které měl dotyčný velitel odevzdat zastupitelským orgánům na Středním východě. Bedřich údajně v hodnoceních označoval „hvězdáře“ a komunisty.

V podobném duchu se nese výpověď Antonína Srkala, dalšího z „hvězdářů“ a Bedřichových bývalých podřízených v internačních táborech. Srkal si ve výpovědi stěžoval na Bedřichův silně protikomunistický postoj. Bedřich údajně naváděl všechny k co nejbližšímu odjezdu jednotky na Střední východ. První věc, kterou po převzetí velení od pplk. Svobody udělal, bylo vyloučení hvězdářů. Srkal dále v záznamu zmiňuje další nepodložené domněnky, např. o tom, že Bedřich propašoval bohaté obchodníky i s rodinami ze SSSR do ČSR za slíbenou provizi.⁵⁷³ Tuto domněnku překvapivě potvrdil v úředním záznamu také pplk. Vojtěch Kohout. Kohout o Bedřichovi prohlásil: „[...] *Je to člověk velmi reakčního zaměření, typický benešovec. [...] Několikrát ještě u sboru jsem slyšel při různých příležitostech od různých důstojníků, že Bedřich si vydělal slušný kapitál na pašování dcer bohatých černovických židů přes hranice do ČSR. [...]*“⁵⁷⁴ Kohoutova výpověď však také není nikterak podložená, jedná se pouze o informaci z doslechu, a nelze ji proto brát závazně. Válova, Srkalova i Kohoutova výpověď je silně tendenční, zkreslená a nepodložená. Pro dokreslení se je však autor předkládané práce přesto rozhodnul zařadit.

Výslechový protokol s plk. gšt. Janem Krčkem⁵⁷⁵

Za serióznější lze bezpochyby označit krátkou výpověď plk. gšt. Jana Krčka, Bedřichova bývalého spolupracovníka z řad polského legionu a během sovětské internace (až do Krčkova odjezdu na Střední východ). Vztah mezi oběma důstojníky nepřekračoval služební meze, což se ve výpovědích projevilo. Krček uvedl: „[npor. Bedřich] *V ČSR zastával nějakou vysokou funkci a to mu dodávalo jakéhosi pocitu důležitosti. Měl dosti suchý, řekl bych komisi*

⁵⁷² Tamtéž.

⁵⁷³ ABS Praha, f. 302, sign. 302-72-1, III. část, fol. 646 – svodka k úřednímu záznamu s p. Antonínem Srkalem.

⁵⁷⁴ ABS Praha, f. 302, sign. 302-36-1, fol. 160 – Svodka k úřednímu záznamu sepsanému dne 4. 5. 1950 s pplk. Dr. Vojtěchem Kohoutem.

⁵⁷⁵ ABS Praha, f. 302, sign. 302-72-1, III. část, fol. 470-641 – Protokol sepsaný mezi 2. červnem a 26. červencem 1950 ve vojenské věznici v Praze s plk. gšt. Janem Krčkem.

způsob jednání s lidmi, málokdy byl srdečný. Nebyl oblíben, politickým přesvědčením byl, jak mi sám řekl sociální demokrat. Byl u velitelství skupiny jako tělovýchovný a možná že i jako osvětový důstojník. Měl-li nějaké konflikty s t.zv. „hvězdáři“ nevím, nemohu to ale vyloučit. Jinak jsem Bedřicha mnoho nepoznal a nijak se v době mého působení u jednotky neprojevil.“⁵⁷⁶ Krček dále uvádí k okolnostem jeho převzetí funkce pobočníka pplk. Svobody toto: „[...] pravděpodobně por. Vacek svojí daleko větší živostí a agilností měl větší vliv na všechno než por. [ve skutečnosti npor.; pozn. aut.] Bedřich. [...]“⁵⁷⁷

Výslechový protokol s mjr. děl. Jindřichem Macháčkem⁵⁷⁸

Macháček patřil k oněm mladším důstojníkům (poručíkům), na které prvorepublikoví důstojníci pohlíželi s nedůvěrou a často se závistí, když tito zastávali významnější funkce. Vztah Bedřicha s Macháčkem lze stěží označit za přátelský, Macháček však ke služebně staršímu důstojníkovi choval respekt a jeho retrospektivní výpověď můžeme považovat za jednu z nejrelevantnějších ze všech zde uvedených.

Macháček na adresu Ladislava Bedřicha uvedl: *„V létě 1939 byl v Krakově na konsulátě. Osobně přijímal důstojníky. Od té doby byl pokládán za blízkého spolupracovníka pplk. Svobody v Polském legionu i v internaci v SSSR. V Suzdale byl velitelem skupiny po škpt. Sigmundovi, v Buzuluku pracoval nejprve na osvětě, později byl velitelem týlu. [...]“*

Pro své kantorské vystupování nebyl příliš oblíben ani u nás mladých důstojníků ani u mužstva. Nepočítali jsme ho mezi nás mladé aktivní důstojníky, ale uznávali jsme jeho velitelskou autoritu v Suzdale, jelikož měl plnou důvěru pplk. Svobody. Dělal se velmi rád důležitým, ale byl přímého charakteru a nevyhýbal se odpovědnosti. V tehdejší protektorátě byl ženat a měl v té době asi 8-letou dcerku v Litovli [ve skutečnosti bylo v roce 1941 Bedřichově dceři Dagmar již 13 let, pozn. aut.]. Byl nadšeným Sokolem a vedl u skupiny tělocvik. Z Oranek a Suzdalu byl delší dobu v Moskvě u pplk. Svobody (...) kde sestavovali transporty dobrovolců na Střední východ. Bedřich často tyto transporty doprovázel ze Suzdalu do Moskvy a jednou jel myslím až do Oděsy. Z doby jeho pobytu v Suzdale ho znám dobře, jelikož jsem s ním bydlel na velitelství v téže místnosti i když jsme se soukromě stýkali málo. [...]

⁵⁷⁶ ABS Praha, f. 302, sign. 302-72-1, III. část, fol. 511 – Protokol sepsaný 2. června 1950 ve vojenské věznici v Praze s plk. gšt. Janem Krčkem, s. 42.

⁵⁷⁷ Tamtéž, fol. 569 – Protokol sepsaný 2. června 1950 ve vojenské věznici v Praze s plk. gšt. J. Krčkem, s. 100.

⁵⁷⁸ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-3, fol. 37-39 – Protokol sepsaný 1. února 1950 ve věznici okresního soudu v Mladé Boleslavi s mjr. děl. Jindřichem Macháčkem, s. 33-35.

Bedřich byl též spojkou mezi pplk. Svobodou v Moskvě a námi. Vyřizoval nám od něj vzkazy, přijímal od něj rozkazy a nechával si potvrzovat a schvalovat všechna svá rozhodnutí provedená v Suzdale /:tak nás aspoň informoval:/. Od pplk. Svobody přivezl také rozhodnutí o tom, že se jedná o vytvoření čs. armády v SSSR a že má býti ponechán v Suzdale kádr asi kolem 100 osob. [...]

Bedřich dával veliteli po př. Ně kterému členu každého transportu sebou hlášení o kázeňských přestupcích jednotlivých příslušníků transportu /: jakýsi trestní lístek sestavovaný veliteli rot, resp. výpisy z rozkazu, který jsem dělal já:/. Kromě toho je mi známo, že označoval v transportech „hvězdáře“. To se dělo v Moskvě. Ví m bezpečně, že Bedřich mi říkával, že pplk. Svoboda toto hlášení o „hvězdářích“ v Moskvě podpisoval, doplňoval a nebo sám sestavoval.

Bedřich byl organisovaný soc. demokrat a nadšený Sokol. Na světnicích v Suzdale někdy debatoval s Koutným. Ví m, že Bedřich byl naprosto věrným stoupencem pres. Beneše a odchovancem ideologie škol a Sokola z doby předválečné. Byl pro jednotu našeho zahraničního i domácího odboje pod Benešovým vedením. Republiku si představoval po válce zase buržoasně demokratickou bez Němců a Maďarů, s některými socialistickými reformami, ale rozhodně ne komunistickou. Byl zapřísáhlým nepřitelem něm. fašismu a svůj boj myslel doopravdy. Jeho snaha byla nejprve dostat sebe i nás na západní bojiště. Když však bylo rozhodnuto o vytvoření naší armády v SSSR, uvítal tento fakt. Se sovětskými důstojníky v táboře vycházel dobře, jednal s nimi přátelsky. Všem sovětským občanům s nimiž se stýkal v té době vykládal o nutnosti a nevyhnutelnosti brzkého boje SSSR s Německem. Ochraňoval jednotku před komunistickým vlivem a z dnešního hlediska je nutno říci, že jeho činnost v té době byla protikomunistická. Ví m, že Bedřich z Buzuluky často dojížděl často do Kujbyševa k Pikovi. [Bedřich toto ve svých pamětech s výjimkou cesty do Teheránu nezmiňuje; pozn. aut.] Později z osvěty odešel pro nějaké nesváry a na jeho místo přešel kpt. v zál. JUDr. Jaroslav Procházka. Z Buzuluky měl odejet do Teheránu [...], převzetí zásilky nebylo pravým důvodem. Snad se jednalo o nějaký úkol zpravodajský nebo měl podat informace o vojenské jednotce. Jeho odjezd do Teheránu prosazoval Pika a mjr. Pernikář. Vyslanectví bylo nejprve proti – ale nakonec stejně z té cesty sešlo a Bedřich nejel nikam.

V Suzdale prováděl nábor dobrovolníků – parašutistů a prováděl odeslání první skupiny por. Němce se Suzdalu. [Víme, že ke svolení náboru parašutistů došlo na základě přítomnosti pplk. Hieke-Stoje, další nábor Bedřich odmítal; pozn. aut.] Také výběr zpravodajské skupiny do Černovic provedl a zařídil naše odeslání ze Suzdalu do Moskvy k mjr. Kašparovi. V té době již byla v Moskvě neoficiálně naše voj. misse, s níž byl Bedřich ve styku. Během časté nepřítomnosti

*Bedřicha v Suzdale, zastupoval jej kpt. Koutný. O Bedřichovi bylo známo a on sám se tím vychloubal, že má často poměr s nějakou ženou. Vím ze Suzdalu, že se stýkal se sl. Valentinou Žanovčikovou – to byla studentka, dále s děvčaty, které byly zaměstnány v táborové ošetrovně [...], dále s děvčetem se kterým původně chodil ppor. Uvízl [...], potom měl styky s ženami v Moskvě o čemž často vyprávěl [...], dále chodil v Buzuluku se Soňou, která byla zaměstnána na NKVD a která někdy něco vyřizovala u misse, v Kujbyševě – snad to byla žádost nebo stížnost, ale bylo to v souvislosti v Bedřichem. Pak je mi známo, že chodil s příslušnicí jednotky, kterou si přizval až do Prahy a snad se s ní oženil [nikoli; pozn. autora]. Jak se jmenovala nevím, snad Friedmanová nebo podobně [s největší pravděpodobností se jednalo o Hertu Gottfriedovou, již zmiňuje v protokolu Jakub Koutný; pozn. aut.]. [...]*⁵⁷⁹

Macháček dále v protokolu potvrzuje výše uvedenou domněnku, že Bedřich při vypravování transportu na Střední východ vždy vybrané osobě předal tajnou obálku s dokumenty a seznamy komunistů přítomných v daném transportu. Bedřich na přítomnost „hvězdářů“ v transportech upozorňoval také příslušné velitele rot (Janko, Rytíř, Lomský, Dočkal, ...), přičemž tyto seznamy podle něj schvaloval pplk. Svoboda. Macháček dále uvádí, že gen. Pika poslal prostřednictvím mjr. Jindřicha Macháčka pplk. Bedřichovi balík, v němž se nacházely výstřižky z novin a další zpravodajský materiál od pplk. Koutného.⁵⁸⁰

Úřední záznam se špkt. Karlem Michálkem⁵⁸¹

Michálek prošel polským legionem a sovětskou internací. V rámci šestého transportu se pak dostal na Střední východ. Smýšlením byl spíše levicově zaměřený – ve své výpovědi často označuje důstojníky velitelského kádru (včetně Bedřicha) jako „polofašisty“ apod. Jedná se tedy opět o osobně zaujatou výpověď. Michálek uvedl: „[npor. Bedřich] byl autoritativní, velmi nepřístupný jakémukoli vysvětlení, neupřímný. Jeho postoj k SSSR byl vždy záporný. Z počátku vyhrožoval „hvězdářům“, že po příjezdu do vlasti bude s nimi zúčtováno, později slíbil, že to nebude mít žádné následky. Ve skutečnosti však musel vědět, že již byly a nebo budou podniknuty kroky k trestním sankcím proti některým příslušníkům skupiny. O jeho stycích s ženami dozvěděl jsem se jen podle vypravování.“⁵⁸²

⁵⁷⁹ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-3, fol. 37-39 – Protokol sepsaný 1. února 1950 ve věznici okresního soudu v Mladé Boleslavi s mjr. děl. Jindřichem Macháčkem, s. 33-35.

⁵⁸⁰ Tamtéž, fol. 19 - Protokol sepsaný 21. – 23. 11. 1949 ve věznici okresního soudu v Mladé Boleslavi s mjr. děl. Jindřichem Macháčkem, s. 15.

⁵⁸¹ Tamtéž, f. 74-86 - Úřední záznam se špkt. Karlem Michálkem sepsaný 23. 6. 1950 v Dědicích u Vyškova.

⁵⁸² Tamtéž, s. 7-8.

Úřední záznam s pplk. Helenou Petránkovou⁵⁸³

Petránková se s Bedřichem poprvé setkala v roce 1942. Tehdy přijela do Buzuluku ze stalingradské oblasti, kde pracovala jako dobrovolnice (pravděpodobně jako zdravotnice). Ve své výpovědi uvádí, že oni (rozuměno komunisté) považovali prvorepublikové důstojníky za reakční a zbabělé. Výpověď Petránkové musíme tedy brát taktéž s rezervou.

„[...] podle jeho chování se dalo soudit, že nebyl vůbec pokrokový a že byl proti SSSR zaujatý-nepřátelský. Jeho vystupování připomínalo vystupování důstojníků první republiky. Pokud vím, v Novochoopersku si namluvil nynější npor. Gottfriedovou, která byla o mnoho mladší nežli on. Všichni věděli, že je Bedřich doma ženatý, že má dospělou dceru a proto jeho chování bylo odsuzováno. [...] Po návratu do vlasti jsem celkem viděla Bedřicha málo, asi v roce 1947 na jedné schůzi Svazu přátel demokratického Španělska jsem jej potkala a když jsem mu řekla, že mne velmi udivuje, že na tuto schůzi přišel, řekl, že přece byl odjakživa pokrokový a přítel demokratického Španělska. [...] Později se na mne obrátil pplk. Bedřich o intervenci ve věci npor. Gottfriedové, když tato měla být postavena před kárný výbor. [...] Později jsem se dozvěděla, že při sloučení soc. dem. s KSČ byl pplk. Bedřich převeden do naší strany. Při revisi členských listů bylo mu členství ve straně zamítnuto.“⁵⁸⁴

Záznam z dodatkového protokolu s pplk. Ladislavem Bedřichem⁵⁸⁵

Na samotný závěr se hodí uvést výpověď samotného Ladislava Bedřicha z počátku 50. let, v níž se dotyčný očividně snažil ospravedlnit svoje jednání před vyslychajícími orgány. Bedřich ve výpovědi udal, že v Suzdale podléhal vlivu aktivních důstojníků (Lomský, Macháček, Dočkal, Rytíř, Janko). Tito důstojníci Bedřichovi údajně vytýkali, že hovoří s komunisty a účastní se lekcí politického školení. Bedřich ve své výpovědi činil uvedené důstojníky spoluzodpovědnými v případě nepříznivého posuzování jeho velitelské činnosti v SSSR, neboť jej jejich záporným postojem ke komunistům přímo ovlivňovali.

⁵⁸³ ABS Praha, f. 302, sign. 302-91-3, fol. 259-261 - Úřední záznam s pplk. Helenou Petránkovou z 5. května 1950.

⁵⁸⁴ Tamtéž, s. 1-3.

⁵⁸⁵ ABS Praha, f. 302, sign. 302-33-8, fol. 247 - Záznam z dodatkového protokolu s pplk. Ladislavem Bedřichem, nedatováno.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo vypracovat, především na základě studia archivních materiálů, ucelenou biografii Ladislava Bedřicha. Podle dostupných zdrojů autora se jedná o první komplexní pokus o zachycení spleťtých životních osudů tohoto důstojníka, na nějž se mělo zapomenout. Byť se o to autor snažil, práce jistě není zcela vyčerpávající. Nelze tak vyloučit její případné budoucí rozšíření, které je žádoucí. K objasnění dalších, dosud neznámých aspektů z Bedřichova života by jistě posloužilo objevení Bedřichovy pozůstalosti, zanechal-li nějakou. Práci by jistě pomohly také případné rozhovory s příbuznými, pokud nějakí žijí.⁵⁸⁶ Pokusy o kontaktování příbuzných dosud nebyly podniknuty.

Ladislav Bedřich vstoupil do armády jako dobrovolník ve věku 18 let a vojenská služba jej provázela po značnou část života, než ji musel nedobrovolně ukončit. Po absolvování základní vojenské služby odešel do zálohy a stal se učitelem. Přesto se v meziválečných letech pravidelně účastnil cvičení ve zbrani a dalších instruktorských kurzů. Na konci dvacátých let se oženil a založil rodinu. V té době byl také veřejně činný – jednak jako člen Sociálně demokratické strany, ale také jako cvičitel a funkcionář ČOS. Láska ke sportu jej provázela po celý život a jako tělocvikář až do stáří pravidelně cvičil a udržoval se v kondici.

Bedřich jako zarytý vlastenec zásadně nesouhlasil s Mnichovskou dohodou a po okupaci zbytku Československa v březnu 1939 založil na Litovelsku odbojovou organizaci napojenou na Obranu národa. Činnost organizace ale byla prozrazena a z obav před zatčením následně odešel bojovat za svobodu ČSR do zahraničí. Na začátku července překročil po železnici hranice s Polskem a 21. července byl prezentován u formující se vojenské jednotky v Krakově. Tam se také poprvé seznámil s pplk. Ludvíkem Svobodou, se kterým byl jeho život následně spjat (s přestávkami) až do smrti. S jednotkou přešel v září 1939 z Polska do SSSR. Skupina se tehdy ocitla v tzv. „blahovolné internaci“, ve které strávila více než dva roky. Bedřich působil nejdříve jako Svobodův pobočník a následně jako jeho zástupce po dobu nepřítomnosti. Většina skupiny byla postupně odeslána na Střední východ. Pro velitelský kádr určený pro budoucí výcvik samostatné čs. jednotky v SSSR se podle tehdejšího místa určení vžil název „oranská skupina“ a npor. Bedřich vystupoval jako její velitel. Během působení v sovětských internačních táborech se dostal do konfrontací nejen se sovětskými orgány, ale také s „hvězdáři“ a čs. komunisty u jednotky. Tyto spory jej provázely i po válce. Počátkem

⁵⁸⁶ Autorovi není známo, zda je Bedřichova dcera Dagmar stále naživu, případně zda měla nějaké potomky. Prameny v tomto bohužel mlčí. Stejně tak se autorovi nepodařilo dopátrat informací k Bedřichovým sourozencům.

roku 1942 přešel se skupinou do Buzuluku, kde působil jako zástupce velitele nově se formujícího praporu. Po odjezdu I. praporu na frontu v únoru 1943 zůstal jako záložní důstojník u II. náhradního praporu v Buzuluku. S II. praporem následně přešel do Novochooperska, kde byl v rámci nově zformované samostatné brigády jmenován velitelem týlu. V září 1943 odešel s brigádou na frontu a jako velitel týlu se účastnil bojů u Kyjeva, Bílé Cerekve, Žaškova i operací na Volyni. V roce 1944 se stal velitelem čs. náhradního pluku, s nímž přešel na konci roku na osvobozené Slovensko. Začátkem roku 1945 se stal přednostou nově zřízené doplňovací správy I. čs. armádního sboru a po návratu do vlasti byl jmenován referentem tělovýchovného oddělení HŠVO při MNO. Po válce se usadil v Praze a přešel ze zálohy do aktivní služby v armádě, kde působil (nově již ve funkci podplukovníka) jako tělovýchovný důstojník. I nadále byl aktivním Sokolem a obnovil také členství v sociální demokracii. Následně však ze strany vystoupil a usiloval o vstup do KSČ, kam jako „nepokrokový“ nebyl přijat.

Jako mnohým účastníkům druhého odboje se perzekuce režimu nevyhnula ani jeho osobě. V březnu 1950 byl orgány OBZ zatčen a za vykonstruované porušení státního tajemství odsouzen k 10 měsícům vězení a ztrátě vojenské hodnosti. Po odpykání trestu strávil další rok v TNP. Krátce po propuštění byl kvůli plánované emigraci a napojení na zahraniční rozvědku společně s dalšími odsouzen k 20 letům v pracovním táboře v Leopoldově. V roce 1960 se dočkal propuštění na amnestii. Po propuštění pracoval jako dělník v Praze a ještě téhož roku se znovu oženil (první manželka zemřela v roce 1956). Po vznesení žádosti byl částečně rehabilitován, ovšem rozsudek z r. 1952 zůstal i nadále v platnosti. Angažoval se ve Svazu protifašistických bojovníků, kde působil jako kronikář a matrikář, a objížděl besedy, na nichž přednášel. Obnovil také kontakt s gen. Ludvíkem Svobodou, se kterým se pravidelně potkával až do Svobodovy smrti. Sám zemřel v prosinci 1986 v Praze. Plné rehabilitace, kterou v roce 1990 vyřizovala jeho dcera Dagmar, se tak dočkal až posmrtně.

Tato práce si kladla za cíl shromáždit co největší množství informací k osobnosti Ladislava Bedřicha a tyto informace pak podat v co nejucelenější a nejčtivější možné formě. Práce tak měla smazat dluh minulého režimu a přispět k zvýšenému povědomí u širší veřejnosti o tomto důstojníkovi, který se nesmazatelně zapsal do dějin čs. armády na východní frontě druhé světové války. Dalším přínosem práce může být vyvrácení některých zažitých nepřesností a omylů z Bedřichova života. Nezbyvá než doufat, že se vynaložené úsilí vyplatilo a splní svůj účel.

Seznam pramenů a literatury

1. Nepublikované prameny

Archiv bezpečnostních složek Praha

Fond 302 (Hlavní správa vojenské kontrarozvědky)

Fond 305 (Ústředna státní bezpečnosti)

Fond V/MV

Národní archiv Praha

Fond Ministerstva národní bezpečnosti

Osobní fond Václava Kopeckého (100/45)

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha

Sbírka Kvalifikačních listin

Sbírka Kmenových listů

Sbírka 37 (Velitelství vojenské zpravodajské služby)

Fond Legion Čechů a Slováků v Polsku

Fond Československé vojenské mise v SSSR

Vlastivědné muzeum v Šumperku

Strojopis vzpomínek Ladislava Bedřicha

Složka k Českému svazu bojovníků za svobodu

Havelkovo muzeum v Lošticích

Opis úmrtního oznámení L. Bedřicha

2. Edice pramenů

NĚMEČEK, Jan (ed.): *Zpráva škpt. Jana Krčka o československém legionu v Polsku*. HaV 2/1993.

BEDŘICH, Ladislav: Jak jsem se octl v nemilosti. In: RICHTER, Karel (ed.): *Přísahali jsme republice. Pamětní sborník k 50. výročí vzniku první československé jednotky v SSSR*. Praha 1992, s. 39-46.

3. Dobový tisk

Hlas revoluce

4. Literatura

Monografie

BROŽ, Miroslav: *Hrdinové od Sokolova*. Praha 2006.

BUREŠOVÁ, Jana – KONEČNÝ, Karel (a kol.): *Litovel - velké dějiny města*. I. a II. díl. Olomouc 2018.

BUTLER, Rupert: *Nástroje stalinského teroru*. Praha 2010.

ČERNÝ, Karel: *Muži z londýnského vydání*. Žďár nad Sázavou 2007.

DVOŘÁK, Jan – FORMÁNEK, Jaroslav – HRADÍLEK, Adam: *Čechoslováci v Gulagu*. II. díl. Praha 2018.

EMMERT, František: *Československý zahraniční odboj za 2. světové války na Západě*. Praha 2012.

FIDLER, Jiří: *Sokolovo 1943*. Praha 2004.

FILIP, Zdeněk: *Cesty hrdinů čs. zahraničního odboje 1939-1945*. Štítý 2002.

FIŠ, Teodor: *Mein Kommandeur, General Svoboda. Vom Ural zum Hradschin*. Vídeň 1969.

FRIEDL, Jiří: *Na jedné frontě. Vztahy československé a polské armády za druhé světové války*. Praha 2005.

HANZLÍK, František: *Bez milosti a slitování. B. Reicin – fanatik rudého teroru*. Ostrov 2011.

KREISINGER, Pavel: *Brigádní generál Josef Bartík. Zpravodajský důstojník a účastník prvního i druhého československého odboje*. Praha 2011.

KUKLÍK, Jan ml. – NĚMEČEK, Jan: *Proti Benešovi! Česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945*. Praha 2005.

LUSTIGER, Arno: *Zum Kampf auf Leben und Tod. Das Buch vom Widerstand der Juden (1933-1945)*. Kolín nad Rýnem 1994.

MAREK, Pavel (a kol.): *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*. Olomouc 2000.

MERCOVÁ, Markéta - ZEZULOVÁ, Jitka: *Dřínov 1941. Osudy padákového výsadku S1/R*. Dřínov 2006.

MICHÁLEK, Slavomír (a kol.): *Juraj Slávik Neresnický. Od politiky cez diplomaciu po exil (1890-1969)*. Bratislava 2006.

PIPES, Richard: *Dějiny ruské revoluce*. Praha 1998.

SNYDER, Timothy: *Krvavé země. Evropa mezi Hitlerem a Stalinem*. Praha 2013.

SVOBODA, Ludvík: *Cestami života I*. Praha 1996

SVOBODA, Ludvík: *Cestami života II*. Praha 1990.

SVOBODA, Ludvík: *Deník z doby válečné*. Praha 2008.

SVOBODA, Ludvík: *Z Buzuluku do Prahy*. Praha 1985.

ŠIMKOVÁ, Dagmar: *Byly jsme tam taky*. Praha 2015.

Články a studie

BINAR, Aleš: *Audiatur et altera pars. Účast německých jednotek v boji o Sokolovo v březnu 1943*. HaV 3/2014.

BERKOVÁ, Miluše: *Jeden z mnoha. O pohnutém osudu Ladislava Bedřicha, majora čs. zahraničního vojska v SSSR a blízkého spolupracovníka armádního generála Ludvíka Svobody*. Moravský sever, 5/1998.

FIALA, Jan: *Mobilizace československé armády na podzim 1921*. HaV 2/1993.

FRIEDL, J.: Internace československých vojáků v SSSR 1939-1941. In: BORÁK, Mečislav (ed.): *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956), Část II. – Váleční zajatci a internovaní*. Opava 2007.

GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan: *Československo-polské vojenské zpravodajské styky na jaře a v létě 1939*. HaV 3/1992.

JAKL, Tomáš: *Německé jednotky v boji o Sokolovo*. HaV 1/2013.

KREISINGER, Pavel: *Plukovník generálního štábu Jan Krček (1901-1961)*. HaV 4/2017.

NĚMEČEK, Jan: *Armádní generál Lev Prchala a čs. odboj v Polsku*. HaV 3/1994.

NĚMEČEK, Jan: *Československý odboj v Polsku a Francii 1939-1940*. In: *Národ se ubránil. 1939-1945*. Sborník prací historiků a pamětníků. Praha 1995, s. 23-28.

PLACHÝ, Jiří: *Vojáci České a slovenské legie v sovětském zajetí 1939-1941*. HaV 3/2019.

STEPANEK-STEMMER, Michael: *Die Tschechoslowakische Volksarmee*. In: GOSZTONY, Peter (a kol.): *Zur Geschichte der europäischen Volksarmeen*. Bonn-Bad Godesberg 1976.

VALIŠ, Zdeněk: *Akce Lux*. In: BŘACH, Radko (ed.): *Destrukce čs. důstojnického sboru po únoru 1948*. Praha 1993, s. 78-83.

VALIŠ, Zdeněk: *Sokolovo*. HaV 1/2013.

Nepublikované diplomové práce

BACHANOVÁ, Lucie: *Ženy v československé vojenské jednotce v SSSR za druhé světové války a jejich cesta s jednotkou z Buzuluku do Prahy*. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2013.

KOPAL, Jan: *Dr. Ferdinand Kahánek jako politický novinář*. Filozofická fakulta Univerzity Pardubice, Pardubice 2011.

KREISINGER, Pavel: *Životní osudy zpravodajského důstojníka plk. gšt. Jana Krčka*. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Brno 2009.

STANĚK, Radim: *Životní osudy zpravodajského důstojníka a vojenského diplomata brigádního generála Oldřicha Tichého (1898-1990)*. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc 2015.

ŠTĚR, Roman: *Československá vojenská emigrace na Volyni 1939-1940. Nástin historie Kvasilovské skupiny*. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2017.

5. Online zdroje

NĚMEČEK, Jan: Bedřich Ladislav. Heslo v biografickém slovníku. Dostupné z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/BED%C5%98ICH_Ladislav_24.4.1901-11.12.1986

<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3895> [22. 7. 2020]

<https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/personalie/plukovnik-in-memoriam-jakub-koutny> [30. 9. 2019]

<http://www.czechspitfireclub.cz/nasi-v-raf-h-k/d-1105> [18. 9.2019]

<http://armada.vojenstvi.cz/predvalecna/personalie/4.htm> [20. 9. 2019]

<http://www.czechspitfireclub.cz/nasi-v-raf-a-g/d-1104> [20. 9. 2019]

Popravený popravčí. In: Historie.cs [televizní pořad]. Moderoval Vladimír Kučera. ČT, 2011. ČT 2 21. 2. 2011. Dostupné též z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/211452801400008-popraveny-popravci>

<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1282130-popraveny-popravci> [19. 9. 2019]

<http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=heslo&IDosoby=2453> [7. 9. 2019]

<https://www.vets.cz/vpm/jan-pulpytel-podhajsky-773/> [6. 9. 2019]

https://www.lidovky.cz/lide/bohuslav-nemec-ze-sovetskeho-svazu-prijel-plnit-zpravodajske-ukoly-padl-ale-do-lecky-gestapu.A190825_113541_lide_mber [6. 9. 2019]

<https://www.dukla1944.com/pametnici/pplk-ludvik-albert-engel/> [6. 9. 2019]

<http://www.svazletcu.cz/cs/publikovane-clanky/cs-letci-17-zari-1939-polsko> [9. 9. 2019]

<http://www.vhu.cz/bohumir-lomsky-lenc/> [6. 10. 2019]

http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/BEROUNSK%C3%9D_Josef_31.8.1895-30.4.1942 [8. 7. 2020]

<https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/blanicti-rytiri-z-volyne-bojovali-na-vychodni-fronte-pak-se-volynsti-cesi-z> [9. 8. 2020]

<http://www.vhu.cz/exhibit/armadni-umelecky-soubor-vita-nejedleho/> [13. 7. 2020]

<https://www.pametnaroda.cz/cs/prochazka-jaroslav-1921> [16. 7. 2020]

<http://www.vhu.cz/exhibit/vojenska-knizka-z-pozustalosti-arm-gen-judr-jaroslava-prochazky/> [16. 7. 2020]

<http://www.acr.army.cz/struktura/historie/galerie-ngs/1950-1952--47637/> [16. 7. 2020]

<https://www.ludviksvoboda.cz/z8/> [17. 7. 2020]

<http://www.bojovali-za-ceskoslovensko.cz/cs/vystava/44-14> [17. 7. 2020]

<http://www.vhu.cz/vilem-sacher/> [21. 7. 2020]

<https://www.reflex.cz/clanek/causy/73962/hradcansky-domecek.html> [22. 7. 2020]

Resumé

The main research purpose of this thesis is to create the first biographical study about the life story of Lieutenant Colonel Ladislav Bedřich, a participant in the Second Czechoslovak Foreign Resistance and one of the closest collaborators of the General Ludvík Svoboda on the Eastern Front of the Second World War. It was precisely the lack of any comprehensive work about this officer that prompted the author of this work to attempt to bring his life story into the public consciousness. The thesis is divided into five chapters. The first-opening chapter focuses on Ladislav's childhood, family background, growing up, pre-war teacher and army career (including conscription), public activity as well as Bedřich's personal life. The second chapter is about his commitment and service during the Second World War. It deals with his participation in the local antifascist resistance group, but especially with the activities of the rising Czech independent military force in the Soviet Union and during the subsequent liberation struggles. The third chapter deals with the post-war years. It focuses on his military service as a PT officer and instructor in the post-war period, his persecution by the communist regime and his rehabilitation process. The fourth chapter deals with the last years of his life and his complete rehabilitation. The fifth and final chapter shows the person of Ladislav Bedřich in the light of the interrogation protocols of other officers and at the same time his former colleagues. Another aim of this work was to refute some of the persistent inaccuracies or errors in his life. It remains to be hoped that this work has fulfilled its purpose.

Das Hauptforschungsziel dieser Arbeit ist die Erstellung der ersten biographischen Studie über die Lebensgeschichte des Oberstleutnants Ladislav Bedřich, Teilnehmer des zweiten tschechoslowakischen Auslandswiderstands und einer der engsten Mitarbeiter des Generals Ludvík Svoboda an der Ostfront des Zweiten Weltkrieges. Gerade das Fehlen eines umfassenden Werkes über diesen Offizier veranlasste den Autor dieser Arbeit zu dem Versuch, seine Lebensgeschichte in das öffentliche Bewusstsein zu rücken. Die Diplomarbeit ist in fünf Kapitel gegliedert. Das erste Kapitel konzentriert sich auf die Kindheit, den familiären Hintergrund, das Erwachsenwerden, die Vorkriegslehrer- und Armeekarriere (einschließlich der Wehrpflicht), die öffentliche Tätigkeit sowie das persönliche Leben von Ladislav Bedřich. Das zweite Kapitel handelt von seinem Einsatz und Dienst während des Zweiten Weltkrieges. Es befasst sich mit seiner Teilnahme an der einheimischen antifaschistischen Widerstandsgruppe, insbesondere aber mit der Tätigkeit der aufsteigenden tschechischen unabhängigen Militärtruppe in der Sowjetunion und während der anschließenden Befreiungskämpfe. Das dritte Kapitel befasst sich mit den Nachkriegsjahren. Es konzentriert sich auf seinen Militärdienst als Offizier für Körpererziehung und Ausbilder in der Nachkriegszeit, seine Verfolgung durch das kommunistische Regime und seine Rehabilitationsprozesse. Das vierte Kapitel befasst sich mit den letzten Jahren seines Lebens und seiner vollständigen Rehabilitierung. Das fünfte und letzte Kapitel zeigt die Person Ladislavs Bedřich im Licht der Verhörprotokolle anderer Offiziere und gleichzeitig seiner ehemaligen Mitarbeiter. Ein weiteres Ziel dieser Arbeit war es, einige der anhaltenden Ungenauigkeiten oder Fehler in seinem Leben zu widerlegen. Es bleibt zu hoffen, daß diese biographische Arbeit in der Zukunft als nützliches Nachschlagenwerk dienen wird.

Přílohy a dokumenty

Přehled dosažených vojenských hodností Ladislava Bedřicha

Nováček	(prezentován)	1. 10. 1921
Vojín aspirant	(voj. asp.)	
Desátník aspirant	(des. asp.)	1. 8. 1922
Četař aspirant	(čet. asp.)	1. 1. 1923
<u>Důstojnické</u>		
Podporučík	(ppor. pěch. v zál.)	1. 1. 1924
Poručík	(por. pěch. v zál.)	1. 1. 1926
Nadporučík	(npor. pěch. v zál.)	1. 1. 1931
Kapitán	(kpt. pěch. v zál.)	1. 5. 1940
Štábní kapitán	(škpt. pěch. v zál.)	28. 10. 1943
Major	(mjr. pěch. v zál.)	21. 4. 1945
Podplukovník	(pplk. pěch. - zařazen do aktivní služby)	1. 1. 1946

(Zdroj: VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich)

Řády a vyznamenání⁵⁸⁷

Medaile „Commémorativ (de la Fidac)“	(1938)
2x Československý válečný kříž 1939	(1944, 1946)
Čs. medaile za chrabrost	
Čs. voj. medaile za zásluhy I. stupně	
Čs. voj. pamětní medaile	
Sovětská medaile za vítězství nad Německem	
Štefánikův pamětní odznak I. stupně	(1945)
2x Pamětní odznak 1938	(1945, 1948)
Pamětní odznak dobrovolníků z let 1918-1919	(1946)
Záslužný odznak 1945	(1946)
Řád slovenského národního povstání II. třídy	(1947)
Pamětní medaile za věrnost a brannost Slovenska v letech 1918-1938	(1947)
Bronzová medaile Karla IV.	(1948)
Stříbrná medaile řádu Za svobodu	(1949)
Důstojnický kříž řádu Rumunské koruny (Ordinul „Coroana Romanici“)	
Pamětní medaile čs. dobrovolce v Itálii (1948)	

(Zdroj: VÚA-VHA, f. Kvalifikační listiny, Ladislav Bedřich)

Ukázky vyznamenání⁵⁸⁸

Duplikát francouzské medaile „Commémorativ (de la Fidac)“

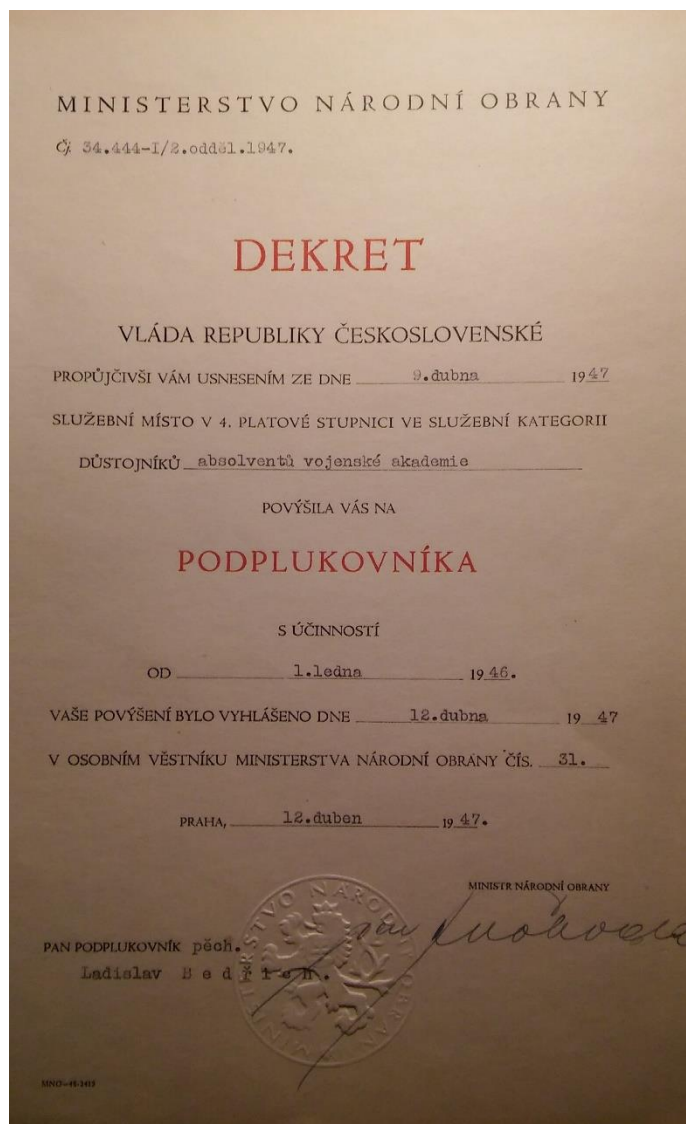
⁵⁸⁷ V závorce je uveden rok udělení (pokud je znám).

⁵⁸⁸ Zdroj: ABS Praha, f. V/MV, a. č. V-2288 MV, Vyšetřovací spis L. Bedřicha, příloha - řády a vyznamenání.

Pamětní medaile pro brance z r. 1918

Povyšující dekret na podplukovníka

Svaz československého důstojnictva

*udělil panu podplukovníku Ladislavu Bedřichovi
podle jednomyslného usnesení mimořádné valné hromady, konané
dne 27. září 1945*

Štefánikův pamětní odznak I. stupně

v uznání jeho zásluh o Svaz československého důstojnictva.

*Ministerstvo národní obrany povolilo výnosem čj. 27012 - I/8.
odděl. z 30/I 1946 nositi Štefánikův pamětní odznak na vojenském
stejnokroji za všemi dosud zavedenými čs. vyznamenáními.*

V Praze dne 31. prosince 1945.

Gen. just. sl. JUDr. LADISLAV RUTAR

gen. j. L. Rutar

Škpt. žen. v zál. VLADIMÍR PACÁK

V. Pacák

Pplk. pěch. JOSEF MARTIN KRISTIN

J. Martin Kristin

Evid. č. dekretu 994.

Potvrzení udělení Štefánikova pamětního odznaku I. stupně

PRESIDENT
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ
UDĚLIL VÁM
V UZNÁNÍ ZÁSLUH ZA OSVOBOZENÍ
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ
**STŘÍBRNOU MEDAILI
ŘÁDU ZA SVOBODU**

V PRAZE DNE 2. října 1949

gen. J. Šobola

PPLK. PĚCH. LADISLAV B E D Ť I C H

účastník národního boje za osvobození

ČÍSLO MATRIKY: 202

MNO-46-1864

Potvrzení udělení Stříbrné medaile Řádu za svobodu

PRESIDENT
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

UDĚLIL

V UZNÁNÍ BOJOVÝCH ZÁSLUH, KTERÉ ZÍSKAL V BOJI
ZA OSVOBOZENÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ
Z NEPŘÁTELSKÉHO OBSAZENÍ

MJR. B E D Ě J I C H LADISLAV

HSVO

"DRUHÝ"

ČESKOSLOVENSKÝ VÁLEČNÝ KŘÍŽ 1939

V Praze dne 8. dubna 1946.

Číslo matriky: 19.386

Potvrzení o udělení 2. čs. válečného kříže 1939

Fotografie Ladislava Bedřicha (Zdroj: Fotoarchiv VHÚ)

Příslušníci tzv. „oranské skupiny“, Ladislav Bedřich se nachází ve spodní řadě uprostřed

Probíhající výcvik v Buzuluku. Zleva: npor. Otakar Jaroš, npor. Bohumír Lomský-Lenc, npor. Jaroslav Dočkal, npor. Ladislav Bedřich

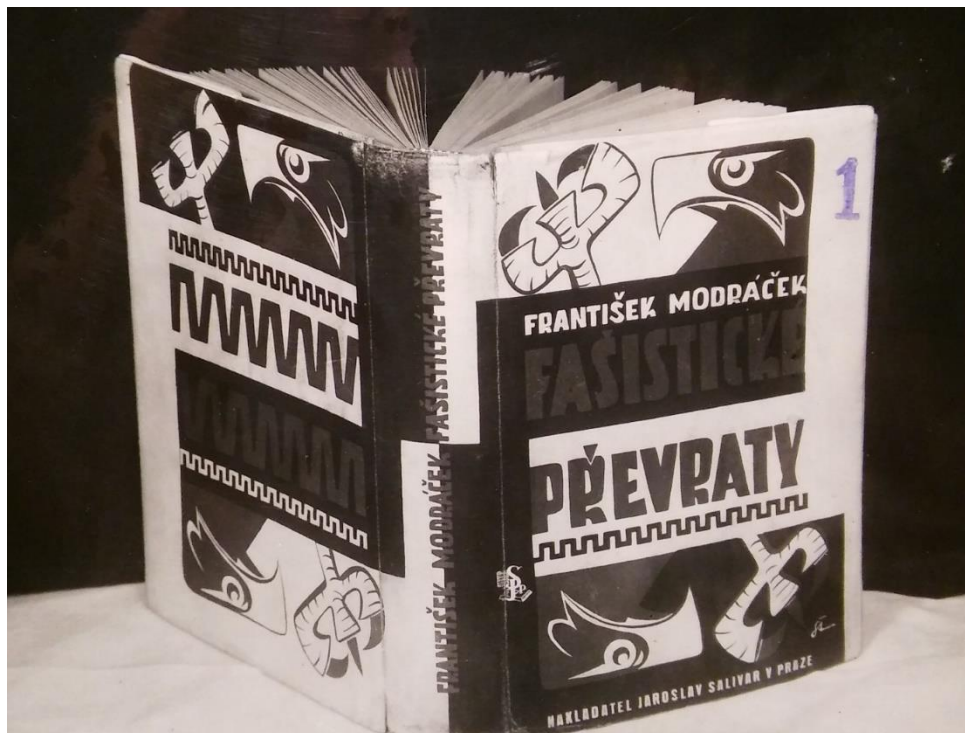

Pplk. Ladislav Bedřich, nositel
mnoha řádů a vyznamenání

Pplk. Ladislav Bedřich v roce 1949

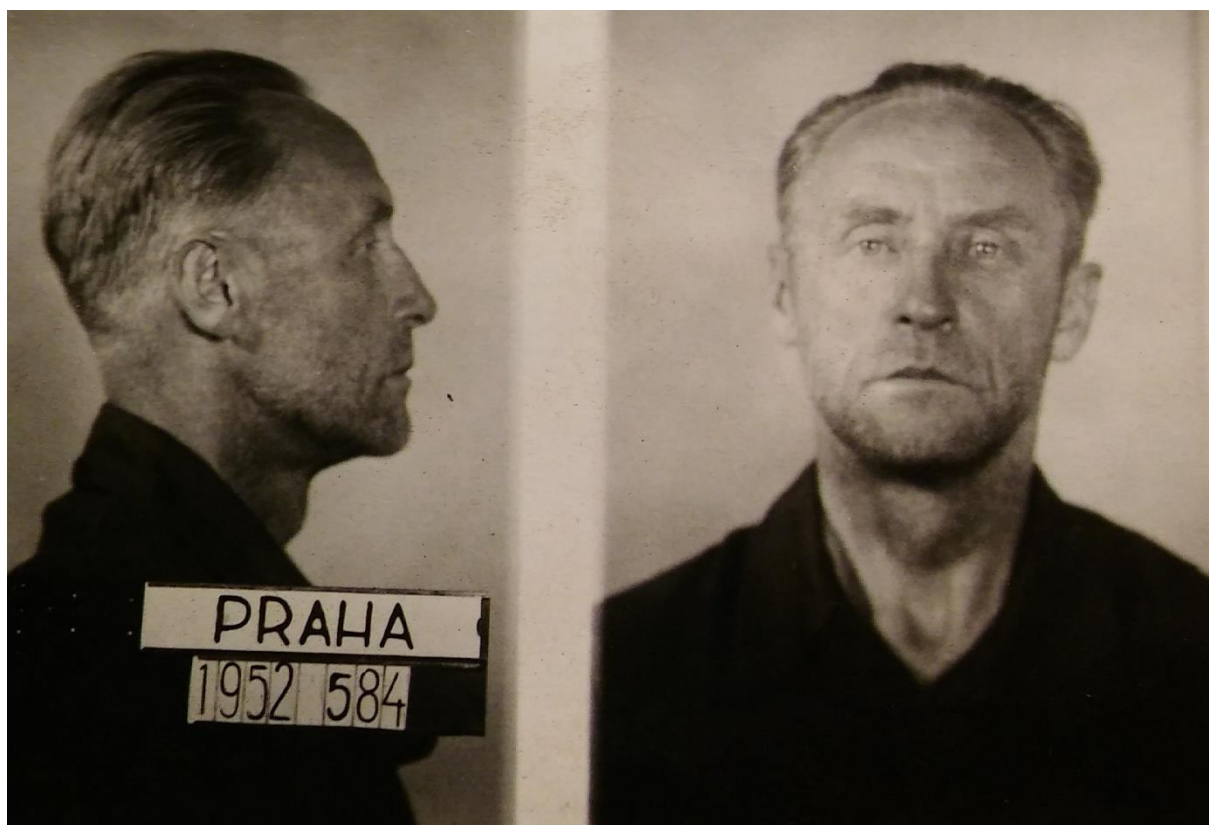
Knih *Fašistické převraty*, která byla nalezena u L. Bedřicha během domovní prohlídky a která měla sloužit jako šifrovací klíč do zahraničí.

Rádio značky Marconi, které bylo nalezeno v bytě Ladislava Bedřicha při domovní prohlídce a které dotyčný údajně používal pro poslech Svobodné Evropy.

Foto odsouzeného Ladislava Bedřicha z prosince 1952

Odsouzený L. Bedřich v roce 1952

<p>I. Charakter:</p> <p>1. Smysl pro povinnost, iniciativa a smysl pro odpovědnost: Velmi vyvinutý smysl pro povinnost a odpovědnost. Pochvilný.</p> <p>2. Chování ve službě i mimo ni: Bezvadné vystupování ve službě i mimo službu.</p> <p>3. Letora, sklony a návyky, které mají vliv na vojenskou hodnotu: Klidné bodré povahy, bezvadných sklonů.</p>	<p>Vcelku se svou povahou pro svou zbraň (službu) hodí:</p> <p>vynikajícím způsobem,</p> <p>dobře,</p> <p>středně,</p> <p>nevhodně.</p>
<p>II. Intelektuální vlastnosti a theoretické znalosti:</p> <p>4. Nadání, paměť, duševní pružnost, rychlost postřehu, schopnost logického uvažování: Bystrý, iniciativní v rozhodování.</p> <p>5. Všeobecné vzdělání: Velký všeobecný rozhled a bohaté životní zkušenosti, dobré válečné zkušenosti, dále velké praktické a odborné zkušenosti tělesné výchovy.</p> <p>6. Vojenské theoretické vědomosti (s hlediska zbraně nebo služby důstojníkovy): Dobré všeobecné vědomosti důstojníka zbraní, solidní vědomosti a velké praktické znalosti v oboru tělesné výchovy.</p> <p>7. Snaha o zvýšení všeobecného i vojenského vzdělání: Značná a stálá.</p>	<p>Vcelku jsou:</p> <p>velmi dobré,</p> <p>dobře</p> <p>středně.</p> <p>nevhodně.</p>
<p>III. Tělesná způsobilost:</p> <p>8. Zdraví, tělesná zdatnost: Fysicky zdatný a zdravý.</p> <p>9. Záliba v tělesných cvičeních: Všestranná.</p> <p>10. Vzhled a péče o zevnějšek: Korrektní vystupování, příjemného vzhledu.</p>	<p>Vcelku je pro příslušnou zbraň (službu):</p> <p>velmi dobrá,</p> <p>středně.</p> <p>nevhodně.</p>

Ukázka z kvalifikační listiny L. Bedřicha z roku 1947, s. 1 (s. 2 dole)

IV. Velitelská schopnost (u důstojníků zbraní a služeb, kteří nejsou na velitelských místech, schopnost k praktickému vykonávání služby):

11. Schopnost k výchově a výcviku podřízených:

Dobry vliv na podřízené, zvláště po stránce odborné /tělových./ vede podřízené dobře.

12. Schopnost k vedení podřízené jednotky (schopnost ke konání funkce, která odpovídá hodnosti):

Skupinu těl.výchovy řídí dobře, dosud však chybí více důrazu v provádění.

13. Jaký je letec (jen u letectva), jaký je jezdec (jen u důstojníků hipických zbraní):

./.

14. Upotřebitelnost:

Jako tělovýchovný odborník všestranně upotřebitelný na vedoucích místech těl.výchovy v armádě.

15. Způsobilost k velení nejbliže vyšší jednotce nebo k zastávání nejbliže vyšší funkce:

Způsobilý.

Vcelku je:

~~velmi dobrá~~

velmi dobrá,

~~dobrá~~

vyhovující

~~nevyhovující~~

V. Doplnovací údaje:

VI. Stupeň kvalifikace: výtečná — ~~velmi dobrá~~ — ~~dobrá~~ — ~~vyhovující~~ — ~~nevyhovující~~.

Podpisy popisujícího orgánu:

Praha, 13. prosinec 47

pl. ml. P. ...
přednosta 1.odděl.hl.štábu.

R o z s u d e k .

J m é n e m . r e p u b l i k y .

Nejvyšší soud projednal dne 11. září 1963 ve veřejném zasedání v senátě složeném z předsedy majora justice prom. práv. Jaromíra Fucimana a vojenských soudců podplukovníka justice JUDr. Jána Engela a majora justice JUDr. Jiřího Klepše

stížnost pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor - hlavní vojenský prokurátor dne 9.7.1963 proti rozsudku býv. nižšího vojenského soudu Praha ze dne 29.11.1950, čj. Vt 287/50-I-13 v trestní věci

býv. pplk. Ladislava B e d ř i c h a ,

nar. 24.4.1901 v Lošticích, okr. Zábřeh, tč. bytem v Praze 10-Vráčovicích, Kodaňská č. 65

a rozhodl podle §§ 268 odst. 2, 269 odst. 2, 271 odst. 1 tr.ř.

t a k t o :

I. Rozsudkem býv. nižšího vojenského soudu Praha ze dne 29.11.1950, čj. Vt 287/50-I-13 byl ve věci býv. pplk. Ladislava Bedřicha porušen zákon v ustanovení § 7 zák. č. 291/48 Sb., § 26 tr. zák. č. 86/50 Sb.

II. Citovaný rozsudek býv. nižšího vojenského soudu Praha se v celém rozsahu z r u š u j e . Současně se zrušuje i usnesení "komise pro podmíněné propuštění při vyšším vojenském soudu Praha ze dne 29.11.1950, čj. Ep 391/50-3-18."

III. Ladislav Bedřich se podle § 226 písm. b) tr.ř. zprošťuje žaloby býv. nižšího vojenského prokurátora Praha, která jej vinila z přečinu nedbalého uchovávání státního tajemství podle § 7 zák. č. 231/48 Sb., kterého se měl dopustit tím, že v době od r. 1945 do r. 1947-až do svého zatčení - přechovával ve svém bytě úřední spisy důvěrného rázu, obsahující údaje, které jsou státním tajemstvím.

O d ů v o d n ě n í :

Ladislav Bedřich byl pravomocným rozsudkem býv. nižšího vojenského soudu Praha ze dne 18.10.1950 uznán vinným z přečinu nedbalého uchovávání státního tajemství podle § 7 zák. č. 231/48 Sb., protože se měl dopustit jednání, které je blíže popsáno ve zprošťujícím výroku tohoto rozsudku. Za to mu byl uložen, vedle propuštění, trest odnětí svobody ve výši 10 měsíců nepodmíněně.

Proti tomuto rozsudku generální prokurátor - hlavní vojenský prokurátor podal ve prospěch Ladislava Bedřicha stížnost pro porušení zákona. Na podkladě nového znaleckého posudku v ní dovedl, že jmenovaný se přečinu nedbalého uchovávání státního tajemství, jak bylo žalováno, nedopustil. Dále se ve stížnosti pro porušení zákona uvádí, že zákon byl v neprospěch Ladislava Bedřicha porušen i tím, že "komise pro podmíněné propuštění při VVS Praha" rozhodla dne 29.11.1950, že se L. Bedřich zařazuje podle § 36 tr. zák. č. 86/50 Sb. (při novelou) do tábora nucené práce na dobu 1 roku.

Stížnost pro porušení zákona je důvodná.

Nejvyšší soud zjistil, že L. Bedřich již v trestním řízení se hájil tím, že uložení spisů považoval za bezpečné proto, že i v době jeho pobytu na východní frontě v SSSR, sloužila bedna dokonce i k ukládání tajných písemností. Z toho závodu tvrzení rozsudku, že do jeho bytu měla přístup nepovolaná osoba, tj. domácí a také závěr, že se toto "státní tajemství", jak bude rozebráno níže, mohlo stát známým

BEĎŘICH Ladislav,
Kodáňská 65,
101 00 P R A H A 10.

Mač. Ho. oddel.

V Praze dne 12. prosince 1974.

Ministerstvo národní obrany, kádrová správa,

160 00 P R A H A 6,
Národní obrany 471.

Věc: Vrácení hodnosti.

Žádám o vrácení své vojenské hodnosti, která mi byla odňata rozsudkem Nižšího vojenského soudu v Praze ze dne 18. 10. 1950 sp.zn. Vt 287/50 -I -13. Tento rozsudek byl zrušen usnesením Nejvyššího soudu - vojenského kolegia v Praze z 11. 9. 1963 sp.zn. 19/63. Poznávám, že těsně před mým nezákonným zajištěním orgány OBZ 11. 3. 1950 jsem měl podle sdělení tehdejšího ministra národní obrany arm. gen. Ludvíka Svobody u příslušné komise MNO podán návrh na povýšení na plukovníka. Tuto hodnost - plukovník v záloze - uvádí ve své korespondenci se mnou arm. gen. Ludvík Svoboda jako prezident republiky. Tuto skutečnost mohu doložit.

Následný trest, uložený býv. Státním soudem v Praze 6. 12. 1952 zn.sp. 4 Ts I - 82/52, byl Obvodním soudem pro Prahu 10 zn. 22/68 dne 28. 3. 1968 z a h l a z e n a není tedy žádný důvod k tomu, aby mi vojenská hodnost nebyla vrácena.

S díky za laskavé příznivé vyřízení této žádosti

*schváleno 24. 4. 1901
Kádrová správa Ministerstva Národní obrany Praha 10.*

*V protokole
poznámek*

Ladislav Bedřich

556/152

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY KÁDROVÁ SPRÁVA	
Do:lo	16. XII. 1974
82899	listy 1

A. Skupina

Žádost o navrácení důstojnické hodnosti L. Bedřicha z roku 1974

Anotace

Jméno a příjmení:	Petr Švanda
Fakulta:	Filozofická
Katedra	Historie
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Životní osudy pplk. Ladislava Bedřicha (1901-1986), účastníka druhého odboje a jednoho z nejbližších spolupracovníků arm. gen. Ludvíka Svobody
Název v angličtině:	The Life story of Lieutenant Colonel Ladislav Bedřich (1901-1986), a participant in the Second Czechoslovak Foreign Resistance and one of the closest collaborators of the General Ludvík Svoboda on the Eastern Front of the Second World War
Anotace:	Práce je první ucelenou biografickou studií rekonstruující životní osudy podplukovníka Ladislava Bedřicha, účastníka druhého odboje a jednoho z nejbližších spolupracovníků arm. gen. Ludvíka Svobody. Práce je zároveň sondou do problematiky východní fronty druhé světové války či poválečných perzekucí komunistického režimu a politických procesů 50. let s účastníky druhého odboje
Klíčová slova:	Československo, československá armáda, vojenské zpravodajství, čs. vojenská mise v SSSR, vojenská tělovýchova, první republika, druhá světová válka, KSČ,

	perzekuce komunistickým režimem, rehabilitace
Anotace v angličtině:	The thesis is the first complete biographical study reconstructing the life story of Lieutenant Colonel Ladislav Bedřich (1901-1986), a participant in the Second Czechoslovak Foreign Resistance and one of the closest collaborators of the General Ludvík Svoboda. The thesis is also the probe into problematics of the Eastern Front of the Second World War as well as post-war persecution by the communist regime and rehabilitation processes
Anglická klíčová slova:	Czechoslovakia, Czechoslovakian army, military intelligence, Czech mission in Soviet Union, first Czechoslovak republic, Second World War, Communist Party of Czechoslovakia, persecution by communist regime, rehabilitation
Přílohy vázané v práci:	Důstojnické hodnosti Ladislava Bedřicha, Řády a vyznamenání, Fotografie
Rozsah práce:	141 s.
Jazyk práce:	čeština